

Liaona

Vosa mai na Koniferedi Raraba

Vakalutuki na
Yabaki ni bula ni
Daukaulotu Tudei

Kacivaki ni Rua
na Valetabu Vou

Vakaraitaki ni
nodra Lewenivuli
Vou na iTabagone

© WALTER RANE, ME KAKUA NI LAVETAKI

A Ra Sa Mamau, mai vei Walter Rane

“Ia ni sa taura ko [Jisu] na ibuli madrai e lima kei na ika e rua, sa ta cake ki lomalagi, ka lotutaka ka dovia na veibuli madrai, ka solia vei ira na nona tisaipeli me ra tauca e matadra na tamata; a sa vota ko koya na ika e rua vei ira kecega.

“A ra sa kana kecega, a ra sa mamau” (Marika 6:41–42).

“Ia ko ira era kana era sa lewe lima beka na udolu na tagane, ia ko ira na yalewa kei na gone era sa sega ni wili” (Maciu 14:21).

SOQONI ENA MATAKA NI VAKARAUWAI

- 4 Ni sa kidavaki ki na Koniferedi
Peresitedi Thomas S. Monson
- 6 A Cava Dou Sa Nanuma
Ena Gauna Oqo?
Elder Quentin L. Cook
- 10 Au Kila. Au Bulataka. Au Taleitaka.
Ann M. Dibb
- 12 E Dua na iSolisoli e Sega ni
Vakamacalataki Rawa e Solia
na Kalou
Elder Craig C. Christensen
- 15 "Niu sa Bula, Dou na Bula Talega"
Elder Shayne M. Bowen
- 18 Tarogi Ira na Daukalotu!
E Rawa ni ra Vukei Iko!
Elder Russell M. Nelson
- 21 Me Baleta na Veivutuni kei
na kena iNaki
Peresitedi Dieter F. Uchtdorf

SOQONI ENA YAKAVI NI VAKARAUWAI

- 25 Nodra Tokoni na Vakaitutu ena Lotu
Peresitedi Henry B. Eyring
- 26 Meda Sa iTubutubu Vinaka
Elder L. Tom Perry
- 29 Meda Gumatuataka na Noda iTavi
Elder M. Russell Ballard
- 32 "Dou Lako Mai Vei Au Oi Kemudou
na Mataqali i Isireli"
Elder Larry Echo Hawk
- 34 Cava ena Solia na Tamata me
iSau ni Yalona?
Elder Robert C. Gay
- 37 Vakatedegede ni Valetabu
Elder Scott D. Whiting
- 39 Vakatovolei ni Nomu Vakabauta
Elder Neil L. Andersen
- 43 Taqomaki Ira Na Gonelalai
Elder Dallin H. Oaks

SOQONI NI MATABETE

- 47 Kemuni na Taciq, E Tu na
Cakacaka me da Cakava
Elder D. Todd Christofferson
- 51 Mo Gumatua ena Yaloqaaq,
Kaukauwa, kei na iTaviqaravi
Bisopi Gary E. Stevenson
- 54 Dou Qarauni Kemudou
Elder Anthony D. Perkins
- 57 Na Rekitaki ni Matabete
Peresitedi Dieter F. Uchtdorf

60 Vukei Ira me ra Dau Ta iCake
Peresitedi Henry B. Eyring

68 Raici Ira na Tani ena Vanua
e Rawa ni ra Yaco Kina
Peresitedi Thomas S. Monson

SOQONI ENA MATAKA NI SIGATABU

- 72 Evei na Vale ni Vakaruru?
Peresitedi Henry B. Eyring
- 75 Na Veisorovaki
Peresitedi Boyd K. Packer
- 78 Taumada Vakararai, Qai Veiqaravi
Linda K. Burton
- 81 Meda Vuli ena Yaloda
Elder Walter F. González
- 83 Na iMatai ni iVakaro Cecere
Elder Jeffrey R. Holland
- 86 Nanuma na kena
Veivakalougatataki
Peresitedi Thomas S. Monson

SOQONI ENA YAKAVI NI SIGATABU

- 90 Mo Lotu Vakarisito sa
Vakarisito Dina
Elder Robert D. Hales
- 93 Na Reki ni Nodra Vueti na Mate
Elder Richard G. Scott
- 96 Dua na iKalawa Voleka Cake
vua na iVakabula
Russell T. Osguthorpe
- 99 Sa Vakayacori Rawa na
Ka Kecega ena Vakabauta
Elder Marcus B. Nash
- 101 Yaco Mo Tisaipeli Dina
Elder Daniel L. Johnson
- 104 Veivakalougatataki ni
Sakaramede
Elder Don R. Clarke
- 106 Saumaki vua
na Turaga
Elder David A. Bednar
- 110 Me sa Tikoga Kei
Kemuni
*Peresitedi Thomas S.
Monson*

SOQONI RARABA NI SOQOSOQO NI VEIVUKEI

- 111 E Volai Tu Beka e Yaloda na
Vakabauta ni Veisorovaki i
Jisu Karisito?
Linda K. Burton
- 115 Yadrava Matua Tiko na Noda iTavi
Carole M. Stephens
- 118 E Sega ni Guilecavi iKo Na Turaga
Linda S. Reeves
- 121 Na Dauveikaroni
Peresitedi Henry B. Eyring
- 64 Vakaitutu Raraba ni Lotu i Jisu
Karisito ni Yalododonu Edaidai
- 125 iTuvatuvu na iTalanoa ni Koniferedi
- 126 iTukutuku ni Lotu
- 128 Mataveiliutaki Raraba
ni Veimataisoqosoqo

iVakaleka ni ika 182 ni Koniferedi Raraba Vakayabaki

SIGA VAKARAUWAI, 6 NI OKOTOVA, 2012, SOQONI RARABA

Vakatulewa: Peresitidi Thomas S. Monson. Veiliutaki: Peresitidi Henry B. Eyring. iDola Masu: Elder Kevin R. Duncan. Masu iSogo: Elder Juan A. Uceda. Sere mai na Tabernacle Choir; Mack Wilberg kei Ryan Murphy, dairekita; Clay Christiansen kei Richard Elliott, daunioqani: "Me Lagilagi Tu," *Serenilotu*, naba 34; "Na Yavu Tudei," *Serenilotu*, naba 43, arr. Wilberg, taba. Oxford; "Turaga Meu Na Muri Kemuni," *Serenilotu*, naba 129; "Turaga Keitou Vuabale," *Serenilotu*, naba 10; "I Will Follow God's Plan," *Children's Songbook*, 164, arr. Hofheins, sega ni tabaki; "Meda Sa Mai Marau," *Serenilotu*, naba 3, arr. Wilberg, sega ni tabaki.

YAKAVI NI VAKARAUWA, 6 NI OKOTOVA, 2012, SOQONI RARABA

Vakatulewa: Peresitidi Thomas S. Monson. Veiliutaki: Peresitidi Dieter F. Uchtdorf. iDola Masu: Elder Gerrit W. Gong. Masu iSogo: Elder Jose L. Alonso. Sere mai na dua na matasere cokovata mai Bennion kei Taylorsville, Utah; Leah Tarrant, dairekita; Linda Margetts kei Bonnie Goodliffe, daunioqani: "Arise, O Glorious Zion," *Hymns*, naba 407; "Au Luveni Kalou," *Serenilotu*, naba 185, arr. Perry, sega ni tabaki; "Meda Sa Gu Tiko," *Serenilotu*, naba 146; "On This Day of Joy and Gladness," *Hymns*, naba 64, arr. Huff, sega ni tabaki.

BOGI NI VAKARAUWAI, 6 NI OKOTOVA, 2012, SOQONI NI MATABETE

Vakatulewa: Peresitidi Thomas S. Monson. Veiliutaki: Peresitidi Dieter F. Uchtdorf. iDola Masu: Elder Jay E. Jensen. Masu iSogo: Elder Patrick Kearon. Sere mai na dua na matasere ni Matabete Vakamelikiseteki mai Ogden, Utah; Stephen P. Schank kei Derek Furch, dairekita; Andrew Unsworth, daunioqani: "Turaga Me Dokai, Ni Sa Tui," *Serenilotu*, naba 37; "Love One Another," *Hymns*, naba. 308, arr. Furch, sega ni tabaki; "Guide Us, O Thou Great Jehovah," *Hymns*, naba 83; "Hope of Israel," *Hymns*, naba 259, arr. Schank, sega ni tabaki.

MATAKA NI SIGATABU, 7 NI OKOTOVA, 2012, SOQONI RARABA

Vakatulewa: Peresitidi Thomas S. Monson. Veiliutaki: Peresitidi Dieter F. Uchtdorf. iDola Masu: Elder Marlin K. Jensen. Masu iSogo:

Elder Keith R. Edwards. Sere mai na Tabernacle Choir; Mack Wilberg, dairekita; Richard Elliott kei Andrew Unsworth, daunioqani: "Na Cava Na Dina?" *Serenilotu*, naba 166; "Mataka Sa Qai Kida Mai," *Serenilotu*, naba 1, arr. Wilberg, sega ni tabaki; "Does the Journey Seem Long?" *Hymns*, naba 127, arr. Wilberg, sega ni tabaki (Shane Warby, dausolo); "Kacivi Mo Veiqaravi," *Serenilotu*, naba 149; "If the Savior Stood Beside Me," CSMP by Sally DeFord, arr. Cardon, sega ni tabaki; "If the Way Be Full of Trial, Weary Not," *Songs of Zion* (1912), naba 158, arr. Wilberg, sega ni tabaki.

YAKAVI NI SIGATABU, 7 NI OKOTOVA 7, 2012, SOQONI RARABA

Vakatulewa: Peresitidi Thomas S. Monson. Veiliutaki: Peresitidi Henry B. Eyring. iDola Masu: Elder Octaviano Tenorio. Masu iSogo: Elder Larry W. Gibbons. Sere mai na Tabernacle Choir; Mack Wilberg kei Ryan Murphy, dairekita; Bonnie Goodliffe kei Linda Margetts, daunioqani: "Kida Na Mataka," *Serenilotu*, naba 27, arr. Murphy, sega ni tabaki; "Bera Ni Ko Gole Yani?" *Serenilotu*, naba 78, arr. Wilberg, taba. Jackman; "Rejoice, the Lord Is King," *Serenilotu*, naba 35; "Me Sa Tiko Ga Kei Kemuni," *Serenilotu*, naba 88, arr. Wilberg, sega ni tabaki.

BOGI NI VAKARAUWAI, 29 NI SEPITEBA 2012, SOQONI RARABA NI ISOQOSOQO NI VEIVUKEI

Vakatulewa: Peresitidi Thomas S. Monson. Veiliutaki: Linda K. Burton. iDola Masu: Maria Torres. Masu iSogo: Melinda Barrow. Sere mai na dua na matasere ni goneyalewa itabagone qasecake mai Salt Lake Bonneville, Salt Lake Holladay, kei Murray Utah YSA Stakes; Emily Wadley, dairekita; Linda Margetts, daunioqani: "Meda Sa Gu Tiko," *Serenilotu*, naba 146; medley of "He Sent His Son," *Children's Songbook*, 34, kei na "I'm Trying to Be like Jesus," *Children's Songbook*, 78, arr. Sally DeFord, sega ni tabaki; "Loloma i Jisu," *Serenilotu*, naba 110; "Au Rai Vei Kemuni," *Serenilotu*, naba 51, tuva. Beebe, taba. Larice.

VOSA NI KONIFEREDI SA TU

Mo raica na vosa ni koniferedi ena vuqa na vosa, sikova na conference.lds.org. Qai

digitaka e dua na vosa. Vakararaba ni oti e rua na vula mai na koniferedi, sa dau tu na kena vosakatoni ena veisitoa ni lotu.

ITUKUTUKU NI VEITUBERI KEI NA SIKO VUVALE

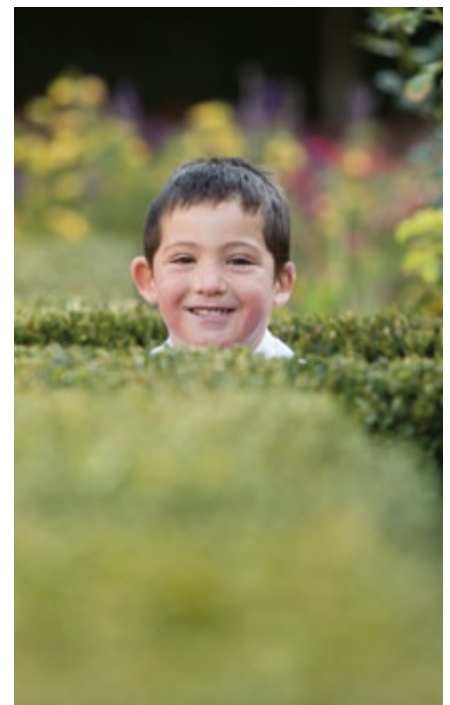
Me baleta na itukutuku ni veituberi kei na siko vuvale, yalovinaka ka digitaka e dua na itikotiko ka sotava vakavinaka duadua na nodra gagadre o ira o sikova.

E WAQANA

E liu: iTaba mai vei Derek Israelsen.
E muri: iTaba mai vei Leslie Nilsson.

VEITABA NI KONIFEREDI

So na itaba ni koniferedi raraba e Salt Lake City a tabaka o Craig Dimond, Welden C. Andersen, John Luke, Matthew Reier, Cody Bell, Leslie Nilsson, Weston Colton, Sarah Jensen, Derek Israelsen, Scott Davis, Kristy Jordan, Randy Collier, Lloyd Eldredge, kei Cara Call; e Botswana mai vei John Huntsman; e Brazil mai vei Francisco Flávio Dias Carneiro; e Estonia mai vei Amanda Robinson; e Greece mai vei David L. Mower; e Itali mai vei Christopher Dean; e Mexico mai vei Carlos Israel Gutierrez Robles; e Mozambique mai vei Daniel Osborn; e Poland mai vei Lois Jensen; e Scotland mai vei John J. Graham; e Sipeni mai vei Antoni García Corrius; vakakina mai Taiwan mai vei Danny Chan La.

NOVEBA 2012 15 NO. 4

LIAONA 10491 858

Mekesini Vakaviti ni Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai

Na Mataveiliutaki Taumada: Thomas S. Monson, Henry B. Eyring, Dieter F. Uchtdorf

Na Kuoramu ni iApositolu Le Tinikarua:

Boyd K. Packer, L. Tom Perry, Russell M. Nelson, Dallin H. Oaks M. Russell Ballard, Richard G. Scott, Robert D. Hales, Jeffrey R. Holland, David A. Bednar, Quentin L. Cook, D. Todd Christofferson, Neil L. Andersen

Edita: Craig A. Cardon

Dauvakasala: Shayne M. Bowen, Bradley D. Foster, Christoffel Golden Jr., Anthony D. Perkins

Manidia Dairekita: David T. Warner

Dairekita ni Matavuvale kei na Veitokoni

kina Matavuvale: Vincent A. Vaughn

Dairekita ni Mekasini ni Lotu: Allan R. Loyborg

Manidia ni Bisinisi: Garff Cannon

Manidia Edita: R. Val Johnson

iVukevuke ni Manidia Edita: LaRene Porter Gaunt

iVukevuke ki na iVola Tabaki: Melissa Zenteno

Volavola kei na Edita: Susan Barrett, Ryan Carr, David Dickson, David A. Edwards, Matthew D. Flitton, Mindy Raye Friedman, Hikari Loftus, Lia McClanahan, Michael R. Morris, Richard M. Romney, Paul VanDenBerghe, Julia Woodbury

Manidia Dairekita ni Cakacaka ni Liga: J. Scott Knudsen

Dairekita ni Cakacaka ni Liga: Tadd R. Peterson

Disaini: Jeanette Andrews, Fay P. Andrus, C. Kimball Bott, Thomas Child, Kerry Lynn C. Herrin, Colleen Hinckley, Eric P. Johnsen, Scott M. Mooy, Brad Teare

Kodineita ni iYaya Taqomaki: Collette Nebeker Aune

Manidia ni Tabaivola: Jane Ann Peters

Kena Tabaki: Connie Bowthorpe Bridge, Howard G. Brown, Julie Burdett, Bryan W. Gygi, Kathleen Howard, Denise Kirby, Ginny J. Nilson, Ty Pilcher, Gayle Tate Rafferty

Tabaki taumada: Jeff L. Martin

Dairekita ni Tabaivola: Craig K. Sedgwick

Dairekita ni Veivotayaki: Evan Larsen

Me vakau na isau ni mekesini, kei na kena vakatataro e so ki na Liaona, Fiji Regional Office, PO Box 90, Suva, 2-20 Lakeba Street, Samabula, Suva, Fiji. E kena isau e \$2.75 dua na yabaki, se \$0.70 na isau ni ilavelave yadudua, me vakavo ga na kena ka tabaki me ivakananumi. Me qai kerei na kena ivakamacala tale e so mai na Valenivolavola Liu ni Lotu, e na talevoni 3388900 e Suva.

Me baleta na sausaumi kei na kena isau ena taudaku kei Amerika kei Kenada, veitaratara ki na nomuni sitoa ni Lotu se ililui ni tabanalevu se tabana.

Me qai vakau na ivola kei na vakatataro ena parokaramu ni kompiuta ena liahona.lds.org; ena i-meli ki na liahona@ldschurch.org; se ena meli ki na Liahona, Rm. 2420, 50 E. North Temple St., Salt Lake City, UT 84150-0024, USA.

Na Liaona (vakadewataka na iVola i Momani ni "kabasi" se "idusidusi") sa vakadewataka oti ena vosa vaka- Albania, Armenia, Bislama, Bulgaria, Cambodia, Cebuano, Jaina, Jaina (vakararawataka), Croatia, Czech, Denmark, Necaladi, Valagi, Estonia, Viti, Finiladi, Varanise, Jamani, Kiriki, Idia, Hungary, Asiladi, Idonisia, Itali, Japani, Kiribati, Korea, Latvia, Lithuania, Malaqasi, Masela, Mongolia, Nowei, Poladi, Potukali, Romania, Rusia, Samoa, Slovenia, Sipeni, Suwiteni, Tagalog, Taiti, Tai, Toga, Ukraine, Urudu, kei na Vietnam. (E duidui na gauna me taba kina ena veivosa yadudua.)

© 2012 mai na Intellectual Reserve, Inc. Dodonu kece e taqomaki. Tabaki e Amerika

Sa rawa me lavetaki na veitukutuku kei na iyaloalo era tiko ena Liaona me baleta na inaki eso, cakacaka ni lotu sega ni saumi se vakayagataki ga e vale. Ena sega ni rawa me lavetaki na veiyaloalo eso kevaka era sega ni vakadonui mai vei kena itaukei. Na vakatataro baleta na Dodonu ni Lavetaki me na vakau yani ki na Intellectual Property Office, 50 E. North Temple St., Salt Lake City, UT 84150, USA; i-meli: cor-intellectualproperty@ldschurch.org.

For Readers in the United States and Canada:

November 2012 Vol. 15 No. 4 LIAHONA (USPS 311-480) Fijian (ISSN 1096-5122) is published four times year (April, May, October, and November) by The Church of Jesus Christ of Latter-day Saints, 50 East North Temple, Salt Lake City, UT 84150. USA subscription price is \$4.00 per year; Canada, \$4.80 plus applicable taxes. Periodicals Postage Paid at Salt Lake City, Utah. Sixty days' notice required for change of address. Include address label from a recent issue; old and new address *must* be included. Send USA and Canadian subscriptions to Salt Lake Distribution Center at address below. Subscription help line: 1-800-537-5971. Credit card orders (Visa, MasterCard, American Express) may be taken by phone. (Canada Poste Information: Publication Agreement #40017431)

POSTMASTER: Send address changes to Salt Lake Distribution Center, Church Magazines, PO Box 26368, Salt Lake City, UT 84126-0368.

KEDRA ITUVATUVA VAKAMATANIVOLA O IRA ERA VOSA

Andersen, Neil L., 39
Ballard, M. Russell, 29
Bednar, David A., 106
Bowen, Shayne M., 15
Burton, Linda K., 74, 111
Christensen, Craig C., 12
Christofferson, D. Todd, 49
Clarke, Don R., 104
Cook, Quentin L., 6
Dibb, Ann M., 10
Echo Hawk, Larry, 32
Eyring, Henry B., 60, 72, 121
Gay, Robert C., 34
González, Walter F., 81
Hales, Robert D., 90
Holland, Jeffrey R., 83
Johnson, Daniel L., 101
Monson, Thomas S., 4, 68, 86, 110
Nash, Marcus B., 99
Nelson, Russell M., 18
Oaks, Dallin H., 43
Osguthorpe, Russell T., 96
Packer, Boyd K., 75
Perkins, Anthony D., 54
Perry, L. Tom, 26
Reeves, Linda S., 118
Scott, Richard G., 93
Stephens, Carole M., 115
Stevenson, Gary E., 51
Uchtdorf, Dieter F., 21, 57
Whiting, Scott D., 37

ITUVATUVA VAKAIULUTAGA

Cakacaka, 47
Cakacaka, 29
Cakacaka ni kaulotu, 4, 18
Galala, 51
Gonelalai, 15, 43
iNuinui, 15
iTabagone, 60
iTavi, 115
iVakadinadina, 68, 106
iVakatagedegede, 37
iVakatakila, 60
iVola i Momani, 32
iVola ni Kawa, 93
Jisu Karisito, 15, 18, 75, 99, 111, 118
Loloma, 10, 78, 83, 118
Loloma Cecere, 121
Masu, 86
Matabete, 47, 51, 54, 57
Matavuvale, 26, 43, 54
Mate, 15
Meca, 39, 110, 115
Na Solibula, 34
Reki, 21, 57
Sakaramede, 104
Saumaki, 6, 54, 81, 96, 106
Soqosoqo ni Veivukei, 111, 115, 121
Talairawarawa, 101

Taledi, 60
Tiko savasava, 6, 39
Tucaketale, 15
Vakabauta, 39, 72, 99, 111
Vakabulabulataki, 68
Vakabulai, 81
Vakamau, 26, 43, 47
Va-Karisito, 90
Vakatabui, 55
Vakatisaipeli, 21, 29, 78, 83, 90, 101
Vakavinavinaka, 110
Valetabu, 4, 12, 37, 93
Veika me liu, 21
Veiqaravi, 12, 29, 57, 72, 78, 101, 110, 115, 121
Veisorovaki, 6, 75, 104, 111
Veivakalesuimai, 18
Veivakauqeti, 86
Veivakavulici, 18, 96
Veivutuni, 34, 75
Veiyalayalati, 54
Vuli, 10, 96
Yalodina, 83
Yalomalua, 34, 72
Yaloqqa, 51, 68
Yalo Tabu, 12, 81, 99
Yaloyalo vakasisila, 6
Yavusa i Isireli, 32

Mai vei Peresitedi Thomas S. Monson

Ni sa kidavaki ki na Koniferedi

*Meda qai vakarorogo sara vakamatua ki na veitukutuku . . . ,
me rawa ni da vakila na Yalotabu ni Turaga ka rawata
na kila-ka e gadreva o Koya me baleti keda.*

Au raica ni sa tawa kece sara ga na idabedabe—vakavo ga e vica ka toka oya mai muri. Oya na vanua me na vakavinakataki. Qo ena veivuke vei ira ka ra na bera toka mai vakalailai, baleta na osooso ni gaunisala, me na tiko e dua na nodra idabedabe ni ra yaco mai.

Nikua e dua na siga talei—siga ni koniferedi. Rogo vinaka dina na nodra lagasere na matasere. Na veigauna au rogoca kina na matasere se rogoca na oqani se rogoca na piano, au dau nani tinaqu ni dau kaya, “au taleitaka na veika kece o sa rawata rawa, na koroi ni vuku kece o sa rawata, kei na veika o sa qarava oti mai. Na ka ga e mositi au ni o sega ni toka vata kei na

piano.” Vinaka, Nau. Au gadreva sara ga meu a cakava.

Sa totoka dina, oi kemuni na taciqu kei na ganequ, meu kidavaki kemuni ki na ika 182 ni Koniferedi Raraba Vakayabaki ni Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai.

Mai na noda sota taumada ena ono na vula sa oti, e tolu na valetabu vou era sa mai vakatabui, ka dua na valetabu a vakatabui tale. Ena Me e a noqu madigi meu vakatabuya na Kansas City Missouri Temple totoka ka tiko talega ena veivakamarautaki vakaitaukei ka salavata kaya. Au na qai vakamacalataka vakamatata na veivakamarautaki oya ena noqu vosa ni mataka.

Ena June, a vakatabuya kina o Peresitedi Uchtdorf na valetabu e Manaus, Brazil ka a waraki tu mai vakabalavu, ka vakakina ena Sepiteba, a vakatabuya tale o Peresitedi Henry B. Eyring na valetabu ka vakavoutaki e Buenos Aires, Argentina, na valetabu kau a vakatabuya taumada ni rauta e 27 na yabaki sa oti. Ena rua ga na macawa sa oti, a vakatabuya kina o Peresitedi Boyd K. Packer na Brigham

City Temple ena tauni vakaitikotiko e a sucu ka susugi kina.

Me vaka au sa vakamacalataka eliu, e sega na iyauqaqa e ta-ra na Lotu me uasivita e dua na valetabu, ka keitou marautaka ni sa vakayagataki tiko e 139 na valetabu e vuravura raraba, ka 27 tale sa vakatakilai oti se tara tiko. Eda vakamuduo ki na veiyauqaqa tabu vakaoqo kei na veivakalougatataki era kauta mai ki na noda bula.

Au marau meu vakaraitaka ena mataka nikua ni na tara tiko e rua tale na valetabu, ka na tara tiko ena vica na vula kei na yabaki sa roro mai ena veivanua oqo: Tucson, Arizona, kei Arequipa, mai Peru. Na matailalai ni veika me baleti rau na valetabu oqo e na qai vakaraitaki yani vakamalua ni sa tauri na kena veivakadonui me tara.

Taciqu kei na ganequ, meu toki tale mada ki na dua na ulutaga—itavi ni kaulotu.

Ena so na gauna sa oti yani eratou a vakatara kina na Mataveiliutaki Taumada kei ira na Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua mera laki kaulotu na cauravou mai na so na vanua era sa yabaki 18 ka ra sa bula-dodonu, rawata, sa vakacavara nodra vuli ena koronivuli torocake, ka vakaraitaka na nodra gagadre dina mera na kaulotu. Oqo esa ivakarau tudei tu mai ki na so ga na vanua vakatabakidua ka sa vakatara e udolu na cauravou mera kaulotu ka qarava talega na nodra itavi vakamataivalu kei na sasagataki ni vuli.

Sa totoka sara tu ga mai na nodra veiqaravi na yabaki 18 qoka. Era vakaraitaka mai na nodra peresitedi ni kaulotu ni ra yalodina, dau vakabauta, matua, ka dau veiqaravi ena yalodina me vakataki ira na daukaulotu qasecake ka ra veiqaravi vata voli. Na nodra yalodina, talairawarawa, kei na yalomatua sa vakavuna na neitou gadreva na ivakarau ni kaulotu vakaoya mera tauri vaka *taucoko* na cauravou, veitalia ga se matanitu cava era cavutu mai kina.

Au marau meu vakaraitaka ni tekivu sara ga oqo, o ira kece na cauravou e rawata ka buladodonu, sa tauri ivola oti mai na koronivuli torocake se dua na kena e tauvata kaya, se evei ga era vakaitikotiko kina, sa na nodra na lewa

me ra vakadonui ki na buturara ni kaulotu vakatekivu ni ra yabaki 18 ka sega ena yabaki 19. Au sega ni vakatututaka tiko mera veiqaravi—se dodonu mera veiqaravi—taucoko na cauravou ena yabaki lailai oqo. Ia, me vakatau ga ena kedra ituvaki yadudua kei na nodra vakatulewa na iliuliu ni matabete, ka ni sa vakadonui na lewa oqo.

Ena neitou a vakasamataka vakatitobu ena masumasu se gauna cava e dodonu mera na kaulotu kina na cauravou, keitou sa vakadikeva tale tikoga na yabaki ni bula me na veiqaravi kina e dua na goneyalewa. Nikua, au marau meu vakaraitaka ni o ira kece na goneyalewa e rawata, buladodonu, ka tiko vua na gagadre me veiqaravi

sa rawa ni ra vakadonui ki na buturara ni kaulotu vakatekivu ni ra yabaki 19 ka sega ena yabaki 21.

Keitou vakadeitaka ni cakacaka ni kaulotu e itavi ni matabete—ka keitou sa vakauqeti ira kece na cauravou era sa buladodonu tu, ka bulabula vinaka, ka tuvaki vinaka tu na nodra vakasama mera sa na tu vakarau ki na kaci ni veiqaravi. Levu talega na goneyalewa era sa veiqaravi tiko, ia era sega ni vauci ena veidinadinati sa tu oqo vei ira na cauravou. Keitou vakadinati ira na goneyalewa ena Lotu, ena veivuke vakaitamera era sa vakaitavitaki ira kina va-kaulotu ka da vakavinavinakataka na nodra veiqaravi.

Keitou tomana na gadrevi tiko

ni so tale na mataveiwatini matua. Kevaka e rawa, ka sa gauna donu ni nomuni vakacegu, ka vakina ke se tudonu tu na ituvaki ni nomuni bula, au sa veivakauqeti vei kemuni mo ni soli kemuni ki na veiqaravi vakadaukaulotu tudei. Erau na rawata ruarua na veiwatini na marau levu ena nodrau qaravi ira na luvei Tamada.

Oqo kemuni na taciqu kei na ganequ, meda qai vakarorogo sara vakamatua ki na veitukutuku ka na kaburaki ena loma ni rua na siga mai oqo, me rawa ni da vakila na Yalotabu ni Turaga ka rawata na kila-ka e gadreva o Koya me baleti keda. Me yaco dina kina vei keda vakaoya, sa noqu masu, ena yaca i Jisu Karisito, emeni. ■

Mai vei Elder Quentin L. Cook
Ena Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua

A Cava Dou Sa Nanuma Ena Gauna Oqo?

Ni so na lewe ni Lotu era na sega ni rawa ni sauma na taro nei Alama ena io. Era sega “tiko ni vakila nikua”.

Peresitedi Monson, keimami lomani kemuni, rokovi kemuni, ka tokoni kemuni! E veivakauqeti na itukutuku bibi ni veigauna oqo me baleta na veiqaravi vakadaukaulotu. Au se nanuma tiko na yalananamaki ena 1960 ena gauna a vakalutuki mai kina na yabaki ni kaulotu vei ira na cauravou mai na 20 ki na 19. Au yaco yani ki na Tabana ni Kaulotu e Peritania niu se qai kacivi vou ka yabaki 20. Na imatai ni daukaulotu yabaki 19 ena neitou tabana ni kaulotu o Elder Jeffery R. Holland, e dua na itomo vakasakiti. Sa vo toka e vica na vula vua me yabaki 20. Ena loma ga ni dua na yabaki era sa yacoyaco yani kina e vuqa na yabaki 19. Era daukaulotu talairawarawa ka yalodina, ka toso na cakacaka. E dei na yaloqu ni na rawa na tatamusuki levu cake ena gauna oqo ena nodra sa talairawarawa ki na ivakaro ni Kalou na daukaulotu buladodonu ka yalodina me ra vunautaka na Nona kosipeli.

Ena noqu rai, o ni sa vakarau vinaka tu o kemuni ena itabatamata

ka tubucake tiko oqo mai na veibatamata kecega. E veivakasakiti na nomuni kila na ivolanikalou. Ia na bolebole e sotava na nomuni itabatamata ena nomuni vakavakarau mo ni

veiqaravi e tautauvata kei na kena era sotava tiko na lewe ni Lotu kece sara. Eda sa kila kece tiko ni itovo vakavanua e vuravura raraba e sega ni dau veiwekani kei na buladodonu se na yalodina vakayalo. Ena gauna taucoko ni itukutuku makawa, era sa dau veivakasalataki ka vakavuvulitaka na veivutuni vei ira na tamata o ira na iliuliu ni Lotu. Ena iVola i Momani, sa rui leqataka vakalevu o Alama Lailai na buladodonu kei na lailai ni yalodina ka mani kere vakacegu mai kina ena itutu vakadunilewa levu, nodra iliuliu na Nifai, ka vagolea vakatabakidua na nona igu ki na nona veikacivi vakaparofita.¹

Ena dua na tikina rogo levu ena ivolanikalou kece, e kaya vakaoqo o Alama, “Kevaka dou sa kaya ni dou sa veivutuni ka dou sa rekitaka na loloma dou sa vakabulai kina, a cava dou sa nanuma ena gauna oqo?”²

Era tukuna na iliuliu ena veiyasai vuravura ni raici na lewenilotu ena gauna oqo, vakabibi o ira na itabagone, era sa qaqaco sara tu ga. Ia e rua tikoga na nodra kauwai: na imatai sa ikoya na kena sa tosocake tiko na cakacala tawadodonu e vuravura, kei na ikarua na vakawelevewe kei na lailai ni yalodina vei ira eso na lewenilotu. Era vaqara na ivakasala me baleta na nodra rawa ni vukei ira na lewenilotu mera vakamura na iVakabula ka

rawata na saumaki dina.

Na taro “A cava dou sa nanuma ena gauna oqo?” sa dau voqa tu ena veisenitiuri sa oti. Mai na veika eda sa ciqoma ena itabagauna oqo—wili kina na Vakalesuimai ni taucoko ni kospeli i Jisu Karisito, na sovaraki mai ni veisolisoli vakayalo, kei na veivakalougatataki sega ni vakamelei mai Lagi—sa ka bibi sara kina na bolebole e solia toka oqo o Alama.

Ni oti toka ga na nona kacivi me dua na iApositolo o Ezra Taft Benson ena 1943, e a veivakasalataki o Piresitedi George Albert Smith³ ka kaya, “Sa nomu itavi . . . mo na . . . vakasalataki ira na tamata . . . ena sala era na veivutuni kina vakarawarawa mai na veika cacawale ni vuravura nikua.”⁴ Ena kena tukuni na ka oqo, eda a donumaka tiko na vakacaca levu ni iKarua ni iValulevu e Vuravura.

Nikua sa tosocake ga na torosobu ni ivakarau ni bula. E dua na dauvo-laitukutuku e a kaya, “Eda kila kece na itovo ni vanua e veivakaleqai, ka kilai ni na sega ni na veisau.”⁵ Na kena sa ca ga mai na itagede ni ivakatagi, veivakamarautaki, vakatasuasua, kei na sala ni vakau itukutuku, sa sega sara ga ni na tarovi rawa. Oqo e a vakamatatataki mai vua e dua na ita-latala ni lotu Papitaiso kilai ni a kaya, “Sa mavoa sara ga na bula vakayalo ni dua na vanua taucoko.”⁶

E sega ni ka ni kurabui ni so na lewe ni Lotu era na sega ni rawa ni sauma na taro nei Alama ena io. Era sega “tiko ni vakila nikua”. Era vakila ni ra sotava tiko na dravuisiga vakayalo. E so era na cudru, mosi na yalodra, se lomaleqa. Kevaka me toka vei kemuni e vica na ka oqo,⁷ e dodonu mo ni vaqaqa se cava e sega ni rawa kina mo ni “vakila nikua”.

Lewe levu era sotava tiko na dravuisiga vakayalo ka lailai na nodra solia nodra dina, era sega ni a cakava eso na cala lelevu ia era a digidigi cala beka ga. E so era taura tu ga vakamamada na nodra veiyalayalati. E so era vakaliuca na gumatuataki ni kena qaravi na veika lalai. E so era laiva me vakatulewa na nodra bula ni veiqaravi vakaisoqosoqo se politikiki me vakamalalumutaka no nodra yalodina ki na

kospeli i Jisu Karisito. E so era sa vakanaulu tu ga ki na Initaneti me veilaveti, vakalevulevuya, ena so na gauna, me veivakacacani vei ira na ililulu ni Lotu. Oti era sa qai vakatulewa cala ka na rawa ni vorolaka na ivakadinadina. O ira era sa cakava vakaoqo, sa na rawa ni ra veivutuni ka vakavoui vakayalo.

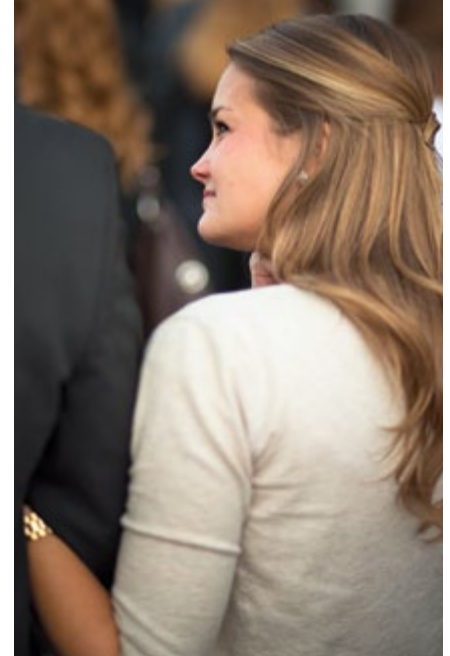
Na wili ivolanikalou vagumatua ena kauta mai na mamau vakayalo.⁸ Na vosa ni Kalou ena veivakauqeti ki na yalodina ka na vakavuna na veivakacegui mai na mosi ni yalo, na cudru, se yalolailai.⁹ Ni sa lailai na noda gumatua ka vuna e dua ga na ka, sa na kena iwali ga na veivutuni.¹⁰ Erau qali vata sara toka ga vakamatau na yalodina kei na veivutuni.

O C. S. Lewis, na dauvolavola ni lotu va-Karisito e a vakamatatataki na itukutuku oqo. E tukuna ni ivakavuvuli va-Karisito e tukuna vei ira na tamata mera veivutuni ka yalataka na veivosoti; ia, me yacova ni ra sa kila ka vakila na tamata ni ra gadreva na veivosoti, ena sega ni vosa vei ira na ivakavuvuli va-Karisito. E kaya o koya, “ena gauna o kila kina ni o sa tauvimate ko na vakarorogo vei vuniwai.”¹¹

Na parofita o Josefa e a kaya ni bera ni da papitaiso, ena rawa ni ko tu ena lomadonu ena kedrau veimama na vinaka kei na ca. Ia, “ni o sa mai lewena na Lotu o sa boleba mo qarava na Kalou. Ni o sa cakava oya o sa biuta na lomadonu ka sa sega ni rawa ni o [lesu] tale.” Sa nona ivakasala meda kakua sara ni biuta na Turaga.¹²

E vakabibitaka o Alama ni ena Veisorovaki i Jisu Karisito “na liga dau-loloma sa na dodo yani” vei ira era veivutuni.¹³ Sa qai taroga na taro e veilauti, me vaka: eda sa vakarau li meda sota kei na Kalou? Eda sa bula savasava tiko li? Meda na dau vakataroga wasoma na taro oqo. Na veika e sotava o Alama ni a sega ni muria na vosa i tamana, ka qai mai vulica sara ga o koya na levu ni nona gadreva na veivosoti, kei na kena gadreva me lagata na sere ni vakacaucau kei na veivutuni, sa na veivakaukawataki ka veivakauqeti.

Ni dua na ka e lailai mai na yalodina ka vakavuna na malumalumu, ena rua na bolebole veisemati ena basika vakamatata me vakavuna na

veisau. Na imatai na tawaloloma, dauvakacaca, kei na veivakatotogani mai vale. Na ikarua na ivalavala tawasavasava kei na vakasama vakasisila. O ira oqo era na dau liu ka sa vu ni digidigi meda kakua kina ni yalodina.

Sa ka bibi sara na noda yaloni ira era voleka sara vei keda. Na veivakacacani, veivakararawataki, sega ni veidokai, kei na sega ni vakarokoroko ena loma ni matavuvale sa sega sara ni gadrevi—sa na sega ni vakadonui vei ira na qase, ka sega ni vakadonui talega vei ira na itabagone tubucake tiko mai. E a sega ni dau mai Lotu wasoma o Tamaqu, ia sa ivakaraitaki vinaka sara ga, vakabibi ga na nona dau lomani tinaqu vinaka sara. Dau kaya ga o koya, “era na saumi taro vua na Kalou o ira na tagane era vakaturuya na wainimatai watidra.” Na ivakavuvuli vata ga oqo sa vakatavuvulitaki tiko e “Na Matavuvale: Ai Vakaro ki Vuravura Raraba.” E vakaoqo, “[o ira] era vakararawataki ira na watidra kei na luvedra . . . era na saumi taro ena dua na siga vua na Kalou.”¹⁴ Na ivakarau ni vanua cava ga eda tuberi cake mai kina, se era dau vakararawataki keda na noda itubutubu se sega, meda kakua ga ni vakararawataka vakayago, vakayalo, se vakavosa e dua tale.¹⁵

Sa ka bibi sara na veivakarokorokotaki ena veivanua eda vakaitikotiko kina. Na yavu ni vakarokoroko kei na veilomani e tekivu mai noda loma ni vale. Sa sega kina ni kurabuitaki ni sa vaka me torosobu na itovo ni tamata

vata kei na kakaseresere mai ni matavuvuale. Sa yavu ni bula veilomani kei na bula vakayalo na matavuvuale. Na matavuvuale me utura na buka ni maroroi ni veiqaravi ena lotu me na bula-bula kina. Sa na tiko dina na, “totoka ni bula ni tiko na loloma mai vale.”¹⁶

Ena vakaleqa na itagede e yavutaka na iVakabula ni tiko na vakasama ca kei na bula ni veimaliwai vakasisila.¹⁷ Eda sa vakasalataki mai na itekivu ni itabagauna oqo ni veimaliwai vakasisila, sa na dua na bolebole levu vei keda.¹⁸ Na ivakarau vakaoqori ena vakavuna na dravuisiga ni bula-vakayalo kei na lailai ni yalodina kevaka me na sega kina na veivutuni. Na iyalooyo yavala, na TV, kei na Initaneti, e dau kauta mai na veika kecega e sega ni vinaka. Keirau a tiko kei Peresitedi Dieter F. Uchtdorf ena koro veikau mai na Amazon ka raica ni sa tu na disi ni setilaiti ena so na veivale lalai sara. Keirau marautaka ni sa laki tu sara vei ira na vanua vakayawa

vakaoqo na sala ni vakau itukutuku vaka oqo. Keirau raica rawa talega ni na sega ni dua na vanua e vuravura me na vagalalataki mai na veika vakasisila e rawa ni laurai ena kedra vakayagataki. Oqo e dua na vuna sa veivakacacani sara ga kina na iyalooyo vakasisila ena noda gauna oqo.

Keirau a qai veiwasei toka ga kei na dua na cauravou yabaki 15 ka taura tu na Matabete i Eroni. E a vukei au o koya meu kila na kena rawarawa vua e dua na gone me raica na veiyalooyo vakasisila ka ra tu ena gauna oqo. Tukuna o koya ni levu na ivakavuvuli e vakavulica tiko na Lotu, sa kilai tu ena veivanua ni kena vakacalai ena vakavuna na vakaleqai ni bula vakayago kei na bula sautu. E tukuna ni vakatavako, na wai ni veivakamatenitaki, kei na gunuvi ni alakaolo mai vei ira na itabagone ena veivakaleqai. Ia e qai kaya ni sega sara ga ni dua na kena ulubale tale mai vei ira na tamata ena ka me baleta na iyalooyo se veimaliwai e vakasisila.

Kemuni na taciq kei na ganequ, na veika e cauraka na gonetaganē lailai oqo sa ka dina taucoko. Na cava na kena iwali? Era sa vakatavuvulitaka tu, na parofita kei ira na iapositolo na bibi ni maroroi ni bula vakalotu ena loma ni matavuvuale.¹⁹

Kemuni na itubutubu, sa oti na gauna me vakaiulubaletaki tiko na lakovi ni soqoni mai valenilotu kei na kena parokaramu, e dina ni ka yaga, ia sa nomuni itavi bibi sara mo ni vakavulici ira na luvemuni mera buladodonu ka bulasavasava ka mera lako vakadodonu e matana na Turaga. Me vaka na nona itukutuku o Peresitedi Monson ena mataka nikua, sa ka bibi sara me qaravi na itavi oqo mai vale, ni sa ikoya na vanua ni vakaruru, na vanua ni vakacegu, vanua ni veivosoti, dina kei na buladodonu. Me tiko vei ira na itubutubu na yalodoudou mera tauvulona ka wanonova na Initaneti, na iyalooyo kei na ivakatagi. Me tiko vei ira na itubutubu na doudou mera kaya sega, taqomaka na dina, ka wasea na ivakadinadina ena veivakauqeti. Mera kila na luvemu ni ko vakabauta dina tiko na iVakabula, ko lomana dina na Tamada Vakalomalagi, ka dau tokoni ira na iliuliu ni Lotu. Me vakabulataki na bula vakayalo ena noda matavuvuale. Noqu vakanuinui ni sega ni dua ena biuta na koniferedi oqo ka qai sega ni kila ni leqa e sotavi tu e vuravura nikua sa dodonu ga me wali ena loma ni matavuvuale. O bisopi, kei kemuni na iliuliu ni matabete kei na mataisoqosoqo, sa dodonu mera vukea na matavuvuale ka vakadeitaka ni sa vakavulici tiko na ivakavuvuli vakayalo. Mera veivuke na dausiko vuvuale, vakabibi vei ira na gone itubutubu dua.

Koya na gonetaganē kau a tukuna tiko, e qai taroga se kila tiko na iApositolo na yabaki e dodonu me sa vakatavuvulitaki kina na veitaqomaki mai na iyalooyo vakasisila kei na vakasama tawasavasava. E vakabibitaka, ni so na vanua e ganita me sa tekivu sara ga mai na gauna era sa biubiu mai kina ena Lalai.

O ira na itabagone ka ra a se tekivu raica tu mai na iyalooyo vakasisila ena gauna ni ra se gone, era sa lomaleqa tiko ni ra na sega ni vakatarai mera na

laki kaulotu, vakakina na nodra na laki ia na veiyalayalati. Kena itinitini ni sa na rawa ni laki lokiloki kina na nodra vakabauta. Au gadreva meu vakadeitaka vei kemuni na itabagone, me vaka e vakavuvulitaka o Alama, mai na veivutuni ena rawa vei iko mo rawata na veivakalougatataki kecega mai lomalagi.²⁰ Oya sara ga na veika e tara na Nona Veisorovaki na iVakabula. Yalovinaka ka tarogirau na nomu itubutubu se e dua na nomu daunivakasala, ka laki kere ivakasala mai vua na nomu bisopi.

E so na uabula era vakabauta ni bulataki ka vakamuri na bula sava-sava, qai qaravi e dua na veivuke raraba, ena rawa ni vakamalumalumutaka na kena gadrevi na vakamuri ni dua na ivakavuvuli ni iVakabula. Era na kaya ni cala ni bula vakasisila e “ka lailai toka ga” . . . [kevaka meu] tamata dauloloma ka dausolisoli.”²¹ Oqo ena veivakacalai sara vakalevu. E so na itabagone era dau tukuna vei au ni ena noda ivakarau ni bula, ena sega ni ganita meda “vakamalumutaka” tu ga ka mai sasaga vakaukauwa, wili kina na kena sasagataki sara vakaukauwa meda bula dodonu.²² Ni yalovinaka sara mo ni kakua ni coko ena dai oqo.

Ena gauna ni papitaiso eda yalataka ni da na dau taura “na yaca i [Jisu] Karisito, ka sa tu vei keda [na] yalodina ka qaravi koya ki na ivakataotioti.”²³ na yalayala oqori ena gadrevi kina na yalo qaqa, na dina, kei na yalodina kevaka eda vinakata meda na lagata na sere ni yaloloma ka saumaki dina sara.

Dua na ivakaraitaki ni yalodina ka tudei ena veigauna kece sara e a vakaraitaka e dua na dauqito Olimipiki ni Bolatagane, ka a vakaitavi ena qito ni Olimipiki ni 1924 mai Parisi, Varanise.

O Eric Liddell e luvena e dua na daukaulotu gugumatua ni Sikoteladi ka gole ki Jaina. O koya e a vakavuna e dua na yalo ca levu vei ira na veiliutaki ena timi ni Olimipiki ni Bolatagane, ni a cata me ciciva na 100 na mita ka a vakayacori ena Sigatabu. Ia, e muri e a qai winitaka na cici ena 400 na mita. E a veivakauqeti sara na nona besetaka o Liddell me cici ena Sigatabu.

Na vakayatuyatu kei na ivakana-numi me vakacautaki kina o koya a muataki ki na vosa veivakauqeti nei

Aisea, “Ko ira era sa waraki Jiova, era na vakaukauwataki tale; era na cabe cake me vaka era vakatabana me vaka na ikeli; era na cici ka sega ni oca; era na lako tu ka sega ni malumalumu.”²⁴

Na ivakaraitaki oya nei Liddell, e sa tarai luvei keirau gonetagane ka gone taudua me kakua ni vakaitavi ena qito ka caka ena Sigatabu, ia, e bibi ga, me vakuwai koya mai na ivalavala sega ni dodonu ka vakavuravura. E a vakayagataka na vosa i Aisea ena nona cau ki na ivola ni yabaki. Sa laiva koto mai o Eric Liddell e dua na ivakaraitaki qa-qaco, kei na yalodina ki na ivakavuvuli.

Ni da sa bulataka na ivakavuvuli e vakavulica na iVakabula ka vakavakaurau ni sotava na Kalou,²⁵ eda na qaqa ena cici ka bibi cake sara.²⁶ Eda na rawata na Yalo Tabu me liutaki keda vakayalo. Vei ira e sega tu ni taucoko na nodra bula, ni nanuma, ni sega soti ni bera sara, meda sa taura na Veisorovaki ni iVakabula me yavu ni noda vakabauta kei na noda bula.²⁷

Ena vosa nei Aisea, “Ke sa vaka na ka kulakula na nomudou ivalavala ca, sa na vulavula me vaka na uca vulavula; ke sa damu vakula sa na vaka na vuti ka ni sipi.”²⁸

Sa noqu masu meda na cakava na veika e ganita me rawa ni vakilai na Yalotabu *nikua* me *rawa* kina ni da lagata na sere ni vakavinavinaka ena yaloda taucoko. Au vakadinadinataka na kaukauwa ni Nona Veisorovaki na iVakabula, ena yaca i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Raica na Alama 4:15–19.
2. Alama 5:26.
3. O George Albert Smith e a Peresitedi ni Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua. E a yaco me Peresitedi ni Lotu ena 21 ni Me, 1945. (Raica na *Deseret News 2012 Church Almanac* [2012], 98.)
4. George Albert Smith, ena Sheri L. Dew, *Ezra Taft Benson: A Biography* (1987), 184.
5. Peggy Noonan, “The Dark Night Rises,” *Wall Street Journal*, 28–29 ni Julai, 2012, A17.
6. Dr. R. Albert Mohler Jr., peresitedi, The Southern Baptist Theological Seminary, nona veituberi vei ira na ililui vakalotu, New York City, 5 ni Sepi., 2012.
7. Raica na 2 Nifai 2:27.
8. Raica na Joni 5:39; Emosi 8:11; raica talega na Jemesa E. Faust, “A Personal Relationship with the Savior,” *Ensign*, Nove. 1976, 58–59.
9. Raica na Alama 31:5.
10. Raica na Alama 36:23–26.

11. C. S. Lewis, *Mere Christianity* (1952), 31–32. O Lewis e Daunivuku ena vosa vaka-Vavalagi ena Univesiti na Oxford ka ililui ni Medieval and Renaissance English ena Univesiti Cambridge.
12. Raica na *Nodra iVakavuvuli na Peresitedi ni Lotu: Josefa Simici* (2007), 324; raica talega na Na iVakatakila 3:15–16.
13. Alama 5:33.
14. “Na Matavuvale: Ai Vakaro ki Vuravura Raraba,” *Liaona*, Nove. 2010, 129.
15. Raica na Richard G. Scott, “Removing Barriers to Happiness,” *Ensign*, Me 1998, 85–87. E so na itovo vakavanua sa veicalati kei na ivakavuvuli ni iVakabula ka na rawa ni vakacalai keda. Ena noqu a tiko mai na Ceva ni Pasifika, au sotava e dua na tamata ka a sa vakataroga voli na Lotu ena vica vata na yabaki. E kaya ni a tarai koya sara vakabibi ni dua na ililui ni matabete e a vakatavuvulitaka ena dua na koniferedi ni matabete, “Na liga ka a dau vakayagataki e liu mo mokuti ira kina na luvenu sa na vakayagataki mo masulaki ira na luvenu.” E a ciqoma na leseni ni daukaulotu, papitaiso, ka sa dua tu na ililui vinaka nikua.
16. “Loloma e Vale,” *Sere ni Lotu*, naba 178.
17. Raica na Alama 39.
18. Raica na Ezra Taft Benson, *Ensign*, Me 1986, 4.
19. E a vakaraitaka taumada o Peresitedi Gordon B. Hinckley “Na Matavuvale: Ai Vakaro ki Vuravura Raraba” ena soqoni raraba ni iSoqosoqo ni Veivukei ena Sepiteba 1995. E a dabe vakatulewa o Peresitedi Thomas S. Monson ena veisau ni imatai ni iwase ni *iVoladusidusi 2: Veiliutaki ena Lotu* (2010), “Na Matavuvale ena Lotu ena iTuvatuvu ni Kalou.”
20. Raica na Alama 13:27–30; 41:11–15.
21. Ross Douthat, *Bad Religion: How We Became a Nation of Heretics* (2012), 238; raica talega na Alama 39:5.
22. Kakua ni vakatara e dua na itovo ka sinai kina na ivakarau kaukauwa kei na itovo dukadukali ka dau vakaleqai ira na sa bulataka tu na ivakavuvuli ni iVakabula me vakaleqa na nomu vakabauta. Me vaka ga e a vola na daunivola serekali o Wordsworth, “Vakasinaita [nomu vakasama] ena veika cecere, ka me kakua ni yavalata na veivosasa, vakatulewa ca, vakakina nodra veivakasesei na tamata ca . . . me na veirawai sara . . . se me vakaleqa na [nomu] vakabauta dina” (“Lines Composed a Few Miles above Tintern Abbey,” ena *The Oxford Book of English Verse*, ed. Christopher Ricks [1999], 346).
23. Moronai 6:3; kuri na kena vakabibitaki; raica talega na Mosaia 18:13.
24. Aisea 40:31; raica na Robert L. Backman, “Day of Delight,” *New Era*, June 1993, 48–49.
25. Raica na Alama 34:32.
26. Raica na 1 Korinica 9:24–27.
27. Raica na Ilamani 5:12. E vakasalataka o Oliver Wendell Holmes, “Au kunea ni veika lelevu ena vuravura oqo, e sega ni vanua eda sa tu kina, ia na vanua eda sa nalu tiko kina: Ni gadrevi meda yacova na toba mai lomalagi, e dodonu meda soko vorata yani na cagi ena so na gauna,—ia e dodonu meda soko yani, ka kakua ni cici, se vakasavu iyaga” (*The Autocrat of Breakfast-Table* [1858], 105).
28. Aisea 1:18.

Mai vei Ann M. Dibb

Karua ni Daunivakasala ena Mataveiliutaki
Raraba ni Goneyalewa

Au Kila. Au Bulataka. Au Taleitaka.

*Eda sa daumuria na noda iVakabula, o Jisu Karisito.
Na saumaki mai kei na nuidei vakaoqo sa isau tiko ni
sasaga vagumatua ka vakainaki. E ka ni tamata yadua.
E cakacaka ni bula taucoko.*

Au *vakauqeti* ena nodra ivakaitaki na lewe ni Lotu valavala dodonu, oka kina o ira na itabagone dokai. Ko ni sa rai vakaloqo tiko vua na iVakabula. Ko ni sa yalodina tiko, talairawarawa, ka savasava. Na veivakalougatataki ko ni sa ciqoma ena vuku ni nomuni caka vinaka e sega walega ni yaco ki na nomuni bula ia ena noqu bula talega kei na nodra bula e vuqa na tamata ena sala sa kilai tu, ia dau vakawasoma ga ena kena e tawakilai.

Ena vica na yabaki sa oti, au a laini tu meu volivoli ena neimami sitoa e kea. A tucake tu e liu vei au e dua na goneyalewa, ka via yabaki 15. E laurai vua ni yalouidei ka mamarau. Au raica sara na nona siqeleli kau sega ni tarova rawa meu vosa vua. Au a kaya, “O iko o gole mai taudaku ni vanua, se vavei?”

A kurabuitaka o koya na noqu taro ka sauma mai, “Io, e dina. Au gole mai Colorado. O kila vakacava?”

Au a vakamacalataka, “Baleta na nomu siqeleli.” A donu sara na noqu vakanananu niu wilika na vosa a volai

toka ena nona siqeleli, “Au Momani. Vakacava o iko?”

Au a tomana, “Au via tukuna ga niu doka vakalevu na nomu yalouidei mo duatani ka daramaka e dua na ivakaraitaki doudou vakaoqo. Au raica e dua na duidui vei iko, kau diva mera a vakataka na nomu dina ka yalouidei na goneyalewa kei na lewe ni Lotu yadua.” Sa oti na neirau volivoli, keirau veivakamocetaki ka dui gole.

Ia ena veisiga kei na veimacawa ni oti na gauna tawanamaki ni veisiga vakaoqo, au raica niu sa mai vakasamataka sara tiko vakabibi na veisotari oya. Au vakasamataka voli na nona nuidei tu vaka oya na goneyalewa mai Colorado me vakatakila ni sa lewe ni Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai. Au sa mani veinanuyaka se iyatuvosa cava meu digitaka me tabaki ena *noqu* siqeleli me vakaraitaka na noqu vakabauta kei na ivakadinadina. Au a mani vakasamataka e vuqa na malanivosa e rawa. Kena itinitini, au mai vakacegu toka ena dua na qaqa ni vosa veiganiti au na rawa ni daramaka vakadoudou:

“Au Momani. Au kila. Au bulataka. Au taleitaka.”

Au gadreva meu vakatabakiduataka na noqu vosa ena itukutuku qaqa, ka nuitaki oqo.

Na imatai ni tiki ni itukutuku sa ivakaro raraba, veivakadeitaki, ka qaqa: “Au Momani.” Me vaka ga na goneyalewa au a sotava ena sitoa ka sega ni rerevaka me kila ko vuravura ni lewe ni Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai. Au sa nuitaka ni da na sega ni rere se yalolilai meda vakatakila yani, “Au Momani.” E dodonu meda yalouidei, me vakataka na iApostolo o Paula ni a kaya, “Niu sa sega ni maduataka na itukutuku vinaka kei Karisito: ni sai koya oqo na kaukauwa ni Kalou me vakabulai kina ko ira yadua era sa vakabauta.”¹ Oi keda na lewenilotu, eda sa dau muria na noda iVakabula, o Jisu Karisito. Na saumaki mai kei na nuidei vakaoqo sa isau tiko ni sasaga vagumatua ka vakainaki. E ka ni tamata yadua. E cakacaka ni bula taucoko.

Na tiki ni vosa e tarava e vakadeitaka, “Au kila.” Ena vuravura nikua, era sa tu na veimataqali itaviqaravi, ulutaga, kei na gagadre, ka saga tiko meda malele kina. Ni sa vuqa tu na veivakataotaki, sa tu beka vei keda na kaukauwa, bula vakavakarau, kei na yalodina meda rai vakatabakidua tikoga ki na veika e bibi cake? Eda sa kila vakavinaka tiko beka na dina ni kosipeli me vakataka na noda vuli, cakacaka, qito, se noda tex kei na veivolavolai? Eda sa vaqara vakaidina tiko beka na isau ni noda vakatataro ena noda kana mai na ivolanikalou kei na nodra vosa na parofita? Eda sa vasaqara tiko beka na veivakadeitaki ni Yalo Tabu?

Na bibi ni noda rawata na kila-ka sa ivakavuvuli tawamudu. Na Parofita o Josefa Simici e “dau taleitaka na kila-ka ena kena kaukauwa dodonu.”² E kaya: “E yaga ki na bula kei na bula vakalou na kila-ka. . . . Dou rogoca, koi kemudou kece na veitacini, na tikina bibi oqo: na kila-ka sa kaukauwa ni Kalou ki na veivakabulai.”³

Sa ka bibi na dina kei na kila-ka taucoko, ia ena maliwa ni veivagolei tani ki na noda bula ena veisiga, e

dodonu meda raica tiko vakatabaki-
dua na noda tara cake na kilai ni kosi-
peli me rawa ni da kila vakavinaka na
sala meda bulataka kina na ivaka-
vuvuli ni kosipeli ki na noda bula.⁴
Ni sa tubu cake tiko na noda kila na
kosipeli, eda na tekivu yalouidei ena
noda ivakadinadina ka rawa meda
kaya, “Au kila.”

Tarava na tikina, “Au bulataka.” Na
ivolanikalou e vakavulica ni dodonu
meda “muria na vosa ka kakua ni
rogoca walega.”⁵ Eda bulataka na
kosipeli ka yaco meda “muria na vosa”
ena noda cakacakataka na vakabauta,
talairawarawa, taleitaka na qaravi ira
na tamata, ka vakamura na ivakarai-
taki ni noda iVakabula. Eda cakacaka
ena yalodina ka cakava na ka eda kila
ni sa dodonu “ena veigauna kecega,
ena veika kecega, kei na veivanua
kecega,”⁶ veitalia ga ke dua e rai tiko
mai se sega.

Ena keda ituvaki ni bula oqo, e
sega ni dua e vinaka sara. Se mani va-
kacava na sasaga vagumatua ni noda
bulataka na kosipeli, eda na caka cala
taucoko, ka da na valavala ca taucoko.
Ia sa na veivakacegui tudei dina meda
kila ni mai na veisorovaki vuetaki ni
noda iVakabula, eda na rawa ni vosoti
ka vakasavasavataki tale. Na cakacaka
oqo ni veivutuni dina kei na veivo-
soti e vaqacacotaka na noda ivaka-
dinadina kei na noda sasaga meda
talairawarawa ki na ivakaro ni Turaga
ka taracake na noda bula ena ivakata-
gedegede ni kosipeli.

Niu vakasamataka na malanivosa,
“Au bulataka,” au nanuma sara na
noqu a sotava e dua na goneyalewa
o Karigan. A vola vakaoqo: “Se qai
oti toka ga vakalailai oqo e dua na
yabaki na noqu lewena na Lotu. . . .
Vei au, niu a se dauvakatataro tiko, e
dua ga na ivakaraitaki, ni dina na Lotu
oqo oya niu vakila niu sa mai kunea
e dua na lotu e vakavulica na ivaka-
rau savasava kei na ivakatagedegede
e gadrevi. Au sa raica e mataqu dina
na veika e yaco vei ira na tamata ena
gauna era vakawalena kina na ivakaro
ka digitaka na sala cala. Au sa vaka-
deitaka makawa sara e lomaqu, meu
bulataka na ivakatagedegede ni ivaka-
rau savasava cecere. . . . Au kalougata

vakalevu niu sa mai kunea na dina
kau sa papitaiso rawa. Au sa marau
sara ga.”⁷

Na iotioti ni malanivosa ni noqu
itukutuku raraba na “Au taleitaka.” Na
noda rawata meda kila na kosipeli i
Jisu Karisito kei na noda bulataka va-
gumatua na ivakavuvuli ni kosipeli ena
noda bula ena veisiga ena muataka e
vuqa na lewe ni Lotu mera tukuna ena
mamarau, “Au taleitaka na kosipeli!”

E dau yaco mai na yalo vakaoqo
ni da vakila ni sa vakadinadinataka
vei keda na Yalo Tabu ni da sa luvena
na Tamada Vakalomalagi, ka sa dau
nanumi keda, ka da sa tiko ena salatu
dodonu. Ena tubu cake na noda
taleitaka na kosipeli ni da sotava na
loloma nei Tamada mai Lomalagi
vata kei na vakacegu sa yalataka tu
na iVakabula ni da vakaraitaka tiko
Vua ni sa lomada meda talairawarawa
ka muri Koya.

Ena gauna duidui eso ni noda bula,
se da saumaki vou mai ki na Lotu se
lewenilotu dede, eda na raica ni sa
seyavu yani na marau taleitaki oqo.
Eso na gauna e yaco oqo ena gauna
ni ibolebole eso ka dodonu meda bu-
lataka na vosota. Eso na gauna e dau

yaco ena gauna ni noda bula sautu kei
na tiko vinaka. Ni yaco mai vei au na
yalo vakaoqo, au kila ni sa dodonu
meu raicalesu na noqu sasaga ni vaka-
torocaketaka na noqu kila na kosipeli
ka bulataka na ivakavuvuli ni kosipeli
ena noqu bula.

E dua vei ira na ivakavuvuli ni kosi-
peli kaukauwa duadua ia e dau dredre
toka ena so na gauna me bulataki oya
na yalomalumulumu kei na solibula
ki na lewa ni Kalou. Na nona masu
na Karisito ena Were o Kecisemani,
a kaya vua na Tamana, “Ia me kakua
ni yaco na noqu lewa, me yaco ga
na nomuni lewa.”⁸ Oqo me sa noda
masu talega. Vuqa na gauna, ena masu
vakanomodi vakaoqo, eda vakila ni da
solegi ena loloma nei Tamada Vaka-
lomalagi, ka ra vakalesuimai na yalo
reki lomani oya.

Ena dua na soqoni ni veiliutaki ni
Goneyalewa mai Eugene, e Oregon,
a noqu madigi meu sota ka veivosaki
kei Sister Cammy Wilberger. Na itala-
noa a wasea vei au o Sister Wilberger
sa ivakadinadina ni kaukauwa kei na
veivakalougatataki ni dua na gone-
yalewa me kila, bulataka, ka taleitaka
tiko na kosipeli.

Ena vica na yabaki sa oti a mate ena vakacala-ka o Brooke na luvei Sister Wilberger yalewa yabaki 19 ni sereki na vuli ena imatai ni nona yabaki ena univesiti. E nanuma lesu o Sister Wilberger, “Oya e dua na gauna dredre sara ka butobuto ki na neitou matavuvale. Ia, sa mai solia vei keitou o Brooke e dua na isolisoli cecere. Keitou a sega ni raica oqo ena gauna a tubu cake tiko kina, ia ena veiyabaki kei na veigauna ni nona bula leka-leka, a solia vei keirau o Brooke e dua na isolisoli cecere duadua e rawa ni solia e dua na goneyalewa vei rau na nona itubutubu. O Brooke e a dua na yalewa luve ni Kalou bula dodonu. . . . Ena vuku ni isolisoli oqo ka vakabibi na kaukauwa gumatua ni Veisorovaki, sa yaco vei au na veivaqacotaki, loma vinaka, kei na veivakacegui yalataki ni iVakabula. Au sega ni taroga na vanua sa tiko kina oqo o Brooke kau sa kakavaki ga ki na neitou vakadua-vatataki lomani.”⁹

Au sa vakadinadinataka na ituvatuva cecere ni bula marau tawamudu ni Tamada Vakalomalagi. Au kila ni sa kilai keda ka lomani keda o Koya. Au kila ni sa tala mai e dua na parofita, o Peresitedi Thomas S. Monson, me vakayaloqacotaki keda ka vukeya meda dusimaki lesu Vua. Sa noqu masu ni da na sasaga yadudua yani meda rawa ni vakaraitaka ena yalonuidei, “Au Momani. Au kila. Au bulataka. Au taleitaka.” Au cavuta na veika oqo ena yalomalumumu ena yaca i Jisu Karisito, emeni. ■

Me kilai: *Me ikuri ni vuli, au vakatura me wiliki na Alama 32 kei na vosa nei Elder Dallin H. Oaks “The Challenge to Become” (Liahona, Jan. 2001, 40–43).*

IDUSIDUSI

1. Roma 1:16.
2. George Q. Cannon, ena *Nodra iVakauvuli na Peresitedi ni Lotu: Josefa Simici* (2007), 299.
3. *iVakauvuli: Josefa Simici*, 304; raica talega na Martha Jane Knowlton Coray, ivola lailai, Church History Library, Salt Lake City.
4. Raica na veika sotavi ni yavunibula ena kila-ka naba 1, *Torocake Yadudua ni Goneyalewa* (ivola lailai, 2009), 38.
5. Jemesa 1:22.
6. Mosaia 18:9.
7. iVola vakaitaukei.
8. Luke 22:42.
9. iVola vakaitaukei.

Mai vei Elder Craig C. Christensen
Ena Mataveiliutaki ni Vitusagavulu

E Dua na iSolisoli e Segaga ni Vakamacalataki Rawa e Solia na Kalou

Na Yalo Tabu e cakacaka ena duavata cecere vata na Tamada Vakalomalagi kei Jisu Karisito, ka vakayacora e vuqa na itavi bibi kei na ilesilesi digitaki eso.

Ena 1994, a sureti ira na lewe kecega ni Lotu o Peresitedi Howard W. Hunter me ra “tauya-vutaka na valetabu . . . me sa ivakata-kilakila cecere ni [noda] lewenilotu.”¹ Ena yabaki vata tiko ga oya, a tara vakaoti kina na Valetabu e Bountiful, mai Utah. Me vakataka e vuqa na tamata, keirau a maqusa sara me keirau kauta na neirau matavuvale gone ki na siga dolavi raraba ni bera na kena vakatabui. Keirau a vakarautaki rau vakavinaka sara na gone me rau curuma na valetabu, ka masulaki ena yalodina ni na ka vakayalo vei rau me yaco kina na valetabu me iusutu bibi ni nodrau bula.

Ni keitou sa curuma yani ena vakarokoroko na loma ni valetabu, sa tekivu meu qoroya sara na kena itaratara totoka, na veitikina sa tau-coko vakaoti, na rarama ni cina a basikata na katuba leka cere-i-cake, kei na vuqa na droini veivakauqeti sara. Na veituvaki yadua ni vale tabu oqo sa talei dina sara.

Ni keitou curuma na loqi vakalesitieli, au vakila ni sa liliga tiko na yavaqu o Ben na luvequ tagane gone duadua yabaki ono. E vaka me rivirivabi o koya—ka sa vaka me lomaleqa.

“E vakacava, Luvequ?” au a vakasolokakana.

“Ta,” a sauma mai, “na cava e yaco tiko eke? Au se bera vakadua mada ni vakaoqo.”

Ena neirau kila ni sa ikoya beka oqo na isevu ni gauna me vakila kina na luvei keirau tagane na veivakauqeti ni Yalo Tabu ena dua na sala qaqa vakaoqo, au sa mani tekiduru e yasana. Ena gauna era tavali kina e yasai keirau na tamata, au a tucake vata tu kei Ben e kea me vica na miniti, ka veivakavulici me baleta na Yalo Tabu. Au kurabuitaka na rawarawa ni neirau veivosakitaka na nona vakasama vakayalo. Ni toso na neirau veivosaki, sa matata sara ni veika a vakauqeti duadua kina o Ben e sega ni veika a raica ia na veika a vakila—sega ni veika vakayago e rairai totoka e wavoliti

keirau tu ia na domo lailai rogo vinaka ni Yalo ni Kalou e tiko e lomana. Au a wasea vua na veika au sa vulica rawa mai na veika au a sotava, me vaka ga na nona qoroqoro vakagone a vakatikora vei au e dua na yalo vou meu vakavinavinakataka na isolisoli sega ni vakamacalataki rawa oqo e solia na Kalou—na isolisoli ni Yalo Tabu.²

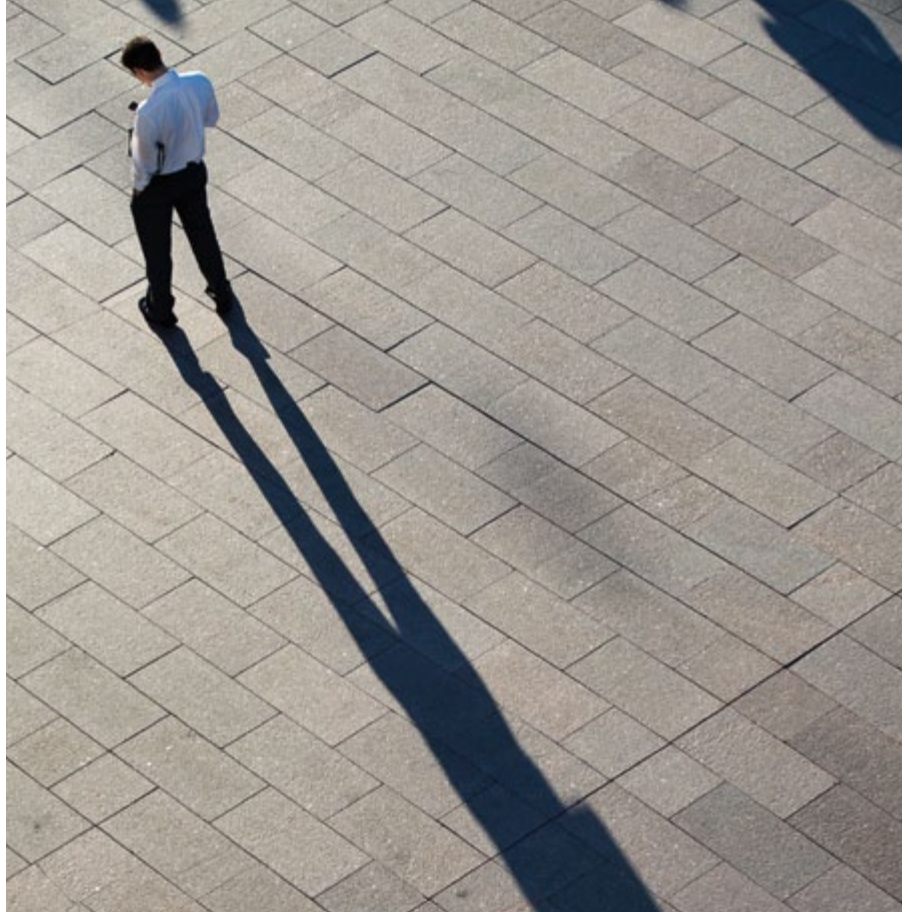
O Cei Mada na Yalo Tabu?

Na Yalo Tabu sai koya na ikatolu ni Lewetolu Vakalou, o koya gona, me vakataka ga na Kalou na Tamada kei Jisu Karisito, ni sa kila na noda nanuma kei na inaki ni lomada.³ E lomani keda na Yalo Tabu ka vinakata o koya me da bula marau. Me vaka ni kila tu na bolebole eda na sotava, sa rawa me na dusimaki keda ka vakavulici keda ena veika kecega me da cakava meda lesu rawa, ka laki bula vata tale kei na Tamada Vakalomalagi.⁴

E rau vakayago lagilagi na Tamada Vakalomalagi kei Jisu Karisito ena lewe kei na sui, ia na Yalo Tabu sa ituvaki vakayalo ni tamata ka veivosaki vata kei na yaloda ena noda dau vakila kei na vakananau.⁵ Me vaka ni yalo vakatamata, e cecere na Nona itavi me idewadewa ni ivakatakila e solia ki na tamata yadua. Ena ivolanikalou, sa dau vakatokai tiko na Yalo Tabu me Yalo Savasava, na Yalo ni Turaga, na Yalo Tabu sa Yalataki Tu, se na Yalotabu.⁶

Na Cava na iLesilesi ni Yalo Tabu?

Na Yalo Tabu e cakacaka ena dua-vata cecere vata na Tamada Vakalomalagi kei Jisu Karisito, ka vakayacora e vuqa na itavi bibi kei na ilesilesi digitaki eso. Sa inaki taumada ni Yalo Tabu oya me vakadinadinataka na Kalou na Tamada kei na Luvena, o Jisu Karisito,⁷ ka vakavulica vei keda na dina ni veika kecega.⁸ Na ivakadinadina bula mai vua na Yalo Tabu e vakaraitaka e dua na veivakadeitaki e cecere cake mai na dua tale na ivakadinadina ni ivurevure tale eso. E vakavulica kina o Peresitedi Joseph Fielding Smith ni “gauna e vosa kina na Yalo ni Kalou ki na yalo ni tamata sa tu kina na kaukauwa me vakatikora na dina ena kena kaukauwa duadua

kei na kena kilai vakavinaka cake mai na dua tale na dina e vakatikori ena gauna mada ga eda sotavi ira kina na kai lomalagi.”⁹

E kilai talega na Yalo Tabu me Dauniveivakacegui.¹⁰ Ena gauna ni noda leqa se veilecayaki se gauna ni noda gadreva kina meda kila ni sa tiko voleka na Kalou, sa rawa ki vua na Yalo Tabu me laveta cake na yaloda, solia vei keda na inuinui, ka vakavulici keda ena “veika kece ga ni noqu matanitu”¹¹ ka vukei keda meda vakila ni “vakacegu ni Kalou, sa uasivia na ka kece ga e kilai rawa.”¹²

Ena vica na yabaki sa oti keitou a laki soqoni vakamatavuvale ena dua na kana vata ni gade, ka mani qito vata sara tiko kei na levu na makubuna o tamaqu. Vakasauri ga ka vakidacala, na nona a bale sobu ka mate totolo sara. Na ka tawanamaki oqo a rawa sara ga me veivakaleqai dina, vakabibi vei ira na makubuna, ka voqa kina eso na taro e dredre me saumi. Ia, ni keirau sa vakasoqoni ira vata mai na gone vei keirau, vakayacori na masu ka wiliki na nodra vosa na parofita ena iVola i Momani me baleta na inaki ni bula, a yaco mai na

veivakacegui ni Yalo Tabu kivei keitou yadudua. Ena sala e dredre me vakamacalataki rawa ena vosa, na isau keitou vakasaqara a yaco mai vakamatata sara ki na lomai keitou. Keitou a vakila e dua na veivakacegui sa uasivita sara na veika *keitou* kila rawa, ia sa dei tu ga, sega ni vakabekataki ka dina na ivakadinadina mai vua na Yalo Tabu.

Na Yalo Tabu e qasenivuli ka daunivakatakila.¹³ Ni da vulica, vakasamataka vakatitobu, ka masulaka na veika dina ni kosipeli, ena vakararamataka na noda vakasama na Yalo Tabu ka vakayadrata na noda kila-ka.¹⁴ E vakavurea na dina me volai ki lomada ka rawa me vakayacora e dua na veisau levu ki na yaloda. Ni da wasea na dina oqo ki na noda matavuvale, kivei ira na wekada lewe ni Lotu, vata kei ira na itokani kei ira na noda veikilai ena itikitiko raraba, sa yaco me nodra qasenivuli talega na Yalo Tabu, ni sa kauta o Koya na itukutuku ni kosipeli ka “vakadewa ki na yalodra na tamata.”¹⁵

Ena dau vakauqeti keda na Yalo Tabu meda dodoliga yani vei ira na tamata ena veiqaravi. Vei au, na ivakaraitaki vinaka duadua ni kena

veivakauqeti ki na noda vakasama, eda na vakadinata mai na yalo e vakilai ni curuma na lomada. A vakavulica o Peresitedi Boyd K. Packer: “E dau vosa na Yalo Tabu ena domo ko na *vakila* vakalevu cake mai na kena o *rogoca* . . . . Ni da tukuna tiko na ‘vakarorogo’ ki na domo lailai ni Yalo Tabu, e vakavuqa ni dua e vakamacalataka na veivakauqeti vakayalo ena kaya, ‘Au a *vakila* . . .’”¹⁸ Mai na vakila vakalou oqo mai vua na Yalo Tabu eda sa mai kila kina na veika e gadreva na Kalou me da cakava, ni oqo, e vakatokai ena ivolanikalou, “na yalo ni ivakatakila.”¹⁹

Na Cava na iBalebale Meda Ciqoma na iSolisoli ni Yalo Tabu?

Ena nona vakavulici na luvei keirau tagane yabaki ono, o Ben, au nanuma ni bibi na kena vakadutaitaki vata na kedrau duidui na veika e vakila tiko, oya na veivakauqeti ni Yalo Tabu, vata kei na isolisoli ni Yalo Tabu ena laki ciqoma ni oti na nona papitaiso. Ni bera na papitaiso, o ira kece na dauvakasaqara na dina ena savasava kei na gugumatua era na rawa ni vakila na veivakauqeti ni Yalo Tabu ena veigaua eso. Ia, na madigi me ciqomi na vakaitokanitaki vakawasoma ni Yalo Tabu kei na *taucoko* ni veivakalougatataki veisemati sa vakarautaki duadua ga vei ira na lewenilotu bula kilikili, ka sa papitaisotaki ka ra sa ciqoma na isolisoli ni Yalo Tabu ena veitabaki ni liga mai vei ira era taura tu na dodonu ni matabete ni Kalou.

Mai na isolisoli ni Yalo Tabu, eda na ciqoma kina na ikuri ni vuku kei na isolisoli vakayalo, na vakalevutaki ni ivakatakila kei na veitaqomaki, na veidusimaki tudei kei na veituberi, kei na veivakalougatataki yalataki ni veivakasavasavataki kei na veivakacerecerei vakalou ena matanitu vakasilesitieli. E soli mai na veivakalougatataki taucoko oqo ni da sa gadreva dina vakai keda meda ciqoma ka yaco me salavata na noda bula vata kei na lewa ni Kalou ka vakasaqara na Nona veituberi sa tudei.

Niu raicalesu na veika au sotava vata kei Ben ena Valetabu e Bountiful, e malaude vakalevu na lomaqu kei na noqu vakanananu. E matata tiko

rogoci na veivakauqeti ni Yalo Tabu ena nodra qaravi na tamata, a yaco ena bula kei na cakacaka vakalotu nei Peresitedi Thomas S. Monson, ni a kaya: “Ena qaravi ni noda itavi, au sa vulica ni gauna eda muria kina e dua na veivakauqeti vuni ka cakacakataka sara ena gauna vata ga oya, ena dusimaka na Tamada Vakalomalagi na vanua eda na lako kina ka vakalougatataka na noda bula kei na nodra bula na tani. Au sega tale ni kila e dua na ka eda sotava me kamica cake se taleitaki na kena vakilai mai na noda vakamuria e dua na veivakauqeti, me da qai kila ni sa sauma na Turaga na nona masu e dua tale mai vei keda.”¹⁶

Meu wasea e dua tale na ka veivakauqeti au sotava. Ena gauna a se bisopi tiko kina o Peresitedi Monson, a rogoca sara ni dua vei ira na lewe ni nona tabanalevu, o Mary Watson, ni curu tiko e valenibula. Ni gole yani me laki sikovi koya, a raica ni a davu vata koto kei ira eso tale na tauvimate ena dua na rumu levu. Ni sa yaco yani vei Sister Watson, a siqema rawa ni dua ka toka tikivi koya a ubia sara vakatotolo na uluna.

Ni oti na nona sikovi Sister Watson ka solia vua na veivakalougatataki ni matabete, a lululu vua, vakamoce, ka vakarautaka me lesu. Ia a qai yaco e dua na ka e veivakurabitaki toka. Meu na wilika na nona itukutuku sara ga o Peresitedi Monson baleta na ka oqo:

“Au a sega ni rawa ni biuti koya. Ni sa vaka e tabaka tu vakadua na tabaqu

e dua na liga ka sega ni laurai, kau vakila e lomaqu ni sa voqa tiko vei au na vosa oqo: ‘Gole ki na idavodavo e tarava nei koya na marama lailai ka ubia na matana ni ko curu mai.’ Au sa mani vakayacora. . . .

“Au mani torova yani na idavodavo nei koya na tauvimate oya, ka tara vakamalua na tabana ka dreta lesu vakamalua na siti ka ubi koya tiko kina. Au a kurabui! Ni o koya talega e lewe ni noqu tabanalevu. Au a sega ni kila ni a curu tale tikoga e valenibula. Na yacana o Kathleen McKee. Ni keirau veisotari mata, a vosa luluvu mai, ‘Isa, Bisopi, nomu curu mai ena katuba oya, au a vakila ni ko sa mai raici au ka mai vakalougatataki au me isau ni noqu masu. Au a marau lo toka ni ko na kila niu sa mai tiko oqo, ia ni ko mai gole ki na idavodavo ka dua, e rarawa na yaloqu, kau kila ni ko a sega ni mai raici au.’

“Au a kaya vei [Sister] McKee: ‘E sega ni dua na ka na noqu sega ni kila ni ko tiko eke. E ka bibi ga, ni sa kila tiko na Tamamu Vakalomalagi, ka ni ko a masulaka vuni mo vakalougatataki vaka-matabete. A vakauqeti au o Koya meu mai cereka laivi na kemu iubi.’”¹⁷

E Vosa Vakacava vei Keda na Yalo Tabu?

Sa dau vakayaco-ka vei keda taucoko sara na Yalo Tabu, e dina ga eda sega beka ni dau vakila ena veigauna. Ni yaco mai na vakanananu

vei au na gauna au a solegi tu kina ena totoka ni veika au rawa ni raica, ka a vakila rawa e dua na gone a tu e yasaqu na kaukauwa veivakauqeti ni yalona. Niu a vakavotui kina vakamalua, au a sureti meu kakua walega ni tu vakadua ka tekiduru ia meu vakarogoca na kaci ni iVakabula meu yaco me vaka e dua na gone lailai—yalomalua, yalomalumalumu, ka tu vakarau meu rogoca na domo lailai, rogo vinaka ni Nona Yalotabu.

Au sa vakadinadinataka ni sa bula tiko na Yalo Tabu kei na nona ilesilesi vakalou, kei na kaukauwa ni Yalo Tabu eda na kila kina na veika dina kecega. Au vakadinadinataka ni isolisoli ni Yalo Tabu sa isolisoli ka sega ni vakamacalataki rawa ka talei e solia mai na Tamada Vakalomalagi kivei ira taucoko era na lako mai Vua na Luvena, papitaisotaki ena Yacana, ka ciqoma na Yalo Tabu ni sa vakadeitaki ena Nona Lotu. Au sa vakadinadinataka kina na veika oqo ena yaca tabu i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Howard W. Hunter, ena Jay M. Todd, "President Howard W. Hunter: Fourteenth President of the Church," *Ensign*, July 1994, 5; raica talega na Howard W. Hunter, "The Great Symbol of Our Membership," *Tambuli*, Nov. 1994, 3.
2. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 121:26.
3. Raica na Alama 12:7; 18:16–18; Vunau kei na Veiyalayalati 6:15–16.
4. Raica na 2 Nifai 32:5.
5. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 130:22.
6. Raica na Luke 4:1, 18; 11:13; Joni 1:33; Efeso 1:13; Vunau kei na Veiyalayalati 88:3.
7. Raica na 2 Nifai 31:18; 3 Nifai 28:11; Vunau kei na Veiyalayalati 20:27.
8. Raica na Moronai 10:5.
9. Joseph Fielding Smith, *Doctrines of Salvation*, comp. Bruce R. McConkie, 3 vols. (1954–56), 1:47–48.
10. Raica na Joni 14:26; Vunau kei na Veiyalayalati 35:19.
11. Vunau kei na Veiyalayalati 36:2.
12. Filipai 4:7.
13. Raica na Luke 12:12; 1 Korinica 2:13; Vunau kei na Veiyalayalati 50:13–22; *Nodra iVakavuvuli na Peresitedi ni Lotu: Josefa Simici* (2007), 132–133.
14. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 11:13.
15. 2 Nifai 33:1.
16. Thomas S. Monson, "Cegu, ka Vakadirorogo," *Liaona*, Nove. 2002, 55.
17. Raica na Thomas S. Monson, "Christ at Bethesda's Pool," *Ensign*, Nov. 1996, 18–19.
18. Boyd K. Packer, "Personal Revelation: The Gift, the Test, and the Promise," *Liaona*, June 1997, 10.
19. Vunau kei na Veiyalayalati 8:3; raica talega na tikina e 2.

Mai vei Elder Shayne M. Bowen
Ena Vitusagavulu

"Niu sa Bula, Dou na Bula Talega"

Ena vukuna ga, na noda iVakabula o Jisu Karisito, na yalorarawa, galili, kei na veilecayaki oqori sa na vakaisosomitaki ena dua na siga ki na reki sa ka taucoko.

Niu a se cauravou daukaulotu voli mai Chile, au a lako yani kei na noqu itokani ki na dua na matavuvale lewe vitu ena tabana e kea. E ratou dau laki lotu yani ena veimacawa o marama tina kei na luvena. Keirau nanuma de ratou a sa lewe ni Lotu dede tiko. Ni oti e vica na macawa keirau qai kila ni ratou a se bera tiko ni papitaiso.

Keirau a laki raici iratou sara vaka-totolo ka kerea ke rawa ni keirau gole yani i nodratou vale ka laki vakavulici iratou. A sega ni taleitaka o tamadratou me vulica na kosipeli ia a sega ni vakataotaka na neirau vakavulica na nona matavuvale.

E totolo sara na nona ciqoma o Sister Ramirez na lesoni. A maqusa sara me vulica na vunau taucoko keirau vakavulica. Ena dua na yakavi ni keitou veivosakitaka tiko na nodra papitaiso na gone dramidrami, keirau vakavulica kina ni ra sega ni ivalavala ca na gone lalai ka sega ni gadrevi me ra papitaiso. Keirau a sureti koya me wilika na ivola i Moronai:

"Raica au sa kaya vei iko, mo vunautaka me ra veivutuni ka papitaiso ko ira era sa kila ka rawa ni kitaka na

ivalavala ca; io, mo vunautaka vei ira na itubutubu me ra veivutuni ka papitaiso, ka vakamalumalumutaki ira me vakataki ira na gone lalai ka vakabulai vata kei ira.

"Ia sa sega ni yaga na veivutuni se papitaiso vei ira na gone lalai. Raica na papitaiso sa yaga ga vei ira sa veivutuni ka muria na vunau me bokoci kina na nodra ivalavala ca.

"Ia ko ira na gone lalai era sa bula vei Karisito mai na ivakatekivu kei vuravura; ia kevaka e sega, sa sega ni Kalou dodonu na noda Kalou, sa Kalou dauveivukiyaki ka Kalou daudigidigi, ni ra sa mate oti e vuqa na gone lalai ka ra sega ni papitaiso!"¹

Ni wiliki oti na ivolanikalou oqo, sa tekivu tagi o Sister Ramirez. Keirau sa veilecayaki kina na veitokani. Au a taro sara, "Sister Ramirez, o ni rarawataka beka e dua na ka keirau a tukuna se cakava?"

A kaya mai, "Isa, e sega, Elder, drau sega ni cakava e dua na ka cala. Ena ono na yabaki sa oti a dua tiko na luvequ tagane lailai. A mate o koya ni bera ni keitou papitaisotaki koya. A kaya vei keitou na neitou italatala ena vuku gona ni nona a sega ni papitaiso,

ena laki wasei tani me tawamudu. E ono na yabaki na noqu kauta voli tu na mosi kei na lomaleqa oqo. Ni sa mai wiliki na ivolanikalou oqo, au kila ena kaukauwa ni Yalo Tabu ni sa dina. Au vakila ni sa taluva mai vei au e dua na icolacola bibi levu, kau mai tagi oqo ena marau.”

E votu mai vei au na ivakavuvuli nei Parofita Josefa Simici, ka vakavulica na vunau veivakacegui oqo: “Na Turaga sa kauta tani e lewe vuqa, o ira sara mada ga na gone dramidrami, me rawa ni ra drotaka na lomaca ni tamata, kei na rarawa kei na cakaca ni vuravura ena gauna oqo; era sa rui savasava, rui totoka, me ra bula e vuravura; o koya gona, kevaka me vakasamataki vaka-dodonu, me isosomi ni vakaloloku, e sa tu vei keda na inaki me da marau kina me vaka ni ra sa vagalalataki mai na ivalavala ca, ka ra na suka tale mai vei keda ena dua na gauna totolo.”²

Ni oti nona sotava tu na rarawa kei na vutugu bibi ena ono na yabaki, na vunau dina, ka a vakatakilai mai vua na Tamada mai Lomalagi dauloloma vua e dua na parofita bula, e a kauta mai na vakacegu kamica kivua na marama vakararawataki oqo. Me vaka a kidavi, ratou sa mani papitaisotaki o Sister Ramirez kei ira na luvena yabaki walu ka qase cake.

Au nanuma sara niu a volavola ki na noqu matavuvale kau vakaraitaka kina na vakavinavina ni yaloqu niu sa mai kila na veika oqo kei na vuqa tale na veika dina, talei ka rawarawa ni kosipeli vakalesuimai i Jisu Karisito. Au a sega ni tadra na kena sa mai tarai au na ivakavuvuli dina ka totoka oqo ena noqu veiyabaki sa tu oqo e liu ka vakadinadinataka ni sa noqu ibotani mai Kiliati.

Au gadreva meu na vosa vei ira ka sa takali e dua na luvedra ka vakataroga tiko, “A cava me caka kina vei au?” se lomatarotarotaka tiko beka na nomu vakabauta na Tamada mai Lomalagi sa dauloloma. Sa noqu masu ena kaukauwa ni Yalo Tabu, meu na rawa ni kauta mai na veivakarautaki eso ni inuinui, ni vakacegu, kei na kila-ka. Sa noqu gagadre meu sa dua na iyaya ni kena vakalesuimai na nomuni vakabauta na Tamada mai Lomalagi sa

dauloloma ka sa kila na veika kecega ka vakatara meda sotava na veika ni veivakatovolei me rawa ni da kila ka lomani Koya ka kila vakavinaka tiko, ke sega o Koya eda sa qai tawa yaga.

Ena ika 4 ni Feperueri ni 1990, a mai sucu kina na ikatolu ni luvei keirau tagane ka ika ono ni gone. Keirau a vakatokai koya me o Tyson. E gone-tagane lailai totoka, ka kidavaki koya na matavuvale ena yalo marau kei na loloma. E ratou a vaqoroqoro koya vakalevu na tacina kei na ganena. Keitou nanuma taucoko ni o koya e sa qai cauravou lailai totoka vakaoti me qai sucu.

Ni sa vula walu o Tyson, a tiloqata e dua na tiki ni joke a raica ena ibe. Sa laki tao tu na joke ena tagitagi nei Tyson, ka sega ni cegu rawa kina. A qai kauti Tyson cake yani o tacina, ka kacivaka ena domobula “Sa sega ni cegu rawa na gone.” Keitou sa tekivu uvuca na gusuna ka qirita na 911.

Era yaco mai na vuniwai ka cicivaki Tyson yani ki valenibula. Ena rumu ni wawa, keitou sa masu tikoga ka kerea vua na Kalou e dua na cakamana. Ni oti e dua na gauna balavu, a gole mai na vuniwai ki na rumu ka kaya, “Dou vosoti au sara. Sa sega ni keitou cakava rawa tale e dua na ka. Dou taura na gauna kece dou gadreva” A qai gole yani.

Ni keitou curu yani ki na rumu e davo toka kina o Tyson, keitou raica na neitou isolisoli lailai rekitaki ni sa ciba no. E vaka me kune na rarama kei silesitili ni robota tu na yagona lailai. E totoka ka savasava dina o koya.

Ena gauna o ya a vakilai ni vaka sa mai cava na inaki ni neitou bula. Me keirau na lesu rawa vakacava vei iratou na vo ni gone ka tovolea me vakamacalataka ni sa na sega ni lesu mai vale o Tyson?

Ena noqu nanuma ga au na tomana kina na veika sa mai yaco oqo. Au a sotava vata kei watiqau daulomani na veivakatovolei oqo, ia au sega ni matau ni vakamacalataka na lomana e dua na tina kau na sega ni tovolea meu cakava.

E ka dredre meu vakamacalataka na veimedreyaki ni lomaqu ena gauna

o ya ni noqu bula. E vuqa na gauna au nanuma niu tatadra ca tiko kau dau yadra vakidacala mai ka yali yani na rai butobuto o ya. Au a sega ni moce rawa ena vuqa na bogi. Au sa qai dau wavoki voli mai na dua na rumu ki na dua tale ena loma ni bogi, meu raica ni ratou sa taqomaki taucoko tiko na gone.

Na vakilai ni yaloca e vakacacana na yaloqu. Au vakila niu sa yaloca. Au vakila niu dukadukali. Oi au na tamana; a dodonu meu taqomaki koya vakalevu. Kevaka ga meu a cakava va qo se va ya. Eso na gauna vaka nikua, ni oti e 22 na yabaki, era dau curuma mai vakamalua na yaloqu na yalo o ya, ka gadreva meu biuti ira tani vakatotolo baleta ni rawa mera veivakacacani.

Ni oti e dua na vula na nona mate o Tyson, au a laki vakatarogi vei Elder Dean L. Larsen. A vakarorogo sara vagumatua vei au, kau na dau vakavinavinataka tikoga na nona ivakasala kei na loloma. E kaya, “Au sega ni vakabauta ni vinakata na Turaga mo vakararawataki iko me baleta na mate nei nomu cauravou lailai.” Au a vakila na loloma nei Tamaqu Vakalomalagi mai vua e dua na nona iyaya digitaki.

Ia, se yaco tiko ga mai na vakanananu veivakararawataki, ka dau tuburi au mai na cudru. “Oqo e sega ni dodonu! Ena rawa vakacakava me cakava vei au oqo na Kalou? A cava me caka kina vei au? Na cava au cakava me yaco kina na ka oqo?” Au vakila niu sa laki cudruvi ira tale tiko ga na tamata era saga tiko mada ga mera vakacegui keitou. Au nanuma na nodra kaya na itokani, “Au kila na ituvaki ni yalomu.” Au qai dau vakasamataka, “o ni sega ni kila na ituvaki ni yaloqu. Laivi au tu mada ga.” Au a qai raica na noqu vakalomalomani au ena rawa me veivakacacani vakalevu talega. Au sa qai maduataki au niu mai vakanananutaki ira vakaca tiko na noqu itokani era saga tiko mada ga mera veivuke.

Na gauna au vakila kina niu sa solegi ena yaloca, cudru, ka vakalomalomani au, au sa masu sara me na veisautaki na yaloqu. Mai na veika tabu au sa sotava oti, a solia kina vei au na

Turaga e dua na yalo vou, ka dina ga niu se galili voli ka rarawa tiko, sa mai veisautaki taucoko na itovo ni noqu rai. A vakatakilai vei au niu a sega ni butakoci ia sa dua na veivakalougata-taki cecere sa waraki au tiko kevaka au na vakadeitaka na noqu vakabauta.

Sa tekivu me veisau na noqu bula, ka rawa meu kakavaki yani ena nui-nui, ka sega ni rai ki muri ena veilecayaki. Au sa vakadinadinataka ni bula oqo e sega ni icavacava. E ka dina na vuravura ni yalo. E dina na nodra ivakavuvuli na parofita me baleta na bula ni oti na mate. Na bula oqo sa idewadewa ni kalawa ki liu ena noda ilakolako lesu vua na Tamada Vakalomalagi.

Sa isema bibi tiko ga ni neitou matavuvale o Tyson. Ena veiyabaki sa ka totoka dina meda raica na veisereki kei na yalovinaka ni dua na Tamada mai Lomalagi sa dauloloma, ka sa vakatara ki na neitou matavuvale me keitou vakila vakayago na veivakuqeti nei Tyson. Au sa vakadinadinataka ni sa mamare sara na ilati. Na yalo vata ga ni lomadina, loloma, kei na duavata vakamatavuvale e sega ni oti ni ra gole yani ki yasana ka dua na noda daulomani; ia e vakacerecerei ga na yalo vakaoqori.

Eso na gauna era na taroga na tamata, “Cava na balavu ni gauna e taura mo qai ra-wa kina?” Na kena dina, o na sega ni ra-wa taucoko me yacova ni dou sa laki duavata tale kei na nomudou daulomani era sa yali. Ena sega vakadua ni taucoko na noqu marau

me yacova ni keitou sa duavata tale ena mataka ni iMatai ni Tucake Tale.

“Raica sa yalo na tamata. Sa sega ni mudu na vei-vu-ni-ka, ia ni rau sa koko vata na yalo kei na vei-vu-ni-ka, sa kune kina na marau sa uasivi sara;

“Ia ni rau sa veitawasei, ena sega ni rawata na marau ko ya na tamata.”³

Ia ena gauna oqo, me vaka sa vakavulica na iVakabula, meda lako voli ena vakacegu.⁴

Au sa vulica ni veika rarawa, kei na vutugu sega ni taqei rawa ena laki kamica ni ko gole yani vei Tamamu mai Lomalagi ka masuta na Nona veivakacegui e lako mai na Nona ituvatuva; na Luvena, o Jisu Karisito; kei na Nona Dauveivakacegui, sa ikoya na Yalo Tabu.

Sa qai dua dina na veivakalougata-taki lagilagi ki na noda bula. Ena sega beka ni ka vakatani keda sega ni rarawataka vakalevu ni takali e dua na luveda? Au sa vakavinavinaka vakalevu vua na Tamaqu mai Lomalagi me vakatara meda loloma vakatitobu ka loloma tawamudu tiko. Au sa vakavinavinaka vakalevu ki na matavuvale tawamudu. Au vakavinavinaka vakalevu ni sa mai vakatakilai tale vei ira na Nona parofita bula na ituvatuva lagilagi ni veivueti.

Nanuma tiko ni gauna o veibulu kina vua e dua na nomu daulomani, na ituvaki ni yalomu ni ko sa gole tani mai na ibulubulu ka raicalesu na kisinimate galili o ya—ka vakananuma de na kavoro na utomu.

Au vakadinadinataka ena vukuna ga, na noda iVakabula o Jisu Karisito,

na yalorarawa, galili, kei na veilecayaki oqori sa na vakaisomitaki ena dua na siga ki na reki sa ka taucoko. Au vakadinadinataka ni sa rawa meda vakararavi ga Vua ena Nona a kaya:

“Au na sega ni laivi kemudou mo dou luveniyali: au na lako mai vei kemudou.

“Malua mada vakalailai, era na qai sega ni raici au tale na kai vuravura; ia dou sa raici au: niu sa bula, dou na bula talega.”⁵

Au vakadinadinataka, me vaka e tukuni tiko ena *Vunautaka na Noqu Kosipeli*, “me vaka ni da vakararavi tiko ki na Veisorovaki i Jisu Karisito, e rawa vei Koya me vukei keda meda vosota na noda vakatovolei, tauvimate, kei na mosi. E rawa ni da vakasinaiti ena reki, vakacegu, kei na veivinakati. Na veika taucoko sara e cala me baleta na bula e rawa me vakadodonutaki mai na Veisorovaki i Jisu Karisito.”⁶

Au vakadinadinataka ni ena matata ramase lagilagi o ya ni iMatai ni Tucaketale, era na tu mai na nodra ibulubulu o ira na nomuni daulomani kei na noqu me vaka sa yalataka na Turaga Vakai Koya ka na yaco me taucoko na noda reki. Ni sa bula o Koya, o ira kei keda eda na bula talega. Ena yaca i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Moronai 8:10–12.
2. *Nodra iVakavuvuli na Peresitedi ni Lotu: Josefa Simici* (2007), 199–200.
3. *Vunau kei na Veiyalayalati* 93:33–34.
4. Raica na Joni 16:33.
5. Joni 14:18–19.
6. *Vunautaka na Noqu Kosipeli: iDusidusi ki na Veiqaravi ni Daukaulotu* (2004), 57.

Mai vei Elder Russell M. Nelson
Ena Kuoramu ni iApositoo Le Tinikarua

Tarogi Ira na Daukaulotu! E Rawa ni ra Vukei Iko!

O ira kece na daukaulotu, gone kei na qase, era veiqaravi ena dua ga na inaki oya me na vinaka cake na bula vei ira tale eso na tamata.

Kemuni na taciq, ganequ, kei kemuni na itokani, keimami vagolea yani na neimami iloloma kei na veikidavaki vei kemuni yadua. Eda marau vakalevu ena veika sa mai kacivaka ena mataka nikua o Peresitedi Thomas S. Monson, sa veisau kina na iyalayala e ra ni yabaki ni veiqaravi vakadaukaulotu ki na 18 vei ira na cauravou kei na 19 vei ira na goneyalewa. Mai na lalawaka oqo, sa lewe levu kina na noda itabagone era na marautaka na veivakalougatataki ni kaulotu.

Ena rua na yabaki sa oti ka vakadeitaki tale vaqaga ena mataka nikua, e kaya kina o Peresitedi Monson “ni sa dodonu vei ira kece na cauravou bula kilikili ka tu vinaka na nodra bula me ra vakavakarau ni laki veiqaravi vakadaukaulotu. Na veiqaravi vakadaukaulotu e itavi ni matabete—e dua na icolacola e namaka na Turaga vei keda ka da sa mai itaukei ni veika lelevu.”¹ E vakamacalataka tale vei ira na goneyalewa, ni kaulotu e ka marautaki ia e sega ni ilesilesi. Ka veisureti talega me na vuqa na veiwatini qase me ra veiqaravi.

Sa ka bibi na vakavakarau ki na kaulotu. Na kaulotu e dua na ivalavala ni veiqaravi tawasaumi vua na Kalou kei na kawatamata. Era tokona na sasaga oqori o ira na daukaulotu mai na nodra dui ilavo maroroi. E rawa talega ni ra veivuke kina na itubutubu, matavuvale, itokani, kei ira na dausolika ki na iLavo Raraba ni Kaulotu. O ira kece na daukaulotu, gone kei na qase, era veiqaravi ena dua ga na inaki oya me na vinaka cake na bula vei ira tale eso na tamata.

Na vakatulewa ni qaravi kaulotu ena tarā cake na nona icavacava vakayalo na daukaulotu, na watina, kei ira na nodrau kawa ena veibatamata mai muri. Na gagadre ni veiqaravi sa ivatuka ni nona saumaki mai, bula kilikili, kei na tuvakarau e dua na tamata.

Ena iwiliwili ni tamata vakaita-mera ena vuravura raraba oqo, e vuqa vei kemuni o ni sega ni lewena na Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai ka lailai sara na ka o ni kila me baleti keimami kei ira na neimami daukaulotu. O ni tiko eke se o ni vakarorogo tiko

mai baleta na nomuni vinakata mo ni kila eso tale na ka me baleti ira na Momani kei na veika era vakavuvulitaka na neimami daukaulotu. Ni o ni vulica eso tale na ka me baleti keimami, o ni na raica ni levu sara na veika vivinaka eda tautauvata kina. Keimami vakayaloqataki kemuni mo ni maroroya na veika kece e vinaka ka dina ka qai raica kevaka e rawa ni da vakaikuritaka. Ena vuravura oqo ka vakasinaiti tu ena veibolebole, eda na gadreva na veivuke ena veigauna eso. Na lotu, na dina tawamudu, kei ira na neimami daukaulotu era sa tiki bibi sara ni veivuke oqori.

O ira na neimami daukaulotu itabagone era biuta vakatikitiki na vuli, cakacaka, vakaitau, kei na veika kece tale era dau cakava na cauravou kei na goneyalewa ena nodra gauna ni bula oqo. Ena loma ni 18 ki na 24 na vula era na biuta tu mai vakawawa ena vuku ni gagadre titobu me ra qarava na Turaga.² Eso vei ira na neimami daukaulotu era laki veiqaravi ni ra sa qase sara toka. Au kila ni na vakalougatataki na nodra matavuvale. Ena neitou matavuvale, e walu era veiqaravi tiko oqo vakadaukaulotu tudei—e tolu na luvei keirau yalewa, ira na dui watidratou, dua na makubui keirau yalewa, ka dua na makubui keirau tagane.

Eso beka ena vakataroga me baleta na yaca *Momani*. Oqori na yaca buli vei keimami. E sega ni yacai keimami dina, e dina ni keimami kilai raraba tu ena Momani. Na yaca oqori e kau mai ena dua na ivolanikalou tabu ka yacana na iVola i Momani.

Na yaca dina ni Lotu na Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai. Oqo na tauyavutaki tale ni Lotu taumada i Jisu Karisito. Ni a lako voli e delai vuravura, a tauyavutaka na Nona Lotu. A kacivi ira na iApositolo, Vitusagavulu, kei ira na iliuliu tale eso ka solia vei ira na dodonu ni matabete me ra cakacaka ena Yacana.³ Ni mai takali na Karisito kei ira na Nona iApositolo, era sa qai veisautaka na tamata na cakacaka vakalotu kei na ivunau. Sa yali na Lotu taumada kei

na matabete. Ni sa oti na Gauna ni Butobuto, ena ruku ni nona veiliutaki na Tamada Vakalomalagi, a qai vakalesuya tale mai ko Jisu Karisito na Nona Lotu. Sa bula tale tu ena gauna oqo, sa vakalesui mai, ka cicivaki tiko ena nona veidusimaki vakalou.⁴

Keimami muria na Turaga o Jisu Karisito ka vakatavuvulitaki Koya. Eda kila ni sa oti na Nona qaqa lagilagi mai na mate, a rairai na Turaga sa vakaturi cake vei ira na Nona tisaipeli ena vica na gauna. A kana vata kei ira. A lako vata kei ira. Ni bera na iotioti ni Nona Kau Cake, a lesi iratou me ratou “lako . . . ka vakalotutaki ira na lewe ni veivanua kecega, ka papitaisotaki ira ena yaca ni Tamamudou, kei na Luvena, kei na Yalo Tabu.”⁵ Eratou a muria na iApositolo na ivakaro ko ya. Eratou kacivi ira talega eso me vukeyi iratou ena kena vakayacori na ivakaro ni Turaga.

Nikua, ena ruku ni nodra veiliutaki na iapositolo kei na parofita ni gauna oqo, sa vagolei kina na ivakaro vata oqori vei ira na daukaulotu ni Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai. Era veiqaravi na daukaulotu oqori ena sivia na 150 na matanitu. Ni ra matataka na Turaga o Jisu Karisito, era segata me ra vakayacora na ivakaro vakalotu oya—sa vakavoui ena noda gauna oqo mai vua na Turaga Vakataki Koya—me kau yani ki na veivanua na taucoko ni kosipeli ka me vakalougatataki na bula ni tamata ena veivanua kecega.⁶

O ira na daukaulotu ena mua ni yabaki tinivakacaca se itekivu ni 20 vakacaca era se gone ena veika ni vuravura. Ia era sa vakalougatataki ena veisolisoli—me vaka na kaukauwa ni Yalo Tabu, na loloma ni Kalou, kei na ivakadinadina bula—oqori era sa yaco kina me ra Nona mata yaloqaqa na Turaga. Era wasea na itukutuku vinaka ni kosipeli ka na kauta mai na reki dina kei na marau tawayalani vei ira kece era rogoca na nodra itukutuku. Ena vuqa na gauna era laki vakayacora ena dua na vanua kei na vosa era vulagi kina.

Era segata na daukaulotu mera muri Jisu Karisito ena vosa kei na

Mai Milan, e Itali

ivalavala. Era vunautaki Jisu Karisito kei na Nona Veisorovaki.⁷ Era vakatavuvulitaka na kena Vakalesui mai na nona Lotu makawa na Karisito mai vua na Nona imatai ni parofita ena gauna oqo na Turaga, o Josefa Simici.

O sa na rairai sotavi ira beka ena dua na gauna e liu, se dau vakawaleni ira tu beka ga na nei-mami daukaulotu. Sa noqu vakanu-inui ni ko na sega ni rerevaki ira, ia mo ni vuli ga mai vei ira. E rawa ni ra ivurevure ka talai mai lomalagi kivei kemuni.

A yaco vei Jerry na ka oqori, e dua na lewe ni lotu Protestant vakaturaga ka yabaki 60 vakacaca ka vakaitikotiko mai Mesa e Arizona. Na tamai Jerry e italatala ni Baptist; ka italatala ni Wesele o tinana. Ena dua na siga a wasea vei Jerry o Pricilla, na nona itokani voleka, na mosi a vakila ena mate ni luvena ena gauna a se qai sucu walega kina kei na veisere vakamosiyalo ka a yaco ni oti ga vakalailai oya. Na dredre ni bula vakatina lewedua, e va na luvei Pricilla—tolu na yalewa ka dua na tagane. Ni dolava na yalona vei Jerry, a vakatusa ni a sa vakasamataka tiko me kunati koya. Ena kaukauwa taucoko kei na loloma e rawata o Jerry, a tovolea me vukeyi koya me kila dei-vaki ni nona bula e ka vakamareqeti.

A sureti koya me lako mai ki na nona lotu, ia e vakamacalataka o Pricilla ni sa oti na nona vakanuinui vua na Kalou.

A sega ni kila o Jerry na ka me cakava. E muri, ni sui senikau tiko ena nona lomanibai, a masu na tamata vakabauta oqo vua na Kalou me liutaki koya. Ni masu tiko, a rogoca e dua na domo ena nona vakasama ni kaya, “Tarovi rau na gonetaganu dau vodo basikeli.” A vaqaqa o Jerry ena veilecayaki se cava na ibalebale ni ka oqo. Ni se vakasamataka tiko na veivakauqeti oqo, e a rai yani ki gausisala ka raici rau e rua na cauravou vakasote vulavula ka vakanekeketai ni rau vodo basikeli tiko va-ka ki nona vale. Ena nona kurabuitaka na ka e yaco “kusarawa oqo,” a vakaraici rau tu ga ka rau mani lako siviti koya. Ia, ni qai kila ni gadrevi vua me cakava e dua na ka, a kaci yani, “Ei, kemudrau, yalovinaka, drau tu mada vakadua! Au vinakata meu vosa vei kemudrau!”

Ena kurabui kei na mata tarotaro, erau a tu vakadua na cauravou. Ni rau toro voleka mai, e qai raica o Jerry ni rau vakaitokaniyaca ka vakatakilakilataki ni rau daukaulotu ni Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai. E raici rau o Jerry ka kaya, “Ena rairai rogorogo matalia beka oqo, ia au a masu tiko ka tukuni vei

au meu 'tarovi rau na gonetagane vodo basikeli.' Au rai cake yani ki ganisala, drau sa tu mai kina. E rawa beka ni drau vukei au?"

Erau matadredredre na daukaulotu, ka kaya e dua, "Io, au vakabauta ni rawa."

E vakamacalataka o Jerry na dredre vakatubu lomaleqa e sotava tiko o Pricilla. Sega ni dede rau sa sotavi Pricilla, kei iratou na luvena, kei Jerry. Eratou veivosakitaka na inaki ni bula kei na nona inaki tawamudu na Kalou me baleti iratou. E tubu na nodratou vakabauta o Jerry, Pricilla, kei iratou na luvena, ena masu ni yalodina, nodratou vulica na iVola i Momani, kei na veitokani loloma mai vei ira na lewe ni Lotu. Sa qai kauka-uwa cake ga na nona vakabauti Jisu Karisito o Jerry. Sa tavuki na yalo vakatitiqa kei na vakanananu ni kukuna nei Pricilla ki na yalo vakanuini kei na vakacegu. Eratou a mani papitaiso ka yaco me lewe ni Lotu vakalesui mai i Karisito.⁸

Io, e rawa ni ra veivuke ena vuqa na sala na daukaulotu. Me vaka oqo, eso beka vei kemuni ena vinakata mo ni kilai ira vakavinaka na tubumuni. O na rawa ni kilai ira na nomu itubutubu kei ira na tubumu ki na ikava ni itabatamata, ia vakacava o ira na tubumu ena walu na itabatamata? O kila beka na yacadra? O vinakata beka mo kilai ira vakavinaka cake? Tarogi ira na

daukaulotu! E rawa ni ra vukei iko!⁹ E rawarawa na nodra raica na ivola ni kawa vakaitamera ena Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai.

Eso vei kemuni o ni lewenilotu ia o ni sega ni vakaitavi tiko ena gauna oqo. O ni lomana na Turaga ka dau nanuma vakalevu mo ni lesu tale mai ki na Nona lomanibai. Ia o ni sega ni kila me tekivu vakacava. Au vakatura mo ni tarogi ira na daukaulotu!¹⁰ E rawa ni ra vukei iko! E rawa talega ni ra veivuke ena nodra vakavulici na nomuni daulomani. O keimami kei ira na daukaulotu keimami lomani kemuni ka gadreva me keimami kauta lesu mai na reki kei na rarama ni kosipeli ki na nomuni bula.

Eso beka vei kemuni ena vinakata me kila na sala me na vakadruga kina e dua na veivakatotogani se me bula balavu ka marautaka na ituvaki ni bula vinaka. Tarogi ira na daukaulotu! E rawa ni ra vukei iko! Sa vakadinadinataki ena veivakadidike yadua ni, vakailawalawa, o ira ena Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai era tamata bulabula. E tu sara i ra na ivakarau ni nodra mate ka ra tamata bula balavu, me vaka a ripotetaki ena veilawalawa kece era vakadikevi ena loma ni dua na gauna balavu e Amerika.¹¹

Eso beka vei kemuni e nanuma ni sa rui osooso na bula ka vakaogaoga,

ia ena boto ni lomamu o vakila ni lala tu, sega ni vakaibalebale se vakainaki. Tarogi ira na daukaulotu! E rawa ni ra vukei iko! E rawa ni ra vukei iko mo vulica vakalevu cake na inaki dina ni bula—na cava o mai tiko kina e vuravura kei na vanua o na lako kina ni o mate. E rawa ni o vulica na sala me vakalougatataka kina na nomu bula na kosipeli vakalesui mai i Jisu Karisito ka me sivia na veika kecega e rawa ni o vakasamataka ena gauna oqo.

Kevaka e tu na nomu lomaleqa ena vuku ni nomu matavuvale, tarogi ira na daukaulotu! E rawa ni ra vukei iko! Sa ka bibi sara vei ira na Yalododonu Edaidai na vaqacacotaki ni bula vakawati kei na matavuvale. E rawa ni tawamudu na bula vakamatavuvale. Kerei ira na daukaulotu me ra vakavulica vei iko na iwalewale me na rawata kina na nomu matavuvale.

E rawa talega vei ira na daukaulotu mera vukei iko me baleta na gagadre ni vakarabailevutaki ni nomu kila-ka. Na yalo ni tamata e gadreva tu na veivakararamataki. Se lako mai na dina ena dua na volau ni vakadidike se mai na ivakatakila ni Kalou, eda vakasaqara! Na lagilagi dina ni Kalou na vuku.¹²

Na tubucake ena vuli e oka kina na kila-ka vakayalo vakakina na kila-ka vakayago. Eda tukuna tiko na bibi ni kena kilai na ivolanikalou tabu. Ena dua na vakadidike se qai oti walega, e kunei kina ni o ira na Yalododonu Edaidai era kila-ka vakalevu duadua me baleta na vakabauta Vakarisito kei na iVolatabu.¹³ Kevaka o vinakata mo kila vakavinaka cake na iVolatabu kei na iVola i Momani, ka vakarabailevutaka na nomu kila-ka me baleta na bula vakaveitacini vakatamata kei na bula vakatama va-Kalou, tarogi ira na daukaulotu! E rawa ni ra vukei iko!

E vuqa vei kemuni e tu vua na gagadre me vukei ira na tamata era vakaleqai tu. Baleta ni keimami muri Jisu Karisito, o ira na Yalododonu Edaidai era dau nanamaki talega ki na sasaga ni veicuqeni vaka oya.¹⁴ E rawa ni ko mai duavata kei keimami ena nodra vukei na vakaleqai ka vakakina

na vakarautaki ni veivuke vei ira era gadreva ena veileqa tubukoso ena veivanua kecega e vuravura. Kevaka o via vakaitavi, tarogi ira na daukaulotu! E rawa ni ra vukei iko!

Kevaka o via kila vakalevu cake na veika me baleta na bula ni oti na mate, baleta na lomalagi, baleta na ituvatuva ni Kalou me baleti iko; kevaka o via kila vakalevu cake na Turaga o Jisu Karisito, na Nona Veisorovaki, kei na Vakalesui mai ni Nona Lotu me vaka na kena tauyavutaki taumada, tarogi ira na daukaulotu! E rawa ni ra vukei iko!

Au kila ni bula tiko na Kalou. O Jisu na Karisito. Sa vakalesui mai na Nona Lotu. Au masuta vagumatua na Kalou me vakalougatataki kemuni yadua kei ira yadua na noda daukaulotu talei. Ena yaca i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Thomas S. Monson, “Ni Da Mai Sota Tale,” *Liaona*, Nove. 2010, 5–6.
2. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 4:3.
3. Raica na Maciu 10:1; Luke 6:13; 10:1; Efeso 4:11–12.
4. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 1:30.
5. Maciu 28:19.
6. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 68:8; 84:62; 112:28.
7. Raica na 1 Korinica 2:2; 2 Nifai 25:26.
8. Veitaratara yadua mai vei W. Tracy Watson, na peresitedi e liu ni Tabana ni Kaulotu na Arizona Mesa.
9. Ena vanua au sa biuta kina na malanivosa ni veisureti me ra “tarogi na daukaulotu,” e rawa talega ni o kerea e dua na nomu itokani e lewena na Lotu me vukei iko.
10. Era na marau talega me ra veivuke na wekamu, nomu itokani, kei ira na iliuliu ni Lotu.
11. Raica na James E. Enstrom kei na Lester Breslow, “Lifestyle and Reduced Mortality among Active California Mormons, 1980–2004,” *Preventive Medicine*, vol. 46 (2008), 135.
12. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 93:36.
13. Raica na *U.S. Religious Knowledge Survey* (Pew Forum on Religion and Public Life, Sepi. 28, 2010), 7.
14. Raica na Ram Cnaan, Van Evans, Daniel W. Curtis, *Called to Serve: The Prosocial Behavior of Active Latter-day Saints* (University of Pennsylvania School of Social Policy and Practice, 2012); “Mormon Volunteerism Highlighted in New Study” (16 ni Maji, 2012), <http://www.mormonnewsroom.org/article/mormon-volunteerism-report; Mormons in America: Certain in Their Beliefs, Uncertain of Their Place in Society> (Pew Forum on Religion and Public Life, 12 ni Janu., 2012), 43; Robert D. Putnam kei David E. Campbell, *American Grace: How Religion Divides and Unites Us* (2010), 444–54.

Mai vei Peresitedi Dieter F. Uchtdorf

Karua ni Daunivakasala ena Mataveiliutaki Taumada

Me Baleta na Veivutuni kei na kena iNaki

Na levu ga ni noda gumatua ena sala vakalou kei na mamarau, na lailai ni rawa meda na veivutunitaka na ka ca mai muri.

Me baleta na Veivutuni

Keimami lomani kemuni Peresitedi Monson. Vinaka vakalevu na ivakaro raraba veivakauqeti ka itukutuku ni veigauna ni kena tara na veivaletabu vovou vata kei na cakacaka ni kaulotu. Ena vuku ni veika oqo, au vakabauta ena yaco mai na veivakalougatataki cecere kivei keda vakakina vei ira na itabatamata ena siga mai muri.

Kemuni na taciqū kei na ganequ lomani, noqu itokani lomani! Eda tamata kece. Au nuitaka ni sega ni dua ena kurabui kina.

E sega ni dua vei keda ena tu vakadede sara e vuravura. Sa noda vakaidina eso na veiyabaki vakamareqeti e vuravura, ia, ena kena raici tawamudu, e vakawale toka ga na sauriva ni mata.

Oti eda sa na qai biubiu. Na yaloda sa kau “ki na vanua sa vakarautaka vei ira na Kalou, o Koya ka buli [keda].”¹ Sa biu sobu na yagoda ki na ibulubulu ka da sa biuta laivi tu mai na veika vakavuravura ena noda sa toso yani ki na vanua ka tarava, na noda vanua ni vakaitikotiko.

Ena noda gauna ni gone, e vaka me na sega ni mudu na bula. Eda nanuma ni sega ni vakaiyalayala na iwiliwili ni

noda veisiga ni bula, kei na veisiga ki liu, ka vaka e dua na gaunisala tadodo ka sega ni vakaiyalayala e matada.

Ia, na noda qase cake tikoga mai, na levu talega ni noda raivuki ka kurabuitaka tiko na kena lekaleka wale sara na gaunisala oya. Au kurabui ena kena rawa ni toso vakatotolo sara na yabaki. Ena kena lakovi tiko mai, eda tekivu vakananuma sara na veidigidi eda a cakava kei na veika eda a vakayacora. Ena gauna vata oqori, eda nanuma kina e vuqa na gauna vinaka ka dau luvuci ka reki vakakina na lomada. Ia eda nanuma talega na veivutuni—na veika eda diva ke rawa ni da lesu tale ka veisautaka.

A kaya e dua na nasi ka dau qaravi ira na tauvimate ka ra sa vakarau mate ni dau taroga vakawasoma e dua na taro rawarawa vei ira.

Ena dau taroga, “e tu beka e so na ka o veivutunitaka?”²

Na voleka yani ki na iotioti ni siga ni bula vakavuravura e dau vakamakaretaka na vakasama, ka kauta mai na titobu ni rai kei na matau ni vakanananu. Ia ni ra tarogi na tamata oqo me baleta na ka era veivutunitaka, era sa dau tukuna sara ga mai na lomadra.

gauna tiko vata kei ira tale eso. Ena noda tabaka ga e dua na itabataba, sa na rawa kina meda “sema” vata kei na udolu na “itokani” ka sega mada ga ni veirai kei na dua bulu vei ira. Na Tekinoloji e rawa me dua na ka veivakurabuitaki, ka sa yaga vakaidina sara ga keda veiyawaki kei ira na noda daulomani. Keirau tiko vakayawa sara vakaveiwatini mai vei ira na lewe ni neirau matavuvale vakamareqeti; ka dau vakila oya. Ia, au vakabauta ni da sega ni mua tiko ena sala dodonu, vakayadua se vakaisoqosoqo, ni da veitaratara kei ira na noda matavuvale se itokani vakavuqa ena talanoataki ni itaba lasa, veitavi lalai, se na noda semai ira na noda daulomani ena mataveilawa ni Initaneti. Au nanuma ni tiko na vanua me baleta na mataqali itaviqaravi vakaoqo, ia na cava na balavu ni gauna eda vakatara me vakayacori tiko kina? Kevaka eda sega ni solia na keda ituvaki vakamareqeti duadua kei na gauna tawawasei kivei ira era bibi vakaidina sara vei keda, eda na veivutunitaka ena dua na siga.

Meda sa walia mada ena noda vakamareqeti ira eda lomana ena noda tiko tikivi ira ga, ka vakayagatiki gauna vakaibalebale vata kei ira, ka bucina cake vata eso na balolo ni vakanananu vivinaka.

Au Diva Meu a Rawa ni Yacova na veika Au Rawa ni Rawata.

E dua tale na veivutuni era vakamacalataka na tamata sa ikoya na nodra sega ni yaco mera vaka na tamata era vakila ni rawa ka dodonu mera vaka. Ena nodra vakasamataka na nodra bula, era kila ni ra sega ni vakayacora na veika e rawa ni ra rawata, ni sa rui levu na ka era biu tu ka sega ni caka.

Au sega ni vosa tiko eke ena kena tosoi cake na rawati ni rawa-ka ena noda dui veimataqali cakacaka. Na toso ki liu oqori, veitalia ga na vakaitamera ni kena irairai ena vuravura oqo, e sega sara ga ni levu na kena iwiliwili ena ilakolako cecere tawamudu e waraki keda tu.

Ia, au vosa tiko ena noda yaco me tamata ka vinakata na Kalou, na Tamada Vakalomalagi, meda vakataka.

Eda yaco mai ki na vuravura oqo,

Era vakaraitaka na veika ena veisautaka kevaka walega me rawa ni lesu tale mai ko gauna.

Ena noqu vakasamataka na veika era kaya, au kurabui ena kena rawa ni dusimaki na noda bula ki na veika vinaka ni yavudei ni ivakavuvuli ni kosipeli i Jisu Karisito, ke da vakayacora.

E sega ni dua na ka vuni me baleta na ivakavuvuli ni kosipeli. Eda sa vulica ena ivolanikalou, eda sa veivosakitaka ena Wilivola ni Sigatabu, ka da sa rogoa vakawasoma mai na itutu ni vunau. Na ivakavuvuli vakalou oqo kei na kedra yaga e vakadodonu sara tu ga ka matata; era totoka, titobu sara, ka kaukauwa; ka rawa vakaidina me ra vukei keda ena noda levea na veigauna ni veivutuni mai muri.

Au Gadreva Meu Vakayagataka E Levu Cake na Gauna vata kei ira na Tamata Au Lomana

E rairai na veivutuni kilai levu duadua era vakamacalataka na wawa mate sa ikoya na nodra diva mera a vakayagataka e levu cake na gauna kei ira era lomana.

Vakabibi o ira na turaga ena nodra dau osivaka raraba: “na nodra veivutunitaka vakalevu sara na nodra a dau vakayagataka vakalevu tu ga na nodra gauna e [veisiga] ena nodra . . . cakacaka.”³ E vuqa era sa calata na madigi mera taukena na ivakananumi kilai tani e dau yaco mai ena vakayagatiki

ni gauna vata kei na matavuvale kei na itokani. Era sa calata na vakatorocaketaki titobu ni isema vata kei ira ka ra vakaibalebale vakauasivi duadua kivei ira.

E sega li ni dina na noda sa dau osooso tu ga? Ka, sa ka ni rarawa dina meda tukuna, ni da dau tokara tu vakaitoka ni yaca vakaturaga na noda bula osooso, me vaka e dua na rawa-ka se ivakaraitaki ni noda bula-taka tiko e dua na bula cecere sara.

Sega ni dina beka oya?

Au nanuma na noda Turaga ka iVakaraitaki, o Jisu Karisito, kei na Nona bula lekaleka ena kedra maliwa na tamata mai Kalili kei Jerusalemi. Au tovolea meu raitayaloyalotaki Koya ni vakusakusa tiko ki na soqoni se veitavi eso me qaravi me rawati kina e dua na ituvatuva ni veika bibi me vakacavari vakavinaka.

Au sega mada ni raica rawa.

Me kena isosomi, au raica na yalololoma kei na veikauwaitaki ni Luve ni Kalou ena bula vakainaki ni veisiga yadua. Ena Nona veimaliwai vata kei ira era tu wapoliti Koya, era vakila nodra vakabibitaki ka lomani. A kila o Koya na kedra yaga vakalou o ira na tamata a sotavi ira. A vakalougatiki ira, qaravi ira. A laveti ira cake ka vakabulai ira. A solia vei ira na isolisoli vakamareqeti ni Nona gauna.

Ena noda gauna, sa rawarawa meda lasutaka walega na noda vakayagatiki

me vaka e kaya na serekali, “sala ni o lagilagi”⁴ mai na dua na yalava ni bula mai liu.

E raica rawa na Tamada Vakalomalagi na ka eda rawa vakaidina ni yacova. E kila o Koya na veika e baleti keda ka da sega tu ni kila o ikeda vakaikeda. Ena noda gauna ni bula e vakauqeti keda o Koya meda vakayacora na inaki ni noda a buli ena vuravura oqo, meda bulataka na bula savasava, ka lesu yani ki na Nona iserau.

Na cava na vuna, eda vakayagataka kina vakalevu na noda gauna kei na noda icegu ena veika era sega ni tudei, sega na betena, ka sa rui vovodea? Eda besetaka li meda raica na lialia ni kena tovolei me vakayacori se rawati na veika e sega ni yaga ka vakaleka-leka wale ga?

E sega beka vei keda na yalomatua meda “kumuna vata na [nomudou] iyau mai lomalagi, sa sega ni vakacacana kina na sarasara se na veveka, a sa sega ni ravabasuka kina na daubutako me butakoca”⁵

Meda cakava vakacava oqo? Mai na noda vakamura na ivakaraitaki ni i Vakabula, semati vata Nona ivakavuvuli ki na noda bula ni veisiga, ka lomana vakaidina na Kalou kei ira na noda itokani.

Eda na sega ni rawa ni cakava oqo ena noda yarataka na yavada, vakadigoca na kaloko se kudriva na veika me caka ena sagai ni bula vakatisaipeli.

Me baleta na bulataki ni kosipeli, e sega ni dodonu meda vaka na gone-tagane ka tonia na itaukuku ni yavana ena wai qai kaya ni a lai sisili. Ni da luvena tagane ka luvena yalewa na Tamada Vakalomalagi, sa rawa meda rawata e levu cake sara na ka. Ena vuku ni ka oqori, na inakinaki vinaka era sa sega ni rauta. E dodonu meda *cakava*. Se bibi cake sara, e dodonu meda *yaco meda vaka* na ka e vinakata vei keda na Tamada Vakalomalagi.

Sa vinaka na noda dau wasea na noda ivakadinadina ni kosipeli, ia e vinaka cake na noda ivakaraitaki bula ni kosipeli sa vakalesui mai. Na noda nuitaka vakalevu meda yalodina ki na noda veiyalayalati e vinaka—ia ni da yalodina ki na veiyalayalati tabu, oka kina na bula savasava, saumi ni noda

ikatini kei na isolisoli eso, vakamuri ni Vosa ni Vuku, ka qaravi ira era leqa tu—e vinaka cake sara. Na kacivaki ni noda na vakayagataka vakalevu cake na gauna ena masumasu vakamatavuvale, vulici ni ivolanikalou, kei na taucoko ni itaviqaravi vakamatavuvale e vinaka; ia na kena bulataki vakadodonu na veika oqo ena kauta mai na veivakalougataki vakalomalagi ki na noda bula.

Na bula vakatisaipeli sa ikoya na sasagataki ni vakarokoroko kei na mamarau. Sa ikoya na sala ki na noda ituvaki ni bula vinaka duadua kei na marau.

Ia, meda sa nakinaki, meda muria na i Vakabula ka cakacaka vagumatua meda yaco meda vaka na tamata eda a buli meda vaka. Meda vakarorogo ka talairawarawa ki na veivakauqeti ni Yalo Tabu. Ni da vakayacora vaka kina, ena vakaraitaka vei keda na Tamada Vakalomalagi na veika eda se bera tu ni kila me baleti keda. Ena vakacaudreva o Koya na sala eliu ka tadolava na matata meda raica na veitaledi eda sega tu ni kila se nanuma eda taukena.

Na levu ga ni noda gumatua ena sala vakalou kei na mamarau, na lailai ni rawa meda na veivutunitaka na ka ca mai muri. Na levu ga ni noda vakararavi ki na loloma ni iVakabula, na levu ni noda na vakila ni da sa tiko ena sala e gadreva taumada vei keda na Tamada Vakalomalagi.

Au Diva Meu A Se Bula Marau Cake ga Vakalevu

E dua tale na veivutuni vei ira era kila ni ra sa vakarau mate e rawa me veivakurabuitaki sara. Era diva mera a dau vakamarautaki ira vakalevu cake.

Dau vakawasoma na noda dau sikalutu ena veivakacalai ni so na ka e rawa ni da yacova yani ka na kauta mai vei keda na marau: ituvaki vinaka cake ni matavuvale, ituvaki vinaka cake vakailavo, se na itinitini ni dua na bolebole ni veivakatovolei.

Na noda sa qase tiko ga mai, na levu ni noda railesuva ka kila ni sega sara ga na betena se me vakatulewataka na noda mamarau na ituvaki e tautuba.

Sa ka bibi ga o keda. *Sa vakatau vei keda* na noda mamarau.

O iko vata kei au na itinitini ni vakatulewa ena nodaru dui bula mamarau.

O au kei na watiqo o Harriet, keirau dau taleitaka na vodo basikeli. E ka taleitaki ni da tu e tautuba ka marautaka na totoka ni veika bula. E tu ga na neirau sala taleitaki ni vodo basikeli, ia keirau sega ni kauwaitaka vakalevu sara na yawa ni vanua keirau lakova se na totolo ni neirau toso me vakatauvatani kei ira na dauvodo basikeli tale eso.

Ia, au dau nanuma ena so na gauna ni dodonu me keirau dau bau veisivisi toka. Au nanuma ni keirau na rawata na gauna vinaka ena neirau vodo vakatotolo cake, kevaka wale ga keirau cakacaka vakaukauwa tale vakalailai. Ka so na gauna au cakacala vakalevu niu dau vakalasikata na vakasama oqo vua na watiqo totoka.

Na nona ciqoma na mataqali vakatutu vakaoqo e dau veinanumi, matata sara, ka vakadodonu. E matadredredre ka kaya, “Dieter, daru sega ni veisivisi tiko, oqo e dua na ilakolako. Marautaka na kena gauna.”

E dina sara o koya!

So na gauna ena bula oqo, eda sa rui dau vakanamata vakalevu ki na icavacava ni laini ka da calata na rekitaki ni kena ilakolako. Au sega ni dau vodo basikeli vata kei na watiqo baleta na noqu nanamaki talei ki na kena icavacava. Au vodo baleta na ka au lakocuruma ena noqu tiko vata kei koya e dau kamikamica ka taleitaki.

E sega beka ni ka lialia na noda dau vakase-va na gauna kamikamica ka rekitaki eda sotava oti baleta na noda dau kauwaitaka vakawasoma na gauna era na cava kina?

Eda dau vakarorogo li ki na ivakatagi totoka ka waraka na kena rorogo me seyavu yani meda qai vakatara ni da taleitaka vakaidina? Segga. Eda vakarorogo ka sema ki na rorogo yadua, moimoi ni vakatagi kei na malaude ni kena vakayagataki.

Eda dau masu li ena cavuti ga ni “emeni” se na nanumi ga ni kena icavacava? E sega sara. Eda masu me rawa ni da voleka ki vua na Tamada Vakalomalagi, meda ciqoma Nona Yalotabu ka vakila na Nona loloma.

E sega ni dodonu meda waraka meda qai marau ena gauna eda yacova kina eso na lalawa-ka mai liu,

ka qai kila ni marau e wapoliti keda tu ga—ena gauna taucoko! E sega ni inaki ni bula me qai dau taleitaki ga ni sa cava. “Oqo na siga sa lesia ko Jiova . . .,” vola na Daunisame. “Eda na reki ka marau kina.”⁶

Kemuni na taciqū kei na ganequ, veitalia se vakacava na keda ituvaki, veitalia na noda bolebole se veivakatovolei, sa tu eso na ka ena veisiga yadua meda marautaka vakalevu ka da karona. Era tu eso na ka ena veisiga yadua me kauta mai na vakamuduo kei na reki kevaka walega eda na raica ka taleitaka.

De dodonu beka meda rai vakalailai ena matada ka vakalevu cake ena yaloda. Au taleitaka na cavuvosa: “E dua e raica sara vakamatata ena lomana walega. E sega ni raica na mata e dua na ka e yaga.”⁷

Eda sa vakaroti meda “vakavinavinakataka na ka kecega.”⁸ E sega beka ni vinaka cake meda raica e matada kei na lomada na veika lalai mada ga e *rawa* ni da vakavinavinakataka, mai na kena vakalevulevu ni veisaqasaqa ena ituvaki ni gauna oqo?

A yalataka na Turaga, “Ia ko koya sa vakavinavinakataka na ka kece ga sa soli vua, ena vakalougatataki; ia ena soli vua na veika kece ga e vuravura; ia ena yadrau ka sivia.”⁹

Kemuni na taciqū kei na ganequ, ena vakaitamera ni veivakalougatataki ni Tamada Vakalomalagi, na Nona lomasoli ena yavu ni veivakabulai, na dina vakalou ni vakalesuimai ni

kosipeli, kei na totoka e vuqa ena ilakolako vakayago oqo, “e sega li ni kilikili me datou marau?”¹⁰

Meda sa nakita meda marau se cava ga na keda ituvaki.

Ena iNakinaki

Ena dua na siga eda na taura na ikalawa sega ni levei rawa ka takoso mai na vuravura oqo ki na kena e tarava. Ena dua na siga eda na railesuva na noda bula ka lomatarotarotaka se a rawa ni da vinaka cake, vinaka cake ena vakatulewa, se na vakayagataki vakayalomatua ni noda gauna.

Me levei eso na veivutuni titobu ni bula, e sa gadrevi me caka eso na inakinaki vakayalomatua nikua. Ia, meda:

- Saga vagumatua mo vakayagataka vakalevu na gauna vata kei ira eda lomana.
- Saga vagumatua me yaco mo rawa ni vakataka na tamata e vinakata na Kalou meda vakakina.
- Saga vagumatua mo kunea na marau, se cava ga na keda ituvaki.

Sa noqu ivakadinadina ni vuqa na veivutuni titobu ni mataka e rawa ni na tarovi ena nona vakamuri na iVakabula nikua. Kevaka eda sa ivalavala ca se caka cala—kevaka eda a cakava na veidigidigi ka da sa veivutunitaka tiko ena gauna oqo—sa tu na isolisoli vakamareqeti ni Veisorovaki i Karisito, ka na rawa kina meda vosoti. E sega ni rawa ni da lesuva tale na gauna ka

veisautaka na ka sa oti, ia e rawa ni da veivutuni. Na iVakabula e rawa ni tavoya tani na wainimata ni veivutuni¹¹ ka kauta tani na icolacola ni noda ivalavala ca.¹² Na Nona Veisorovaki sa vakatarai keda meda biuta vakatikitiki na veika sa oti ka toso ki liu ena liga savasava, yalosavasava,¹³ kei na sasaga ni caka vinaka ka yaco vakabibi meda vinaka cake sara.

Io, sa toso vakatotolo sara tiko na bula oqo; sa seyavu vakatotolo tiko na noda veisiga; ka vakarerevaki mai o mate ena so na gauna. Ia, na yaloda ena bula tiko ga ka na qai semati ki na yagoda vakaturicake ena dua na siga, me ciqoma na lagilagi ni tawamate rawa. Au wasea na ivakadinadina bibi ni baleta na yalololoma i Karisito, eda na bula taucoko tale ka tawamudu. Me baleta na noda iVakabula ka Dauveivueti, ena dua na siga eda na kila vakaidina ka rekitaka na ibalebale ni vosa “ia sa vakaotia sara ko Karisito na bati gaga nei mate.”¹⁴

Na gaunisala ni kena rawati na noda ivotavota vakalou me vaka ni da luvena tagane ka luvena yalewa na Kalou sa ka tawamudu. Kemuni na taciqū kei na ganequ, kemuni na itokani lomani, sa dodonu meda sa tekivu lakova na gaunisala oya *nikua*; sa sega ni rawa meda vakawalena e dua na siga. Sa noqu masu ni da na sega ni waraka me yacova ni da vakarau mate meda qai vulica vakaidina meda bula. Ena yaca tabu i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Alama 40:11.
2. Raica na Susie Steiner, “Top Five Regrets of the Dying,” *Guardian*, Feb. 1, 2012, <http://www.guardian.co.uk/lifeandstyle/2012/feb/01/top-five-regrets-of-the-dying>.
3. Bronnie Ware, in Steiner, “Top Five Regrets of the Dying.”
4. “Ode: Intimations of Immortality from Recollections of Early Childhood,” *The Complete Poetical Works of William Wordsworth* (1924), 359.
5. Maciu 6:20.
6. Same 118:24.
7. Antoine de Saint-Exupéry, *The Little Prince*, trans. Richard Howard (2000), 63.
8. Mosaia 26:39; ; raica tale ga na Vunau kei na Veiyalayalati 59:7.
9. Vunau kei na Veiyalayalati 78:19.
10. Alama 26:35.
11. Raica Na iVakatakila 7:17.
12. Raica na Maciu 11:28–30.
13. Raica na Same 24:4.
14. Mosaia 16:8; raica talega na 1 Korinica 15:54.

Kacivaka o Peresitedi Henry B. Eyring
iMatai ni Daunivakasala ni Mataveiliutaki Taumada

Nodra Tokoni na Vakaitutu ena Lotu

Esa vakaturi meda tokoni Thomas Spencer Monson me parofita, daurairai, ka dauvakatakila ka Peresitedi ni Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai; Henry Bennion Eyring me iMatai ni Daunivakasala ni Mataveiliutaki Taumada; kei Dieter Friedrich Uchtdorf me iKarua ni Daunivakasala ena Mataveiliutaki Taumada.

O ira era duavata mera vakaraitaka vaka kina.

O ira era saqata, kevaka e dua, me vakaraitaka vaka kina.

E sa vakaturi meda tokoni Boyd Kenneth Packer me Peresitedi ni Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua, kei ira oqo mera lewe ni kuoramu oya: Boyd K. Packer, L. Tom Perry, Russell M. Nelson, Dallin H. Oaks, M. Russell Ballard, Richard G. Scott, Robert D. Hales, Jeffrey R. Holland, David A. Bednar, Quentin L. Cook, D. Todd Christofferson, kei Neil L. Andersen.

O ira era duavata, yalovinaka vakaraitaka vaka kina.

Kevaka e dua e saqata me vakaraitaka.

E sa vakaturi meda tokoni ira na daunivakasala ena Mataveiliutaki Taumada kei na iApositolo Le Tinikarua mera parofita, daurairai ka dauvakatakila.

O ira kece era duavata, yalovinaka vakaraitaka vaka kina.

Kevaka e dua e sega ni duavata, ena ivakatakilakila vata ga.

E sa vakacegui o Elder Jay E. Jensen ka lewe ni Mataveiliutaki ni Kuoramu ni Vitusagavulu.

O ira era duavata kei keda ena vakavinavinaka, vakaraitaka vaka kina.

Sa vakaturi meda tokoni Elder Craig C. Christensen me dua na lewe ni Mataveiliutaki ni Kuoramu ni Vitusagavulu.

O ira kece era duavata, yalovinaka vakaraitaka vaka kina.

O ira era saqata, kevaka e dua.

E sa vakaturi meda vakacegui koya ena vakavinavinaka me baleta na nona veiqaravi uasivi o Elder Marlin K. Jensen na Daunitukutuku Makawa ni Lotu ka Vunivola.

O ira kece era duavata, yalovinaka vakaraitaka vaka kina.

E sa vakaturi meda tokoni Elder Steven E. Snow me sa Daunitukutuku Makawa ni Lotu ka Vunivola.

O ira kece era duavata, yalovinaka vakaraitaka vaka kina.

Ke dua e saqata.

E sa vakaturi me da vakacegui iratou o Elders Keith K. Hilbig, Jay E. Jensen, Marlin K. Jensen, kei Octaviano Tenorio ka ra lewe ni iMatai ni Kuoramu ni Vitusagavulu ka lesi iratou mera Vakaitutu Raraba Emeritasi.

E sa vakaturi talega me rau vakacegui o Elders Keith R. Edwards kei Larry W. Gibbons mai na lewe ni iKarua ni Kuoramu ni Vitusagavulu.

O ira era duavata kei keitou ena vakavinavinaka vei ira na Veitacini oqo ena itavi totoka era sa qarava tu mai, mo ni vakaraitaka.

E sa vakaturi meda tokoni ira na Vakaitutu Raraba, Vitusagavulu ni iWasewase, kei ira na mataveiliutaki raraba ni veimataisoqosoqo me vaka era sa tu ena gauna oqo.

O ira era duavata, yalovinaka vakaraitaka vaka kina.

Ke dua e saqata, me vakaraitaka vaka kina.

Vinaka, kemuni na taciqu kei na ga-nequ, ena nomuni veitokoni, nomuni vakabauta, yalodina kei na masumasu. ■

Mai Vei Elder L. Tom Perry
Ena Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua

Meda Sa iTubutubu Vinaka

E vuqa sara na sala vei ira na itubutubu mera kunea mai kina na veivuke kei na veitokoni era gadreva mera vakavulici ira kina na luvedra ena kosipeli i Jisu Karisito.

Au sa mai yacova e dua na gauna talei ena vula ikatakata oqo—au sa mai yabaki 90 kina. Ni da dau yacova e dua na gauna cecere ni noda bula, e veivuke ka veivakasalataki na noda railesuva na veika sa yaco kei na ka eda sotava ena veigauna sa oti. Kemuni na itabagone ko ni vakarorogo se wilika tiko na vosa oqo ko ni na rairai sega beka ni taleitaka na 90 na yabaki ni bula, ia na gauna au a sucu kina, e tukuni tu ni balavu ni bula vakaoqo sa dua na isausau cecere. Ena veisiga au sa vakavinavinaka tikoga vua na Tamada Vakalomalagi ni sa vakalougatataki au tiko meu bula balavu.

Sa veisau sara e vuqa na ka ena gauna ni noqu bula. Au sa raica na vakatorocaketaki ni gauna oqo ni buli iyaya kei na vakau itukutuku vakarawarawa. E dua na isakisaki cecere vou ni noqu gauna ni bula e liu na kedra buli vakalevu na lori kei na talevoni kei na waqavuka. Nikua sa voleka ni veisau ga e veisiga na sala eda kunea, wasea ka vakayagataka kina na itukutuku eso. Ena noqu gauna au dau qoroya na veisau totolo ni vravura oqo eda bula tiko kina.

E vuqa na veika vovou eda kurabuitaka ni rawa me vakavinakataka cake na noda bula.

Mai na veisau totolo sa yaco wapoliti keda tu, eda na masu vagumata ka cakacaka meda vakadeitaka me gumatua tikoga yani na yavunibula ni kosipeli i Jisu Karisito. Eso vei ira era sa vakacacani tiko ka rawa ni takali yani. Na ulu ni lisi ni yavunibula oqo, ka sa yaco, me boloraki taumada tiko mai vua na meca, sai koya na savasava ni vakamau vata kei na iusutu bibi ni matavuvale. Era vakarautaka e dua na iyaqa ka toba veitaqomaki ni dua na itikotiko me vakauqeti kina o ira na luvena yadua na Tamada Vakalomalagi dauloloma mera caka vinaka ka rawata na yavunibula tawamudu.

Ena nodratou maqusa tiko na noqu matavuvale, ena kena marautaki na yabaki 90 ni gauna talei ni noqu bula, e ratou a vukea meu nanuma ka vakavinavinakataka na veika au sotava ena noqu bula balavu oqo. Me vakaoqo, a sokomuna ka wasea vei au o vugoqu yalewa e vica na ivola au a vola vei rau na noqu itubutubu volekata na 70 na yabaki

sa oti mai na noqu keba ni mataivalu ena yanuyanu o Saipan ena Pasivika ena gauna ni iKarua ni Valu Levu.

A vesuka na mataqu e dua vei ira na ivola oqo. Oqo e dua na ivola au a vola vei tinaqu me na dolava ka wilika ena Sigatabu ni Tina ena 1945. Au gadreva meu wasea mada vei kemuni e vica na tikina kau nuitaka ni o ni na raica na vuna au na dau vakavinavinaka tu ga kina vei rau na tamaqu kei na tinaqu lomani ena vuku ni lesoni au a vulica mai na nodrau ivakavuvuli ena neitou itikotiko. Rau a ivakaraitaki uasivi sara na noqu itubutubu kau sa mai maroroya tudei tiko ni rau sa itubutubu vinaka ena nodrau vakaliuca taumada tiko na nodrau bula vakamau kei na susugi vakadodonu ni luvedrau.

E tekivu vakaoqo na noqu ivola ni Sigatabu ni Tina 1945:

“Kivei Tinaqu,

“Ena loma ni va na yabakai sa oti au mai kalouca niu mai marautaka tiko vakayawa mai vei iko na Sigatabu ni Tina. Ena veiyabaki kece au gadreva meu tiko vata kei iko ka tukuna vei iko na noqu lomani iko kei na noqu dau vakananumi iko vakalevu, ia ni mai sega tale ni rawa, au sa na cakava ga na ka vinaka e tarava oya meu vakauta ga yani ena meli na noqu nanuma.

“Ena yabaki oqo mai na veiyabaki tale eso au sa mai raica kina na veika sa cakava vei au e dua na tina totoka. Na kena imatai, au diva tu ga na veika o dau cakava vei au. Niu dau duri mai na noqu imocemoce ena mataka lailai, au sega tale ni leqataka se savasava tiko e dua na noqu sote kei na sitokini. Au na dolava ga na noqu drowa, ka sa tu e kea. Ena gauna ni kana au sa dau kila tu ga niu na kania e dua na kakana au taleitaka, e vakarautaki vakavinaka sara. Ena bogi au dau kila niu na raica na siti savasava ena noqu imocemoce kei na kena veitaqataqai vakarauta toka me dakoba vinaka vei au. Na bula e vale sa rui ka talei sara.”

Niu wilika na imatai ni rua na parakaravu ni ivola oqo, au a kurabui ena kena irogorogo vakaciriloloma. Na irairai beka ni noqu vakavale toka ena dua na valelaca ka moce ena

dua na taunamu ena kena loga ni keba sa vakavuna me dau lesu tale noqu vakanananu ki na noqu itikotiko vinaka duadua.

E toso tale na noqu ivola vei tinaqu:

“Ta e titobu na noqu vakananumi iko ena vuku ni nomu ivakaraitaki o vakayacora vei au. A yaco na bula me ka taleitaki vei kedatou vakamatavuvale ka keitou a vinakata me keitou muria na nomu ivakaraitaki, me tomani tikoga ena kena sotavi na reki vata ga keitou a taukena ena gauna ni neitou bula vakagone. O dau raica na gauna mo kauta na matavuvale ki na veilunivanua baba sobu, ka keitou dau nuitaki iko mo cakava e dua ga na ka vata kei keitou mai na kaba ulunivanua ki na qito polo. O iko kei Ta drau dau sega ni gade taurua. E dau lako vata tu ga kei kemudrau na matavuvale. Ia oqo niu sa mai tu vakayawa mai vale, au dau gadreva ga meu tala-noataka na noqu bula ena noqu itikotiko baleta ni sa rui ka rekitaki. Au sa sega ni rawa ni gole tani mai na nomu ivakavuvuli baleta na ka au na cakava ena tukuna tiko na nomu ivakarau ni bula. E bolei au vakalevu na bula oqo meu kilikili kaya meu vakatokai meu luvei Nora Sonne Perry tagane. Au doka vakalevu na noqu itutu oqo, kau nuitaka niu na kilikili kaya tiko kina.

“Au sa nuitaka niu na tiko vata kei iko ena yabaki mai oqo meu vakaraitaka vei iko na veigauna vinaka au tuvanaka tiko meu vakaraitaka vei iko ena Sigatabu ni Tina ni va na yabaki sa oti.

“Me na vakalougatataki iko na Turaga ena vuku ni veika totoka taucoko ko sa mai vakayacora ena vuravura vakaleqai oqo.

“Noqu loloma taucoko, Tom”¹

Niu wilika tale na noqu ivola oya, au vakasamataka sara na ivakarau tudei ni matavuvale, na tabanalevu, na iteki, kei na itikotiko raraba au a susugi mai kina.

Na ibalebale ni ivakarau tudei sa ikoya na ivakarau ni nodra bula e dua na mataqali tamata. E tiko e dua na ivakarau tudei cecere ni kosipeli, e dua na ituvatuva ni yavunibula kei na inakinaki kei na cakacaka era kila vakavinaka tu na lewenilotu taucoko

ni Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai. Na ivakarau tudei oqo ni kosi-peli, se ivakarau ni bula, e tadu mai na ituvatuva ni veivakabulai, na ivakaro ni Kalou, kei na nodra ivakavuvuli na parofita bula. E dau laki matanataki ena sala eda susugi ira cake kina na noda matavuvale kei na noda bulataka na noda bula yadudua.

Na imatai ni ivakasala vei Atama baleta na nona ilesilesi vakatamata e tiko ena iVakatekivu 2:24: “O koya oqo sa na biuta kina na tamana kei na tinana na tagane, ka kabita na watina: a rau na lewe dua ga.”

Na nodrau duabau na tagane kei na yalewa me rau vakamau vakadodonu ka vakalawa e sega walega ni veivakarautaki ki na itabatamata mai liu me ra vakatawana na vuravura, ia e kauta talega mai na reki kei na veivakacegui cecere duadua e rawa ni kune ena bula oqo. E ka dina oqo ena gauna e vakatikora kina na kaukauwa ni mata-bete ki na dua na vakamau me sa ka ni bula oqo ki na veigauna tawamudu taucoko. O ira na gone era sucu mai ena vakamau vaka-oqo era na taqomaki ena dua na ivakarau ka na sega ni kune ena dua tale na vanua.

Na veilesioni e vakavulici ena itikotiko mai vei ira na itubutubu vinaka sa tekivu me vakabitaki sara tiko ena vuravura oqo, ena vanua sa yaco

vakarabailevu tu kina na veivakauqeti ni meca. Me vaka eda sa kila tu, sa saga tiko o koya me vakasurataka ka vakarusa na yavu taumada ni noda itikotiko—na matavuvale. Ena qaseqase kei na sala vuni eso, sa valuta tiko na gumatuataki ni bula vakamatavuvale e vuravura taucoko ka vakacacana na ivakarau tudei kei na nodra veiyalalatala na Yalododonu Edaidai yalodina. Mera raica na itubutubu ni veivakavulici e na itikotiko sa ilesilesi tabu ka bibi duadua. Me vakataka ni rawa ki na vanua ni vuli tale eso, me vakataka na lotu kei na koronivuli mera vukeya na itubutubu mera “vakatavulica na gone e na sala e dodonu me lako kina” (Vosa Vakaibalebale 22:6), na ilesilesi oqo sa nodra vakatabakidua ga na itubutubu. Mai na ituvatuva cecere ni bula marau, sai ira ga na itubutubu vinaka era sa nuitaki tiko mera taqomaka ka vakatorocaketaki ira na luvena na Tamada Vakalomalagi.

Ena noda ilesilesi cecere vakaitubutubu, e vuqa sara na sala vei ira na itubutubu mera kunea mai kina na veivuke kei na veitokoni era gadreva mera vakavulici ira kina na luvedra ena kosipeli i Jisu Karisito. Meu vakatura mada e lima na ka e rawa ni ra cakava na itubutubu me buli cake kina na ivakarau tudei kaukauwa cake ni matavuvale:

iMatai, mera masu vagumatua na itubutubu, ka kerea na Tamada Tawamudu me vukei ira mera lomana, kila vakavinaka, ka dusimaki ira na gone sa tala mai vei ira o Koya.

iKarua, sa rawa mera dau masu vakamatavuvale, vulica na ivolanikalou, kei na lotu vakamatavuvale ka dau kana vata vakawasoma, ka yaco na gauna ni kana oqo me ra veivosaki ka vakavulica na yavunibula.

iKatolu, sa rawa ki na itubutubu me votai ira vata taucoko ena duavata ni veitokoni ena Lotu, veitaratara kei ira na qasenivuli ni Lalai nei luvedra, iliuliu ni itabagone, kei ira na mataveiliutaki ni kalasi kei na kuoramau. Na veitaratara vei ira sa kacivi ka tabaki mera cakacaka vata kei ira na luvedra, sa rawa vei ira na itubutubu mera kila vakavinaka kina na nona gagadre digitaki ka matata e dua na gone.

iKava, sa rawa vei ira na itubutubu mera wasea vakawasoma na nodra ivakadinadina vei ira na luvedra, vakadeitaki ira mera maroroya na ivakaro ni Kalou, ka yalataka na veivakalougatataki a yalataka na Tamada Vakalomalagi vei ira na Luvena yalodina.

iKalima, sa rawa meda tuvanaka na noda matavuvale me yavutaki ena lawa kei na inakinaki vakamatavuvale e matata, ka rawarawa, ena soqo kei na ivakarau tudei vakamatavuvale, kei na “veika vakailavo vakamatavuvale,” na vanua era na vakailsilesi taucoko kina na gone ka rawa ilavo me rawa kina ni ra vulica na tuva-ilavo, mamaroroi, ka saumi ikatini mai na ilavo era rawata.

Na vakatutu oqo me buli kina e dua na ivakarau tudei *vakamatavuvale e kaukauwa* cake ka sala vata kei na ivakarau tudei ni Lotu. Ena yaco na noda ivakarau tudei qaqaco vakamatavuvale me dua na isasabai vei ira na luveda mai “na gasau vidi ni ca” (1 Nifai 15:24) sa curuma tu na nodra ivakarau tudei vakaicaba, na ivakarau tudei ni veivakamarautaki kei na tamata rogo, na ivakarau tudei ni kadi ni dinau kei na isolisoli, vata kei na ivakarau tudei ni Initaneti kei na itukutuku era sa sotava tu ena veigauna.

Ena vukei ira na luveda mera “bula voli e vuravura ” ka “sega ni vakavuravura” (Joni 15:19).

E vakavulica o Peresitedi Joseph Fielding Smith: “Sa nodra itavi na itubutubu mera vakavulici ira na luvedra ena ivakavuvuli veivakabulai oqo ni kosipeli i Jisu Karisito, mera kila kina na vuna mera papitaiso ka rawa mera gadreva dina sara e yalodra mera tomana tikoga nodra maroroya na ivakaro ni Kalou ni ra sa papitaiso oti, me rawa ni ra lesu tale mai ki na Nona iserau. Kemuni na taciqo kei na ganequ vinaka, ko ni vinakata beka na nomuni matavuvale, luvemuni; mo ni laki vauci vata vei tamamuni kei tinamuni ni bera ni ko . . . ? Kevaka kina, mo ni sa tekivu veivakavulici ni ra se qai sucu mai. Mo ni veivakavulici ga ena ivakaraitaki kei na vunau.”²

E tukuna tiko na ivakaro raraba ni matavuvale:

“Na tagane kei na yalewa vakawati me rau dau veilomani ka veikauwaitaki vakaveiwatini ka vakakina vei ira yadudua sara na luvedrau. ‘Rarica na gone era sa Nona isolisoli na Turaga’ (Same 127:3). Sa nodrau itavi bibi na itubutubu me rau susugi ira cake na luvedrau ena loloma kei na bula dodonu, me rau vakarautaka na

veika vakayago ka vakakina na veika vakayalo era gadreva, me rau vakavulici ira mera dau veilomani ka veirairai vakataki ira, me ra dau muria na ivakaro ni Kalou, ka mera lewenivanua vinaka ena veivanua cava ga era tiko kina. . . .

“ . . . Sa lewa vakalou, me ra veiliutaki ena yalololoma na tama ena nodra dui matavuvale, ena loloma kei na ivalavala dodonu ka sa nodra itavi talega na kena vakarautaki na veika me ra bula ka taqomaki kina na nodra matavuvale. Sa nodra itavi vakatabakidua na tina na nodra susugi cake na gone. Ena vuku ni veitavi bibi oqo, era sa vakaitavitaki kina na tama kei na tina mera veivukevukei me vaka ni sa nodra icolacola vata.”³

Au vakabauta ni sa lewa vakalou me ilesilesi vakatina oya mera vakabitaka na nodra susugi cake ka vakavulici o ira na itabatamata e tarava. Ia sa ka totoka sara meda raica na nodra cakacaka vata vakaidina o ira na tagane kei na yalewa veiwatini ena nodra umana vata na nodra veivakauqeti ka veivosaki vagumatua baleti ira na luvedra ka vosa vakakina vei ira.

Na nodra ravuti tikoga na luveda ena veika ca sa duatani cake sara ka douvaki tiko mai na kena a dau yaco tu e liu. Na kena tarai cake e dua na ivakarau tudei vakamatavuvale ena vakavavakutaka na ilati ni itataqomaki baleti ira na luveda, ka viribaiti ira mai na veivakauqeti kei vuravura.

Me vakalougatataki kemuni na Kalou oi kemuni na tina kei na itubutubu vinaka e Saioni. Sa nuitaki kemuni tiko mo ni maroroi ira na Luvena tawamudu. Eda na duavata vakaitubutubu, ka duavata kei na Kalou, ena kena vakayacori na Nona cakacaka kei na lagilagi vei ira na Luvena. Sa noda itavi tabu meda vakayacora na noda vinaka duadua. Au vakadinadinataka oqo ena yaca i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. iVola ni Sigatabu ni Tina mai vei L. Tom Perry vei tinana, a vakau mai Saipan, ena ika 3 ni Me, 1945.
2. Joseph Fielding Smith, ena Ripote ni Koniferedi, Okot. 1948, 153.
3. “Na Matavuvale: Ai Vakaro ki Vuravura Raraba,” *Liaona*, Nove. 2010, 129.

Mai vei Elder M. Russell Ballard

Ena Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua

Meda Gumatuataka na Noda iTavi

Na ka lelevu ena yaco ka vakamamadataki na icolacola ni lewe levu era “vakaitavi ena cakacaka vinaka.”

Elder Perry, au vakila ni o iko o rairai yabaki 90 gone duadua ena loma ni Lotu raraba. O ni raica na nona a tacavu mai na nona idabedabe.

Kemuni na taciq kei na ganequ lomani, niu dau kania e dua na tomatu dreu vinaka sara se dua na pea dreu mai vuna, dau lesu noqu vakasama ki na 60 na yabaki sa oti ena gauna se dua tu kina na loga ni vua ni pea nei tamaqu mai Holladay, e Utah. E dau vakaburenioni me dau vakatubura na loga ni pea, ka me qai vuataka na pea lelevu ka kamikamica.

Dau lomana vakalevu o tamaqu na burenioni ka dau qoroya nodra dau veivukayaki na oni, rauta ni udolu na kedra iwiliwili ka ra cakacaka vata me rawa ni qai maroroi na veika era yautu mai ena se ni pea ka mai biu vata me rawa kina na de ni oni kamikamica—e dua na isolisoli kakana totoka vakalou. Era kaya na dauidigo ena ka e baleta na kakana ni oqo e dua na kakana ka tiko kece kina na veika me vaka na—enzymes, vitamins, minerals, kei na wai—ka dau gadrevi me soli bula ki na yago.

Dau vinakata o tamaqu me vakaitavitaki au ena kena qaravi na burenioni, ia au dau marau sara niu vakatarai

koya me raici ira na nona oni. Ia, mai na gauna oya, au sa vulica e levu na ka me baleta na kena vakacokotaki vakamatau na burenioni—rauta ni 60,000 na kedra iwiliwili na oni.

Era na kumuni vata na oni ka qai vakasoqona vata na wai ni senikau ka qai wakia vata me wai kamica, ka qai buli kina na de ni oni. Oya na veika totoka e curuma tu na ituvaki ni nodra buli mai vua na Dauveibuli. Ni cakacakataki, ena laurai, mai na dua na paudi bibi (0.45 kg) na de ni oni,

e dodonu mera sa lesuva mai na 20,000 ki na 60,000 na oni e sivia na milioni na senikau era vukaca ka tau-tauvata ni wavokiti vuravura vakarua. Ena nona bula lekaleka ni vica na macawa ki na va na vula, e dua ga na oni ena rawa ni kumuna e dua na ikatinikarua ni sepuni ni ti na de-ni-oni.

Dina ga ni vakawaleni tu ga na veika oqo, ia ni vakatauvatani kei na isoqoni ni ka e qai yaco, na dua na ikatinikarua ni sepuni ni ti ni de-ni-oni sa bau ka bibi sara ga ki na bula ni dua na oni. Era na dau vakararavi vua e dua tale na oni. Na cakacaka ena tara-bi vei ira e vica ga na oni me ra cakava, sa na mamada sara baleta nodra veivuke kece kina na oni taucoko.

Sa vaka me ivakatakarakara bibi tu ena itukutuku ni Lotu na burenioni. Eda vulica ena iVola iMomani ni o ira na Jereti era kauta voli na burenioni (raica na Ica 2:3) ena nodra soko ki Amerika ena udolu na yabaki sa oti. E a digitaka o Brigham Young na burenioni me ivakatakarakara ni nodra vakauqeti na painia, mera duavata ena cakacakataki ni vanua dravuisiga liwalala ka wavolita na Great Salt Lake ki na vanua bulabula sa tu vei keda nikua. Sa mai noda na kalougata ena nodra duavata ka cakacaka vata ena sasaga yaga.

Na ivakatakarakara ni burenioni ena laurai ena loma kei na taudaku ni levu sara na valetabu. Na tevali au tucake tu yani kina oqo, e a caka mai na dua na vu ni walnut ka a dau

tubu tu ena loma ni bai nei Peresitedi Gordon B. Hinckley ka sa ceuti sara tu kina vakamatau na ivakatakarakara ni burenioni.

Na veivakatakarakara oqo e vakaraitaka tiko e dua na ka dina, na ka lelevu ena yaco ka vakamamadataki na icolacola ni lewe levu era “vakaitavi ena cakacaka vinaka” (V&V 58:27). Vakasamataka mada na ka e rawa ni ra cakava e milioni na Yalododonu Edaidai, kevaka mera vakaitavi kece me vaka na oni lalai ena nodra vakanamata, ka yalodina ki na ivakatauvuli ni Turaga o Jisu Karisito.

A vakavulica na iVakabula ni imatai ka vunau levu duadua oya:

“Mo lomani Jiova na nomu Kalou ena lomamu taucoko, ena yalomu taucoko, kei na nomu nanuma kecega. . . .

“Kei na kena ikarua sa tautauvata kaya, mo lomana na kainomu me vaka ko lomani iko.

“Sa vu ni vunau taucoko kei ira na parofita na ivunau e rua oqo” (Maciu 22:37, 39–40).

E rawarawa sara na nona vosa na iVakabula, ia na kena ibalebale sa bau veilauti ka titobu sara ga. Meda sa lomana na Kalou ka lomani ira ka vukei ira na kainoda me vakataki keda. Vakasamataka mada na vinaka e rawa ni da cakava e vuravura kevaka meda duavata ka cakacaka vata ena noda vakamuria na ivakavuvuli i Karisito, ka dinata na itavi ni vukei ira na kainoda—ira noda matavuvale, noda itokani, ira na noda neiba, kei ira na lewenivanua.

E tukuna na iVola i Jemesa, ni veiqaravi sa ivakamacala matata ni Lotu dina (raica na Jemesa 1:27).

Eda wilika na veiqaravi era sa vakayacora tiko na lewe ni Lotu ena veiyasai vuravura vakauasivi na veivuke raraba ena gauna ni leqa tubukoso—na kama, waluvu, cagilaba, covulaca. Na mataqali veivuke ena gauna ni leqa tubukoso vakaoqo me na tomani tikoga me rawa ni da veivuketaka tiko kina na icolacola ni veiqaravi vei ira na vakaleqai. Ia, ena vakacava na bula ena veisiga? Na cava ena yaco ki na veivuke lalai, eda dau vakayacora tu baleta ni tiko vei keda na loloma va-Karisito baleti ira na tani? Ena taura toka e dua na gauna me na qai vakilai kina vei ira na luvena na Tamada Vakalomalagi, ena kena vakatetei yani na Nona loloma vei ira eda veivuke tiko kina. Ena gadreva na vuravura bula leqaleqa oqo na mataqali loloma va-Karisito vaka oqo, ka na gadreva tikoga ena veiyabaki sa tu e matada.

Na veimataqali veivuke vakaoqo e dau sega soti ni vakawai, ia ni sa dau vakasoqoni vata sa vaka na dua na ikatinikarua ni sepuni ni ti na oni ka dau solia e duabulu na oni ki na burenioni. E tiko na kaukauwa ena noda dau lomana na Kalou kei ira na luvena, ni gauna e dau vakavatukana kina na loloma vaka oya vei ira e milioni na luvena lewe ni Lotu, ena vakamikamicataka na bula e vuravura ka muria mai na vakamikamicataki ena deni oni ni vakabauta, vakanuinui kei na loloma.

Na cava meda cakava me vakataki ira na oni daucakacaka ka me na rawa ni da na taukena na mataqali imoimoi vaka oya? E levu sara vei keda eda sa yalodina tu ki na Lotu ena Sigatabu. Sa vakavinavinakataki na tikina oya. Ia, na yaloda kei na noda vakasama sa vakaogai tu ga ena veika yaga me dau qaravi ena loma ni macawa? Eda sa vakamumuri voli ga se eda sa veisau dina sara ga ki na kosipeli i Jisu Karisito? Meda na taura vakacava na sore ni vakabauta sa bucini ena noda vakasama ka laki tea vakatitobu ena kena qele malumu ni yaloda? Meda na cakava vakacava na veisau levu ni yalo ka tukuna o Alama ni na vakavuna na marau kei na vakacegu? (raica na Alama 5:12–21).

Nanuma ni oni e tiko kina na veika kece e gadreva meda na bula tiko kina. Na ivakavuvuli kei na kosipeli i Jisu Karisito sa ikoya walega na sala eda na rawata kina na bula tawamudu. Na gauna e sa na tiko sara kina e cake na itagede ni noda ivakadinadina me ulabaleta na veika sa tu ena noda vakasama ka kadre ena vuniyaloda, sa da na qai uqeti meda dauveilomani ka veiqaravi me vaka na iVakabula. O koya walega oya na sala eda na qai rawa ni veisau kina meda tisaipeli i Karisito, ni da sa vakaukauwataki ena Yalotabu meda na vukei ira na wekada.

Ni sa na sega ni malele na yaloda ki na veika vakavuravura, eda na sega ni vinakata me da dokai mai vei ira na tamata se vakadonui keda ga vakaikeda (raica na V&V 121:35–37). Ia, eda na taura na veika va-Karisito ka a vakavulica ko Jisu:

- Eda sa na yalomalua ka yalomalumu malumu ka vosota vakadede (raica na V&V 121:41).
- Eda sa na dauloloma, ka sega ni veivakaisini se lawaki (raica na V&V 121:42).
- Me uasivi sara nomu loloma vei ira na tamata kecega (raica na V&V 121:45).
- Me savasava tikoga na noda vakanananu (raica na V&V 121:45).
- Keimami sa biuta tani na gagadreca (raica na Mosaia 5:2).

- Ena noda itokani tu ga na Yalo Tabu, kei na ivakavuvuli ni matabete ena vakalougatataki keda me vaka na tegu sa lutu mai lagi (raica na V&V 121:45–46).

Oqo, kemuni na taciqū kei na ganequ, au sega ni vakauqeta tiko na lotu vakaiukuuku se vakairogorogo. Kena veibasai sara! Au tukuna tikoga meda kalawa yani mai na taucoko ni noda veisau ki na kosipeli i Karisito ena noda vakamura sara ga na kena ivakavuvuli ena yaloda kei na lomada, ni da na vakamura sara ga ena yalodina—kei na yalododonu—na ka eda tukuna ni da vakabauta.

Na yalodina oqo ena vakarawara-wataka na noda bula ka na vakalevutaka na noda rawa ni kila na ka ena gadreva na Yalotabu kei na ka era na vinakata na tani. Ena kauta mai na marau ki na noda bula kei na vakacegu ki yaloda—na mataqali marau kei na vakacegu ka dau yacovi keda ni da sa veivutunitaka na noda ivalavala ca ka muria na iVakabula kei na Nona ivakaro.

Meda na veisau vakacava? Meda na bulataka vakacava na noda

lomani Karisito e yaloda? Dua ga na ka rawarawa sara meda na cakava ena veisiga ka na vakavuna na veisau oqo ki na lewe ni Lotu, wili kina na gonetagane kei na goneyalewa lalai, cauravou kei na goneyalewa lelevu, kemuni na uabula, kei kemuni na tama kei na tina.

Na ka rawarawa oya sa ikoya oqo: ena nomuni masu vakamataka ena veisiga, kerea vua na Tamada Vakalomalagi me vakaraitaka vei iko e dua na Luvena ko na rawa ni laki vukea. Oti mo qai lako yani ka vaqarai koya mo na vukea ena yalo e vakabauta kei na yalololoma. Mo na vakanamata sara ga ena ka oqo, me vaka ga na oni ni vakanamata ki na senikau me kauta mai kina na wai kamica me mai buli kina na de-ni-oni. Ni ko cakava oqo, na nomu kauwai vakayalo ena vakatitobutaki ka ko na raica ni na tadola mai na sala mo na veivuke kina vei ira era gadreva dina tu.

E a vakavulica o Peresitedi Thomas S. Monson ni levu sara na gauta ena sauma na Tamada Vakalomalagi na nona masu e duatani tale, mai vei keda—vei iko kei au—ena noda vosa ni loloma kei na veiqaravi, ena

noda dau gole yani ka laki veivuke tu ena yalo ni loloma.

Tukuna o Peresitedi Spencer W. Kimball: “E kilai keda na Kalou ka sa dau wanonovi keda tiko o koya. Ia, e dau vakavuqa ni dau sotava o koya na noda gagadre mai vua tale e dua. Sa ka bibi kina meda dau veivukei” (*Nodra iVakavuvuli na Peresitedi ni Lotu: Spencer W. Kimball* [2006], 95).

Au kila ni ko cakava na ka oqo—mai vale, mai koronivuli, mai vanua ni cakacaka, vakakina mai valenilotu—ena tuberi iko na Yalotabu, ka sa na qai rawa ni ko na kila na ka ena vinakata o koya e gadreva tiko na veivuke, vakakina na mataqali veivuke cava ena gadreva. Ko na tuberi mai vua na Yalotabu ka ko na vakauqeti mo vukea na vakamikamicataki ni bula ena loloma dina va-Karisito kei na Nona kosipeli.

Nanuma tiko, me vaka e dua na ikatinikarua ni sepuni ni ti na oni ka na vukea na burenioni, kevaka meda vakalevutaka vaka oya na noda veiqaravi me vakaudolutaki se vakamilionitaki na masulaki ni veituberi vakalou mera vukei kina na luvena ena sala e va-Karisito, ena rawa ni laurai sara ga e matanavotu na kena mawe ni na vakararamataki o vuravura ena Rarama dina va-Karisito. Ni da sa semati vata, eda na vakaduavatataka na matavuvale, o ira era tu duadua, o ira era galili, o ira era sa vakaloloma kei ira na luvena na Tamada Vakalomalagi ka ra se vakasaqara tiko na dina kei na vakacegu.

Sa noqu masu kemuni na taciqū kei na ganequ ni da na dau masulaka ena veisiga na veivakauqeti meda na kunea e dua eda rawa ni vukea vakaidina, wili kina na veituberi ni kosipeli kei na ivakadinadina. Ni sa na mai cava e dua na siga, meda na dau qai kaya, “io” ena kena dau tarogi, “Au caka vinaka beka li edai? Sa dua li e bau vukei?” (*Sere*. #131).

Oqo na cakacaka ni Kalou. Meda sa gumatua sara ena veiqaravi me vakataki ira na oni lalai, sa noqu masu malumalumu ena yaca i Jisu Karisito, emeni. ■

Mai Mexico Siti, e Mexico

Mai vei Elder Larry Echo Hawk
Ena Vitusagavulu

“Dou Lako Mai Vei Au Oi Kemudou na Mataqali i Isireli”

Ni da sa lako mai vei Jisu Karisito na iVakabula, ka vakasavasavataka na yaloda, eda sa na qai vakayagataki meda iyaya ni cakacaka ni yalayala cecere ena iVola iMomani.

Au a bole meu curu ena Marine Corps ni Amerika ena ivalu mai Vietnam. Oti ga vakalailai noqu yaco yani ena bareki mai Quantico, e Virginia, meu sa laki vuli, sa tukuni meu tucake tu vakadodonu ka tabu yavala ena yasa ni noqu idavodavo, kei na 54 na sotia curuvou. Au a sotava na noqu dauniveivakavulici, e dua na tamata momoqaqa ka sa qasete na cakacaka kaukauwa vakaivalu, ena nona sa caqeta mai na katuba ki na bareki, ka curu mai ni kailavaka na ivakaro ka vakatawani ena veivosa tawakilikili.

Ni oti na veivakalaitaki vakadomobula o ya, sa qai tekivu mai mua ni bareki ka dua ena nona vakatarogi ira mai na sotia curuvou. Sega ni vakavoca e dua o daunidrili ni na tukuna ga e dua na ka vua na sotia yadua me vakasewasewani ira kina ena domolevu. Toso mai vakamalua ena nodra sauma lesu me vaka e vakaroti mai ena: “Io” se “Sega saka, Satini.” Au sega ni raica vinaka na ka e cakava

tiko, baleta ni keimami vakaroti me keimami tucake tu vakadodonu, ka rai ga ki liu. Ia ni sa yaco mai vei au, e a taura na noqu kato dreketi ka vakalala na kenai usana ena dela ni loga e dakuqu. E a vakaraica na ka era tiko e loma, lesu mai, ka mai tucake tu e mataqu. Au sa vakarautaki au ena ka mena cakava. A taura tu e ligana na noqu iVola iMomani. Au sa namaka toka me na karalaki au mai, ia, e qai sega, ka ni a toso voleka mai vei au ka vakasolokakanataka mai vei au, “O iko beka e dua na Momani?”

Au kailavaka lesu me vaka a vakaroti, “Io saka, Satini.”

Au a namaka tale na ka ena tarava. Mani sega, ka ni a tu vakadua, laveta cake na ligana ka taura tu na noqu iVola iMomani ka vosa vei au ena domo rogo lailai sara ka va-ka, “Ko vakabauta li na ivola oqo?”

Au kailavaka tale yani, “Io saka, Satini.”

Ena gauna qo, au a vakadeitaka e lomaqu ni na karalaki au mai ena so

na vosa torosobu baleti ira na Momani kei na iVola i Momani, ia e a tucake tu ga ena vakanomodi. A lesu tale ki na noqu loga ka laki biuta vakamalua na noqu iVola i Momani. Sa qai mai tomana na nona ilakolako siviti au ka sega ni cegu ka laki tomana tale na nona vosa karakara tawakilikili vei ira na vo ni sotia vou.

Au se dau vakananuma voli ga na vuna a vakagalalataki au kina na satini momoqaqa ni marini oya ena siga oya. Ia, au vakavinavinakataka ga ni rawa vei au meu kaya ena tabuvakasuka, “Io, au lewena na Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai” kei na “Io, Au kila ni iVola i Momani e dina.” Na ivakadinadina oqo, sa dua na isolisoli talei ka soli mai vei au ena kaukauwa ni Yalo Tabu ena veivuke ni rua na daukaulotu kei na dua na daunivakasala ni kuoramu ni bete.

Niu a yabaki 14, erau a vakavulica na noqu matavuvale na daukaulotu o Lee Pearson kei Boyd Camphuysen ena kosipeli vakalesuimai i Jisu Karisito, kau a qai mani papitaiso. Ni oti e rua na yabaki, e qai bole au na noqu daunivakasala ni kuoramu ni bete o Richard Boren, meu wilika na iVola i Momani. Au a vakadonuya na bolebole o ya, kau qai wilika e ya tini na tabana ena veibogi me yacova niu sa vakaotia.

Ena tabana e tiko kina na ivakamacala, au wilika ni “volai vei ira na Leimani, ni ra kawa mai na yavusa i Isireli, vakakina vei ira na Jiu kei na Matanitu Tani.” Ena ivakamacala taumada ni iVola i Momani: E Dua Tale na iVakadinadina kei Jisu Karisito, e tukuni kina ni o ira na Leimani, “era sa itubutubu qase ni matavuvale ni kai Idia Damudamu.” Niu wilika na iVola i Momani, e vaka vei au, ni oqo na ivolatukutuku baleti ira na wekaqu na kai Idia Damudamu. E tukuna tiko na italanoa ni dua na kawa tamata, ka qai tukuni e muri ni ra Leimani, ka ra lako mai Jerusalem, ki na dua na “vanua yalataki” (1 Nifai 2:20) ena 600 NA.YABAKI. E baleta na nona veituberi na Kalou vei ira na tamata era a bula tu e Amerika ena dua na gauna sa oti. E wili kina na ka e yaco ena nona a rairai o Jisu Karisito vei ira

ni a Tucaketale mai na mate. Eso na itukutuku e tiko ena iVola i Momani e kaya ni yaco na gauna era a veiseyaki kina e lomai Amerika kei na so na yanuanu ciri volekata (raica na Alama 63:9–10). Era a kaya na nodra parofita ni ra lewe levu na kai Matanitu Tani, era na lako mai ki na vanua yalataki oqo, ka na samuti ira na Leimani na cudru waqawaqa ni Kalou, ka ra na veiseyaki, vakararawataki ka na voleka sara ni vaqeyavutaki (raica na 1 Nifai 13:10–14).

Na tukaqu vakarua o Echo Hawk, e dua na Pawnee ni Idia, a sucu ena loma ni 1800 ena vanua sa vakatokai tu nikua me o Nebraska. Ni yabaki 19 ga era sa vakaukauwataki na nona mataqali mera solia e rauta ni 23-na milioni na eka (9.3 na milioni na ha) ni qele mera tawana na dewavanua. Ena yabaki 1874 era sa vakau sara na Pawnee me vica vata tale na drau na maile ki na ceva, ki na dua na vanua lailai vagalala ka koto ena Oklahoma Indian Territory. Sa lutu sara na kedra iwiliwili na Pawnee mai na 12,000 ki na 700 ni oti nodra yaco ki Oklahoma. O ira na Pawnee, me vakataka na

veiyavusa tale eso, sa ra veiseyaki, vakararawataki ka voleka sara ni vakawabokotaki.

Na iVola i Momani e tiko kina e dua na itukutuku bibi vei ira na kawa i Leimani, e dua na iwase ni kawa i Isireli. E a vakaraitaka na itukutuku oqo o Nifai, ena nona vakadewataka tiko na raivotu nei tamana me baleta na itabagauna oqo: “Ia, era na qai kila ena siga ko ya na vo ni nodatou kawa ni ra sa mataqali i Isireli, ka ra sa tamata ni veiyalayalati ni Turaga; ia era na qai kila na kedra itukutuku na nodra qase, kei na itukutuku vinaka ni nodra iVakabula ka a vakatavulica vei ira na nodra qase ko Koya, ia era na kila kina na nodra iVakabula, kei na usutu ni Nona ivakavuvuli, ka ra kila talega na sala, mera lako mai kina vua ka vakabulai.” (1 Nifai 15:14).

Na iVola i Momani sa ivola tabu. E tiko kina na taucoko ni kosipeli tawacava. E a vola na parofita o Josefa Simici, ni iVola i Momani [sa] ivola ka dodonu duadua vakaoti vei ira na ivola e vuravura, ka sa vatuivakadei ni noda lotu, ka na toro voleka vua na Kalou e dua na tamata ena nona

bulataka na kena ivakavuvuli mai na ivola tale eso.” (*Nodra iVakavuvuli na Peresitedi ni Lotu*; Josefa Simici [2007], 69). Sa tu kina e dua na itukutuku vei ira kece na tamata e vuravura.

Ena gauna au yabaki 17 kina ka wilika na iVola i Momani ena imatai ni gauna, au a vakanamata ki na yalayala i Moronai: “Ia, ni dou sa wilika na itukutuku oqo, mo dou kerea vua na Kalou na Tamada Tawamudu ena yaca i Karisito, me vakatakila vei kemudou se dina se sega, ia kevaka dou sa kerea ena yalodina ena lomamudou taucoko, ka vakabauta na Karisito, ena vakatakila vei kemudou ko Koya ena kaukauwa ni Yalo Tabu ni sa dina” (Moronai 10:4).

Niu sa tekiduru ena masu, au a ciqoma e dua na veivakauqeti kaukauwa vakayalo ni sa dina na iVola i Momani. Na ivakadinadina oya sa vukei au meu tuvana vakamatau na noqu itosotoso ni bula.

Au vakadreti ira kece na tamata mera wilika na iVola i Momani: E Dua Tale na iVakadinadina kei Jisu Karisito.

Au kerei ira vakatabakidua na ivovo ni wiliwili ena mataqali i Isireli, na kawa ivuvu ni tamata mai na iVola i Momani, ena vanua cava ga o ni tiko kina mo ni wilika ka wilika tale na iVola i Momani. Vulica na yalayala ka tiko ena iVola i Momani. Muria na ivakavuvuli kei na ivakaraitaki i Jisu Karisito. Cakava ka maroroya na veiyalayalati kei na Turaga. Vakasaqara ka muria na veituberi ni Yalo Tabu.

Au sa na tinia ena vosa i Amalekai, e dua tale na parofita ena iVola i Momani: “Oi kemudou na wekaqu lomani, au vinakata mo dou lako mai vua na Karisito, na Yalosavasava ni Isireli mo dou bula ena nona veivakabulai kei na kaukauwa ni nona veisereki. Ia, dou lako mai ka cabora na yalomudou taucoko me isoro kivua, ka ia tikoga na lolo kei na masumasu ka vosota me yacova na ivakataotioti, ia me vaka sa bula na Turaga, dou na bula vakaidina.” (Omanai 1:26).

Ni da sa lako mai vei Jisu Karisito na iVakabula, ka vakasavasavataka na yaloda, eda sa na qai vakayagataki meda iyaya ni cakacaka ni yalayala cecere ena iVola i Momani. Oqo na noqu ivakadinadina ena yacai Jisu Karisito, emeni. ■

Mai vei Elder Robert C. Gay
Ena Vitusagavulu

Cava ena Solia na Tamata me iSau ni Yalona?

Me da biuta kece sara na noda ivalavala ca, lelevu ka lalai, me baleta na veivakalougatataki ni Tamada ena bula tawamudu.

Ea taroga na iVakabula vei ira na Nona tisaipeli na taro: “Cava ena solia na tamata me isau ni yalona?”¹

Qo e dua na taro e dau tukuna wasoma o tamaqu meu vakasamataka ena veiyabaki sa oti. Niu tubucake tiko, erau dau lesia vei au na noqu itu-butubu meu sasamaki e loma ni vale ka rau qai dau saumi au ena cakacaka au cakava. Au qai dau vakayagataka na ilavo o ya, sivia toka e 50 na sede meu laki sara iyaloalo kina. Ena gauna o ya e rauta ni 25 na sede na icurucuru ni dua na gonelailai. Qo sa na qai vo kina e 25 na sede me saumi kina na loli, ka dau tau ya 5 na sede dua. Dua na iyaloalo ka kena i vaqa e lima na loli! O ya sa bau totoka dina sara ga.

Totoka tu na soko me yacova niu sa yabaki 12. Ena noqu sa laini tu meu voli tikite au qai kila ni sa tauya 35 na sede na icurucuru ni yabaki 12, ka kena ibalebale sa na lailai mai na rua na loli. Ena noqu se bera ni tu vakarau me sotava na leqa oqo, au sa qai vakanananu lo ga e lomaqu, “Tautauvata

sara ga na kemu irairai mai na macawa sa oti.” Au toso yani ka sauma na 25 na sede na isau ni tikite. E sega mada ga ni sauriva o kesia, kau qai sauma e lima na loli ka sega ni tolu.

Niu marautaka tiko na ka au cakava, au sa gole yani ki vale ka laki talanoataka vei tamaqu na ka au sa cakava. Segga ni tukuna o koya e dua na ka ena noqu talanoataka tiko na ka e yaco. Niu sa vakacavara noqu italanoa, e rai cake mai o koya ka kaya, “Luvequ, ko sa na volitaka tu vaqori na yalomu ena dua na sede lailai vaqori?” E curu basikata sara ga na utoqu yabaki 12. Au na sega vakadua ni guilecava na lesoni o ya.

Vica na yabaki e muri au a qai taroga e dua na lewe ni Matabete iMelikiseteki. Turaga vinaka ka dau lomani iratou na nona matavuvale. Sa vuqa na yabaki na dede ni nona sa sega tu ni lako i lotu. Dua tiko na luvena tagane ka lewena tu e dua na matatimi ni qito ka ra dau vakatovotovo ka qito ena Sigatabu. Eratou sa winitaka e levu sara na icovi ni qaqa. Ni keirau sa mai sota, au vakananuma ga vua ni o koya e tu

vua na matabete, ka sa yalataki tu vua ni kevaka me na dina ki na nona itavi kei na veiyalayalati, sa na soli vua na “veika kece e nona na Tamada.”² Au sa qai tarogi koya, “Ena sau levu beka na isau ni dua na icovi ni qaqa mai na veika e taukena na Tamada?” Kaya mai o koya, “Au kila na ibalebale ni nomu taro” ka sa mai lokuca sara me sa na lai raici nona bisopi.

Nikua ena rawarawa na noda rawai ena veika ni vuravura—e dina ga ni vinaka na ka eda via cakava. Sa na gadreva ga o vuravura meda “[rai] sara ki liu.”³ E dua e tarogi au, “Cava ena yaco ke gunuvi e dua ga na bilo?” E rawa ni ko raica ni oqo na taro mai vua na vuni ca? E a taroga o Keni, “Ko cei na Turaga meu mai vakarorogo vua?”⁴ sa qai mai vakayalia na yalona. Ni sa mai vakadonui koya ga vakataki koya ena ivalavala ca, sa veirawai kina o Setani. Me baleta walega e dua na tavaya sucu,⁵ dua na yaca e sipelitaki cala,⁶ dua na kuro rourou,⁷ sa veisolitaki na itutu ni ulumatua kei na ivotavota vakavuvale sa veisolitaki.

Ni da vakasamataka tiko na kena veisautaki na sede lailai se icovi ni qaqa ena noda bula, meda na tovo-lea meda vakadonui keda vakaikeda me vakataki Keni, se meda na sasaga meda na muria ga na loma ni Kalou. Na taro e tu me tarogi, e sega li ni da sa cakava tiko na ka e gadrevi me vakadodonutaki, baleta ni o ya na ka eda dau cakava. Ia, na taro qo, eda na “kino” se eda na “vakaotia” na veikacivi e soli vei keda meda cakava na loma i Tamada?⁸

E lomani keda na Turaga ena noda dau cakadodonu, ia ena gadreva ga meda veivutuni ka yalodina tiko. Eda wilika ena iVola Tabu na cauravou vutuniyau dau talairawarawa ka a taroga na iVakabula, se cava me cakava me rawata kina na bula tawamudu. Sa qai vuki tani ena yalorarawa ni sa kaya vua na iVakabula, “Dua na ka sa vo vei iko mo cakava: . . . Volitaka na veika kece e tu vei iko.”⁹

Ia, e dua talega na tamata vutuniyau ena veika vakavuravura, na nodra tui na Lemanaiti, na tamai Lamonai, ka a taroga talega na taro vata o ya baleta na bula tawamudu, ena nona kaya:

“A cava meu kitaka meu sucu vou kina meu luve ni Kalou, me bokoci kina na noqu ivalavala ca ka meu ciqoma na Yalo Tabu[?] . . . Au sa rawa ni solia na noqu matanitu meu rawata ga na bula tawamudu.”¹⁰

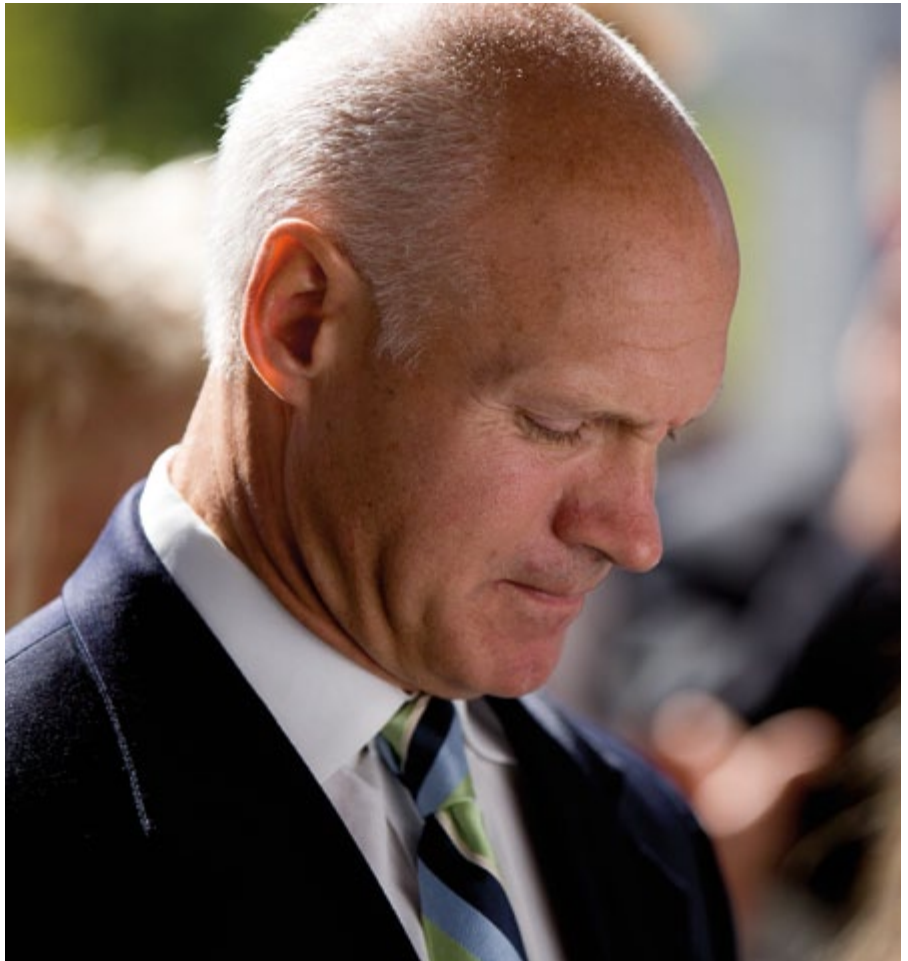
Ko ni nanuma tiko na ka a kaya lesu na Turaga vei Eroni me kaya? “Mo vakamalumalumutaki iko vua na Kalou, ka veivutunitaka na nomu ivalavala ca, ia mo cuva vua na Kalou ka masuta na yacana ena vakabauta ko na qai rawata vakaidina na ka ko sa gadreva.”¹¹

Ni sa kila na tui na ka e vinakati ena vuku ni vakacacabo, sa qai yalomalumumu ka vakacabo masu, “Isa kemuni na Kalou, . . . Au na veivutunitaka na noqu ivalavala ca kece ga meu kilai kemuni.”¹²

Oqo na veiveisau e vinakata na iVakabula vei keda: meda biuta kece sara na noda ivalavala ca, lelevu ka lalai, me baleta na veivakalougatataki ni Tamada ena bula tawamudu. Me sa kau laivi na vakadonui koya vaka ikoya, vakaiulubale, lomalomarua, lomatarotaro, lokuyara, vakarairai, dokadoka, vakasama ni vakalelewa, kei na ca ni veika ena noda vakatulewa ga vaka ikeda. Meda sa na tawasei keda tani mai na veika vakavuravura ka bulataka na irairai ni Kalou ena noda bula.¹³

Turaga kei na marama, ni nanuma tiko ni ivakaro oqo e sega walega ni baleta na veika ca e dau caka. Ni sa yavala tiko ga na vuni ca sa dodonu talega meda yadra ka kaku ni “vakawelewele.”¹⁴ Na veiucui kei na Kalou sa kena ibalebale na noda dau vei qaravi. Sa tu na ivalavala ca e dau vakayacori, kei na kena e sega ni dau vakayacori, ka sa dodonu meda ulabaleti rau ruarua.

Ena noqu vei qaravi tiko vaka peresitedi ni kaulotu mai Aferika, au a vulica kina na dina oqo. Au a gole tiko ki bose kau raica e dua na gonetagan lailai ni tagi vakadomoilevu tiko e bati ni sala. Rogo mai vei au e dua na domo ka kaya, Tu vakadua ka vukea na gone oqori.” Niu rogoca ga na domo sa lako mai na lomatarotaro: “Sega ni rawa mo tu vakadua. Ko na berata nomu bose. O iko na veiliutaki

ena bose ka sega ni rawa mo curu bera tu yani.”

Niu yaco yani ena vale ni bose, au rogoca tale na domo vata ga o ya ni kaya, “Lako ka laki vukea na gone tagane o ya.” Au sa qai solia na ki ni noqu motoka vua e dua na lewe ni Lotu yacana o Afasi, ka tukuna vua me laki kauta mai vei au na gone tagane o ya. Oti ga e 20 na miniti sa yaco tale mai, sa wawa tiko e tuba na gone tagane o ya.

Rauta ni yabaki 10. Keitou kunea ni sa mate o tamana ka vesu tu e valeni-veivesu o tinana. E bula mai na vanua vakaloloma mai Accra kei na dua na dauveisusu, ka vakani koya ka solia na vanua me moce kina. Me rawa ni tiko e kea me na dau laki volitaki ika vesa e gaunisala ena veisiga. Ia, ena siga o ya e qai tatara yani kina nona taga sa kalamu tu na nona taga. Sa yali taucoko sara ga na nona ilavo. Keirau sa kila sara tu ga kei Afasi ni kevaka me lesu yani ki vale qai sega na ilavo,

sa na kana kuita, ka tukuni ni lasulasu, qai cemuri ki tuba me laki bula tu e gaunisala. O ya sara ga na gauna au qai raici koya kina keirau vakacegui koya, vakaisosomitaka na veika sa yali, ka kauti koya lesu vei nona dauveisusu.

Niu sa lesu i vale ena yakavi o ya au sa vulica kina e rua na ka dina. Ai matai, na Kalou ena dau nanumi keda kece sara ka na sega vakadua ni laivi keda; kena ikarua, au kila ni dodonu me dau rogoci na domo ni Yalotabu e lomada ka lako “vakatotolo”¹⁵ ki na vanua cava ga e kauti keda kina, ka kauta laivi na taqaya se leqa tubukoso.

Ena dua na yakavi eratou a taroga na tisaipeli na iVakabula se o cei e bibi ena matanitu vakalomalagi. Tukuni vei iratou me ratou saumaki, yalomalua, ka talairawarawa me vakataki ira na gone lalai. Sa qai kaya, “Sa lako mai na Luve ni tamata me vakabulai koya sa yali.”¹⁶ E vakamacalataka na inaki ni bula o Koya, ena dua ga na iyatuvosa.

ni Kalou ka sa tu me kena iliuliu na noda iVakabaula ka dusimaki ira tu na Nona parofita digitaki. Ena yaca i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Maciu 16:26.
2. Vunau kei na Veiyalayalati 84:38.
3. Jekope 4:14.
4. Mosese 5:16.
5. E a vakavuna e dua na tavere e dua na tavaya sucu vakirimu vei rau na watina o Thomas B. Marsh kei Mrs. Harris, ka rau a sa duavata me rau caka jisi. Ni sa raica o Mrs. Harris ni sega ni okata o Mrs. Marsh na kirimu ena tavaya sucu, ia e maroroya ga me baleti koya, sa qai rarawataka ka vakavuna na nodrau veivala. Kauta o Thomas Marsh na ka oqo vei bisopi ka qai taura o bisopi na yasana nei Mrs. Harris. E a lako mai vei bisopi ki na matabose e cake ka laki yaco sara ki na Mataveiliutaki Taumada ka ra duavata kece ni a cala ga o Mrs. Marsh. Qo e vakavuna sara ga e dua na duvata levu vei Thomas Marsh kei iratou na Veitacini. Tarava sara ga mai o ya, ni a laki vakadinadinataka o Thomas Marsh ena dua na mataveilewai e Missouri ni ra sa meca ni Yasana o Missouri na lewe ni lotu Momani. (Raica na George A. Smith, "Discourse" *Deseret News*, Epe. 16, 1856, 44.)
6. Na gauna e kacivi kina mai vei Parofita Josefa Simici o Simonds Ryder me laki veiqaravi vaka daukaulotu, qai raica o Ryder ni sipelitaki cala tu na yacana me "Rider" ena ivakatakila tabaki o ya. Qo e vakavuna sara ga na nona sa vukitani ka laki yaco o koya me dua na ilawalawa ka ra a vakabira na vutika ni manumanu ena yagona na parofita. O Ryder a sega ni kila ni o Josefa Simici e dau wiligusutaka ga vua na nona vunivola na ivakatakila ka sega ni kila na cala ni kena sipelitaki na yacana. (Raica na Milton V. Backman Jr., *The Heavens Resound: A History of the Latter-day Saints in Ohio, 1830–1838* [1983], 93–94; Donald Q. Cannon kei Lyndon W. Cook, eds., *Far West Record: Minutes of The Church of Jesus Christ of Latter-day Saints, 1830–1844* [1983], 286.)
7. Ena iVakatekivu wase 25 eda wilika kina ni a volitaka na nona itutu vaka ulumatua o Iso vei Jekope ena dua na kuro rourou "madrai kei na rourou" (tikina 34).
8. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 19:18–19.
9. Raica na Marika 10:21–22.
10. Alama 22:15.
11. Alama 22:16.
12. Alama 22:18.
13. Raica na Alama 5:14–19.
14. Alama 60:7.
15. Marika 1:18.
16. Maciu 18:11.
17. Jekope 1:8.
18. Vunau kei na Veiyalayalati 58:27.
19. Raica na Luke 15:11–32.
20. Raica na Josefa Simici—iVolatukutuku 1:15–16.
21. Neal A. Maxwell, *Deposition of a Disciple* (1976), 88.
22. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 19:38.

Meda lako yani ka veivakabulai—vei ira sa yali, ira sa muri, kei ira na lalai. Sega soti ni manata na drovaka na ivalavala ca; e dodonu meda "sautaninini ena mosi ni veivakararawataki"¹⁷ ka "vakaitavi vagumatua,"¹⁸ meda vukei ira na tani me ra saumaki mai. Ena yalololoma kei na dauloloma meda mokoti ira kina na cidroi,¹⁹ meda na sauma na nodra tagi na gone lu-veniyali ena tagiyaso kei na nodra kerekere o ira era sa tu ena butobuto kei na yaluma,²⁰ kei na nodra kaci veivuke na veimatauvuale era leqa tu. "E sega ni gadreva sara o Setani me ra vakataki Keni se o Jutasa kece na tamata . . .," e kaya o Elder Neal A. Maxwell. "E gadreva walega o koya me rawai ira na tamata nuitaki . . . mera raica ni o ira era tu ga ena kena veimama."²¹

Ena dua na koniferedi ni iteki se qai oti walega qo, a basika mai e dua na gonetaganne yabaki tinivakacaca ka tarogi au, "E lomani au na Kalou?" Na noda bula ni veiqaravi me vakadeitaka

ni Kalou e sega ni biuta tani e dua.

Na taro, "Cava ena Solia na Tamata me iSau ni Yalona?" Ena vinakata o Setani meda volitaka na noda bula baleta na loli kei na icovi ni qaqa ena qito e vuravura. Ia, sa kacivi keda tiko na iVakabula, ka sega na kena isau meda veisautaka na noda ivalavala ca, ka taura na Nona ivakavuvuli me noda, ka kauta ki na vuni yaloda kei ira eda na rawa ni vakabula. Ena ka oqo ena noda kina na veika kecega e tu vua na Kalou, ka dau tukuni tu ni uasivita na veimataqali iyau kecega e tu oqo e vuravura.²² O rawa li mo raitayaloyalotaka?

Ena dua noqu ilakolako walega oqo ki Nicaragua, au raica kina e dua na iukuku ceuti ena dua na matavuvuale au a sikova. E vakaoqo na ka e ceuti tu kina," Sa iyau talei duadua vei au na noqu ivakadinadina. Sa vaka o ya vei au. Na noqu ivakadinadina sa noqu iyau talei sara, ka sa tu e lomaqu, kau laiva vei kemuni na noqu ivakadinadina ni lotu oqo na Lotu dina

Mai vei Elder Scott D. Whiting
Ena Vitusagavulu

Vakatagedegede ni Valetabu

Na ivakatagedegede cecere ni tara valetabu e vakayagataki ena Lotu oqo e dua na kena mataqali ka sa ivakatakarakara ni ivakarau e dodonu me da bulataka kina na noda bula.

Niu sarava tiko na Valetabu na Brigham City Utah ena dua na gauna lekaleka sa oti oqo, au nanuma lesu e dua na ka au a sotava niu qarava voli na itavi vakakodineita ni kena dolavi raraba, vakatabui tale, kei na kena marautaki ena ivalavala vakavanua na Valetabu vakairogorogo mai Laie Hawaii.

Ni vo e vica na vula me vakacavari na cakacaka vakaitamera ni kena vakavinakataki, au a sureti me keitou dikeva wavoki na valetabu vata kei na Dairekita Liu ni Tabacakacaka ni Valetabu, o Elder William R. Walker, kei ira na nona ilawalawa mai na Tabacakacaka ni Valetabu. Me kuria, eratou a tiko talega eso na lewe ni kabani ka nona na konitaraki raraba. Na inaki ni vakadidike oqo, dua, me dikevi na toso kei na vinaka ni cakacaka sa vakayacori. Ena gauna ni vakadidike oqori, e rauta ni 85 na pasede ni cakacaka sa vakacavari.

Ni keimami toso tiko e loma ni valetabu, au vakarorogo ka saravi Elder Walker tiko kei ira na nona ilawalawa ena nodra dikeva na cakacaka ka veivosaki kei na itaukei ni konitaraki. Ena so na gauna au raica e dua na tamata ni na yamoca na lalaga e ligana

ni keimami toso mai na dua na rumu ki na dua tale. Ena vica na gauna ni oti na nona cakava vakaqori, ena masia vata na nona iqaqalo ka qai torova yani na itaukei ni konitaraki ka kaya, “Au vakila na corocorowa ni lalaga oqo. E sega ni ivakatagedegede ni valetabu na corocorowa. Ena vinakati me sanipepa ka vakayagovinakataki na lalaga oqo.” E vola toka ena yalo vakarorogo na itaukei ni konitaraki na vakadidike kece oqo.

Ni keimami vakanamata yani ki na dua na tiki ni valetabu ka na vica walega na mata e raica, a tarovi keimami na turaga vata ga oqo ka dusi keimami ki na dua na katubaleka vou, caka ena iloilo vakauma rairai totoka. Na katubaleka oqo e rauta ni rua na fiti (0.6 na mita) na kena raba ka ono na fiti (1.8 na mita) na kena balavu ka toka kina e dua na ibulibuli levu na yasana ka caka ena iloilo duiroka. A dusia e dua na sikuea lailai rauta ni rua na idi (5 na setimita) ka caka ena iloilo duiroka ka tiki ni dua na ibulibuli rawarawa ka kaya, “E veve tu na sikuea qo.” Au raica yani na sikuea, ka vaka vei au ni sa donu vinaka tu na kena ibiubiu. Ia ni qai laurai vakavinaka ka vakarautaki ena dua na ivakarau, au qai kila ni

cala tiko ka ni vakatatiki tu na sikuea lailai oqo rauta ni dua na ikawalu ni idi (3 na milimita). A mani dusimaki na itaukei ni konitaraki ni gadrevi me na sosomitaki na katubaleka oqo baleta ni sega tu ni veidonui kei na ivakatagedegede ni valetabu.

Au vakadinata niu a kurabui ena kena gadrevi me vakaisosomitaki e dua taucoko na katubaleka baleta na cala somidi ka voleka ni sega ni laurai vaka koya. E dina sara, ni rawa ni tawakilai se kunei na katubaleka baleta na vanua vuni e tu kina ena loma ni valetabu.

Niu draiva lesu yani ki vale mai na valetabu ena siga ko ya, au vakanauma lesu na veika au a vulica rawa kau sota kaya—se kena dodonu beka, na veika au nanuma niu a vulica. A sega ni matata vakavinaka sara ena noqu vakasama na veika au a sotava ena vakadidike e liu me yacova ni sa oti e vica vata na macawa ena noqu a sureti meu laki sarava na valetabu ka se qai tara oti toka ga oqo.

Niu curuma yani na Valetabu e Laie Hawaii ena taucoko ni kena vakavoutaki, au vakadrukai ena kena totoka kei na vakasakiti ni kena icakacaka. E rawa ni o ni vakila na noqu nanamaki niu yacova yani na lalaga “corocorowa” kei na katubaleka “cala.” E a sanipepa ka vakayagovinakataki tale beka na lalaga na itaukei ni konitaraki? A vakaisosomitaki dina beka na katubaleka? Niu yacova yani na lalaga corocorowa, au kurabuitaka niu raica na pepa ni lalaga totoka era sa kabi tu kina. Na imatai ga ni ka e votu mai noqu vakasama, “Oi qo bagi na ivakarau e walia kina na itaukei ni konitaraki na corocorowa—e ubia.” Ia e sega, au qai kila ni sa dau kena ivakarau ga me kabi na pepa ni lalaga ena veilalaga oqo. Au taroga se cava soti e leqataki kina na corocorowa lalai voleka ni sega ni laurai, kevaka me dau qai ubi tale ena pepa ni lalaga. Oti au qai goleva yani ena yalo nanamaki na vanua a toka kina na katubaleka cala ka kurabuitaka niu raica e dua na vunika totoka tei ena vokete ka tara tu na siligi ni dabe sara toka ga ena mata ni katubaleka. Baci votu tale mai noqu vakasama, “Oi qo bagi, na nona iwali ni sikuea veve o la na itaukei ni konitaraki—e vunia.” Niu toro voleka yani,

au biliga tani na draunikau ka dredre kubukubu niu raica ni sa vakaisosomitaki dina na katubaleka. Na sikuea lailai ka a vakatatiki tu e liu sa tu oqo vakamatau ka tu donu ena loma ni ibulibuli. Au qai kila ni sa dau kena ivakarau ena tuvatuvalaki e loma ni vale me dau biu e dua na vunika ena mata ni katubaleka.

Na cava me vakalevu cakacaka se vakaisosomitaki kina e dua na lalaga ka corocorowa vakalalai kei na katubaleka e veve ga vakalailai ka ni vica walega na liga se mata ni tamata ena kila? Na cava e gadrevi kina vua e dua na itaukei ni konitaraki me sotava na ivakatagedegede cecere vaka oya?

Au a kunea na isau ni noqu vakatataro niu curu mai tuba ena vakasama titobu ka dagava cake na tautuba ni vale ka raica na malanivosa oqo: “Sa Tabu Vua na Turaga, na Vale ni Turaga.”

Na veivaletabu ni Lotu oqo era sa ivakadei ni malanivosa oqori. Na veivale vakatabui oqo era sa tara meda vakayagataka, kei na loma ni kedra lalaga sa dau vakayacori kina na veikacacaka vakalotu tabu ni veivakabulai. Ia me kakua ni lomalomaruataki se o cei dina e nona na vale. Ena kena gadrevi na itaratara dodonu me vaka

na kena ivakarau me yaco sara ki na kena matailalai, eda sega walega ni vakaraitaka kina na noda lomana ka doka na Turaga o Jisu Karisito, ia eda sa vakatakila talega kina vei ira kece era vakadidike tu ni da rokova ka dau sokalou Vua na kena itaukei.

Ena ivakatakila a soli vua na Parofita o Josefa Simici me tara na valetabu mai Nauvoo, a dusimaka kina na Turaga:

“Dou lako mai, dou kauta mai na nomudou koula, na nomudou siliva, na nomudou vatu talei kei na nomudou iyau kecega; ia me ra lako talega mai ko ira na kenadau, . . . dou kauta mai . . . na kau talei kecega e vuravura;

“. . . Io mo dou tara kina e dua na noqu vale, raica ena mai tiko kina ko Koya sa Cecere Sara.”¹

Oqo e muria e dua na ivakarau a tauyavutaka na Tui o Solomoni ena Veiyalayalati Makawa ena nona tara e dua na valetabu me nona na Turaga ka vakayagataka kina na veiyaya vinaka duadua kei ira na kena liga maqosa sara.² Nikua eda sa vakatotomuria tiko na ivakarau oqori, vata kei na veisau e veiganiti kaya, ni da tara na veivaletabu ni Lotu.

Au vulica ni dina ga ni na sega beka ni raica se vakila na mata se

liga vakayago e dua na cala, ia, e kila tiko na Turaga na ivakatagedegede ni noda sasaga, vakakina kevaka eda sa vakayacora na noda maqosa taucoko eda rawata. Sa vakatalega kina ena noda dui sasaga yadua me da bula-taka e dua na bula ka veiganiti kei na veivakalougatataki ni valetabu. A veivakasalataki kina na Turaga:

“Raica kevaka era sa tara e dua na noqu vale ena yaca ni Turaga ko ira na noqu tamata, ka ra sega ni vakatara me curu kina e dua na ka tawasavasava me vakadukadukalitaka, ena tiko kina na noqu iserau;

“Io, au na tiko talega kina koi au, raica au na curu ka tiko kina; ia ko ira na yalosavasava era sa curu kina era na raica na Kalou.

“Ia kevaka sa vakadukadukalitaki na noqu vale, au na sega ni tiko kina ka sega talega ni tiko kina na noqu iserau; raica au na sega vakaidina ni tiko ena vale tawasavasava.”³

Me vakataki koya na itaukei ni konitaraki, ni da vakila na veika eso ena noda bula ni sa sega ni duavata kei na ivakavuvuli ni Turaga, ena gauna e lailai kina na noda sasaga mai na kena eda rawa ni uasivita, sa dodonu me da vuki totolo ka vakadodonutaka na veika e cala tiko, ni da kila vinaka ni na

sega ni rawa ni da vunitaka na noda ivalavala ca mai vua na Turaga. E dodonu me da nanuma tiko ni “kevaka eda ubia na noda ivalavala ca, . . . sa na tasogo ko lomalagi; [ka] sa rarawa na Yalo ni Turaga.”⁴

Au sa vulica talega na ivakatagedegede cecere ni tara valetabu e vakayagataki ena Lotu oqo sa dua na mataqali ka sa ivakatakarakara ni ivakarau e dodonu me da bula-taka kina na noda bula. E rawa ni da vakayagataka yadua na ivakavuvuli ni iApositolo o Paula ka a soli ki na Lotu taumada ena nona kaya:

“Dou sa sega beka ni kila ni dou sa vale ni Kalou, ka sa tiko vei kemudou na Yalo ni Kalou?

“Kevaka e dua na tamata sa vakarusa na vale ni Kalou, ena vakarusai koya na Kalou; ni sa savasava na vale ni Kalou, ia sai kemudou oqo.”⁵

Eda a caka o keda ena iyaya uasivi duadua, ka da sa vua ni cakacaka mana vakamatai vakalou. Ia, ni da lako sivita na yabaki ni vakataulewa ka kalawa yani ki na bucanivalu ni ivalavala ca kei na veitemaki, na noda valetabu sa na gadreva na veisau eso me vakavinakataki kina. E tu beka e lomada eso na lalaga corocorowa ka gadrevi me vakayagovinakataki se katubaleka ni yaloda ka gadrevi me sosomitaki me rawa kina ni da tu ena veivanua tabu. Eda vakavinavinaka, ni ivakatagedegede ni valetabu e gadrevi me da rawata e sega ni o koya me da vinaka sara, e dina ga ni da segata tiko, ia me kena dodonu ena noda muria tiko na ivakaro ka cakava na kena vinaka taucoko eda rawata ka me da bula vakatisaipeli i Jisu Karisito. Sa noqu masu ni da na segata me da bulataka e dua na bula ka veiganiti kaya na veivakalougatataki ni valetabu ena noda cakava sara na kena maqosa, vakavinakataka na noda malumalumu ka vaqeyavutaka na veicala kei na duidui eso ka me rawa ni tiko ga kina e lomada na Yalo ni Kalou. Ena yaca i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Vunau kei na Veiyalayalati 124:26–27.
2. Raica na 1 Tui 6–7.
3. Vunau kei na Veiyalayalati 97:15–17.
4. Vunau kei na Veiyalayalati 121:37.
5. 1 Korinica 3:16–17; raica talega tikina e 19.

Mai vei Elder Neil L. Andersen

Ena Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua

Vakatovolei ni Nomu Vakabauta

Me vaka na buka katakata dau veisautaka na kaukamea me sitila, ni da yalodina tiko ga ni vakatovolei na noda vakabauta, eda na vakasavasavataki vakayalo ka vaqacotaki.

Ena tini na yabaki sa oti ni keirau a vakaitikotiko voli mai São Paulo, Brazil, kei na watiqo o Kathy, a vakatulewa tiko kina o Peresitedi David Marriott ena tabana ni kaulotu e Brazil São Paulo Interlagos. Eratou toka volekati keirau kei na watina o Neill, kei iratou na luvedrau tagane o Will, Wesley, kei Trace. Eratou biuta tu yani na nodratou itikotiko, nodratou bisinisi, kei ira e vuqa na lewe ni matavuvale ena nodratou rogoca ka muria na nona kaci na parofita me ratou kaulotu.

A qiriti au mai o Peresitedi Marriott ena dua na yakavi. Na luvedrau yalewa talei, buladodonu o Georgia ka yabaki 21, ka sinia ena vuli vaiolini ena Univesiti mai Indiana, a coqai koya e dua na lori, ni vodo basikeli tiko i vale ni suka mai na lotu. Na imatai ni kena itukutuku, se vinaka tiko o Georgia. Ena vica na auwa i muri sa lutu sobu sara na kena ituvaki.

Sa tekivu me ra lolo ka masumasu na matavuvale kei ira na itokani me dua na cakamana ena vukui Georgia. A vuka mai vakabogi mai Brazil o tinana. Ni yaco yani ki Indiana ena siga ka tarava, rau a tavaki koya na luvena qase,

ka rau vakamacalataka ena tonawanawa ni matadrau ni rau a tiko voli vata kei Georgia ena gauna e takali kina.

Au dau saravi ratou toka na matavuvale na Marriott ena gauna oqo kei na veivula kei na veiyabaki veitaravi. Eratou tagi, eratou masu, eratou tukuni Georgia, eratou vakila na mosi vakaitamera kei na rarawa, ia e sega ni luluqa na nodratou vakabauta. Ena soqoni ni mataka nikua, eda a rogoca talega kina na mataqali vakabauta vata oqo ena nodratou bula totoka na matavuvale na Bowen kei na Wilberger.¹

Na isolisoli ni vakabauta e dua na edaumeni vakayalo sega na kena ivoli. “Sai koya oqo na bula tawamudu,” e masuta o Jisu, “me ra kilai kemuni na Kalou dina duadua ga, kei Jisu Karisito ko Koya ko ni a tala mai.”²

Na itakele ni noda vakabauta na Kalou, na Tamada, kei na Luvena, o Jisu Karisito, na noda iVakabula ka Dauveivueti. E tokona na noda kila ni sa vakalesui mai ki vuravura na taucoko ni kosipeli, ni sa vosa ni Kalou na iVola i Momani, ka sa tu vei ira na parofita kei na iapositolo nikua na idola ni matabete. Eda vakamareqeta na noda vakabauta, ka masuta me

vakalevutaki na vakabauta, ka cakava na veika kece e tu vei keda ena kena kaukauwa me da maroroya ka taqomaka kina na noda vakabauta.

A raica na iApositolo o Paula e dua na ka e vakatoka me “vakabauta ni sa vakatovolei.”³ Sa vakila oti o koya. Nanuma na vosa nei Jisu:

“I Saimoni, . . . sa kerei kemudou ko Setani, me tauvuloni kemudou me vaka na witi:

“Ia kau sa masulaki iko, me kakua ni malumalumu na nomu vakabauta.”⁴

E muri a qai vakayaloqaqataki ira na kena vo o Pita: “*Kakua* ni kidacala,” e kaya o koya, “ena rarawa katakata sa yaco me vakatovolei kemudou, me vaka sa yacovi kemudou na ka tani.”⁵

Na veivakatovolei katakata oqo e kena inaki me vakaukauwataki keda, ia e rawa ni vakalailaitaka se vakarusa sara ga na nomu vakabauta na Luve ni Kalou ka vakamalumalumutaka na nomu lewa mo rokova tiko na nomu yalayala Vua. E vakavuqa ni dau vakamatavulo na veivakatovolei oqo, ka dredre kina na kedra kilai. E dau ti na wakadra ena loma ni noda malumalumu, na veika eda dau rawai rawarawa kina, na noda yalokauwai, se ena veika bibi vei keda. Na veivakatovolei dina ka rawarawa vua e dua e rawa ni veivakatovolei katakata ena vukuna e dua tale.

E rawa vakacava mo “vosota rawa na veivakacacani”⁶ ena gauna ni vakatovolei ni vakabauta? Me da luvuci tiko ena veika sara ga ena tara cake na uto ni noda vakabauta: me cakacakataki na vakabauti Karisito, mo dau masu, dau vulica vakatitobu na ivolanikalou, mo veivutuni, mo muria na ivakaro, ka veiqaravi ena vukudra na tani.

Ni vakatovolei tiko na noda vakabauta—se cava ga eda cakava, me da

kua ga ni biuta na Lotu! Na nomu vakayawaki iko mai na matanitu ni Kalou ena gauna e vakatovolei kina na nomu vakabauta e vaka na nomu biuta na nomu ivakaruru ni cava ena gauna sara ga e basika mai kina na cagilaba.

E kaya na iApositolo o Paula, “O koya oqo dou sa qai sega tiko ni vulagi kina se kai tani, dou sa koro vata ga kei ira era sa lotu, ka dou sa lewe ni vale ni Kalou.”⁷ Ena loma ni ivakaruru mai na ca ena Lotu eda na taqomaka na noda vakabauta. Ena noda sota vata kei ira eso tale era vakabauta, eda na masu ka kunea na isau ni noda masu; eda dau sokalou ena ivakatagi, wasea na ivakadinadina ni iVakabula, veiqaravi vakataki kemuni, ka vakila na Yalo ni Turaga. Eda vakaivotavota ena sakaramede, ciqoma na veivakalougatataki ni matabete, ka lako ki valetabu. E kaya na Turaga, “Ia na ilesilesi . . . , sa vakatakilai mai kina na kaukauwa va-Kalou.”⁸ Ni o sotava na vakatovolei ni vakabauta, mo tiko ga ka taqomaki ena loma ni veikaroni ni vuvale ni Kalou. Ena dau tiko ga e dua na nomu tikina eke. E sega ni dua na veivakatovolei me sa rui levu ka na sega ni rawa ni vakamalumalumutaki ni da veivuketaka vata.⁹

E kaya o Peresitedi Thomas S. Monson: “Na kabasi ni tiko savasava ni kawatamata [sa sowiri tiko vakatotolo sara]. Na itovo . . . dau kilai ena dua na gauna ni tawakilikili ka dukadukali ena gauna oqo . . . era sa ciqoma e vuqa era raica.”¹⁰

Era lewe vuqa na lewenilotu dawai ena Lotu era sa sivia toka vakalevu na yabaki ni bula vaqase. E dina ni ra raica ni duidui na bula era donumaka tiko oqo mai na veika era a namaka, era muria na lawa ni bula savasava.¹¹

E rawa ni oqo na vakatovolei ni nodra vakabauta. Au vakaraitaka na noqu veidokai titobu kei na noqu taleitaki ira na tisaipeli oqo i Karisito.

“Sa lewa vakalou na ivakarau ni vakatubukawa . . . me qai dau vakayagataki walega na isolisoli oqori ni vakatubukawa vei ira na tagane kei na yalewa era sa vauci oti ena ivau vakalawa ni veiwatini.”¹² Ena Veiyalayalati Vou sa laveta cake kina na iVakabula na ivakatagedegede ni bula savasava vei ira era dau muri Koya ena nona kaya, “O koya yadua ena raica na yalewa me dodomo kina, sa dauyalewa oti kaya e lomana.”¹³ E vakavulici keda o Koya me da kakua ni dau vakacacani ira na tani, ia e sega ni rere ena Nona vosa vakadodonu, “Mo lako,” e kaya o koya, “mo kakua ni ivalavala ca tale.”¹⁴

E dua tiko na neitou itokani ni matavuvale. O na kila beka e dua vakataki koya, se o rairai vakataki koya beka. Dau yalodina, veiqaravi vakaturaga ena Lotu, dau taleitaki ena bula vakacacacaka, taleitaki koya nona matavuvale, e dina ni a namaka tu me vakawati ka vakaluvuni, se dawai voli ga. “Au vakatulewataka,” e kaya o koya, “meu vakabauti . . . Jisu Karisito. Na noqu dau gole vakawasoma ki valetabu a vukea meu vakanamataka tamamudu tiko. Au vakavotui kina meu kila niu sega vakadua ni tiko duadua. Au vakabauta . . . ni na sega . . . ni bureitaki vei au e dua na veivakalougatataki . . . niu sa . . . yalodina tikoga ki na noqu veiyalayalati, oka kina na lawa ni bula savasava.”¹⁵

E dua tale na itokani tagane, a vakasakiti nona kaulotu, tarava mai na vuli torocake warumisa. A nuitaka me dua nona matavuvale. Nona vakatovolei ni vakabauta: e dau taleitaki ira na tagane. A volavola mai vei au ena dua na gauna lekaleka se qai oti oqo: “E yalataki vei au ena noqu veivakalougatataki vakapeteriaki ni na dua na noqu matavuvale ena dua na siga. Se . . . ena yaco ena bula oqo se na kena sa bera mai, au sega ni kila. Ia na ka au kila niu sega ni vinakata meu cakava e dua na ka me na vakalatilati ki na veivakalougatataki sa yalataka tu na Kalou vei au kei ira na noqu kawa mai muri. . . . Na bulataki [ni lawa ni

bula savasava] e dua na bolebole, ia eda a sega beka ni lako mai ki vuravura me da mai sota kei na bolebole ka vakaraitaka vua na Kalou na noda loloma kei na veidokai . . . ki Vua ena noda rokova na Nona ivakaro? Au vakalougatataki tu ena bula vinaka, na kosipeli, dua na matavuvale dau veilomani, kei ira na itokani yalodina. Au vakavinavinaka ena noqu veivakalougatataki e vuqa.”¹⁶

E dau kudru ko vuravura: “sa rui levu na ka e vinakati? E sauma na Turaga:

“Ni sa dua tani na noqu vakananu ka duatani na nomudou vakananu, ka sa dua tani na noqu ivalavala ka dua tani na nomu ivalavala. . . .

“Me vaka na kena cecere cake na lomalagi ki vuravura, sa cecere cake vakakina na noqu ivalavala ki na nomudou ivalavala.”¹⁷

Oi rau na rua na dau muri Karisito oqo kei ira na udolu vakatini vakataki rau era sa vakila na nona yalayala na iVakabula: “Au sa solia vei kemudou na noqu vakacegu: au sa sega ni solia vei kemudou me vaka sa solia ko vuravura. Me kakua ni rarawa na yalomudou se rere.”¹⁸

Oqo tale e dua na veivakatovolei. Era dau tu ga e vica era dau vinkata me ra vakacacana na Lotu ka ra vakarusa na vakabauta. Nikua era sa vakayagataka na Initaneti.

Eso na itukutuku me baleta na Lotu, se vakacava na kedra veirawai, era sega ni dina. Ena 1985 au nanuma na nona curu yani ki na noqu valenivolavola mai Florida e dua na noqu itokani. E taura tiko e dua na mekasini na *Time* ka kena ulutaga “Challenging Mormonism’s Roots.” E tukuni kina e dua na ivola ka a kunei ena dua na gauna lekaleka sa oti, e nanumi ni a vola o Martin Harris, ka saqata na itukutuku nei Josefa Simici ni a kunea na peleti ni iVola i Momani.¹⁹

E taroga na noqu itokani se na vakarusa na Lotu Momani na itukutuku vou oqo. E cavuti ena itukutuku oqo na nona vosa e dua na tamata ka kaya ni sa biuta na Lotu ena vuku ni itukutuku oya. E muri, e tukuni ni ra a qai biuta talega na Lotu eso.²⁰ Au kila ni oya na vakatovolei ni nodra vakabauta.

Ena vica na vula i muri, era qai kunea na kenadau (ka tukutuku o koya e cakava) ni lasutaki taucoko na ivola oya. Au nanuma na noqu a nuitaka vakalevu me ra raica lesu mai na nodra sala o ira era a biuta na Lotu ena vuku ni ivadi oya.

E vica era a cakitaka na nodra vakabauta ni ra kunea e dua na itukutuku ka a tukuna e dua na iliuliu ni Lotu ena vica vata na yabaki sa oti ka vaka me sega ni sala vata kei na noda ivunau. E dua na ivakavuvuli bibi e liutaki kina na ivunau ni Lotu. Na ivunau era vakavuvulitaka o ira taucoko na lewe 15 ena Mataveiliutaki Taumada kei na Kuoramu ni Le Tinikarua. E sega ni vunitaki tu ena dua na parakaravu sega ni laurai ni dua na vosa. Na ivakavuvuli dina e dau vakavulici wasoma mai vei ira na lewevuqa. E sega ni dredre me kunei na noda ivunau.

O ira na iliuliu ni Lotu era tamata dina ia e sega ni taucoko sara na nodra vinaka. Nanuma na vosa nei Moronai: “Dou kakua ni vosa vakacacataki au ena vuku ni noqu volavola, se vosa vakacacataki tamaqu . . . ; ia mo dou vakavinavinaka ga vua na Kalou ni sa vakatakila vei kemudou na ka keimami sa vola mo dou vulica mo dou vinaka kina.”²¹

E kaya o Josefa Simici, “Au sega vakadua ni tukuna vei kemudou niu sa vinaka sara; ia e sega ni dua na cala ena ivakatakila.”²² Na cakamana ni liga ni Kalou ena itukutuku kei na icavacava ni Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai ena qai kilai ga vakavinaka ena iloilo ni vakatataro vakayalo. E kaya o Peresitedi Ezra Taft Benson, “Na [tamata] kecega ena yaco na gauna ena laki tavutu ena vuku ni nona vakabauta, oqori . . . na gauna me na tutaka kina.”²³ Kakua ni kidacala ni yaco vei iko!

Na kena ivakamacala, ena dredre na veivakatovolei. Ena yaco beka na yaluma, na veilecayaki, na moce yadrayadra ena bogi, ka na suasua na ilokoloko ena wainimata. Ia ena sega ni tini ena mate vakayalo na noda veivakatovolei. Me ra kakua ni kauti keda tani mai na noda veiyalayalati se mai na nona vuvale na Kalou.

“Drau nanuma, . . . mo drau tara na nomudrau yavu ena uluvatu ni noda iVakabula, sai koya na Karisito na Luve ni Kalou, ia ni sa vakaliwava mai na tevoru na nona cagi kaukauwa, kei na nona moto ena covulaca, ka sa yaviti kemudrau na nona ucacevata kei na nona cagilaba, ena sega ni rawai kemudrau se dreti kemudrau sobu ki na ikeli ni rarawa kei na yaluma tawamudu ni sa dei sara na

tabu ena vuku ni veika oqo, ena yaca tabu i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Raica na Shayne M. Bowen, "Niu sa Bula, Dou na Bula Talega," kei Ann M. Dibb, "Au Kila, Au Bulataka, Au Taleitaka," ena soqoni ni mataka ni Vakarauwai ni koniferedi raraba vakayabaki ni Okotova 2012.
2. Joni 17:3.
3. 1 Pita 1:7.
4. Luke 22:31–32.
5. 1 Pita 4:12; vakamatatataki.
6. Alama 1:25.
7. Efeso 2:19.
8. Vunau kei na Veiyalayalati 84:20.
9. Raica na Mosaia 18:8–10.
10. Thomas S. Monson, "Stand in Holy Places," *Liahona*, Nov. 2011, 82.
11. Raica na Ezra Taft Benson, "The Law of Chastity," *New Era*, Janu. 1988, 4–7; "The Law of Chastity" ena *Brigham Young University 1987–88 Speeches* (1988), 1–5, speeches.byu.edu; raica talega na *iVakavuvuli Talei* (2009), 224–32.
12. "Na Matavuvale: Ai Vakaro ki Vuravura Raraba," *Liaona*, Nove. 2010, 129.
13. Maciu 5:28.
14. Joni 8:11.
15. iVola vakaitaukei, 2012.
16. iVola vakaitaukei, 2012.
17. Aisea 55:8–9.
18. Joni 14:27.
19. Raica na Richard N. Ostling, "Challenging Mormonism's Roots," *Time*, 20 ni Me, 1985, 44.
20. Raica na Gordon B. Hinckley, "Lord, Increase Our Faith," *Ensign*, Nove. 1987, 52.
21. Momani 9:31.
22. *Nodra iVakavuvuli na Peresitedi ni Lotu: Josefa Simici* (2007), 522.
23. Ezra Taft Benson: "The Book of Mormon Is the Word of God," *Tambuli*, Me 1988, 6.
24. Ilamani 5:12.
25. D. Todd Christofferson, "Give Us This Day Our Daily Bread," (Church Educational System fireside, Jan. 9, 2011), lds.org/broadcasts.
26. 1 Pita 1:7; raica talega na 1 Pita 4:13.
27. Ica 12:6.
28. Vunau kei na Veiyalayalati 122:9; A kaya o Peresitedi George Q. Cannon: "Veitalia na dredre ni veivakatovolei, se vakacava na titobu ni yaluma, se na levu ni rarawa, ena sega ni laivi keda na [Kalou]. Se bera vakadua, ka na sega vakadua. E sega ni rawa Vua. E sega ni Nona itovo ni bula. O Koya e sega vakadua ni veisau; sai koyakoya tikoga mai na noa, ka na duadua tiko nikua, ka na vakatu ga kina ena veitabayabaki tawamudu sa bera mai. Eda sa raica ni Kalou ko ya. Eda sa veitokani vata Kaya, ena noda muria na Nona Kosipeli; ena tu e yasada ko Koya. Eda na curuma beka na lovo bukawaqa; eda na qalova beka na wai titobu; ia ena sega ni tilomi keda se rawai keda. Eda na basika mai na veivakatovolei kece oqo kei na veika dredre ka da na vinaka ka savasava cake mai kina, kevaka walega ia na vakabauta na noda Kalou ka muria na Nona ivakaro" ("Remarks," *Deseret Evening News*, Mar. 7, 1891, 4); raica talega na Jeffrey R. Holland, "Come unto Me," *Ensign*, Apr. 1998, 16–23.

uluvatu drau sa tara kina, ia kevaka sa tara cake na tamata ena yavu oqo ena sega ni bale rawa."²⁴

Me vaka na buka katakata dau veisautaka na kaukamea me sitila, ni da yalodina tiko ga ni vakatovolei na *noda* vakabauta, eda na vakasavasavataki vakayalo ka vaqacacotaki.

E vakamacalataka o Elder D. Todd Christofferson na veika a vulica mai na nona vakatovolei: "E dina niu a kune rarawa ena gauna ko ya, niu railesu ena gauna oqo, au vakavinavinaka ni a sega ni dua na iwali totolo ni noqu leqa. Na dina ni noqu a vakasaurarataki meu lesu vua na Kalou meu vukei voleka ni veisiga kece ena vica vata na yabaki, a vakavulici au sara ga meu masu ka saumi mai, ka vakavulici au vakamatata sara meu vakabauta tikoga na Kalou. A yaco meu kila na noqu iVakabula kei na Tamaqu Vakalomalagi ena dua na sala kei na dua na ivakatagedegede ena sega beka ni rawa se ena taura e dua na gauna balavu meu rawata rawa. . . . Au sa vulica meu vakabauta na Turaga ena vu ni yaloqu. Au sa vulica meu lako vata tiko kei Koya ena veisiga"²⁵

E vakamacalataka o Pita na veika oqo me "talei vakalevu sara ka talei

vakalailai . . . na koula."²⁶ E vakuria o Moronai ni "na vakatovolei taumada na nomudou vakabauta,"²⁷ qai muria na kena ivakadinadina.

Au a tekivu ena dua na italanoa ni matavuvale na Marriott. Ena macawa sa oti keirau a gole kei Kathy ka laki duavata kei iratou ena ibulubulu nei Georgia. Sa oti e tini na yabaki. Era tukuna na lewe ni matavuvale kei ira na itokani na loloma kei na vakanananu e dui tu vei ira me baleti Georgia. E kau mai na baluni eliumi vulavula me marautaki kina na nona bula. Ni tonawanawa tu na matana a tukuna ena domo malumu o tinai Georgia na vakabauta kei na veiciqomi sa soli vua, ka tukuna lo vei au o tamai Georgia na ivakadinadina yalataki sa yaco mai vua.

Sa dau yaco vata mai kei na vakabauta na vakatovolei ni vakabauta, ka kauta mai na vakabauta e vakalevutaki. Na nona veivakadeitaki na Turaga vua na Parofita o Josefa Simici sai koya na yalayala vata sara ga e vakayacora vei iko ko Koya ena vakatovolei ni nomu vakabauta: "Tudei tiko . . . , kakua ni rere . . . , ni sa tiko vata kei iko na Kalou me tawamudu."²⁸ Au cavuta kina na noqu ivakadinadina

Mai vei Elder Dallin H. Oaks

Ena Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua

Taqomaki Ira Na Gonelalai

E sega ni dodonu me dua e vorata na vakatakekere meda duavata meda vakalevutaka na noda kauwai ena nodra tiko vinaka kei na nodra veisiga ni mataka na luveda—na itabatamata era tubu cake tiko oqo.

Eda rawa ni nanuma kece tiko na veika eda a vakila ena gauna a tagici keda kina e dua na gonelalai ka dolele cake vei keda ni vinakata me vukei. E solia vei keda na Tamada Vakalomalagi na yalo oqori me vakauqeti keda meda vukei ira na Luvena. Ni yalovinaka ka nanuma lesu na yalo oqori niu vosa tiko me baleta na noda itavi meda veitaqomaki ka cakacaka-taka na nodra tiko vinaka na gone.

Au na vosa ena ivakarau ni rai ni kosipeli i Jisu Karisito, oka kina na Nona ituvatuva ni veivakabulai. Oqori na noqu veikacivi. O ira na veiliutaki ni Lotu ena veivanua era vakaitavi ena vuku ni dua ga na iwase ni vanua, me vaka e dua na tabanalevu se na iteki, ia e dua na iApositolo sa nona itavi me ivakadinadina bula ki vuravura taucoko. Ena veimatanitu kecega, na matatamata yadua kei na dui roka, na gone kece era luvena na Kalou.

E dina niu sega ni vosa tiko ena veika vakapolitiki se na lawatu raraba, me vakataki ira na vo ni iliuliu ni Lotu au na sega ni rawa ni vosa me baleta na nodra tiko vinaka na gone ka sega

ni tukuna e dua na ka me baleta na nodra digidigi na lewenivanua, na vakaillesilesi vakamatanitu, kei ira na tamata cakacaka ena veikabani vakaitaukei. Eda kovuti kece ena nona ivakaro na iVakabula meda veilomani ka veikauwaitaki, ka vakauasivi ena vukudra na malumalumu kei ira era sega tu ni taqomaki.

O ira na gone e rawarawa sara na nodra rawai. E lailai se sega sara ga ni dua na nodra kaukauwa me ra taqomaki ira se vakarautaka na ka me baleti ira ka lailai na veika e rawa ni ra cakava ena vuqa na ka bibi ni nodra tiko vinaka. Era gadreva na gone me so e vosa ena vukudra, ka ra gadreva eso na dau vakatau lewa era dau vakaliuca na nodra tiko vinaka mai na gagadre kocokoco ni tamata uabula.

I.

E vuravura raraba, eda kurabui ena milioni ni gone e kedra na isamuni-dawa ni nodra ivakarau ca ka kocokoco na tamata uabula.

Ena so na matanitu ka ia tu kina na veivaluvaluti, era kau vakasaurara na

gone me ra laki sotia ena veimataivalu era valu tiko.

E dua na ripote ni Veimatanitu Cokovata e vakasamataki ni voleka ni rua na milioni na gone era dau vakacacani ena veiyabaki ena volitaki ni yagodra kei na iyaloyalo kei na ivola vakasisila.¹

Ena ivakarau ni rai ni ituvatuva ni veivakabulai, e dua na ivakarau ni veivakalolomataki ca duadua vei ira na gone sa ikoya me tarovi na nodra sucu mai. Oqo e dua na ivakarau ni vuravura raraba. Na iwiliwili vakamatanitu ni sucu mai Amerika e lailai duadua ena loma ni 25 na yabaki,² kei na iwiliwili ni sucu ena veimatanitu mai Iurope kei Esia e sega ni sivia rawa na ivakatagedegede me vakaisosomitaki ena vuqa na veiyabaki. Oqo e sega walega ni leqa vakalotu. Ni lailai sobu na iwiliwili ni tamata era tubucake tiko, era sa malumalumu talega na veitovo vakavanua kei na veimatanitu sara mada ga ka ra yali yani.

E dua na vuna sa lailai sobu kina na iwiliwili ni sucu na vakalutu. E vuravura raraba, e nanumi vakacaca ni sivia na 40 na milioni na vakalutu e veiyabaki.³ E vuqa na lawa e vakatara se tokona sara mada ga na vakalutu, ia vei keda oqo e dua na ivalavala ca levu. Na ivalavala tale eso ni veivakalolomataki vei ira na gone ena gauna ni bukete nodra vakacacani na gone se bera ni sucu ka vu mai na nona kana vakaca na tina se nona vakayagataka na waigaga.

E koto e dua na veibasai rerevaki toka ena kedra lewe levu na gone era vakamatei se vakamavoataki ni bera ni ra sucu mai kei na ibinibini veiwatini sega ni vakaluveni era gadreva tu me ra vakubeca eso na gone.

Na veivakalolomataki se na vaka-weleweletaki ni gone ni ra sa sucu oti e dau laurai levu. E vuravura raraba, e voleka ni walu na milioni na gone era mate ni se bera ni ra yabaki lima, vakalevu mai na mate veitauvi ka rawa ni dau valuti se tarovi.⁴ Ka ratou tukuna na World Health Organization ni dua mai na veiya va na gone era sega ni tubu lelevu ka kaukauwa, ena nodra vakasama kei na yagodra, baleta ni sega ni kana vinaka.⁵ Ni keimami

vakaitikotiko ka dau veilakoyaki e veivanua tani, keimami dau raica na ililiu ni Lotu e vuqa na veika oqo. Eratou tukuna na mataveiliutaki raraba ni Lalai me baleti ira na gone era bula tu ena veituvaki ni bula “ka sega ni vakasamataki rawa.” E kaya e dua na tina mai Philippines: “Ena so na gauna sa sega na ilavo ni kakana, ia e sega ni dua na leqa qori baleta ni basika kina vei au na madigi meu vakavulici ira na luvequ ena vakabauta. Keitou dau soqoni vata ka masuta na veivuke, ka ra raica na gone ni vakalougatataki keimami na Turaga.”⁶ Mai Sauca Aferika erau sota e dua e cakacaka ena Lalai kei na dua na goneyalewa lailai, e galili ka lomabibi. Ena domo lailai e sauma na taro ni loloma, e kaya ni sega na tinana, sega na tamana, ka sega na buna—na tukana ga e qaravi koya tiko.⁷ Na veika vakaloloma vakaoqori sa matau tu ena veivanua era sa mate kina mai na Ma-caibulu e vuqa na dauveivukei.

Ena veimatani tu vutuniyau sara mada ga era vakaleqai na gone lalai ni ra sega ni qarauni. O ira na gone era tubu cake ena bula dravudravua e lolovira na veiqaravi ni bula vei ira ka sega ni veirauti na madigi ni vuli. Era tadravi talega ena draki ni bula rerevaki ena veika vakayago kei na itovo ni bula e vakavolivoliti ira kei na nodra vakawelewele sara mada ga na nodra itubutubu. A wasea o Elder Jeffrey R. Holland ena dua na gauna sa oti na veika a sotava e dua na ovisa YDE. Ena dua na vakadidike a raici iratou e lima na gone ni ratou kumuni vata toka ka tovolea me ratou moce ni sega na iyaya ni moce ena dua na fuloa duka ena dua na vale era gunu ka soqo tiko kina na tinadra kei ira tale eso. E sega kina na kakana me vukea na nodratou viakana ena vale o ya. Ni vakadavori iratou na gone ena dua na imocemoce, a tekiduru na ovisa ka masulaka me ratou taqomaki. Ni lako yani ki katuba, a muri koya mai e dua vei iratou, rauta ni yabaki ono, taura na ligana, ka kerea, “yalovinaka e rawa beka ni o vakubeci au?”⁸

Eda nanuma na nona ivakavuvuli na iVakabula ena nona biuta e dua na gonelailai e matadra era muri Koya voli ka kaya:

“Ia ko koya yadua sa vinakata e dua na gonelailai vakaoqo ena vuku ni yacaqu, sa vinakati au.

“Ia ko koya sa vakacala e dua vei ira na lalai oqo era sa vakabauti au, sa vinaka vua kevaka sa vakarubeci e domona e dua na vatu iqaqi levu, ka vakadromutaki ena wasaliwa titobu” (Maciu 18:5–6).

Ni da vakasamataka na veika rerevaki e dodonu mera taqomaki mai kina na gone, sa dodonu meda okata talega kina na veivakatotogani vakavakasama. O ira na itubutubu se so tale na dauveisusu se qasenivuli se ilawalawa era dau veivakalolovirataki, veivakalolomataki, vosa vakacacani ira na gone se itabagone e rawa ni ra vakavuna na mavoa ena tudei cake mai na mavoa vakayago. Na nomu vakavuna me nanuma e dua na gone ni tawayaga, sega ni lomani, sega ni vinakati e rawa ni vakavuna na mavoa ena dede na kena imawe ena ituvaki vinaka kei na veivakatorocaketaki e lomana.⁹ O ira na itabagone era sotava tiko na dredre ena dua na ivakarau sega ni matau, oka kina na taleitaki ira era tagane se yalewa vata, e dau rawarawa nodra rawai ka ra gadreva na veikauwaitaki loloma—me kua na veivakalolomataki kei na veibiliraki.¹⁰

Ena veivuke ni Turaga, e rawa ni da veivutuni ka veisau ka dau loloma ka veivuke vakalevu cake vei ira na gone—o ira na noda kei ira era vakavolivoliti keda.

II.

E tiko e vica na ivakaraitaki ni ka rerevaki vei ira na gone, vakayago vakakina e lomadra ka tautauvata na

kena bibi kei na kena e dau basika mai na kedra isema vei ira na nodra itubutubu se dauniveisusu. E tukuna o Peresitedi Thomas S. Monson na veika e vakatoka me “ivalavala vakatevoro” ni veivakatotogani vei ira na gone, vakayago se e lomadra.¹¹ Au a luluvu niu vulica na ivakadinadina veivakurabuitaki ni kisi vakaoqo ena noqu gauna ni veiqaravi ena Mataveilewai e Cake e Utah.

E ka bibi duadua ena nona tiko vinaka na gone sa ikoya e rau a vakamau beka na nona itubutubu, na ituvaki kei na balavu ni nodrau vakamau, ka vakararaba cake na itovo kei na veika namaki ena bula vakawati kei na qarauni ni gone ena vanua era tiko kina. E rua na vuku ena bula vakamatauvale e rau vakamacalataka: “Ena itukutuku makawa ni vuravura, na gauna taumada ka bibi duadua ni vakatubu kawa kei na susu gone, na bula vakawati. Sa vakarautaka na isema tudei ka semati kina na tama vei ira na luvena ena nona vauci vua na tinadra na luvena. Ia ena veigauna oqo, era sa biliraki vakatikitiki na gone.”¹²

E vakamacalataka e dua na parofesa ni lawa mai Harvard na lawa ena gauna oqo kei na ivakarau ni rai me baleta na vakamau kei na veisere: “Na italanoa ni vakamau e Amerika [ena gauna oqo], me vaka e tukuni ena lawa kei na vuqa na ivola kilai, e vakaoqo: na vakamau e dua na isema vakaveiwekani ka kena inaki taumada me rau marau kina na veiwatini. Kevaka sa sega ni rawa kina na inaki oqo, ena sega ni beitaki kina e dua ka rawa vua e dua vei rau me muduka ena gauna ga e vinakata kina. . . .

E dredre sara ga ni kune ena italanoa na gone; na kena irairai ni ra ialoyalalo walega mai muri.”¹³

Era vakavuvulitaka na noda iliuliu ni Lotu na noda raica na vakamau “me dua ga na konitaraki ka rawa ni da curuma ga kevaka eda vinakata . . . ka tagutuva ena imatai ga ni gauna dredre . . . e dua na ivalavala vakatevoro ka gadrevi me vosa suruti,” vakauasivi ni ra “kune rarawa kina na gone.”¹⁴ Era na bikai na gone ena vuku ni veisere. E sivia ni veimama na veisere ena dua na yabaki se qai oti walega e baleti ira na veiwatini era vakaluvani lalai.¹⁵

E vuqa sara na gone e rawa ni a nodra na veivakalougatataki me ra susu cake mai vei rau ruarua na itubutubu kevaka walega e rau a muria na itubutubu na ivakavuvuli veivakauqeti oqo mai na ivakaro ni matavuvale: “Na tagane kei na yalewa vakawati, me rau dau veilomani ka veikauwaitaki vakaveiwatini ka vakakina vei ira yadudua sara na luvedrau. . . . Sa nodrau itavi na itubutubu me rau susugi ira cake na luvedrau ena loloma kei na buladodonu, me rau vakarautaka na veika vakayago ka vakakina na veika vakayalo era gadreva, ka vakavulici ira me ra dau veilomani ka veirairai vakataki ira.”¹⁶ Na ivakavuvuli qaqa duadua vei ira na gone na nodra ivakaraitaki na itubutubu. O ira na itubutubu era veisere era sa vakavuvulitaka e dua na lesoni ca.

E dina ni tu eso na kisi ka dodonu kina na veisere me vinaka vei ira na gone, ia dau tu yadua sara.¹⁷ Ena vuqa na veiqati ni bula vakawati e dodonu vei rau na itubutubu erau veiqati tiko me rau vakasamataka sara vakabibi na veika e baleti ira na gone. Ena nona veivuke na Turaga, e rawa ni vakakina. Era gadreva na gone na kaukauwa yadua e loma ka dau yaco mai ena nodra susugi cake mai vei rau e rua na itubutubu ka rau duavata ena nodrau vakamau kei na nodrau inaki. Me vaka niu dua ka a susugi cake mai vua e dua na tina yada, au kila vakavinaka sara ni sega ni dau rawa ena veigauna kece oqo, ia e vinaka me dau sasagatiki ena veigauna e rawa kina.

O ira na gone era imatai ni itoki ni lawa oqo ka vakatara na ka e

vakatokai me “veisere sega ni cala.” Mai na nodra rai na gone, sa rui rawarawa na veisere. Me umani vata na vakadidike ni vica vata na yabaki ena lesoni ni bula veimaliwai, a tukuna kina e dua na vuku yalomatua ni “ituvaki ni matavuvale ka dau basika kina na gone vinaka duadua, kena ivakatautauvata, e rua na itubutubu dina ka dei tu nodrau vakamau.”¹⁸ E vola e dua na *dauvolavola ena New York Times* “ni sa lutu mada ga na ivakarau vakavanua ni vakamau e Amerika . . . era sa veitokoni na ivakadinadina ena bibi ni ivakarau oqo ena nodra tiko vinaka na gone.”¹⁹ Na dina oqori sa dodonu me na solia na idusidusi bibi ni veituberi vei ira na itubutubu kei ira era sa vakarau tiko me itubutubu ena nodra vakatulewa me baleta na vakamau kei na veisere. Eda gadrevi ira talega na daunipolitiki, dau buli lawatu, kei na vakaillesilesi mera vagolea vakalevu cake na nodra rai ena veika e vinaka duadua vei ira na gone, mai na nodra nanuma kocokoco na dauveidigitiki kei ira era dau tutaka vakadomoilevu na gagadre ni tamata uabula.

Era na vakacacani talega na gone ena vakamau sega ni yaco. E vica na ivakarau me baleta nodra tiko vinaka na noda itabatamata era tubu cake tiko oqo e veivakayavalati vakalevu cake mai na dua na ripote walega oqo ni 41 na pasede ni susu kece e Amerika e yaco vei ira na marama sega ni vakawati.²⁰ E vakaitamera na nodra bolebole na tina sega ni vakawati, ka matata na ivakadinadina ni ra sega soti ni kalougata sara na luvedra ni vakatauvatani

vei ira na gone era susu cake mai vei ira na itubutubu vakamau.²¹

E vuqa vei ira na gone era susu mai vei ira na tina sega ni vakawati—58 na pasede—era susu mai vei rau na veiwatini sega ni vakamau.²² Se cava ga eda na tukuna me baleti ira na veiwatini vakaoqori era sega ni via vakawati, e vakaraitaki ena vakadidike ni ra dau sotava na luvedra e levu sara na kalouca ni vakatauvatani vei ira eso tale na gone.²³ Baleti ira na gone, sa ka bibi sara na tudei ni bula vakawati.

Sa dodonu meda vakabauta ni na yaco na kalouca vata oqori vei ira na gone era susu cake mai vei ira era veiwatini vakatagane se yalewa vata. Na itukutuku ena vakadidike ni lesoni ni bula veimaliwai a vakalewai ka veivosakitaki vakapolitiki me baleta na kena revurevu balavu vei ira na gone, baleta vakatabakidua, me vaka e tukuna na dauvolavola ena *New York Times*, “na vakamau vakatagane se yalewa vata e dua na vakatovotovo, ia me vaka ga e vuqa na vakatovotovo ena taura na gauna me qai kila na kena revurevu.”²⁴

III.

Au a vosa tiko ena vukudra na gone—na gone ena veivanua kecega. Eso beka ena sega ni ciqoma eso na ivakaraitaki oqo, ia e sega ni dodonu me dua e vorata na vakatakekere meda duavata meda vakalevutaka na noda kauwai ena nodra tiko vinaka kei na nodra veisiga ni mataka na luveda—na itabatamata era tubu cake tiko oqo.

Eda tukuna tiko me baleti ira na Luve ni Kalou, ena Nona veivuke

qaqa, e rawa ni levu cake na ka eda cakava meda vukei ira. Ena vakata-kekere oqo au vosa tiko kina sega walega vei ira na Yalododonu Edaidai ia vei ira talega na tamata ena veimata-vakabauta vakalotu kei ira tale eso ka tu na ivakarau era dau vakabibitaka ka vakavuna me ra kauwaitaka vakalevu cake na nodra gagadre na tani mai na nodra ga vakabibi ena veika ni nodra tiko vinaka na gone.²⁵

Era sa kila tale tiko ga na tamata lotu na nona ivakavuvuli ena Vei-yalayalati Vou na iVakabula ni o ira na gonelalai savasava era sa noda ivakaraitaki ni yalomalumumu kei na vakavulici rawarawa:

“Au sa kaya vakaidina vei kemudou, kevaka dou sa sega ni saumaki mai, ka yaco me vaka na gone lailai, dou na sega sara ni curu ki na matanitu vakalomalagi.

“Ia ko koya sa vakamalumulumu-taki koya me vaka na gone lailai oqo, ko koya ga sa levu cake ena matanitu vakalomalagi” (Maciu 18:3–4).

Ena iVola i Momani eda wilika kina na nona vakavulici ira tiko na Nifai na Turaga sa vakaturi cake mai na mate

ni sa dodonu mera veivutuni ka papi-taiso “ka yaco me vaka na gone lailai” de ra na sega ni rawata na matanitu ni Kalou (3 Nifai 11:38; raica talega na Moronai 8:10).

Sa noqu masu meda vakayalomalumalumutaki keda me vakataki ira na gonelalai ka da taqomaki ira na noda gonelalai, ni sai ira na veisiga ni mataka vei keda, ena noda Lotu, kei na noda matanitu. Ena yaca i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Raica na UNICEF, *The State of the World's Children 2005: Childhood under Threat* (2004), 26.
2. Raica na Haya El Nasser, “National Birthrate Lowest in 25 Years,” *USA Today*, 26 ni Julai, 2012, A1.
3. Raica na Gilda Sedgh kei na so tale, “Induced Abortion: Incidence and Trends Worldwide from 1995 to 2008,” *The Lancet*, vol. 379, no.9816 (18 ni Fepe., 2012), 625–32.
4. Raica na UNICEF, “Young Child Survival and Development,” <http://www.unicef.org/childsurvival/index.html>.
5. Raica na World Health Organization, *World Health Statistics 2012* (2012), 109, 118.
6. Nodratou ripote na mataveiliutaki raraba ni Lalai, 13 ni Sepi, 2012.
7. Nodratou ripote na mataveiliutaki raraba ni Lalai.
8. Raica na Jeffrey R. Holland, “Isireli Bau

Rogoca,” (Lotu ni, iVakarau ni Vuli ni Lotu ni itabagone qase cake, 9 ni Sepi., 2012), lds.org/broadcasts; raica talega na R. Scott Lloyd, “Zion Not Only Where, but How We Live,” Kaya o Elder Holland,” *Deseret News*, 10 ni Sepi, 2012, B2.

9. Raica na Kim Painter, “Parents Can Inflict Deep Emotional Harm,” *USA Today*, 30 ni Julai, 2012, B8; Rachel Lowry, “Mental Abuse as Injurious as Other Forms of Child Abuse, Study Shows,” *Deseret News*, 5 ni Okosi., 2012, A3.
10. Raica na “End the Abuses,” *Deseret News*, 12 ni June, 2012, A10.
11. Thomas S. Monson, “A Little Child Shall Lead Them,” *Liahona*, June 2002, 2.
12. W. Bradford Wilcox and Elizabeth Marquardt, eds., *The State of Our Unions: Marriage in America* (2011), 82.
13. Mary Ann Glendon, *Abortion and Divorce in Western Law: American Failures, European Challenges* (1987), 108.
14. David O. McKay, “Structure of the Home Threatened by Irresponsibility and Divorce,” *Improvement Era*, June 1969, 5.
15. Raica na Diana B. Elliott kei Tavia Simmons, “Marital Events of Americans: 2009,” *American Community Survey Reports*, Okosi. 2011.
16. “Na Matavuvale: Ai Vakaro ki Vuravura Raraba,” *Liaona*, Nove. 2010, 129.
17. Raica na Dallin H. Oaks, “Veisere,” *Liaona*, Me 2007, 71.
18. Charles Murray, *Coming Apart: The State of White America, 1960–2010* (2012), 158.
19. Ross Douthat, “Gay Parents and the Marriage Debate,” *New York Times*, June 11, 2012, <http://douthat.blogs.nytimes.com/2012/06/11/gay-parents-and-the-marriage-debate>.
20. Raica na Joyce A. Martin kei na so tale, “Births: Final Data for 2010,” *National Vital Statistics Reports*, vol. 61, no. 1 (Okosi. 2012), 10.
21. Raica na William J. Doherty kei na so tale, *Why Marriage Matters: Twenty-One Conclusions from the Social Sciences* (2002); W. Bradford Wilcox kei na so tale, *Why Marriage Matters: Thirty Conclusions from the Social Sciences*, ikatolu ni tabataba., (2011).
22. Raica na Martin, “Births: Final Data for 2010.” 10–11
23. Raica na Wilcox, *Why Marriage Matters*.
24. Douthat, “Gay Parents and the Marriage Debate.” Na iotioti ka vakadidike matailalai duadua e kunei kina na veikalouca bibi duadua era tukuna na itabagone qase cake ka a coko ena dua na gauna ena veilasami vakatagane se yalewa vata e dua na nodra itubutubu ni se bera ni yabaki 18 na gone (raica na Mark Regnerus, “How Different Are the Adult Children of Parents Who Have Same-Sex Relationships? Findings from the New Family Structures Study,” *Social Science Research*, vol. 41[2012], 752–70).
25. O ira na Yalododonu Edaidai era dau raica na bula vakaitubutubu me dua na takete bibi duadua ena nodra bula (raica na Pew Research Center’s Forum ena Bula vakalotu kei na Bula Raraba, *Mormons in America: Certain in Their Beliefs, Uncertain of Their Place in Society*, 12 ni Janu. 2012, 10, 16, 51).

Mai vei Elder D. Todd Christofferson
Ena Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua

Kemuni na Taciqu, E Tu na Cakacaka me da Cakava

Ni da tagane ni matabete, sa tiko na noda itavi bibi ena bula vakawa tamata, e vale, ka vakakina ena Lotu.

Kemuni na taciqu, e levu na ka sa tukuni ka volai ena veiyabaki sa sivi me baleta na noda bolebole na tagane kei na gonetagane. E vica na kena ivakaraitaki ena ivola eso, me vaka na *Why There Are No Good Men Left, The Demise of Guys, The End of Men, Why Boys Fail, and Manning Up*. E taleitaki kina, ni vuqa vei ira era vola na marama. Se cava ga, e dua na ka e basika ena vakadidike eso oqo oya, ena vuqa na vanua nikua era sa ciqoma tiko na turaga kei ira na gonetagane na sikinala veisaqasaqa ka veivakalolovirataki me baleta na nodra itavi kei na kedra yaga ena bula vakawa tamata.

E vaqo kina na ka e kaya o koya e vola na *Manning Up*: “E dua na ka sa voleka ni vaka me lawa raraba ni bula torocake, sai koya e dua na goneyalewa ena yaco me marama bula ena gauna ga sa matua kina na yagona, na tagane me na vakatovolei mada. Ena gadrevi me vakaraitaka na yaloqaqa,

kaukauwa ni yago, se me kenadau ena veicakacaka eso. Na kena inaki me vakadinadinataka ni sa rawa ni taqomaka na yalewa kei ira na gone; oqo na nodra itavi taumada ena bula vakawa tamata. Ia nikua, ni ra sa toso na marama ena rawaka vakailavo, sa rawa ni veisau na rai ni tama ena nona itavi me rawata mai na ilavo, kei na itovo ni bula e dau gadreva na tagane me qarava kina na nona itavi—yalodoudou, dauvosota, yaloqaqa kei na yalodina, sa madra ka sa viavia vakamadua vakalailai.”¹

Ena nodra sasaga me vakalevutaki na madigi vei ira na marama, e dua na ka eda vakacautaka, era tu eso era dau vakalailaitaki ira na tagane kei na nodra cau. E vaka me ra nanuma ni bula e gauna ni veisisivi vei ira na tagane kei na yalewa—me dua e levu cake mai vei koya kadua, oqo sa nodra gauna na marama. Eso era kaya ni ka bibi duadua ga na cakacaka, na bula vakawati kei ira na gone

e dodonu me qai dui vakatau ga—o koya gona, na cava me gadrevi kina na tagane?² Ena vuqa na iyaloalo ni Hollywood, na TV kei na iyaloalo ena keveli, kei na iyaloalo sara mada ga ni volivolitaki, e laurai kina na tagane ni dau tawayaga, yalowai, se dau nanumi koya ga. Na itovo oqo ni nodra vakalailaitaki na tagane sa veivakacacani tiko na kena revurevu.

Mai Amerika, me kena ivakaraitaki, e tukuni mai kina: “Era sa sivi ira na tagane ena veitagede kece sara o ira na yalewa, mai na imatai ni tabavuli ki na vuli torocake. Taura mada, ena kalasi walu, e 20 ga na pasede ni gonetagane era sa matai sara ena volavola ka 24 na pasede ena wilivola. Na maka ni SAT vei ira na cauravou, ena 2011 na kena e ca duadua ena loma ni 40 na yabaki. Me vaka na nodra-tou itukutuku na National Center for Education Statistics (NCES), o ira na gonetagane e 30 na pasede na nodra rawa ni lutu ena vuli mai vei ira na goneyalewa ena vuli torocake kei na koliji. . . . Sa tukuni tu ni ra na rawata na yalewa e 60 na pasede ni bachelor, 63 na pasede ni master kei na 54 na pasede ni doctorate ni yacova yani na 2016. E rua na ikatolu ni gonevuli ena vuli me baleti ira na gadreva tu me ra vukei.”³

Eso na tagane kei na gonetagane era sa vakayagataka na itukutuku sega ni vinaka oqori me nodra iulubale me levei kina na itavi ka sega kina na tubu. Ena dua na vakadidike ka vakavuqa ni dau dodonu vinaka, e kaya kina e dua na parofesa ni dua na univesiti, “Era curu mai ki na kalasi na tagane ka vuki tu vakanadaku na nodra isala ni beisbol kei na [nodra iulubale lokiloki] ni ‘kania nodra lesoni na parokaramu na kompiuta.’ Ia ko ira na yalewa era sa dikeva tiko nodra ituvatuva ni dua na siga ka kerea na veivakaturi ki na koronivuli ni loya.”⁴ E dua na dauvakatulewa ni yaloalo yalewa a tukuna na ivakarau ni rai sega ni veinanumi ni “kedra yaga ga na tagane oya, kevaka eda kalougata ka da digitaka me dua noda itokani, sai koya ga oya—me itokani. E dua me na kauwaitaka ga na nona ka kevaka sara mada ga e

rokova na noda kauwaitaka ga na noda.”⁵

Kemuni na taciqu, e sega ni rawa ni vakakina vei keda. Ni da tagane ni matabete, sa tiko na noda itavi bibi ena bula vakawa tamata, e vale, ka vakakina ena Lotu. Ia me da tagane ka rawa ni ra vakabauta na yalewa, ra vakabauta na gone, ka rawa ni vakabauta na Kalou. Ena loma ni Lotu kei na matanitu ni Kalou e vuravura ena gauna oqo, e sega ni rawa ni da tagane kei na gonetagane ciri voli ga. E sega ni rawa ni da cauravou sega ni vakaivakarau tu na noda bula ka dau guta voli ga na marau. E sega ni rawa ni da cauravou itabaqase ka sega tu ni vakaibalebale na noda bula, ka sega tu ni kauwaitaka na vakamatavuvale se me da cau ena vuravura oqo. E sega ni rawa ni da tagane vakawati kei na tama sega ni rawa ni veiliutaki vakayalo e loma ni vale. E sega ni rawa ni da vakayagataka tiko na Matabete Tabu, me vaka na iLesilesi ni Luvena, me da qai vakamaumautaka tu na noda igu ena iyaloalo kei na ivola vakasisila se da vakayagataka na noda bula ena Initaneti (se keda kalougata, ni da sa *tiko* e vuravura ka sega ni *vaka* vuravura).

Kemuni na taciqu e tu na cakacaka me da cakava.

Kemuni na cauravou e dodonu mo ni cakacaka vakaukauwa e koronivuli ka tomana yani na vuli ni sa oti na vuli

torocake. Eso vei kemuni ena vinakata mo ni tomana na vuli ena univesiti ka cakacaka ena tabana ni bisinisi, tabana ni teitei, matanitu, se na veicakacaka tale eso. Eso era na vinaka ena cakacaka ni liga, ivakatagi, se veivakavulici. Eso era na digitaka na cakacaka vakamataivalu se vulica e dua na cakacaka vakaivolatara. Ena veiyabaki sa oti, era a cakacaka ena noqu vale eso na kenadau ena cakacaka vakaivolatara ena kena vakavinakataki na noqu vale, au qoroya na nodra cakacaka kaukauwa kei na maqosa na tagane oqori. Se cava ga o digitaka e yaga mo kenadau sara me rawa kina ni o tokona e dua na matavuvale ka cau ena veika vinaka ena nomu itikotiko kei na nomu vanua.

Au a sarava ena dua na gauna lekaleka sa oti e dua na vidio ka vakaraitaki kina na nona bula ni dua na siga e dua na cauravou yabaki 14 mai Idia na yacana o Amar. E dau yadra vakamataka lailai ka cakava e rua na cakacaka, ni bera vakakina ni sa suka na vuli, ono veimama na siga ena dua na macawa. Na kena isau e rawa kina e dua na iwase levu ni nodratou bula na nona matavuvale. Dau vakatotolo lesu yani ki vale ena nona basikeli makawa ni sa buto ka taura e vica na auwa me vuli leseni ni bera ni qai davo ena nona idavodavo ena fuloa ena kedra maliwa na tacina era sa moce tu ena tinikadua na kaloko ena

bogi. E dina niu se bera ni sotavi koya, au sakitaki koya ena nona gugumatua kei na yaloqaqa. E solia tiko na nona vinaka duadua ena dela ni lailai ni ivurevure kei na madigi, ka sa ivurevure ni kalougata ki na nona matavuvale.

Kemuni na tagane uabula—tama, cauravou itabaqase, iliuliu, dauveituberi vakamatavuvale—mo ivakaraitaki kilikili ka vukei ira na itabatamata ni gonetagane era tubu cake tiko oqo me ra yaco me ra tagane. Vakavulica vei ira na maqosa ni veimaliwai kei na so tale: na ivakarau ni veivosaki, na ivakarau ni veikilai kei na veitaratara kei ira na tani, ivakarau ni veitalanoa kei ira na yalewa kei na goneyalewa, ivakarau ni veiqaravi, na ivakarau mo bulabula tiko kina ka dau taleitaka na vakaukauwa yago, na ivakarau mo vaqara kina na itovo eso ka kakua ni yaco me bobula kina, na ivakarau me vakadodonutaki kina na cala ka digidigi vakavinaka cake.

Ia, vei kemuni kece na vakarorogo tiko mai, ena vanua cava ga ena yacovi kemuni yani kina na itukutuku oqo, au kaya me vaka e kaya o Jiova vei Josua, “Mo kaukauwa ka qaqa” (Josua 1:6). Yaloqaqa ka vakarautaki iko ena kena vinaka duadua o rawata, se cava ga na nomu ituvaki ni bula. Vakavakarau mo tagane vakawati ka tama vinaka; vakavakarau mo lewenivanua vinaka ka gugumatua; vakavakarau mo veiqaravi ena vukuna na Turaga, o Koya na itaukei ni matabete o taura tu. Se vanua cava ga o tu kina, e nanumi iko tiko na Tamamu Vakalomalagi. O sega ni tu duadua voli, e tu vei iko na matabete kei na isolisoli ni Yalo Tabu.

Ena vuqa na vanua o gadrevi kina, e dua vei ira na vanua bibi duadua na nomu kuoramu ni matabete. Eda gadreva na kuoramu ena dau vakarautaki kina na kakana vakayalo vei ira na lewena ena Sigatabu, ka dau veiqaravi talega. Eda gadreva na iliuliu ni kuoramu era dau vakanamata ena kena caka na cakacaka ni Turaga ka dau tokoni ira na lewe ni kuoramu kei na nodra matavuvale.

Vakasamataka mada na cakacaka ni kaulotu. Kemuni na cauravou, e sega ni dua na gauna me vakamaumautaki. E sega ni rawa ni o qai vakabibitaka

na vakavakarau ni o sa yabaki 17 se 18. E rawa vei kemuni na veikuoramu ni Matabete i Eroni mo ni vukei ira na nomuni me ra kila na bubului kei na veiyalayalati ni matabete ka vakavakarau ki na veitabaki ki na italatala qase, e rawa ni ra vukei ira me ra kila ka vakavakarau ki na veicakacaka vakalotu ni valetabu, ka rawa ni ra vukei ira me ra vakavakarau ki na kaulotu qaqa. Na veikuoramu ni Matabete i Melikiseteki kei na iSoqosoqo ni Veivukei e rawa ni vukei ira na itubutubu ena nodra vakarautaki na daukaulotu era kila na iVola i Momani ka na lako yani ki na kena buturara ka ra sa vakarau vinaka tu. Ia ena veitabanalevu kei na tabana, e rawa vei ira na veikuoramu oqo me ra liu yani ena cakacaka vata kei ira na daukaulotu era veiqaravi tiko kina.

E dua na cakacaka veiwekani ka toka sara ga ena usousu ni domo ni matabete na nona kaci na iVakabula, ka vakavoqataka o Peresitedi Thomas S. Monson, me ra vueti o ira era sa ciri tani yani mai na kosipeli se ra sa vakayawaki ira mai ena vuku ni so na ka. E vakasakiti na noda qaqa ena sasaga oqo, oka kina na veicakacaka vakasakiti mai vei ira na cauravou. E dua na kuoramu ni Matabete i Eroni ena Tabanalevu na Rio Grande (vaka-Sipeni) mai Albuquerque, e New Mexico, era a veitalanataka o cei e rawa ni ra kauta lesu mai ka ra qai lako yani vakailawalawa me ra sikovi ira yadua. E dua e kaya, “Ni ra yaco mai ki noqu katuba, au vakila na kequ bibi,” e dua tale e kaya, “au vakila na marau ena lomana e dua e vinakata meu lako yani ki lotu, e vakavuna na noqu via lako ki lotu ena gauna oqo.” Ni ra sureta e dua na cauravou na lewe ni kuoramu me lesu mai, era sureti koya me lako vata kei ira ena veisiko ka tarava, qai lako yani. Era sega walega ni sureti koya me lako mai lotu; era sa vakayacora sara tiko ga me tiki ni nodra kuoramu ena gauna vata ga. E vuqa tale na tagane kei na gonetaganane luluqa tu vakalotu se tawakilai era gadreva me ra vakarautaki me baleta na veitabaki ki na matabete.

E dua tale na cakacaka dredre ka vakavure gagadre ni matabete sai koya na vola kawa kei na cakacaka ni valetabu. Waraka toka e dua na ivola ni

Mataveiliutaki Taumada ena yaco yani ena dua na gauna lekaleka ka soli kina e dua na ilesilesi vakavou kei na dua na rai cecere me baleta na tiki bibi oqo ni cakacaka me da cakava

Na noda kuoramu talega e tarai kina e dua na veitacini ni veitokoni. A kaya ena dua na gauna o Peresitedi Gordon B. Hinckley: “Ena dua na siga vakasakiti, kemuni na taciq—ena dua na siga ni kena vakataucokotaki na inaki ni Turaga—ni ra sa yaco na noda veikuoramu ni matabete me iyaqa ni igu vei ira kecega na tagane era lewena, ni sa rawa vei ira na tagane oqori me ra kaya vakadodonu, ‘o au na lewe ni dua na kuoramu ni matabete ni Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai. Au sa tu vakarau meu vukei ira na taciq ena veika kece era leqa kina, niu kila ni ra sa tu vakarau o ira me ra vukei au ena noqu. . . . Ni da cakacaka vata, eda na tucake, sega ni madua ka sega ni rere, vorata na cagi kece ga ni meca ena liwa mai, se ena veika vakailavo, bula vakawa tamata, se vakayalo.”⁶

Ena noda sasaga vinaka duadua, e sega ni dau donu vinaka ena veigaua kece na noda ituvatuva, ka dua na “batinicagi dredre” ka rawa ni yaco mai ena nona bula e dua na tagane na tawacakacaka. E kaya e dua na ivolalailai ni welefea ena gauna taumada ni Lotu: “E dua na tamata e sega na nona cakacaka sa na dua na leqa bibi ki na Lotu baleta, ni sa sega na cakacaka, sa vakatovolei me vaka na nona vakatovolei o Jope—me baleta na nona bula dokai. Ni sa toso na veisiga ki na macawa kei na vula kei na veiyabaki sara mada ga ni vakatovolei, sa titobu cake na mavoa. . . . E sega ni rawa ki na Lotu me namaka me vakabula e dua na tamata ena Sigatabu kevaka e sarava wale toka ga na veika dredre e sotava tiko ena loma ni macawa.”⁷

Ena Epereli ni 2009 e talanoataka kina na daunivakasala e liu ki na Matabisopi Vakatilewa o Richard C. Edgley na italanoa ni dua na kuoramu ivakaraitaki vinaka ka ra a yavalati me ra vukea e dua na nodra lewe ni kuoramu sa sega ni cakacaka:

“Na Phil’s Auto mai Centerville e Utah, sa ivakadinadina ni veika e rawa

ni ra cakava na veiliutaki ni matabete kei na dua na kuoramu. O Phil e lewe ni dua na kuoramu ni italatala qase ka a cakacaka vakamekeniki ena dua na sitoa ni vakavinakataki motoka. E kalouca ni sotava na sitoa ni vakavinakataki motoka e cakacaka kina o Phil na leqa vakailavo ka sa mani vakacegui kina mai na nona cakacaka o Phil. A vakaleqai koya sara ga na veika a yaco oqo.

“Ni ratou rogoca na leqa ni cakacaka nei Phil, eratou mani vakasamataka ena yalomasumasu na nona bisopi, o Leon Olson, kei iratou na nona mataveiliutaki ni kuoramu ni italatala qase na sala me ratou vukei Phil kina me tu vakataki koya. Me vaka ni lewe ni nodratou kuoramu, tacidratou, ka gadreva na veivuke. Eratou sa mani duavata ni sa tu vei Phil na kila me cicivaka ga nona bisinisi. E tukuna e dua na lewe ni kuoramu ni dua tiko na nona vale ni yaya ni teitei makawa ka rawa ni vakayagataki me sitoa ni vakavinakataki motoka. E rawa ni ra veivuke na vo ni lewe ni kuoramu ena kena vakumuni na iyaya ni cakacaka e gadreva kei na iyaya tale eso me vakaiyayataki kina na sitoa vou. E rawa ni ra veivuke na tamata taucoko ena kena vakasavasavataki na valeniyaya ni teitei makawa.

“Eratou wasea vei Phil na nodratou vakasama; oti eratou qai wasea na nodratou ituvatuva vei ira na lewe ni nodratou kuoramu. A vakasavasavataki na valeniyaya ka vakavou, kumuni na iyaya ni cakacaka, ka biu vakamaqosa na veika kece. A yaco me toso vinaka sara na Phil’s Auto ka toso yani ki na dua na vanua tudei ka vinaka cake—e rawa kece oqori baleta ni ratou a veivuke na tacina ena nona kuoramu ena gauna ni leqa.”⁸

E dina sara, me vaka era sa dau tokaruataka na parofita ena veiyabaki, “Na cakacaka bibi duadua ni Turaga e rawa ni o cakava, ena caka ena loma ni nomu vale.”⁹ E levu na ka me da cakava me vaqaqacotaki kina na bula vakawati ena noda veitokitiko, sa dau vakamamadataki tu kina na kena inaki. E levu na ka me da cakava me vakavulici vei ira na luveda, “me ra dau masu ka lako vakadodonu ena

mata ni Turaga” (V&V 68:28). Na noda itavi e sega ni lailai mai na noda vukei ira na luveda me ra vakila na veisau levu ni yalo se na saumaki mai vua na Turaga ka tukuni tu vakamatata sara ena iVola i Momani (raica na Mosaia 5:1–12; Alama 26). Ni cakacaka vata kei ira na iSoqosoqo ni Veivukei, sa rawa vei ira na veikuoramu ni matabete me ra tarai ira cake na itubutubu kei na bula vakawati, ka rawa ni vakarautaka na veikuoramu na veivakalougatataki ni matabete ki na nodra matavuvale na itubutubu yadua.

Io, kemuni na taciq, e tu na cakacaka me da cakava. Vinaka vakalevu na nomuni solibula kei na veika vinaka o ni dau cakava. Ni toso tikoga, ka na vukei kemuni na Turaga. Ena so na gauna o na sega beka ni kila na ka mo cakava se tukuna—toso tikoga ki liu. Tekivu cakacaka, ka sa vakadeitaka na Turaga ni na “dolavi vei [iko] na katuba” (V&V 118:3). Tekivu mo vosa, ka sa yalataka ko Koya, “Drau na sega ni vakamaduatiki e matadra na lewevuqa; raica ena soli vei kemudrau ena gauna ko ya, io ena tiki ni siga ko ya na ka mo drau vosataka” (V&V 100:5–6). E ka dina ni vuqa sara na sala eda ka wale ka sega ni vinaka sara kina, ia e dua tiko na noda iVakavuvuli vinaka sara ka sa vakayacora oti e dua na Veisorovaki vinaka sara, ka da sa kaciva na Nona loloma soli wale kei na Nona matabete. Ni da veivutuni ka vakasavasavataka

na yaloda, sa yalataki vei keda ni da na vakavulici ka vakalougatataki ena kaukauwa mai cake (raica na V&V 43:16).

Na Lotu kei na vuravura kei ira na yalewa era sa tagica tiko na tagane, na tagane ka ra sa vakatorocaketaka tiko na nodra maqosa kei na taledi, ka ra na tu vakarau me ra cakacaka ka solibula, ka ra na vukea tale eso me ra rawata na marau kei na vakabulai. Era sa tagica tiko, “Me Da sa Yadra Mai!”¹⁰ Me vukei keda na Kalou me da cakava vakakina. Ena yaca i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Kay S. Hymowitz, *Manning Up: How the Rise of Women Has Turned Men into Boys* (2011), 16.
2. “Ni o tarogi ira na itabagone nikua se cava me caka me ra na qase kina, e voleka ni na sega sara ga ni dua e cavuta na vakawati. Ena rawarawa beka nodra raica na veika eso ni cakacaka—vakacavari na vuli, tu vinaka vakailavo, dua na cakacaka tudei—me ivakatakilakila ni ra sa yacova. Na cakacaka, bula vakataki koya: oqo na ivurevure taumada ni keda ivakatakilakila nikua” (Hymowitz, *Manning Up*, 45). Na gagadre vei ira na marama me ra taura na vakasama ka vorati kina oqo na vakawati sa kaukauwa sara. E dua na dau volavola ena *Times* of London a vola vaqo: “E sega ni dua, sega ni noqu matavuvale se noqu qasenivuli, me a bau kaya, ‘O io, se de o na vinakata tale beka ga mo yalewa vakawati ka tina.’ Era a nuitaka sara ni da na muria e dua na sala vou ni veivakatautavutataki, na sala vou ni gagadre makawa ena veitabatamata ni yalewa—me vakawati ka susuga e dua na matavuvale—a nakiti me kau laivi mai na nodra rai me baleta na veigauna ni mataka” (Eleanor Mills,

“Learning to Be Left on the Shelf,” *Sunday Times*, Apr. 18, 2010, www.thetimes.co.uk; in Hymowitz, *Manning Up*, 72). E dua tale na dau volavola yabaki 40 vakacaca a cavuta eso na isau ni dua na itukutuku a vola me baleta na nona veivutunitaka nona sega ni vakawati: “E rerevaki sara vei au nomu vinakata na tagane,” “Bau dokai iko mada!” “O sa kauta sobu tale ki na dua na ivakatedegegede tale e ra ni lolovira na bula vakararavi kei na veiqaravi,” ia “Kevaka ena tubu cake na luevu yalewa me taleitaka e dua na tagane me veimamataka mada ga na ivakarau ni nomu taleitaka, au na kila niu sa cakava cala e dua na ka ena noqu susugi koya cake” (Lori Gottlieb, *Marry Him: The Case for Settling for Mr. Good Enough* [2010], 55).

Na itukutuku vinaka ni ra sega ni coriti tiko ena itukutuku ka saqati kina na vakawati se na vakamatavuvale o ira e levu na tamata, oka kina o ira na cauravou kei na goneyalewa vuli vinaka. “Me vaka nona vakadidike e dua na dau ni bula vakailavo mai na Univesiti mai Pennsylvania e Amerika ena 2008, e 86 na pasede ni yalewa vulavula vuli ena koliji era sa vakawati ena gauna era yabaki 40 kina, vakatauvatani kei na 88 na pasede mai vei ira ka lailai mai na diqiri va na yabaki. E tautauvata na kedra iwiliwili na tagane vulavula vuli ena koliji: e 84 na pasede ni kedra iwiliwili era sa vakawati ena gauna era qai yabaki 40 kina ena 2008. Na vakasama yalomatua ka sega ni vu mai na vakadidike, ena tukuni beka kina ni vakamau e dua na ituvatuva ca vei ira na marama. Ia o ira na yalewa vulavula vuli ena koliji era sega ni vakabauta. Sai ira oqo na ilawalawa mai vei ira kece tale beka na ilawalawa era na nanuma ni ra dau mamarau vakalevu cake na tamata vakawati mai vei ira na sega ni vakawati.’ . . . Na iwiliwili levu cake—e 70 na pasede—ni gonevuli matai ni yabaki era nanuma ni kena susugi cake e dua na matavuvale e ‘yaga’ se ‘bibi sara’ ki na nodra veisiga ni mataka” (Hymowitz, *Manning Up*, 173–74).

3. Philip G. Zimbardo and Nikita Duncan, *The Demise of Guys: Why Boys Are Struggling and What We Can Do about It* (2012), e-book; raica na wase “Behind the Headlines.”
4. Barbara Dafoe Whitehead, *Why There Are No Good Men Left: The Romantic Plight of the New Single Woman* (2003), 67.
5. Amanda Dickson, “‘Hunger Games’ Main Character a Heroine for Our Day,” *Deseret News*, 2 ni Epe., 2012, www.deseretnews.com.
6. Gordon B. Hinckley, “Welfare Responsibilities of the Priesthood Quorums,” *Ensign*, Nove. 1977, 86.
7. *Helping Others to Help Themselves: The Story of the Mormon Church Welfare Program* (1945), 4.
8. Richard C. Edgley, “Oqo na Nomuni Qiri,” *Liaona*, Me 2009, 54.
9. *Nodra iVakavuvuli na Peresitedi ni Lotu: Harold B. Lee* (2000), 134.
10. “Me da sa Yadra Mai,” *Sere ni Lotu*, naba 196.

Mai vei Bishop Gary E. Stevenson
Bisopi Vakatuilewa

Mo Gumatua ena Yaloqaqa, Kaukauwa, kei na iTaviqaravi

Mo ni sa vakataki ira na 2,000 na cauravou sotia ena nodra yaloqaqa vaka-lewe ni matabete kilikili ka gugumatua.

Ena bogi nikua au na vosa vakatabakidua tiko vei ira na cauravou, o ira na lewe ni Matabete iEroni, era lako vata mai ena veiyasai vuvuvura taucoko ki na soqoni raraba oqo ni matabete. Au na wasea vei kemuni na italanoa mai na iVola i Momani baleti Ilamani kei ira na 2,000 na nona cauravou sotia. Eda na kila vakavinaka kina mai na ivolanikalou oqo na kedra ituvaki o ira na cauravou oqo ni gauna makawa—ka veivakauqeti vei kemuni, na cauravou ni gauna oqo. Meu cavuta mada e dua na ivolanikalou taleitaki: “Ia era sa cauravou bulabula kece ka yaloqaqa; io era sa icegu bula ka kaukauwa vinaka tu; me kena ikuri, era sa vakayacora ena yalodina.”¹ Yaloqaqa, kaukauwa, itaviqaravi, kei na dina—sa ituvaki ni bula taleitaki dina!

Au gadreva meu raica mada na imatai ni ituvaki ni bula e vakamacalataki ira: “gumatua ena yaloqaqa.” Vei au, oqo e vakamacalataki na nodra yalodina na cauravou mera yaloqaqa ena cakava na ka dodonu, se me vakataka na ivakamacala i Alama,

mera “vakadinadinataka na Kalou ena veigauna kecega . . . kei na veivau kecega.”² E sega ni wili rawa na veigauna ni nodra vakaraitaka kina na 2,000 na sotia cauravou oqo na nodra yaloqaqa. Ena yaco talega vei kemuni yadua na veigauna bibi vakaoqo ena nomuni bula e gadrevi kina na yaloqaqa. A wasea vei au o noqu itokani, o John, e dua vei ira na gauna vakaoqori ena nona bula.

Ena vica na yabaki sa oti a vakadonui o John mai na dua na univesiti rogo mai Japani. Ena oka tiko o koya ki na dua na nodra parokaramu ni gonevuli ni veimatani eso vata kei ira na gonevuli vuku mai na veiyasai vuvuvura. Eso era curu ena inuiniu mera vakatitobutaka na nodra kila vakavinaka na itovo kei na ivosavosa, ka so era raica ni sa ikakalawa ki na dua na kila vakavuku ka cakacaka e Japani, ia era sa biuta mai na nodra vale mera laki vuli ena dua tani tale na matanitu.

Oti vakalailai ga na nona yaco yani o John, sa tukuni wavoki sara yani vei ira kece na gonevuli vulagi ni na

vakayacori tiko e dua na pati ena tabavale e cake ni dua na itikotiko vakaitaukei—na veisureti raraba me ia kina na veikilai. Ena yakavi oya, ratou sa gole sara yani o John kei na rua tale na itokani ki na vanua sa tukuni tiko.

Ni oti na nodratou vodo eleveita ki na fuloa e cake ni vale oya, ratou sa qai muria cake yani o John kei rau na nona itokani na ikabakaba qiqo me yaco ki na tabavale e cake ka ratou laki veicurumaki sara kei ira e kea. Ni sa bogi levu, sa veisau na mua. Sa toso cake na veivosaki, rorogo ni vakatagi, kei na gunu, ka vakakina ni sa yamasamasa o John. Vakasauri ga e dua vei ira sa vakasokomuni ira na gonevuli mera tu wavoki mera na kana tavako mariwana. A vakaveveku mata o John ka tukuna vakatotolo sara vei rau na nona itokani me ratou sa gole. A veivakatanini mai e dua vei rau, ka kaya mai, “John, e rawarawa tu ga—eda na tucake wavoki ga, ni sa yaco mai vei kedatou, tou solia ga yani ka kakua ni kania. Ni va oya tou na sega ni vakamaduatiki kedatou e matadra me tou gole yani.” E rogorogo rawarawa oqo vei John, ia e sega ni rogorogo dodonu. Sa kila tu o koya ni sa dodonu me tukuna na lomana ka vakayacora. Ni oti a vakayaloqaqataki koya ka tukuna vei ira ni sa rawa mera cakava ga na ka oya ia sa na gole ga o koya. E dua vei rau na itokani sa nanuma me sa tiko ka oka ki na tu wavoki oya; o kena ikarua sa mani muri John yani vakacudrucudru i ra ena ikabakaba me rau vodo ena eleveita. E rau kurabui, ni gauna e dola kina na katuba ni eleveita, era sa curu mai tuba na ovisa ni Japani, ka lako siviti rau, ka ra lako yani vakatotolo ki na ikabakaba ki na tabavale e cake. Rau a vodo ena eleveita o John kei nona itokani ka gole yani.

Ni ra sa yaco yani na ovisa ena kabakaba e cake, era ulataka sara vakatotolo na gonevuli na waigaga mai delanivale mera kakua kina ni tobo. Ni ra sa latia oti na kabakaba na ovisa, era sa qai tuvai yadudua na gonevuli ena tabavale e cake ka tukuna vei ira yadua mera dodoka na ligadra ruarua. Era sa qai lakova yani na laini na ovisa, ka vakamaqosa sara na nodra boica na nodra idomidomi kei na

idusidusi ni qaqalo yadua na gonevuli. O ira kece era a taura na mariwana, era kania se sega, sa vakadeitaki ni ra sa cala, ka levu sara na kena revurevu. Voleka ni o ira kece na gonevuli, era a tiko ena tabavale e cake era a cemuri mai na nodra dui univesiti. O ira era a vakavuna na vakayagataki waigaga oya era a togotitaki vakalawa ka cemuri laivi mai Japani, ka dredre mera lesu e kea me vuqa na yabaki. Na tatadra ni vuli, na veiyabaki ni vakavakarau, kei na kena rawati na cakacaka ena veisiga ni mataka mai Japani sa mai vakarusai vakatotolo sara.

Ia meu tukuna mada vei kemuni na veika a yaco vei iratou na le tolu na veitau oqo. Na itokani a tiko lesu yani ena tabavale e cake a cemuri mai na univesiti mai Japani ka a cakacakataka tu mai vakaukauwa o koya me curu kina ka sa mai lesu i nodratou vale. Na itokani a biuta na pati ena bogi oya vata kei John a vakacavara na nona vuli e Japani ka laki yaco sara me rawata na koroi eso mai na rua na univesiti cecere mai Amerika. E vakauti koya lesu ki Esia na nona cakacaka, ka marautaka sara na nona rawa-ka cecere vakacacacaka. Me yacova mai nikua

e dau vakavinavinakataka tu ga na ivakaraitaki ni yaloqaqa nei John. Ia o John, na isau vinaka ni nona bula sa sega ni wili rawa. Na nona tiko mai Japani ena yabaki oya a laki vakamau sara ena marau ka mani rua sara na luvena tagane. Sa yaco sara me daunibisidisi rawati koya ka dua na gauna sa oti sa laki parofesa sara ena dua na univesiti mai Japani. Vakasamataka mada na kena rawa ni laki duidui na nona bula ke a sega ni yaloqaqa me biuta na pati ena yakavi bibi oya mai Japani.³

Ra cauravou, ena yaco na gauna eso vei kemuni, vakataki John, mo ni na vakaraitaka kina e matanavotu na nomuni yaloqaqa dodonu vei ira na nomuni icaba, ko ni na rawa ni vakacacani se vakamadualaki kina. Me kena ikuri, ena nomuni vuravura, na veisaqasaqa kei koya na meca ena valuti vakanomodi toka ga, ena dua na buca ni valu vakatikitiki e mata ni dua na sikirini. Na tekinolaji kei na kena yaga e kauta talega mai na ibolebole eso era a sega mada ni sotava na itabamata se bera oi kemuni. E kunei ena dua na vakadidike raraba sa oti ni o ira na itabagone nikua era sega walega ni temaki vakalevu sara ena veisiga

yadua e koronivuli ia e yaco talega ena initaneti. E kunei ni o ira na itabagone era raica tiko na gunuvi kei na vakayagataki ni waigaga ena veivanua ni veimaliwai vakatamata ena vakatolu se vakavataki na nodra rawa ni vakayagataka vakakina. Ena nona vosa baleta na vakadidike oya, a kaya kina e dua na sekeriteri vakacegu ni kebineti e Amerika: “Na vakadidike ni yabaki oqo e kunea rawa e dua na veivakauqeti vakaicaba kaukauwa—oya na veivakauqeti vakaicaba ni livaliva. Na veivakauqeti vakaicaba livaliva e ubaleti ira yani na itokani kei ira na gone era dau veimaliwai vata tiko. E curubotea yani na itikotiko kei na nona rumu ni moce o gone ena Initaneti.”⁴ Na vakaraitaki ni yaloqaqa dodonu ena wasoma toka ena dreve mo na kiliki se kakua ni kiliki. Era vakavulici na daukaulotu mai na *Vunautaka na Noqu Kosipeli*, “Na veika ko digitaka mo vakasamataka ka kitaka ni ko tiko taudua ka vakabauta ni sega ni dua e vakaraici iko tiko sa na ivakaraitaki kaukauwa ni nomu bula dodonu.”⁵ Mo yaloqaqa! Mo kaukauwa! “Mo tudei ka kakua ni yavalati rawa.”⁶

Ra cauravou, au sa yalataka ni na vakaukauwataki kemuni na Turaga. “Ni sa sega ni solia mai vei keda na Kalou na yalo ni rere; a yalo ni kaukauwa ga.”⁷ Ena saumi kemuni ena vuku ni nomuni yaloqaqa kei na itovo savasava—ena marau kei na reki. Na yaloqaqa vakaoqo ena yaco me vua ni nomuni vakabauti Jisu Karisito kei na Nona Veisorovaki, nomuni masu, kei na talairawarawa ki na ivakaro.

E kaya kina o Peresitedi N. Eldon Tanner: “E rawa ki vua e dua na cauravou gone ena lomanibai ni koronivuli me veivakauqeti vakalevu sara ki na veika vinaka. Sa rawa vua e dua na cauravou ena timi ni veicaqe, se univesiti, se vei ira e cakacaka vata tiko, me bulataka na kosipeli, doka na nona matabete, ka tutaka na ka dodonu, me na levu na nona caka vinaka. Ena so na gauna ko ni na sotava na veivakacacani kei na veivakalialiai mai vei ira saraga era vakabauta vata kei iko, e dina ga ni ra na rairai doka na nomu caka dodonu. Ia mo ni nanuma tiko ni a vakararawataki na iVakabula, vakalialiai, kasiviti, ka lauvako baleta ni sega

ni gole tani mai na nona dina. Ko ni sa bau tu mada vakadua ka vakasamataka na cava beka ena yaco ke a malumalumu ka kaya, ‘Na cava na betena?’ ka biuta na nona ilesilesi? Eda vinakata beka meda dausorosoro, se meda italai gugumatua se vakacava ga na taucoko ni veisaqasaqa kei na ka butobuto ena vuravura oqo? Meda sa qai yaloqaga ka tucake yani meda wili vaka-tisaipeli dina ka qaga i Karisito.”⁸

Au sureti kemuni mo ni sa vakataki ira na 2,000 na sotia cauravou ena nodra yaloqaga vaka-lewe ni matabete kilikili ka gugumatua. Mo ni nanuma tiko, na ka o ni cakava, na vanua o ni lako kina, kei na veika o ni raica ena bulia na kemuni ituvaki. O cei o ni vinakata mo ni vakataka? Yaco mo ni dikoni bula kilikili, ivakavuvuli bula kilikili, bete bula kilikili. Tuvanaka e dua na inakinaki mo kilikili kaya ni ciqoma na nomuni cakacakatabu vakalotu e tarava ena yabaki donu ka yaco mo ni ciqoma sara na Matabete i Melikiseteki. Oqo na sala ni bula

dodonu e dau sureta mai na veivuke vakalou. E kaya kina na Turaga, “Ia na ilesilesi oqo sa vakatakilai mai kina na kaukauwa va-Kalou.”⁹

Ena dusimaki kemuni o ira na itubutubu, iliuliu ni matabete, kei na veika vakaliuci vakaparofita era kune tiko ena *iTavi Vua na Kalou* kei na *Me iSakisaki ni iTabagone*.

E vakasalataka o Peresitedi Thomas S. Monson ena dua na gauna sa oti:

“Ni vinakati me vakayacori vakavuku na [vakatulewa], e gadrevi kina na yaloqaga—na yaloqaga mo kaya sega, na yaloqaga mo kaya io. . . .

“Au vakamasuti kemuni mo ni vakadeitaka sara ga oqo, mo ni kakua ni gole tani mai na salatu e mua ki na noda inakinaki: na bula tawamudu vata kei na Tamada mai Lomalagi.”¹⁰

Me vaka ga ni ra a vakaio na 2,000 na sotia cauravou ki na nona cibi na nodra iliuliu, o Ilamani, ka muataka mera yaloqaga gugumatua, sa rawa mo ni cakava talega ena nomuni

muria na nomuni parofita iliuliu, o Peresitedi Thomas S. Monson.

Kemuni na noqu lewe ni Matabete i Eroni, au mai tinia niu vakadinadina-taka na Kalou na Tamada kei Jisu Karisito kei na vosa nei Josefa Simici: “Oi kemudou na wekaqu, dou yaloqaga ka ia tikoga ki liu; io dou ia tikoga mo dou rawata na qaga!”¹¹ Ena yaca i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Alama 53:20.
2. Mosaia 18:9.
3. iTalanoa vei koya a vola na ivola.
4. Joseph A. Califano, Jr., iliuliu ka jeameni ni emeritasi ni National Center on Addiction and Substance Abuse ena Univesiti e Columbia, ena dua na vola itukutuku baleta na vakadidike, casacolumbia.org.
5. *Vunautaka na Noqu Kosipeli: iDusidusi ki na Veiqaravi ni Daukaulotu* (2004), 133.
6. Vunau kei na Veiyalayalati 87:8.
7. 2 Timoci 1:7.
8. N. Eldon Tanner, “For They Loved the Praise of Men More Than the Praise of God,” *Ensign*, Nove. 1975, 74–75.
9. Vunau kei na Veiyalayalati 84:20.
10. Thomas S. Monson, “The Three Rs of Choice,” *Liahona*, Nove. 2010, 68.
11. Vunau kei na Veiyalayalati 128:22.

Mai vei Elder Anthony D. Perkins
Ena Vitusagavulu

Dou Qarauni Kemudou

Mo ni tikoga ena sala ni matabete ena nomuni vakatitobutaka na nomuni saumaki mai ka vaqaqacotaka na nomuni matavuvale. . . . Levea na veika rerevaki ena nomu rogoca ka muria na ivakatakilakila vakayalo ni “Qaqarauni” sa biuta tu ena noda sala na Kalou kei ira na parofita.

Niu se cauravou, keitou dau draiva vakamatavuvale kosova na Veiulunivanua Vatuvatu kei Amerika me keitou laki sikovi ira na tubui keitou. E tekivu yani na gaunisala ena veivanua bucabuca veikau lalai, ka cabeta yani na veidelana robota tu na veipaini, qai yacova yani na vanua veivuni asipeni kei na vanua veico ena dela ni ulunivanua ka leka ga na mata ni da raica yani.

Ia na gaunisala totoka oqo e sega ni taqomaki vinaka sara. Na iwase levu ni gaunisala e ta wavokita na yasa ni ulunivanua. Me ra taqomaki kina na dauveilakoyaki, era tara na dauta gaunisala na bai ka biuta na ivakatakilakila ka volai kina “Qarauna: Vatu dau Lutu Mai.” Keitou raica e levu sara na vuna e biu tu kina na ivakasala ni qaqarauni oqo. Era kabuwacara tu ena boto ni uciwai maca mai ra na vatu kei na tiki ni devo lelevu. Ena so na gauna, keitou raica na icaca ni motoka ena boto ni ulunivanua, na kedra ivakaraitaki rerevaki na draiva era a sega ni qaqarauni.

Bubului kei na Veiyalayalati ni Matabete

Kemuni na taciqu, o kemuni yadua o ni sa cakava, se o ni na qai cakava

ena dua na gauna ga oqo, na bubului kei na veiyalayalati ni Matabete i Melikiseteki.¹ Ena veiyalayalati oqori e davo koto kina e dua na ilakolako lagilagi ka tekivu ena noda ciqoma na matabete lailai kei na matabete levu, ka qai toso yani ena kena qaravi vakavinaka na noda ilasilesi, ka qai kaba cake tikoga ki na nona veivakalougatataki cecere duadua na Kalou, me yacova ni da sa ciqoma na “ka kecega sa tu [vei] Tamaqu.”²

Na disaina yalomatua ni gaunisala vakaselesitieli sa biuta tale toka ga na veiivakatakilakila ni qaqarauni me baleta na noda ilakolako. Na bubului kei na veiyalayalati ni matabete oqo e tiko kina na ivakasala titobu oqo: “Ia au sa vakarota mo dou qarauni kemudou.”³

Na cava beka na vuna e vakaroti keda kina na Kalou meda qaqarauni? E kila o Koya ni tiko dina o Setani⁴ ka vinakata me dreta sobu na yaloda ki na ikeli ni rarawa kei na yaluma tawamudu.⁵ E kila tale tiko ga na Kalou ni tiko voli e lomadra na matabete na “itovo vakayago”⁶ “ka rawa ni ra lakosese.”⁷ O koya oqo, era sa sureti keda kina na parofita meda “luvata tu na tamata makawa”⁸ ka ni “sai Karisito

dou sa vakasulumi kemudou kina”⁹ ena vakabauta, veivutuni, cakacaka vakalotu ni veivakabulai, kei na bulatiki ni kosipeli e veisiga.

Levea na Veika Rerevaki

Ni da cabeta tiko na sala ni matabete, ena rawa ni dretaki sobu na gonetaganke kei na tagane yadua kevaka e sega ni qaqarauni. O ni sa bau vakidrootaki ka vakararawataki ena nona lutu e dua na cauravou kilaitani, qai suka ga mai ena daukaulotu, iliuliu ni matabete dokai, se lewe ni matavuvale lomani?

Ena italanoa kei Tevita ena Veiyalayalati Makawa sa ivakaraitaki ni kaukauwa vakamatabete a vakararawataki vakalialia. E dina ga ni a vakadrukai Koliaci ena gauna ni gone ka bula savasava ena vica vata na itabagauna,¹⁰ na parofita-tui oqo a se rawarawa tu ga na nona yavalati vakayalo. Ena gauna bibi o ya a raica kina mai na nona dela ni vale ni sili tiko na marama totoka o Pacisepa, a sega na dauveitaqomaki e tu voleka me kailavaka, “Qarauna, Tevita, tamata lialia!” Na nona sega ni qarauni koya¹¹ ka muria na veivakauqeti ni Yalotabu¹² a vakavuna na yali ni nona matavuvale tawamudu.¹³

Kemuni na taciqu, kevaka e rawa me kuitaki tani mai na sala ni bula vakacerecerei o Tevita na qaqa, e rawa vakacava ni da levea na ka vata ga a yaco o ya?

Na bai drua ni saumaki mai vakatitobu kei na isema qaqaqo vinaka ni matavuvale ena veivuke meda toka dei kina ena sala cecere vakalomalagi.

Ni kila tu na veika oqo, sa dau sereka mai o Setani na vatu lelevu me voroka na saumaki mai ka basuraka na matavuvale me butukosova na noda sala ni matabete. Eda vakavinavinaka, ni sa biuta tu o Jisu Karisito kei ira na Nona parofita na ivakatakilakila ni “Qaqarauni” e gaunisala. Era vakasalataki keda e veigauna me kakua na dokadoka de na veirawai na vere¹⁴ kei na ramusu vakamatavuvale ena ivalavala ca me vaka na cudru, kocokoco, kei na dodomo ca.

E vakasalataka o Mosese, ena dua na gauna makawa sara, “Mo ni qarauni kemuni de ko ni guilecavi Jiova.”¹⁵

Ena noda vuravura totolo ka sinai kina na ivalavala ni veivakamarautaki, o ira na tamata sa dau totolo nodra “guilecava na Turaga, . . . ka kitaka na ivalavala ca, ka muria na tevoro.”¹⁶

Vakatitobutaka na Saumaki Mai ka Vaqacotaka na Matavuvale

Meda toka dei ena sala ni matabete ena loma ni sisi ni veivakatovolei, meu vakananuma tale vei keda e ono na ivakavuvuli taumada ka na vakatitobutaka na saumaki mai ka vaqacotaka na matavuvale.

Matai, na masu wasoma e dolava na katuba ni veivuke vakalou me “kakua ni rawai iko ko Setani.”¹⁷ Ena veigaua kece e vakayadrati keda kina na matabete ko Jisu meda “qarauna, ni sa segata ko Setani me sivitaki [iko],” sa vakamacalataka ko Koya na masu me icoqa ni veitemaki.¹⁸ E vakavuvulitaka o Peresitedi Thomas S. Monson: “Kevaka e dua vei keda e bera na nona muria na ivakasala ni dau masu wasoma, e sega tale ni dua na gauna vinaka meda tekivu kina mai na gauna oqo. . . . Sa ituvaki cecere vua e dua na tamata na nona tekiduru ka masu.”¹⁹

Karua, e semati keda vua na Kalou na noda vulica na ivolanikalou makawa kei na kena ena gauna oqo. Sa vakasalataki ira na lewe ni Lotu na Turaga “mera qaqarauni ni ra sa rogoca na vosa ni Kalou mera vakabauta ka muria sara, mera kakua ni vakawalletaka ni ra na cudruvi kina, io era na

tarabe ka bale.”²⁰ Meda levea na veivakacani vakaturaga oqo, sa dodonu meda wilika vagumatua na ivolanikalou ka vakakina na mekasini ni Lotu kei na mataveilawa eso ka rawa kina ni da “vakasalataki ena dua na sala titobu yadua mai vei ira na nona parofita digitaki [na Turaga].”²¹

Katolu, na noda vakaivotavota kilikili kaya na veivakacaka vakalotu e vakarautaki keda meda taura “na Yalo Tabu me dusimaki [keda].”²² Ena gauna e veivakasalataki kina na Turaga, “Dou qarauni kemudou vinaka mo dou kakua ni vakaisini,” Sa yalataka o Koya ni na sega ni vakakina kevaka eda “gadrevi sara . . . na isolisoli vinaka kecega” ni Yalotabu.²³ Na noda vakayagataka ena bula kilikili na sakaramede e veimacawa eda sa rawata kina na lewenilotu “ka me tiko ga kei ira na nona Yalotabu.”²⁴ Ena sokalou ena valetabu ena rawa kina ni da “vakasinaiti ena Yalo Tabu.”²⁵

Kava, e uto ni saumaki mai ni tamata yadua kei na isema vakamatavuvale na ivakaraitaki ni loloma dina. A dusimaka o Penijamini na Tui,” Mo ni qarauna mo ni kakua ni vakarorogoki na yalo ca ka ni na yaco kina na veileti ena kemuni maliwa.”²⁶ Kakua ni guilecava ni o Setani sa ikoya na “vu ni veileti”²⁷ ka vakasaqara na lewe ni matavuvale mera “veileti ka veivala.”²⁸ Kemuni na taciqa, kevaka eda veivakalolomataki e lomada, ena vosa, se e yagodra na lewe ni noda matavuvale,

sa na muduki na noda kaukauwa vakamatabete.²⁹ Digitaka mo lewa na cudru. O ira na lewe ni matavuvale e dodonu mera rogoca na veivakalougatataki mai gusuda, ka sega ena vosa ni cudru. E dodonu meda veivakatataki ena veivakauqeti wale ga kivei ira tale eso, vosota vakadede, yalomalua, na yalomalumumu, na loloma sega ni veivakaisini, kei na loloma cecere.³⁰

Kalima, na muri ni lawa ni ikatini e tiki yaga bibi ni vakabauta kei na duavata ni matavuvale. Baleta ni dau vakayagataka o Setani na yalokokoko kei na vaqarai ni iyau me kuitaki ira tani kina na veimatavuvale mai na sala cecere vakaselesiteli, sa vakasalataki keda kina o Jisu, meda “Qarauna na yalokocokoko.”³¹ Ena tarovi na kocokoko ni da tuvalaka na veika eda rawata mai, sauma vakadodonu na nomu ikatini kei na isolisoli ni lolo, tuva na vakayagataki ilavo e gadrevi, levea na dinau sega ni yaga, mamaro-roi me baleta na veisiga ni mataka, ka yaco meda bula rawati keda vakayago. Na nona yalayala na Turaga vei keda, “Ia dou vakasaqara taumada na matanitu ni Kalou, kei na nona yalododonu; ia ena soli me kena ikuri vei kemudou na ka kecega oqo.”³²

Kaono, na bulataki ni taucoko ni lawa ni tiko savasava ena kauta mai na yalodei meda tu “ena iserau ni Kalou” ka me “tudei tu ga me tawamudu”³³ na noda veitokani kei na Yalo Tabu. O Setani sa bololaka tiko na ivalavala dodonu kei na bula vakawati ena vuqa na ivakavuvuli ka vakadonui kina ivalavala ni bula vakasisila. Ena gauna e vakasalataki ira kina na dau veidauci na Turaga mera “liaci ira mada ka veivutuni kusa rawa,” Na nona ivakamacala e kovuta na ivalavala vakayago ni veidauci ka tara yani na vakananu ca a liu mai.³⁴ Era sa dau vosa vakavuqa ka vakamatata na parofita kei ira na iapositolo ni gauna oqo me baleta na matetaka ni iyaloalo kei na ivola vakasisila. A vakavulica o Peresitedi Gordon B. Hinckley: “[Na iyaloalo vakasisila] e sa vaka e dua na cagilaba, e vakarusai ira na tamata yadua kei na matavuvale, ka vakacacana vakadua sara na ka a taucoko tu ka talei. . . . Sa kena gauna oqo vua e dua vei keda e

se vakayacora tiko me dro tani mai na ivesu butobuto oqo.”³⁵ Kevaka o sa temaki mo voroka na lawa ni tiko savasava ena kena ivalavala cava ga, muria na ivakaraitaki nei Josefa mai Ijipita ka a “dro, ka curu yani ki tuba.”³⁶

Na ono na ivakavuvuli taumada oqo ena vukei kemuni na matabete mo ni tomana cake na ilakolako ena sala ki lomalagi ka taqomaki vinaka ena maliwa ni bai vakayalo ni saumaki mai vakatamata yadua kei na veimaliwai vakamatavuvale. Kemuni na cauravou, nomuni talairawarawa ki na veivakavuvuli oqo ena vakarautaki kemuni ki na veiyalayalati ni valetabu, veiqaravi vakadaukaulotu tudei, kei na vakamau tawamudu. Kemuni na turaga vakawati kei na tama, ni bulataki na ivakavuvuli eso oqo ena rawa kina vei kemuni mo ni vakatulewa vakadodonu ena nomuni veivale, ka mo ni ililiu vakayalo ena nomuni matavuvale, ka nomuni itokani vakatautavuvata na watimuni.³⁷ Na sala ni matabete sa ilakolako vakasinaiti ena reki.

Tikoga ena Sala ni Matabete

Me lesuvi tale na veika au sotava niu se cauravou, au nanuma e dua na itakoso ena Ulunivanua Veivatu. Ni sivi e dua na ivakatakilakila ni “Qarauna: Vatu dau Lutu Mai,” qai raica o tamaqu ni tautiko e gaunisala e matai keitou na qereqere. A vakamaluataka sara o koya na motoka ka voleka sara ni tu vakadua ena gauna vata oqori e cawi volekati keitou kina e dua na vatu vaka na polo ni basketbol na kena levu. A waraka o Ta me oti na qera ni vatu ni bera ni qai toso tale. Na tudei toka ni matai tamaqu kei na totolo ni nona ivukivuki a rawa kina ni keitou yaco bula ki na vanua keitou lako tiko kina.

Kemuni na taciq e segata o Setani me “rawai ira na tamata ka vakarusai ira sara.”³⁸ Kevaka sa kuitaki tiko na yalomu ki na dua na bati ni barinisavu vakayalo, tu vakadua ena gauna oqo ni se bera ni o lutu, ka gole donu tale.³⁹ Kevaka o vakila ni sa voca tu na yalomu ena boto ni dua na qakilo ka sega ena dela ni sala vakamatabete baleta ni o a vakawalena na ivakatakilakila ni “Qaqarauni” ka ivalavala ca, au vakadinadinataka ena veivutuni

dina sara kei na kaukauwa ni nona veisorovaki o Jisu Karisito, sa rawa ni o laveti cake kina ka vakalesui tale ki na nona sala cecere vakalomalagi na Kalou.⁴⁰

E vakavuvulitaka o Jisu, “Dou qarauni kemudou mai na . . . veivaka-isini.”⁴¹ Kevaka o sega ni kilikili tu mo veiqaravi vakamatabete, yalovinaka ka sotava na nomu bisopi, o koya e rawa ni vukei iko mo veivutuni. Yaloqaqa e dina ni sa vakadeitaka na iVakabula, “Mo dou qarauni kemudou . . . , ka muduka sara na nomudou ivalavala ca,”⁴² E yalataka talega o Koya, “Koi au na Turaga, au sa vosota na nomudou ivalavala ca. . . . Dou lako yani ka kakua ni ivalavala ca tale.”⁴³

Au sureta kina na gonetagane kei na tagane vakayadua mo ni tikoga ena sala ni matabete ena nomuni vakatitobutaka na nomuni saumaki mai ka vaqacacotaka na nomuni matavuvale. Na masu, ivolanikalou, kei na cakacaka vakalotu e vakatitobutaka na saumaki mai. Na loloma, ikatini, kei na ivalavala savasava e vaqacacotaka na matavuvale. Levea na veika rerevaki ena nomu rogoca ka muria na ivakatakilakila vakayalo ni “Qaqarauni” sa biuta tu ena noda sala na Kalou kei ira na parofita. Segata mo muria na nona ivakaraitaki uasivi sara o Jisu Karisito, o koya a “mai vakatovolei ka sega ni rawai.”⁴⁴

Au yalataka kevaka era rokova na veiyalayalati ni matabete na tagane “mo dou qarauni kemudou,”⁴⁵ sa rawa ni vakadeitaki vei keda kei na noda matavuvale ni da na yacova bula yani ena mamarau na noda iyacoyaco vakacerecerei ena matanitu selesitieli. Au vakadinadinataka ena yaca tabu i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 84:33–44.
2. Vunau kei na Veiyalayalati 84:38.
3. Vunau kei na Veiyalayalati 84:43.
4. Raica na Josefa Simici—Ai Tukutuku 1:16; raica talega na Mosese 1:12–22.
5. Raica na Ilamani 5:12; raica talega na 2 Nifai 1:13; Ilamani 7:16.
6. Mosaia 3:19; raica talega na 1 Korinica 2:14.
7. “Come, Thou Fount of Every Blessing,” *Hymns* (1948), naba 70.
8. Raica na Kolosa 3:8–10; raica talega na Efeso 4:22–24.
9. Kalatia 3:27; raica talega na Roma 13:14.
10. Raica na 1 Samuela 13:14; 17:45–47.
11. Raica na 2 Samuela 11:1–17.

12. “O na sega ni cakava e dua na cala levu ka sega mada ni vakasalataki ena veivakauqeti ni Yalotabu” (Boyd K. Packer, “iVakasala Vei Ira na iTabagone,” *Liaona*, Nove. 2011, 18).
13. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 132:39; raica talega na Bible Dictionary, “David.”
14. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 23:1; 25:14; 38:39; raica talega na Ezra Taft Benson, “Beware of Pride.” *Ensign*, Me 1989, 4–7.
15. Na iVakarua 6:12; raica talega Na iVakarua 8:11–19.
16. Alama 46:8.
17. Vunau kei na Veiyalayalati 10:5.
18. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 52:12–15; raica talega na Luke 22:31–32; Alama 37:15–17; 3 Nifai 18:18–19.
19. Thomas S. Monson, “Come unto Him in Prayer and Faith,” *Liaona*, Maji 2009, 4.
20. Vunau kei na Veiyalayalati 90:5; raica talega na Vunau kei na Veiyalayalati 41:1, 12.
21. Gordon B. Hinckley, “Faith: The Essence of True Religion,” *Ensign*, Nove. 1981, 5.
22. Vunau kei na Veiyalayalati 45:57.
23. Vunau kei na Veiyalayalati 46:8; raica talega na Efeso 4:14; Vunau kei na Veiyalayalati 52:14–16; Kolosa 2:8.
24. Moronai 4:3; Vunau kei na Veiyalayalati 20:77; raica talega na 3 Nifai 18:1–11.
25. Vunau kei na Veiyalayalati 109:15.
26. Mosaia 2:32.
27. Raica na 3 Nifai 11:29–30.
28. Mosaia 4:14.
29. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 121:36–37; raica talega na Vunau kei na Veiyalayalati 63:61–63.
30. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 121:41–45.
31. Luke 12:15; raica talega na Vunau kei na Veiyalayalati 38:39.
32. Maciu 6:33; raica talega na 3 Nifai 13:33.
33. Vunau kei na Veiyalayalati 121:45–46; raica talega na Vunau kei na Veiyalayalati 67:11; Mosese 1:11.
34. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 63:14–16; raica talega na Maciu 5:27–28; 3 Nifai 12:27–30.
35. Gordon B. Hinckley, “E Dua na Ca Rerevaki ena Keda Maliwa,” *Liaona*, Nove. 2004, 59, 62; raica talega na Dallin H. Oaks, “iYaloyalo Vakasisila,” *Liaona*, Me 2005, 87–90; Jeffrey R. Holland, “Place No More for the Enemy of My Soul,” *Liaona*, Me 2010, 44–46.
36. Nai Vakatekivu 39:12.
37. Raica na iVoladusidusi 2: *Veiliutaki ena Lotu* (2010), 2.3.
38. Vunau kei na Veiyalayalati 10:27; raica talega na 1 Pita 5:8.
39. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 3:9–10; 1 Korinica 10:12–13; 2 Pita 3:17.
40. Raica na Alama 13:27–29; Vunau kei na Veiyalayalati 109:21.
41. Luke 12:1; raica talega na Vunau kei na Veiyalayalati 50:6–9.
42. Vunau kei na Veiyalayalati 82:2.
43. Vunau kei na Veiyalayalati 82:1, 7.
44. Vunau kei na Veiyalayalati 20:22; raica talega na Iperiu 2:17–18; 4:14–16.
45. Vunau kei na Veiyalayalati 84:43; raica talega Na iVakarua 4:9; Mosaia 4:29–30.

Mai vei Peresitedi Dieter F. Uchtdorf

iKarua ni Daunivakasala ena Mataveiliutaki Taumada

Na Rekitaki ni Matabete

Meda sa qai karona ka kila vakavinaka na veivakurabuitaki kei na kalougata ni matabete. Meda sa qai ciqoma ka taleitaka na ilesilesi eda sa kerei meda vakayacora.

Na Rekitaki ni Vuka

Ena vuqa na yabaki sa oti keimami a lomavata eso na kavetani ni waqavuka me keimami vakavotukanataka e dua na neimami tatadra vakacauravou lalai me keimami vakavinakataka e dua na waqavuka makawa taleitaki. Keimami a volia vata sara e dua na 1938 Piper Cub makawa ka tekivu cakacakataka na kena vakalesuimai ki na kena ituvaki taumada. A taleitaki sara tiko na caka-caka oqo. E vakaibalebale vakalevu cake vei au baleta niu a vulica na vuka ena mataqali waqavuka vata ga oqo niu a se cauravou.

A caka na waqavuka oqo ni oti toka e 35 na yabaki ni isevu ni nodratou vuka kilai levu na veitacini na Wright. E dau vaqaseni au niu vakasamataka.

Na idini e sega ni livaliva na kena itabataba; ni ko sa yavalata tiko na idini mai na idabedabe ni pailate, e dua me na tiko e ra me taura matua na paropela ka cowiritaka vakaukauwa me yacova ni sa yavala ga vakataki koya na idini. Na kena yavala vakayadua na idini e dau gauna ni mamarau kei na qaqa.

Ni sa tabu na waqavuka, e kilai vakavinaka ni a sega ni buli na Piper

Cub me totolo. Na kena dina, ni dau robadonu mai e dua na cagi kaukauwa, sa vaka me keitou sa sega tu ni toso. Au nanuma na neirau a vuka baleta tiko kei Guido na luvequ tagane lailai na gaunisala levu mai Jamani, ka dina sara, ni ra totolo cake mai vei keirau na motoka era!

Ia, e dina, au taleitaka vakalevu na waqavuka lailai oqo! A sala vinaka duadua me kilai kina na veivakurabuitaki kei na totoka ni vuka. Ko na rawa ni rogoca, vakila, boica, tovolea, ka raica na veika e baleta na vuka. E ratou a vakaraitaka vakaoqo na veitacini na Wright: “E [sega ni dua na ka] e vakatauvatataki rawa ki na nodra rekitaka na dauvuka na nodra vukataki tu e maliwa lala ena rua na ivukavuka vulavula levu.”¹

Ena kena e duatani toka, a noqu madigi ena itekivu ni yabaki oqo meu vuka ena dua na waqavuka ni valu F-18 kei iratou na Blue Angels kilai levu, na timi vakaraitaki vuka ni Navy ni Amerika. Sa vaka na vuka yani e cake vata kei na kena balolo ni vakananau baleta ni 50 donu na yabaki sa oti, volekata na siga nikua, au a vakacavara kina na vuli pailate ni waqavuka ni valu.

Na ka au sotava ena F-18 oqo, e ka dina, e duatani sara mai na Piper Cub. E vakaraitaka vei au e dua na totoka veivakurabuitaki ni vuka. Sa vaka me vakayagataki na lawa ni vuka ena gauna oqo ena dua na sala e uasivi sara. Ia, na vuka vata kei iratou na Blue Angels e vakavotuya totolo vei au ni pailate ni waqavuka ni valu e ganiti ira ga na cauravou. Meu cavuta tale na nodratou vosa na veitacini na Wright, “E uasivia na ka kecega na ue [ni vuka] ni sa dua na vakacegu uasivi, e oka vata kei na marau e vakaukauwataka na nave taucoko ki na kena icavacava.”² Me ikuri, na vuka vata kei iratou na Blue Angels e tukuna tiko e duatani na sala era vakavolivoliti iko ka laveti iko cake kina na “agilosi.”

Kevaka mo ni tarogi au o cei vei rau na vuka oqo au rekitaka vakalevu cake, au na sega ni tukuna rawa vei kemuni. E kilai eso na ka, e rau duidui sara kina, me ivakaraitaki mada ga. Ia ena so tale na sala, rau tautauvata sara ga.

Vei rau ruarua oqo na Piper Cub kei na F-18, au vakila kina na marau, to-toka, kei na rekitaki ni vuka. Vei rau au kila kina na vosa nei daunivucu meu “[cawadru laivi] mai na ivesu ca kei Vuravura ka [meketa] yani na lomalagi ena ivukavuka marautaki siliva.”³

Na Matabete Vata ga ena Veivanua

Ia, ko ni na taroga li, na cava beka e rau kauta mai na duidui vuka oqo ki na noda soqoni nikua, se ki na matabete sa noda madigi meda lewena, se na vei qaravi ni matabete eda taleitaka taucoko vakalevu?

Kemuni na taciq, e sega beka ni dina ni noda vei qaravi kece ena matabete ena rawa ni duidui? E rawa ni da tukuna, ni so vei kemuni sa vuka tiko ena waqavuka F-18, ka so e vuka tiko ena Piper Cubs. Eso vei kemuni ko ni tiko ena tabanalevu kei na iteki ka ra sa tawani kece tu na kena itutu mai vua e dua na lewe ni matabete gugumatua, mai na ivukevuke ni iliuliu ni ilawalawa ni bete levu ki na sekeriteri ni kuoramu ni dikoni. Sa nomu madigi mo vakaitavi ena dua na mataisoqosoqo ni tabanalevu e vakaililesi vinaka tu.

Eso vei kemuni o ni tiko ena veivanua e vuravura era le vica wale na

kena lewe ni Lotu kei ira na lewe ni matabete. Ko ni na galili beka ka vakacolati ena bibi ni veika e gadrevi me vakayacori. Ko ni na cakava beka vakataki kemuni e vuqa na cakacaka me yavala rawa kina na idini ni veiqaravi ni matabete. Eso na gauna ena vaka me sega tu ni toso na nomuni tabana se tabanalevu.

Ia, se cava ga na nomuni dui ilelesi se ituvaki ni bula, o iko vata kei au daru sa kila tu na reki duatani e dau yaco mai ena veiqaravi yalodina ni matabete.

Au dau taleitaka na vuka, ena Piper Cub, ena F-18, se dua tale na waqavuka. Niu vuka ena Piper Cub, au sega ni kudrurava na kena berabera; ia ena F-18 au sega ni vosataka na kaukauwa ni veimoiyaki ni vuka ka dau vakaraitaka vakatawaloloma na kequ ituvaki niu sa tamata qase.

Io, ena dau tikoga na veika veicalati ena ituvaki cava ga. Io, e dau rawarawa sara meda kudrurava na veika eso.

Ia kemuni na taciqu, eda sa lewe ni Matabete Tabu, ena iLesilesi ni Luve ni Kalou! Oi keda yadua sa tabaki oti na buradelada, ka da sa ciqoma na matabete ni Kalou. Sa soli tu vei keda na kena lewa kei na kena ilelesi meda cakacaka ena Yacana ka Nona italai ena vuravura oqo. Se

o lewe tiko ni dua na tabanalevu se tabana lailai, eda sa kacivi meda veiqaravi, meda veivakalougatataki, ka meda cakava na veika taucoko meda vinaka kina vei ira na tamata kecega kei na veika kecega eda sa nuitaki kina meda taqomaka. E dua beka na ka me na marautaki vakalevu cake?

Meda kila vakavinaka mada, taleitaka, ka vakila na kena rekitaki na veiqaravi ena matabete.

Na Rekitaki ni Matabete

Na noqu taleitaka na vuka e vakauqeta na kena muataki na noqu bula taucoko. Ia me vaka na kaukauwa kei na noqu marautaka vakalevu na noqu gauna ni pailate, e kilai vakalevu cake sara na noqu gauna vaka-lewe ni Lotu ni titobu, ka rekitaki vakalevu. Niu sa mai dromuci au ena veiqaravi vaka-Lotu, au sa vakila na kaukauwa cecere ni Kalou kei na Nona loloma veivuetai.

Vaka e dua na pailate, au sa yacova na lomalagi. Vaka e dua na lewe ni Lotu, au sa vakila na veiciqomi vakalomalagi.

Eso na gauna, au dau diva lesu na idabedabe ni pailate. Ia niu veiqaravi vata kei ira na taciqu kei na ganegu ena Lotu e dau vakaisomitaki sara kina. Kau rawa ni vakila na vakacegu kei na reki cecere duadua a buroro

mai ena dua na tiki lailai ni inaki kei na cakacaka cecere oqo, kau sega ni vinakata meu diva e dua tale na ka ena vuravura oqo.

Nikua eda sa mai soqoni vata vakailawalawa vakaitamera ni matabete. Sa noda na marau tabu kei na madigi meda qarava na Turaga kei ira na wekada, meda sa vakadeitaka na vinaka taucoko sa tu e lomada ki na inaki dokai ni nodra laveti na tamata kei na tarai cake ni matanitu ni Kalou.

Eda vakadinata ka kila vakavinaka ni matabete sa ikoya na kaukauwa kei na lewa tawamudu ni Kalou. E rawarawa sara meda cavuqaqataka na malanivosa oqo ena noda vakasama. Ia, eda sa kila vakaidina tiko beka na ibalebale bibi ni vosa eda cavuta tiko? Meu tokaruataka: *na matabete sa ikoya na kaukauwa kei na lewa tawamudu ni Kalou.*

Vakasamataka mada. Mai na matabete, a bulia ka liutaka kina na Kalou na lomalagi kei na vuravura.

Mai na kaukauwa oqo, a vueta ka vakacerecerei ira kina na Luvena, me yaco mera “tucake tale mai na mate na tamata kecega, ka rawata na bula tawamudu.”⁴

Na matabete me vaka a vakamacalataka o Parofita Josefa Simici, ni “sa ikoya na sala ka tomani tiko kina na

vakatakilai ni Nona lagilagi o Koya sa cecere sara . . . ni tauyavutaki na vuravura oqo, ka sai koya na sala ka sa tomana tiko kina o Koya na nona vakatakilai Koya ki na luve ni tamata ena gauna sara ga oqo, ka sai koya talega ena vakatakila kina o Koya na Nona inaki me yacova na ivakataoti-oti ni gauna.”⁵

Na Tamada mai Lomalagi ka kaukauwa duadua sa lesia na lewa ni matabete kivei keda—na tamata, e kilai tu, ni da sa dukadukali ka sega ni dodonu. Sa solia vei keda o Koya na lewa meda cakacaka ena Yacana mera vakabulai kina na Luvena. Ena kaukauwa cecere oqo eda sa vakadonui kina meda vunautaka na kosipeli, qarava na cakacakatabu vakalotu ni veivakabulai, vukea na tarai cake ni matanitu ni Kalou ena vuravura oqo, ka vakalougatataka ka qaravi ira noda matavuvale kei ira na wekada.

E Soli ki na Tamata Kecega

Oqo na matabete tabu sa tu vei keda.

Na matabete, se na itavi e tiko kina, e sega ni rawa me voli se vakaroti. Na vakayagataki ni kaukauwa ni matabete e sega ni rawa me vakauqeti, vakayarayarataki, se vakasaurarataki ena itutu, ena iyau, se ena irogorogo. Sa ikoya na kaukauwa vakayalo e cakacaka ena lawa vakalomalagi. A yavutaki mai vua na Tamada Vakalomalagi cecere. Sa rawa me lewai ka dusimaki na kena kaukauwa ena ivakavuvuli ga ni ivalavala dodonu,⁶ sega ena vakadonui koya vakai koya.

O Karisito sa ivurevure ni lewa dina

taucoko ni matabete kei na kaukauwa e vuravura.⁷ Oqo na Nona cakacaka, eda kalougata ni da veivuke kina. “Ia sa rawa walega mera vakaitavi kina ko ira era sa yalomalumulumu ka dauoloma, ko ira sa tu vei ira na vakabauta, na inuinui kei na loloma, io ko ira sa yalomatua ena ka kecega era sa vakaitavi kina.”⁸

Eda sega ni cakacaka meda rawa-ka kina vakatamata, ia eda qa-ra meda veiqaravi ka laveti ira cake kina na tamata. Eda sega ni veiliutaki ena veivakasaurarataki ia ena “veivakauqeti, . . . na vosota vakadede, . . . na yalomalua kei na yalomalumulumu, kei na loloma e sega ni veivakaisini.”⁹

Sa vakarautaki tu na matabete ni Kalou Cecere Duadua kivei ira na turaga bula kilikili ena vanua cava ga era tiko kina—se ra kawa cava ga, se cava ga na vakaloloma ni kedra itu-vaki, era tiko voleka se ena iyalayala kei vuravura. E sega ni voli ena ilavo se dua tale ena isau vakavuravura. Meu moica mada na vosa nei Aisea na parofita ni gauna makawa, ni ko ira *yadudua* era sa via gunu mera gole mai ki na wai, ka sega ni gadrevi na ilavo mo lako ga mai ka kana!¹⁰

Ena vuku ni Veisorovaki tawamudu ka sega ni taqei rawa ni noda iVakabula, o Jisu Karisito, sa na vakarautaki tu na Matabete ni Kalou kevaka mada ga o a butusevata se o bula tawakilikili tu e liu. Mai na veivakadodonutaki vakayalo kei na veivakasavasavataki ni veivutuni, sa rawa mo na “tucake ka rarama mai!”¹¹ Ena vuku ga ni loloma tawayalani veivosoti ni noda iVakabula ka Dauveivueti, sa rawa mo na tacake,

vakasavasavataki ka bula kilikili, ka tubucake mo gonetaganane valavala dodonu ka dokai ni Kalou—mo lewe kilikili ni matabete tabu cecere duadua ni Kalou Kaukauwa.

Na Veivakurabuitaki kei na Kalougata ni Matabete

E luluvu na lomaqu vei ira era sega ni kila vakavinaka ka taleitaka na veivakurabuitaki kei na kalougata ni matabete. Era sa vaka na pasidia ena dua na waqavuka ka vaogai ira mera vosakudrukudrutaka na levu ni pakete pinati ena gauna era tubu tu kina e maliwa lala, ena dela ni veio—e dua na ka era na solia taucoko kina na veika era taukena o ira na tui ena gauna makawa mera bau tovolea ka yaco mada ga vakadua vei ira!

Kemuni na taciqu, eda sa kalougata ni da sa votai ena yalomalumulumu ni lewa kei na kaukauwa ni matabete cecere oqo. Meda sa lamata mai ka rai yani, kila sara, ka ciqoma na madigi oqo ni sa ka dina.

Mai na noda bula dodonu, dauoloma kei na veiqaravi yalodina vakamatabete, eda na rawa ni kila na ibalebale dina ni ivakatakila: “Niu sa lako vata tiko kei kemudou. Au na tiko e yasamudou imatau ka tiko talega ena yasamudou imawi, ia na noqu YaloTabu e na tiko e yalomudou, era na vakavolivoliti kemudou na noqu agilosu ka laveti kemudou cake.”¹²

Meda sa qai karona ka kila vakavinaka na veivakurabuitaki kei na kalougata ni matabete. Meda sa qai ciqoma ka taleitaka na ilesilesi eda sa kerei meda vakayacora—na noda itavi ena noda itikotiko kei na noda taba ni Lotu, se vakacava na kena levu se lailai. Meda sa qai tubu cake tikoga ena ivalavala dodonu, yalodina, kei na veiqaravi ni matabete. Meda sa qai kunea na marau ena noda veiqaravi ena matabete!

Eda na cakava vakavinaka sara oqo ena noda bulataka na ivakavuvuli ni kila-ka, talairawarawa, kei na vakabauta.

Sa kena ibalebale, imatai, e gadrevi meda kila ka semati keda ki na vunau ni matabete e tiko ena vosa vakatakilai ni Kalou. Sa ka bibi kina vei keda meda kila vakavinaka na veiyalayalati kei na

Mai Sobral, e Brazil

ivakaro e cakacaka kina na matabete.¹³

Tarava, meda sa qai yalomatua ka cakacakataka tikoga ena veidokai na kila-ka sa rawati oqo. Ni da sa talairawarawa ki na lawa ni Kalou, vakaitovotaka na noda vakasama kei na yagoda, ka muadonutaka na noda ivalavala ki na ivakarau ni bula donu era vakavulica na parofita, eda na sotava dina na marau ena veiqaravi ni matabete.

Kena itinitini, meda sa vakatitobutaka na noda vakabauta na Turaga, o Jisu Karisito. Meda sa qai taura vei keda na Yacana ka vakadeitaka na siga yadua me ilakolako vou ena salatu ni bula vakatisaipeli. Me yaco na noda cakacaka me vakataucokotaki kina na noda vakabauta.¹⁴ Mai na bula vakatisaipeli eda na rawa ni vakataucokotaki ena veikalawa yadudua ena noda qarava na noda matavuvale, wekada, kei na Kalou.

Ni da veiqaravi ena matabete ena yaloda taucoko, lomada taucoko, vakanananu taucoko, kei na kaukauwa taucoko, sa na noda kina na yalayala ni kila-ka cecere sara, vakacegu, kei na isolisoli vakayalo. Ni da doka na matabete tabu oqo, ena dokai keda na Kalou, ka yaco meda “sega ni cala e [Matana] e na siga mai muri.”¹⁵

Sa noqu masu ni da na rai vagumatu tiko ka vakila e yaloda na veivakurabitaki kei na rekitaki ni matabete ni noda Kalou cecere ka kaukauwa sara, ena yaca i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Wilbur Wright, ena James E. Tobin, *To Conquer the Air: The Wright Brothers and the Great Race for Flight* (2003), 238.
2. Wright brothers, in Tobin, *To Conquer the Air*, 397.
3. John Gillespie Magee Jr., “High Flight,” ena Diane Ravitch, ed., *The American Reader: Words That Moved a Nation* (1990), 486.
4. Mosese 1:39.
5. *Nodra i Vakavuvuli na Peresitedi ni Lotu: Josefa Simici* (2007), 121.
6. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 121:36.
7. Raica na Iperiu 5:4–10; Vunau kei na Veiyalayalati 107:3.
8. Vunau kei na Veiyalayalati 12:8.
9. Vunau kei na Veiyalayalati 121:41.
10. Raica na Aisea 55:1.
11. Vunau kei na Veiyalayalati 115:5.
12. Vunau kei na Veiyalayalati 84:88.
13. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 84:33–44; 121:34–46.
14. Raica na Jemesa 2:22.
15. Vunau kei na Veiyalayalati 4:2.

Mai Vei Peresitedi Henry B. Eyring

iMatai ni Daunivakasala ena Mataveiliutaki Taumada

Vukei Ira me ra Dau Ta iCake

Ena nomu veituberi, ena rawa kina vei ira o liutaka me ra raica, vinakata, ka vakabauta ni rawa ni ra yacova na ivakatagedegede cecere duadua ni nodra veiqaravi ena matanitu ni Kalou.

Au vakavinavinakataka vakalevu na madigi meu mai tiko ena soqoni cecere ni matabete oqo, ka mai rogoa na veivakavuvuli kei na ivakadinadina vakasakiti. E vakavuna meu nanuma lesu na veika au sa sotava oti. E voleka ni veika kece au sa qarava rawa ena noqu itutu vakamatabete e baleta ni o ira na tamata era kilai au, era raica na veika e tu vei au kau a sega ni raica vakaiiau.

Niu a se tama gone, au a masuta meu kila na veika era rawa ni cau kina na luvequ ena matanitu ni Turaga. Me baleti iratou na gonetagane, au kila ni rawa ni donumaki iratou na veimadigi eso ni matabete. O iratou na yalewa, au kila ni ratou na veiqaravi ena nodratou matataka na Turaga. Era na cakava kece tiko na Nona cakacaka. Au kila ni ratou tamata yadua, ka na solia vakakina na Turaga vei iratou yadua e dua na isolisoli me ra vakayagataka ena nodra veiqaravi ena vukuna.

Au na sega ni rawa ni tukuna vei kemuni yadua na tama kei na iliului yadua ni itabagone na matailalai ni veika vinaka duadua mo cakava. Ia

e rawa niu yalataka vei iko ni ko na vakalougatataki ira me vukei ira me ra kila na isolisoli vakayalo era a sucu vata mai. Era duidui na tamata kece ka duidui na cau e rawa ni ra cakava. E sega ni dua e sagai me druka. Ni o vakasaqara na ivakatakila mo raica kina na isolisoli ka raica na Kalou vei ira o liutaka tiko ena matabete—vakauasivi vei ira na gone—o na vakalougatataki mo laveta cake na ivakarau ni nodra rai ki na veiqaravi e rawa ni ra cakava. Ena nomu veituberi, ena rawa kina vei ira o liutaka me ra raica, vinakata, ka vakabauta ni rawa ni ra yacova na ivakatagedegede cecere duadua ni nodra veiqaravi ena matanitu ni Kalou.

Ena vukudratou na luvequ, au a masuta na ivakatakila meu kila kina na sala e rawa niu vukei iratou yadua kina me ratou vakarautaki iratou ena veimadigi duidui me ratou qarava kina na Kalou. Oti au qai tovolea meu vukei iratou me ratou raica, nuitaka, ka cakacakataka na vunilagi oqo. Au a ceuta e dua na papa me baleti iratou yadua na luvequ tagane ka dua na kena malanivosa mai na ivolanikalou

me vakamacalataka na nona isoli-soli talei kei na dua na iyaloalo me matataka na isolisoli oqo. Ena ruku ni iyaloalo kei na italanoa, au ceuta kina na nona siga ni papitaiso kei na siga e tabaki kina ki na veitutu ni matabete, ka makataki na kena balavu ena tikinisinga ni veigauna yadua oqori.

Au na vakamacalataka na papa au a ceuta me baleti iratou yadua na luvequ tagane me vukei koya me raica na nona isolisoli vakayalo kei na veika e rawa ni cau kina ena cakacaka ni Turaga. E rawa ni o vakauqeti mo raica ka kila, me vakataki au, na veisolisoli yadua kei na veimadigi duidui me baleti ira yadua na itabagone o dau lomana ka liutaka.

Ni yaco me dikoni na luvequ tagane qase duadua ka dua na Eagle Scout, a votu mai noqu vakasama e dua na iyaloalo ni ikeli niu vakasamataki koya kei na nona veisinga ni mataka. Keitou a vakaitikotiko kina mai Idaho volekata na boto ni ulunivanua na South Teton, na vanua keirau dau taubaletaka vata ka sarava kina na nodra vakatubutubu cake na ikeli. Na iyaloalo oqori ena noqu vakasama e kauta mai na vakanananu ni vosa nei Aisea:

“Sa dau solia na kaukauwa vei ira era sa malumalumu; ia ena vakalevutaka na kaukauwa vei ira era sa sega ni gumatua rawa.

“Io era na malumalumu ka oca ga na cauravou, a ra na bale sara na tamata bula:

“Ia ko ira era sa waraki Jiova era na vakaukauwataki tale; era na cabe cake me vaka era vakatabana vakaikeli; era na cici ka sega ni oca; era na lako tu ka sega ni malumalumu mai.”¹

Ia na ka dina, keirau sa tarova na neirau dau kabata na ruku ni ulunivanua na South Teton kei na luvequ tagane qase duadua baleta ni sa oca o na luvequ. E vinakata me sa rauta. E kaya o koya, “Au na dau lomabibi tu beka ena veigauna baleta ni daru a sega ni yaco rawa ki cake? Ta, lako ga o iko—au sega ni vinakata mo yalorarawa.”

Au qai sauma, “Au na sega vakadua ni yalorarawa, ka o na sega vakadua ni lomabibi. Daru na dau nanuma tu

ni daru a kaba vata mai ki ke.” Ena dela ni nona papa ni kena balavu, au a ceuta kina e dua na ikeli kei na vosaceuti “Ena Taba ni Ikeli.”

Ena veiyabaki e muri, a vakatubutubu vakalevu cake sara na luvequ vakadaukaulotu mai na kena au nanuma e rawa ni rawata ena yalonuinui. Ena veibolebole ena buturara ni kaulotu, eso na ka a sotava e vaka me sivia sara na veika e rawa ni yacova. Ena vukuna na gonetaganane o laveta, ena vaka beka, na veika a sotava na luvequ, a laveti koya cake sara na Turaga ena vunautaki ni kosipeli ena dua na vosa dredrekau a sega ni vakabauta ni na rawata. Kevaka mo na tovolea vua e dua ga na cauravou e rawa me vakila na nona itavi ni matabete, au yalataka vei iko ni na tukuna vei iko na Turaga na levu ni ka o gadreva. Ena tu beka vua na gonetaganane oqori na veika e sivia sara na veika ena vakatakila vei iko na Turaga. Vukei koya me dau ta icake.

E dau mamadua beka na gonetaganane o via vakayaloqataki tiko ka na sega kina ni rawa me dua na italai qaqa vakamatabete. E dua tale na luvequ tagane e dau mamadua vakalevu ni se gonetaganane lailai ka sega mada ga ni rawa ni curuma e dua na sitoa ka vosa vua na vunivola. Sa rui dau rere vakalevu. Kau lomaleqataka ena noqu masulaka na nona veisinga ni mataka ena matabete. Au vakasamataki koya ni sa na tu ena buturara ni kaulotu—oya e sega ni rogorogo vinaka. Au a dusimaki ki na dua na ivolanikalou e Na Vosa Vakaiibalebale: “Era dro ko ira na tamata ca ni sa sega e dua sa vakasava: ia ko ira na yalododonu era sa yaloqaqa me vaka na laioni.”²

Au ceuta na “Yaloqaqa me vaka na Laioni” ena nona papa, ena ruku ni droini ni dua na ulu ni laione e kaila tu. Ena nona kaulotu kei na veiyabaki tarava, a rawata vinaka na vakanuinui ena noqu ceuceu. Na luvequ tagane ka dau mamadua ena dua na gauna sa vunautaka na kosipeli ena yalodina ka sotava na veika rerevaki ena yaloqaqa. A vakalevulevu ena nona itavi me matataka na Turaga.

E rawa ni yaco oqori ena vukuna na cauravou o tubera tiko. O na gadreva mo tara cake na nona vakabauta

me rawa ni veisautaki koya na Turaga me dua na italai yaloqaqa cake mai na gonetaganane mamadua o raica tiko ena gauna oqo.

Eda kila ni dau vakayaloqataki ira na Nona italai na Turaga. Na gonetaganane o Josefa ka a raica na Kalou na Tamada kei na Luvena, o Jisu Karisito, ena dua na veikau, a veisautaki me dua na tuwawa vakayalo. A raica oqori o Parley P. Pratt ena gauna e vosataki ira kina na yadra dauveivakasewasewani era a vesuki koya tu na Parofita o Josefa Simici. E vola kina o Elder Pratt:

“Vakasauri na nona tu e yavana, ka vosa ena domo ni kurukuruku, se vaka na kaila ni laione, ka kaya, ena kena vinaka duadua au rawa ni nanuma, na veivosa oqo:

“*DOU TIKO IO, na tevoru mai eli. Ena yaca i Jisu Karisito au sa vunauuci kemudou, ka vakaroti kemudou mo dou galu; au na sega ni bulataka e dua tale na miniti ka rogoca na mataqali vosa vaqori. Dou muduka sara na veivosaki vaqori, de na dua vei kemudou se o au ena mate SARA GA QO!*”

Na mataqali gauna vaqori, a vola kina o Elder Pratt, “Au se qai bau raica vakadua, na bula dokai ka vakaturaga ni tucake tu ena ivesu sinucodo ena bogilevututu, ena dua na valeniveivesu ena dua na koro tawakilai mai Missouri.”³

Ena solia na Turaga vei ira na Nona italai buladodonu na madigi me ra yaloqaqa kina me vaka na laione, ni ra vosa ena Yacana ka ra ivakadinadina bula ena Nona matabete.

E dua tale na luvequ tagane, ni se gonetaganane mada ga, era dau lewelevu na nona itokani era dau vinakata me ra tiko vata kei koya. E dau rawarawa na nona semati vei ira na tamata. Niu masu ka tovolea meu raica na nona cau ena matanitu ni Kalou, au vakila ni na tu vua na kaukauwa me dreti ira vata na tamata ena loloma kei na yalovata.

Oqori e kauti au ki na itukutuku ena Vunau kei na Veiyalayalati ka vakamacalataka na nodra sasaga na italatala qase ni matabete mera tarai Saioni cake mai Missouri ki na nodra

vakacaucau na agilosu ka raica na nodra sasaga kei na cau. A gadrevi kina na solibula e cecere. E kaya na ivakatakila ena Vunau kei na Veiyalayalati, “Ia dou sa kalougata koi kemudou, ni sa volai mai lomalagi na nomudou itukutuku me ra dikeva na agilosu; io era sa rekitaki kemudou ka sa bokoci na nomudou ivalavala ca.”⁴

Ena nona papa ni balavu na luvequ tagane, au ceuta kina “Era sa Rekitaki Kemudou na Agilosu.”

Na nona qaqa cecere na luvequ tagane oqo me dau sokomuni ira ka vakauqeti ira na tamata a curu sivita yani na gauna ni nona biuvuli. E a tuvalaka na veitaviqaravi ni iteki ena nona cakacaka vata kei ira na nona itokani matabete, ka vakavuna vei ira na itabagone ena vanua e tiko kina mera dau vakabauta, dau vosota ka yaloqaqa ena veika dredre era donumaka. Ena nona tãra na vakabauta vei ira na cauravou kei na goneyalewa, a vukea na kena tarai na veivasevase lalai kei Saioni ena loma ni veikoro lelevu e Amerika. Ena ceuceu, au biuta kina na agilosu era uvu biukila, e sega beka ni vaka na kena icakacaka dina sara, ia e a rawarawa cake beka me ceuti e dua na biukila mai na kaila.

Era reki na agilosu ni ra tarai Saioni cake na iliuliu ni matabete e vuravura taucoko ena nodra veitabanalevu, iteki, kei na tabana ni kaulotu. Ka ra na reki ena vukudra na cauravou kei na goneyalewa o ni vukea me ra tarai Saioni ena vanua cava ga era tu kina kei na ituvaki ni bula cava ga era donumaka. Na Saioni sai koya na vuadra

na tamata era vauci ena veiyalayalati kei na loloma. Au sureti kemuni mo ni vukei ira na nomuni itabagone me ra curu kina.

Ena vukuna e dua na luvequ, au a vakauqeti meu ceuta e dua na matanisiga—oqori, na matanisiga mai lomalagi—kei na malanivosu mai na Nona Masu ni Vakatakekere na iVakabula: “Sai Koya Oqo na Bula Tawamudu.”

Ni sa voleka ni mai cava na nona veiqaravi vakalotu ena vuravura oqo, a masuta na Tamana na iVakabula:

“Sai koya oqo na bula tawamudu, me ra kilai kemuni na Kalou dina duadua ga, kei Jisu Karisito, ko koya ko ni a tala mai.

“Au sa vakarokorokotaki kemuni e vuravura: niu sa vakaotia na cakacaka ko ni a solia mai vei au meu kitaka.”⁵

Sa vakayacora na luvequ tagane na veiqaravi vakamatabete ena loma ni tolu na vanua lelevu ia e bibi duadua ena loma ni nona vale vei ira na nona matavuvale. E tãra cake na nona bula wavoliti iratou. E cakacaka voleka toka ga ki vale, ka vakavuqa na nona dau laki vakasigalevu vata kei na watina kei ira na luvena gone sobu. Eratou vakaitikotiko voleka sara na nona matavuvale vei keirau kei Sisita Eyring. Eratou dau qarauna na neirau lomani-bai me vaka ga e nodratou. Na luvequ tagane oqo e sega walega ni bula tiko me rawata na bula tawamudu ia e bula me ra wavoliti koya talega me tawamudu na nona matavuvale ka sa vakasoqoni ira wavokiti koya tiko.

Na bula tawamudu sai koya na bulatiki ni duavata, ena matavuvale, vata

kei na Tamana, na Luvena, kei na Yalo Tabu. Ena rawa duadua ga na bula tawamudu mai na idola ni matabete ni Kalou, ka ra a vakalesui mai vua na Parofita o Josefa Simici. Nomu taura toka na takete tawamudu oqori e matadra na itabagone o liutaka sa tautauvata ga na kena cecere kei na isolisoli e rawa ni ko solia vei ira. Mo na cakava tau-mada ena nomu ivakaraitaki ena nomu matavuvale. Ena sega beka ni vakamatavuvale tiko ena Lotu o ira o liutaka tiko, ia au boleki kemuni mo ni vukei ira me ra vakila ka gadreva na loloma ena yasa ruarua ni ilati.

Na papa ni balavu au vakamacalataka tiko e dua ga na sala me ra vukei kina na itabagone me ra raica na veika vakasakiti e raica vei ira na Kalou kei na nodra veisiga ni mataka kei na veiqaravi duatani sa vakarautaki me ra solia. Ena vukei iko o Koya mo raica na ivakarau e rawa ni o cakava kina vei ira na luvemu kei ira tale eso na itabagone o liutaka. Ia ni o vakasagara ena yalomasumasu mo raica na veisiga sa bera mai oqo ena vukumu, ka qai tukuna vei ira na itabagone vakayadua, ena yaco mo kila ni Kalou e lomani ira yadua na Luvena me vaka ni ra tamata ka raica vei ira yadua na veisolisoli cecere ka duidui.

Me vaka e dua na tama au a vakalougatataki meu raica na veisiga ni mataka cecere ena matanitu ni Kalou ena vukudra na luvequ yalewa ka vakakina o ira na luvequ tagane. Niu vakasagara na veituberi ena yalomasumasu, a vakaraitaki vei au e dua na sala meu vukei ira kina na luvequ yalewa mera raica ka kila na veivakabauti ni Kalou ena vukudra ni ra italai ka rawa ni ra tara na Nona matanitu.

Ni ra se gone na luvequ yalewa, au raica ni rawa ni keimami vukei ira eso me ra vakila na nodra loloma ko ira era sa tu ena daku ni ilati, ena veibatamata kece sara. Au kila ni loloma oqori e yaco mai ena veiqaravi ka vakauqeta na inuinui ni bula tawamudu.

Keitou mani ceuta eso na papa ni madrai ka keitou biuta kina e dua na ibuli madrai vavi e vale ka keitou lako vata ka veisoliyaka na neitou isolisoli vei ira na yada, dawai, kei na veimatavuvale. Na itukutuku au ceuta ena

O ira na Vakaitutu Raraba ni Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai

Okotova 2012

NA MATAVEILUTAKI TAUMADA

Henry B. Eyring
Matrai ni Daunivakasala

Thomas S. Monson
Peresitedi

Dieter F. Uchtdorf
Karua ni Daunivakasala

NA KUORAMU NI IAPOSITOLO LE TINIKARUA

Boyd K. Packer

L. Tom Perry

Russell M. Nelson

Dallin H. Oaks

M. Russell Ballard

Richard G. Scott

Robert D. Hales

Jeffrey R. Holland

David A. Bednar

Quentin L. Cook

Todd Christofferson

Neil L. Andersen

NA MATAVEILUTAKI NI VITUSAGAVULU

Ronald A. Ricksband

Walter F. González

L. Whitney Clayton

Donald L. Hallstrom

Todd R. Callister

Richard J. Moynis

Craig C. Christensen

NA IMATAI NI KUORAMU NI YITUSAGAVULU

(veitaravi vakamatanivola)

Marcos A. Adakipitis

Jose L. Alonso

Carlos H. Amado

Ian S. Ardern

Mevyn B. Arnold

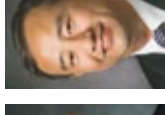
David S. Boster

Shayne M. Bowen

Craig A. Cardon

Yoon Hwan Choi

Don R. Clarke

Carl B. Cook

Lawrence E. Cornbridge

Claudio R. M. Costa

LeGrand R. Curtis Jr.

Benjamin De Hoyos

John B. Dickson

Kevin R. Dorcan

Larry Echo Hawk

Stanley G. Ellis

David F. Evans

Enrique R. Fababella

Eduardo Gavarnet

Robert C. Gay

Carlos A. Gooby

Christoffer Golden Jr.

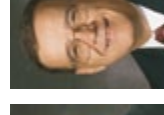
Gerrit W. Gong

C. Scott Grow

James J. Hamula

Daniel L. Johnson

Paul V. Johnson

Patrick Keaton

Paul E. Koelliker

Erich W. Kopschke

Marcus B. Nash

Brent H. Nielson

Allan F. Packer

Kevin W. Pearson

Anthony D. Paktas

Paul B. Pieper

Rafael E. Pino

Bruce D. Porter

Dale G. Renlund

Michael T. Ringwood

Lynn G. Robbins

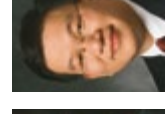
Joseph W. Sironi

Steven E. Snow

Ulisses Soares

Michael John U. Teb

José A. Teixeira

Juan A. Uceda

Wilford W. Andersen

Koichi Aoyagi

Randall K. Bennett

Bruce A. Carlson

J. Devin Conish

Bradley D. Foster

O. Vincent Hableck

Larry R. Lawrence

Per G. Malm

James B. Martino

Jairo Mazzagardi

Kent F. Richards

Gregory A. Schwitzer

Kent D. Watson

Larry Y. Wilson

NA MATABISOPI VAKATULEWA

Gérard Caussé
Matani ni Daurivakasala

Gary E. Stevenson
Bisopi Vakatalewa

Dean M. Davies
Kara ni Daurivakasala

W. Craig Zurich

Claudio D. Zurich

Jorge F. Zabalza

Kazuhiko Yamashita

Scott D. Whiting

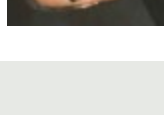
F. Michael Watson

William R. Walker

W. Christopher Waddell

Francisco J. Vinas

Sa vakavinavinakataki dina na ka, a vakatoka o Peresitedi Monson me “dua na ka ka sa dau vou tu ga e veigaua,” era a rekitaka na Yalododonu Edaidai wavokiti vuravura na veivakalougatataki ni koniferedi raraba. Era taba tu oqo me cowiri mai na imatau me tekivu mai cake o ira na lewenilotu kei na daukaulotu e Quelimane, Mozambique; Tallinn, Estonia; Warsaw, Poland; Mexico Siti, Mexico; Edinburgh, Sikoteladi; Taipei, Taiwan; vakakina e Gaborone, Botswana.

papa ni madrai yadua oqori e vaqo, “J’aime et J’espere,” Vakavaranise ni “Au loloma ka nuitaka.” Na ivakadinadina ni nodra iloloma vakayalo e kune sega walega ena papa au ceuta ia e qai matata cake ni keitou sa veisoliyaka yani vei ira era gadreva, ka ra sotava tu na mosi se na lolosi, na veivakadeitaki ni nona iloloma na iVakabula kei na Nona Veisorovaki e rawa ni vakavurea na ramase uasivi sara ni inuinui. Oqo na bula tawamudu vei ira na luevu yalewa kei keitou yadua.

Eso beka era na vakasamataka, “Baraca Eyring, o kaya tiko beka ni dononu meu vulica meu dau ceuceu?” Na kena isau e sega. Au a vulica ga na ceuceu ena nona veivuke e dua na qasenivuli ka kenadau, o Elder Boyd K. Packer ena gauna oya. Na maqosa lailai au bau rawata e vu mai na nona isolisoli cecere vakadauceuceu kei na nona dauvosota vaqasenivuli. Na mataqali dauveituberi vakataki Peresitedi Packer e rawa ga ni soli mai lomalagi. Ia e levu tu na sala e rawa ni o bulia kina na yalona e dua na gone ka sega kina na ceu papa kau se ivakarau ni balavu me baleti ira.

Me vakaoqo, na tekenoloji vovou ni veitaratara sa rawa kina ni wasei na itukutuku eso ni vakabauta kei na inuinui me kosova na veimaile e tawasei keda, walega oqo ka na lailai se sega ni saumi. Dau vukei au na watiqo ena ka oqo. Keirau tekivu ena neirau veitalanoa ena talevoni kei ira na makubui keirau kei na luvei keirau e rawa ni keirau veitaratara kaya. Keirau dau kerei ira me ra wasea mai na italanoa eso ni nodra rawa-ka yadua kei na veiqaravi era vakayacora. Keirau dau sureti ira talega me ra vakau itaba mai ni veicakacaka oqori. Keirau dau vakayagataka na itaba eso oqori me ivakaraitaki ni vica na parakaravu itukutuku. Keirau dau soqona e dua se rua na tikina mai na iVola i Momani. Erau na sega beka ni taleitaka sara o Nifai kei Momani na ivakatagedegede vakayalo ni neirau itukutuku se na lailai ni cakacaka e caka me rawa kina na ka keirau vakatoka me “iVolaniveisiga ni Matavuvale: Na Peleti Lalai.” Ia keirau sa vakalougatataki kei Sisita Eyring ena sasaga oya. Keirau vakila na veivakauqeti ena neirau digitaka na

malanivosa ni ivolanikalou kei na itukutuku leleka ni ivakadinadina keirau vola. Ka keirau raica na kena ivakadinadina ena nodra bula ena kena vago lei na yalodra vei keirau ka vakakina vua na iVakabula kei lomalagi.

Era tu tale eso na sala me da dolele yani kina, o ni sa cakava tiko e vuqa. Na nomuni itovo ni masu vakamata-vuvale kei na wili ivolanikalou ena vakavuna e vuqa na balolo ni vakanananu kei na veisau lelevu ni yalo mai na kena o ni vakila tiko ena gauna oqo. Na itaviqaravi vakayago sara mada ga, me vaka na lako ki na dua na qito se sara iyaloalo, e rawa ni bulia na yalona e dua na gone. E sega ni ka bibi na itaviqaravi, ia na veika eda vakila ena gauna e caka tiko kina. Au sa raica rawa e dua na vakatovotovo vinaka me kilai kina na itaviqaravi ka rawa ni vakavuna na veisau ena nona bula e dua na itabagone. Oya me ra vakatura e dua na itaviqaravi era dau taleitaka ka ra vakila ni yaco mai me vaka ni isolisoli va-Kalou. Au kila mai na veika au sa sotava ni rawa oqori.

Ena gauna au dikoni kina niu yabaki 12, au a vakaitikotiko mai New Jersey, 50 na maile (80 km) mai na siti o New York. Au tadra niu a dua na dau qito veitavi kilai levu. A vakadonuya o tamaqu me kauti au ki na dua na qito ka vakayacori ena rara makawa dau talanoataki na Yankee Stadium ena Bronx. Au se rawa ni raica toka ga na cawi ni itavi ena nona tavia o Joe DiMaggio e dua na wavoki vakadua ka tau mai ki na loma ni valenisarasara keirau dabe veitikivi toka kina kei tamaqu, na gauna duadua ga keirau bau lako vata kina ki na dua na qito levu ni veitavi.

Ia e dua tale na siga vata kei tamaqu a veisautaka vakadua na noqu bula. A kauti au mai New Jersey ki na nona vale e dua na peteriaki tabaki e Salt Lake City. Au se bera vakadua ni raica na tamata oya. A biuti au ga e matanikatuba o tamaqu. A kauti au na peteriaki ki na dua na idabedabe, biuta na ligana e uluqu, ka cavuta e dua na veivakalougatataki me vaka na isolisoli mai vua na Kalou ka okati kina na kena tukuni na gagadre cecere ni yaloqu.

E kaya ni o au e dua vei ira ka a tukuni kina, “Sa kalougata ko ira sa dautataro.”⁶ Sa dua na ka na noqu kurabui ni rawa ni kila e dua na vulagi uasivi sara na yaloqu kau mani dolava na mataqu meu raica na rumu e yaco tiko kina na cakamana oqo. Na veivakalougatataki oqori ni veika au rawa ni cakava sa bulia na noqu bula, na noqu vakawati, kei na noqu veiqaravi vakamatabete.

Mai na veika oqori kei na veika e tarava mai, au rawa ni vakadinadinataka, “Raica sa sega ni rawata na isolisoli kecega na tamata yadua, ia sa vuqa na isolisoli, ka sa soli vei ira na tamata yadua me vaka sa lewa na Yalo ni Kalou.”⁷

Ena nona vakatakila vei au na Turaga e dua na isolisoli, sa rawa kina vei au meu kila ka vakavakarau ki na madigi eso meu vakayagataka ena nodra vakalougatataki o ira au dau lomana ka qarava.

E kila na Turaga na noda isolisoli. Na noqu bolebole vei iko kei au sai koya me da masuta me da kila na isolisoli e soli vei keda, me da kila na ivakarau me da vakatorocaketaka kina, ka kila na madigi sa vakarautaka vei keda na Kalou me da qaravi ira kina na tani. Ia me kena ilutua, au masuta mo ni na vakauqeti mo ni vukei ira tale eso me ra kila na nodra isolisoli digitaki ni veiqaravi mai vua na Kalou.

Au yalataka vei kemuni ni kevaka o ni kerea, o ni na vakalougatataki mo ni vukea ka laveti ira tale eso ki na ivakatagedegede cecere ni nodra veiqaravi vei ira era liutaka ka lomana. Au vakadinadinataka vei kemuni ni bula tiko na Kalou, ni Karisito o Jisu, oqo na matabete ni Kalou, eda taura tu, ka sa vakarautaki keda na Kalou ena veisolisoli digitaki me da qaravi Koya me sivia na noda inuinui talei duadua. Ena yaca i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Aisea 40:29–31.
2. Na Vosa Vakaibalebale 28:1.
3. *Autobiography of Parley P. Pratt*, ed. Parley P. Pratt Jr. (1938), 211.
4. Vunau kei na Veiyalayalati 62:3.
5. Joni 17:3–4.
6. Maciu 5:9.
7. Vunau kei na Veiyalayalati 46:11.

Mai vei Peresitedi Thomas S. Monson

Raici Ira na Tani ena Vanua e Rawa ni ra Yaco Kina

Sa dodonu veikeda meda dau raici ira na tamata sega ni me vaka ga na kedra ituvaki ena gauna oqo ia me vaka na ka era rawa ni na yacova yani.

Kemuni na taciq, dau vakarua e veiyabaki me sinai vutuvutu na Vale ni Koniferedi mai vei ira na matabete ni Kalou ni da soqoni vata me da rogoca na itukutuku eso ni veivakauqeti. E dua na yalo vakasakiti e dau robota na soqoni raraba ni matabete ena Lotu. Na yalo oqori e dau cila yani mai na Vale ni Koniferedi ka curuma na veivale era soqoni kina na luvena tagane na Kalou. Eda sa vakila dina na yalo oqori ena bogi nikua.

Ena vica na yabaki sa oti, ni se bera ni tara na Vale ni Koniferedi totoka oqo, a tiko e dua na vulagi sarasara ena Lomanibai ni Valetabu e Salt Lake ena dua na soqoni ni Koniferedi Raraba ena Valecavu. A rogoca na nodra itukutuku na Veitacini iLiuliu. A vakarorogo ki na masu. A rogoca na ivakatagi kei na nodra sere totoka na Matasere ni Valecavu. E qoroqoro ena vakasakiti ni irogorogo ni oqani ni Valecavu. Ni sa tini na soqoni a rogoci na nona tukuna, “Au na solia na veika kece au taukena kevaka au kila ni dina na veika era

tukuna na vosa nikua.” Ena dua tale na kena vosa, “e tukuna tiko o koya au diva ga me a dua na noqu ivakadinadina ni kosipeli.”

E sega tale ni dua na ka ena vura-vura oqo me na solia vakalevu cake na vakacegu kei na marau mai na ivakadinadina ni ka dina. E dina ni duidui na kena ivakatagedegede, ia au vakabauta ni turaga kece se gonetaganane e tiko oqo ena bogi nikua e tiko e dua na nona ivakadinadina. Kevaka o nanuma ni se bera ni tiko vei iko na titobu ni ivakadinadina o gadreva, au vakauqeti kemuni mo ni cakacaka mo ni rawata na ivakadinadina vaqori. Kevaka sa kaukauwa ka titobu tiko, cakacakataka me vaka tu ga kina. Sa dua na veivakalougatataki levu e noda ni da kila tu na dina.

Na noqu itukutuku ena bogi nikua kemuni na taciq, oya ni ra sega ni wili rawa na tamata ka lailai se sega sara tu ga na nodra ivakadinadina ena gauna oqo, era na rawa ni ra rawata talega na ivakadinadina vakaoqori

kevaka eda tu vakarau me da wasea na noda me vukei ira me ra veisau. Ena so na gauna e rawa ni *da* vakarautaka na vakasama ni veisau. Au a tukuna e liu o ira era sa lewenilotu tu ia era se bera ni soli ira taucoko sara ki na kosipeli ena gauna oqo.

Ena vuqa na yabaki sa oti, ena dua na koniferedi ni iwasewase ka a vakayacori mai Helsinki e Finland, au a rogoca e dua na itukutuku qaqa, sega ni guilecavi rawa ka a tukuni ena dua na soqoni ni tina kei na luvena yalewa. Au sega ni guilecava rawa na itukutuku oqori, e dina ni sa oti e 40 na yabaki mai na gauna au a rogoca kina. Ena maliwa ni dina e vuqa a cavuta o koya e vosa tiko, e kaya ni dau gadreva e dua na marama me tukuni vua ni marama totoka. E gadreva me dau tukuni vua na bibi ni kena yaga. Ena gadreva me tukuni vua ni da sa kalougata ni mai tiko vata kei keda.

Kemuni na taciq, au kila ni o keda na turaga eda tautauvata sara ga kei ira na marama ena tikina oqo. Eda gadreva me dau tukuni vei keda ni tu na keda yaga bibi, ni da tamata nuitaki ka veivakalougatataki na noda tiko voli. Eda gadreva me soli vei keda na galala me da veiqaravi. Ena vukudra na lewenilotu era sa luluqa yani vakalotu se o ira era dau lokuyara ka lomalomarua voli, e rawa ni da vaqara na sala me da yacovi ira yani kina. Na nodra kerei me ra veiqaravi ena so na vanua e rawa ni o koya sara ga na veisureti era gadreva me ra bulabula tale mai kina vakalotu. Ia o ira na iliuliu e rawa ni ra veivuke ena gauna vaqo era dau vakataratutu ena so na gauna. E dodonu me da nanuma tiko ni rawa ni veisau na tamata. E rawa ni ra vakanakadukuya na itovo ca. E rawa ni ra veivutuni mai na ivalavala ca. E rawa ni ra taura ena bula kilikili na matabete. Ka rawa ni ra qarava vagumatua na Turaga. Meu tukuna mada eso na kena ivakaraitaki.

Niu se qai lewena na Kuoramuni iApositolo Le Tinikarua ena imatai ni gauna, a donumaki au na madigi meu tomani Peresitedi N. Eldon Tanner, e dua na daunivakasala nei Peresitedi David O. McKay, ki na dua na koniferedi ni iteki mai Alberta e Canada. Ena

gauna ni soqoni, a wilika na peresitedi ni iteki na yacadra e va na turaga ka sa ganita me ra tabaki me italatala qase. E kilai iratou na turaga oqo o Peresitedi Tanner, ni a dau tu voli e kea ena dua na gauna. Ia e kilai iratou o Peresitedi Tanner ena ituvaki ni nodratou bula e liu ka sega ni kila ni ratou sa veisautaka na nodratou bula ka sa ganita kina me ratou italatala qase.

A wilika o peresitedi ni iteki na yacana na imatai ni turaga ka kerea me tucake. E vakasolokakana mai vei au o Peresitedi Tanner, “Raici koya. Au sega sara ni nanuma me na rawata.” E wilika o peresitedi ni iteki na yacana na ikarua, ka tucake. E cuqeni au tale o Peresitedi Tanner ka tukuna na nona kurabui. E vakakina vei iratou kece na turaga e va oqori.

Ni oti na soqoni, a donui keirau kei Peresitedi Tanner na madigi me keirau vakacautaki ira na le va na turaga oqo. Era a vakaraitaka ni rawa ni veisau na tamata.

Ena yabaki 1940 vakacaca kei na 1950 vakacaca, e dua na ivakatawa ni kaivesu mai Amerika, o Clinton Duffy, a kilai levu sara ena nona dau saga me vakacokotaki ira na turaga ena nona valeniveivesu. A kaya vaqo e dua na dauveivakadilo, “O sega beka ni kila ni sega ni rawa vua na leopate me veisautaka na rokana?”

Sauma vaqo o iVakatawa Duffy, “E dodonu mo kila niu sega ni cakacaka vata kei ira na leopate. Au cakacaka vata kei ira na tamata, ka ra dau veisau e veisiga na tamata.”¹

Ena vuqa na yabaki sa oti a noqu na madigi meu veiqaravi vakaperesitedi ni Tabana ni Kaulotu mai Kenada. E tiko e kea e dua na tabana ka lailai sara na kena matabete. E dau vakatulewa voli ga ena tabana oqo ena veigauna e dua na daukaulotu. Au a ciqoma e dua na veivakuqeti kaukauwa ni gadrevi me dua na lewenilotu me vakatulewa ena tabana oya.

E a tiko e dua na lewenilotu itabaqase dikoni ena Matabete i Eroni, ia a sega ni dau lako mai vakalevu se vakaitavi me rawa ni vakatorocaketaki kina na nona matabete. Au a vakauqeti meu kacivi koya me peresitedi ni tabana. Au na dau nanuma tu ga na siga au a vakatarogi koya kina. Au tukuna vua ni vakauqeti au na Turaga meu kacivi koya me peresitedi ni tabana. Ni oti na nona vosakudrukudru sara vakalevu, kei na nona veivakayaloqaqataki vakalevu na watina, sa qai tukuna ni sa na veiqaravi. Au mani tabaki koya me bete.

Sa itekivu ni dua na siga vou vua na turaga oya. A vakadodonutaki vakatotolo na nona bula, ka vakadeitaka

vei au ni sa na bulataka na ivakaro me vaka e namaki vua. Ena loma ni vica na vula a tabaki me italatala qase. Mani yaco na gauna me rau lako ki na valetabu kei na watina kei na nona matavuvale ka ratou vauci vata. Eratou laki kaulotu na luvedrau ka vakamau ena vale ni Turaga.

Ena so na gauna na nodra kila na tacida ni ra gadrevi ka tu na kedra yaga e rawa ni vukei ira me ra kalawa yani ka soli ira ka ra bulabula vakaulotu. E rawa ni dina oqo vei ira na matabete veitalia na nodra yabaki. Sa noda itavi me da solia vei ira na madigi me ra bula me vaka na kena ivakarau. E rawa ni da vukei ira me ra lako sivita na nodra malumalumu. Me da tara cake na taledi ni nodra raici na turaga, sega ena kedra ituvaki ena gauna oqo ia na kedra ituvaki ena vanua e rawa ni ra yacova yani ni ra sa rawata na nodra ivakadinadina ni kosipeli i Karisito.

Au a tiko ena dua na soqoni mai Leadville e Colorado. E tu o Leadville ena dua na vanua ka sivia ni 10,000 na fiti (3,000 m) mai delaniwai. Au nanuma toka na soqoni oya baleta na kena rewaicake, ia au nanuma talega na veika a yaco ena bogi oya. E vica walega na matabete era a tiko rawa. Me vaka na tabana ni Kaulotu e Kenada, e vakatulewa tiko ena tabana

oia e dua na daukaulotu ka a dau vaka tu ga kina.

A dua na soqoni vinaka ena bogi oia, ia ni laga tiko na sere ni suka, a yaco mai vei au na veivakauqeti ni dodonu me dua ga na kai vanua oia me peresitedi ni tabana. Au vuki vei peresitedi ni daukaulotu ka taroga, “E sega beka ni dua eke e rawa ni vakatulewa—e dua na kai vanua qo?”

E sauma, “Au sega ni kila e dua.”

Ni lagati tiko na sere oia au a raici iratou matua toka na turaga eratou dabe toka ena imatai ni tolu na iyatu dadedabe e liu. E vaka me gole tiko na mataqu vua e dua vei iratou. Au kaya vua na peresitedi ni kaulotu, “E rawa ni veiqaravi o koya vakaperesitedi ni tabana?”

E sauma, “Au sega ni kila. De rawa beka.”

Au kaya “Peresitedi, au na kauti koya ki na rumu kadua ka vakatarogi koya. Mo vosa tiko ni oti na sere ni suka me yacova ni keirau lesu mai.”

A tinia o peresitedi ni kaulotu na nona ivakadinadina ni keirau a lesu tale yani ki na rumu. Au mani kacivaka na yacana na baraca oia me peresitedi vou ni tabana. Mai na siga oia, sa liutaka kina na tabanilotu mai Leadville e Colorado e dua ga na lewenilotu mai kea.

Na ivakavuvuli vata oqo, kemuni na taciq, e baleti ira talega era se bera ni lewenilotu. Sa dodonu veikeda meda dau raici ira na tamata sega ni me vaka ga na kedra ituvaki ena gauna oqo ia me vaka na ka era rawa ni na yacova yani., ni ra sa lewe ni Lotu, ni sa dua na nodra ivakadinadina ni kosipeli, ka ra sa bulataka na kena ivakavuvuli.

Ena yabaki 1961 a vakayacori e dua na koniferedi ni vuravura raraba me baleti ira na peresitedi ni kaulotu, ka ra kau mai na peresitedi kece sara ni kaulotu ki Salt Lake City me baleta na soqoni oqori. Au a lako ki Salt Lake City mai na noqu tabana ni kaulotu e Toronto, Kenada.

Ena dua vei ira na soqoni oqori, se qai lesu wale mai kina ena nona vakatulewa voli ena veitabana ni kaulotu mai Peritania kei na ra kei Iurope o N. Eldon Tanner, ka iVukevuke ena

Kuoramu ni Le Tinikarua ena gauna oia. A tukuna na veika me baleta e dua na daukaulotu qaqa duadua au a bau sotava ena gauna oia mai na veivakatarogi e dau vakayacora. E kaya ni ena gauna e vakataroga kina na daukaulotu oia, a kaya vua, “Au vakabauta ni o ira kece na tamata o papitaisotaka era a curu mai ki na Lotu ni a soli mai na yacadra.”

E sauma na cauravou, “Sega, keirau kunei ira ena neirau vaqaqara voli.”

E tarogi koya o Baraca Tanner se cava e duatani ena nona ivakarau ni golevi ira—na cava e rui qaqa kina vaqo ka sega o ira na kena vo. E kaya na cauravou ni dau tovolea me papitaisotaki ira kece na tamata e sotava. E kaya ni kevaka e tukituki ena dua na katuba ka raica e dua na turaga ni vakatavako ka vakaisulu makawa tu ka vaka me sega ni taleitaka e dua na ka—vakauasivi na lotu—ena raitayaloyalotaka ena nona vakasama na daukaulotu se na vakacava na kena irairai na turaga oqo ena dua tale na ituvaki ni bula duidui. Ena

nona vakasama ena raici koya ni toro tu vakavinaka ka vakasote vulavula kei na tarausesese vulavula. Ka rawa ni raici koya na daukaulotu ni sa tuberi yani na turaga oqori ki na wai ni veipapitaisotaki. E kaya, “Niu raica vaqori e dua na tamata, sa dau rawa vei au meu wasea vua na noqu ivakadinadina ena ivakarau ka rawa ni tara na yalona.”

Sa noda itavi me da raici ira na noda itokani, noda icaba, ira eda tiko veivolekati ena ivakarau oqo. Vakadua tale, sa noda itavi me da raici ira na tamata yadua sega ena kedra ituvaki ena gauna oqo ia ena kedra ituvaki era na rawa ni na yacova yani. Au vakatakekere vei kemuni mo ni vakasamataki ira ena rai oqo.

Kemuni na taciq, sa tukuna vei keda na Turaga e dua na ka me baleta na bibi ni matabete eda taura tu oqo. E tukuna vei keda o Koya ni da a ciqoma vata kei na dua na bubului kei na veiyalayalati. Sa solia vei keda o Koya na ivakaro ni sa dodonu me da yalodina ka dinata na veika kece eda

ciqoma, ka sa noda itavi me da rokova na veiyalayalati oqo me yacova na ivakataotioti. Ia na veika kecega e tu vei Tamada ena soli vei keda.²

Na yaloqaqa sa ikoya na vosa eda gadreva me da taura voleka ki utoda—na yaloqaqa me da vakana-dakuya na veitemaki, na yaloqaqa me da laveta cake na domoda ena ivakadinadina vei ira kece eda sota kaya, ka nanuma tiko ni tamata kece sara e dodonu me dua na nona madi ni rogoca na itukutuku. E sega ni dau rawarawa vei ira e lewevuqa me ra cakava oqo. Ia e rawa ni yaco me da vakabauta na vosa nei Paula vei Timoci:

“Ni sa sega ni solia mai vei keda na Kalou na yalo ni rere; a yalo ni kaukauwa ga, kei na yalololoma, kei na yalomatua.

“O koya mo qai kakua ni ma-duataka na kena itukutuku ni noda Turaga.”³

Ena Me ni 1974 au a tiko kei Baraca John H. Groberg mai na Yatu Yanuyan e Toga. A dua na iloku me keirau sikova na tui Toga, keirau sota vata kei koya ena dua na soqoni vakamatunitu. Keitou veikidavaki me vaka na kena ivakarau. Ia, ni bera ni keirau biubiu, a tukuna o John Groberg e dua na ka ka a sega ni namaki. E kaya vaqo, “Kemuni na tui, e dodonu mo ni vaka na Momani vata kei ira talega na nomuni tamata, qori ena wali kina e dua na iwase levu ni nomuni leqa kei na nodra leqa.”

A matadrede na tui ka sauma, “John Groberg, o na rairai dina beka.”

Au nanuma na iApositolo o Paula e matai Akaripa. Au nanuma na veika a tukuna o Akaripa ena vuku ni ivakadinadina nei Paula: “Sa vo e lailai mo rawai au meu lotu Vakarisito.”⁴ A yaloqaqa o Baraca Groberg me wasea na nona ivakadinadina vua e dua na tui.

Ena bogi nikua e vica vata na udolu ni keda iwiliwili era qarava tudei tiko na Turaga vaka Nona Daukaulotu. Me isau ni dua na veikacivi, era sa biuta tu mai na vale, matavuvale, itokani, kei na koronivuli ka lako yani me veiqaravi. O ira era sega ni kila era na taroga: “Na cava era sa rui dau vakaio kina vakarawarawa ka lomasoli vakalevu?”

E rawa ni ra sauma na noda daukaulotu ena vosa nei Paula, na daukaulotu era tautauvata ena dua na gauna e liu: “Ia kevaka kau sa vunautaka na itukutuku vinaka, sa sega na ka meu dokai au kina: ni kau sa vakasaurarataki; io, sa ca sara vei au, kevaka kau sa sega ni vunautaka na itukutuku vinaka!”⁵

E sega tale ni dua na itukutuku e tautauvata cake ka tiko ena ivolanikalou, sega ni dua na itavi e veivauci cake, e sega ni dua na ivakaro e dodonu cake mai na idusidusi a solia na Turaga sa vakaturi cake tale ena Nona rairai mai Kaleli vei iratou na tisaipeli e tinikadua. E kaya o Koya:

“Sa soli mai vei au na lewa kecega mai lomalagi kei vuravura.

“O koya mo dou qai lako ka vakalotutaki ira na lewe ni veivanua kecega, ka papitaisotaki ira ena yaca ni Tamamudou, kei na Luvena, kei na Yalo Tabu:

“Vakavulici ira me ra vakabauta na ka kece kau a vosa kina vei kemudou: ka mo dou kila au sa tiko vata kei kemudou ena veisiga kecega, ka yacova na ivakataotioti kei vuravura.”⁶

Na ivakaro vakalou oqo, kei na kena yalayala lagilagi, sa noda ibole nikua, me vaka ena gauna ni nona bula vakayago. Na cakacaka ni kau-lotu sa dua na ivakatakilakila ni Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai. A dau vaka-tu ga mai kina; ka na vaka-tu ga kina. Me vaka e tukuna na Parofita o Josefa Simici: “Mai na veika kece sara sa tukuni oti, sa itavi ka bibi duadua oya na kaburaki ni Kosipeli.”⁷

Ena loma ga ni rua na yabaki lekaleka, era sa na vakacavara kina o ira kece sara na daukaulotu tudei era veiqaravi tiko ena gauna oqo ena mataivalu vakaturaga ni Kalou oqo na nodra itavi ka ra sa na lesu ki na nodra veivale kei na nodra daulomani. Era sa kunei na kedra isosomi ena bogi nikua mai vei ira na Matabete i Eroni ni Lotu. Kemuni na cauravou, ko ni sa vakarau tu li mo ni rogoca? O ni sa tu vakarau mo ni cakacaka? O ni sa vakarau tu beka mo ni veiqaravi?

A tukuna o Peresitedi John Taylor na isoqoni ni veika e gadrevi: “Na mataqali tamata eda vinakata me ra kauta na itukutuku ni kosipeli oqo sai

ira na tamata e tu vei ira na vakabauta na Kalou; na tamata era vakabauta na nodra lotu; na tamata era dau rokova na nodra matabete; . . . na tamata era vakasinaiti tu ena Yalo Tabu kei na kaukauwa ni Kalou . . . na tamata rokovi ka dokai, bula dodonu, ka savasava.”⁸

Kemuni na taciqa, sa noda yadua na ilesilesi me da wasea na kosipeli i Karisito. Ni sala vata na noda bula kei na Nona ivakatagedegede na Kalou vakataki Koya, o ira era vakarurugi ena noda veiqaravi era na sega ni cavuta na lele, “Sa oti yani na vula i matua, sa oti na vula i katakata, eda sa sega ni vakabulai.”⁹

O Koya na iVakatawa sa uasivi sara, na daukaulotu ka a sureta na kawatamata, sa solia vei keda na Nona veivakadeitaki vakalou:

“Ia kevaka drau sa vunau tiko ena nomudrau bula taucoko ka sa saumaki mai kina e dua na tamata, sa na vuabale sara na nomudrau marau ena matanitu i Tamaqu!

“Ia kevaka sa vuabale na nomudrau marau ni drau sa vakabula mai e dua ki na matanitu i Tamaqu, sa na uasivi sara na nomudrau marau kevaka drau sa vakabula rawa e lewevuqa!”¹⁰

Ena Vukuna o koya e cavuta na veimalanivosa oqo, au cavuta kina na noqu ivakadinadina. O Koya na luve ni Kalou, na noda Dauniveisereki, ka noda iVakabula.

Au masuta ni na tiko vei keda na yaloqaqa me da dodoka yani na liga ni veitokani, na yalodina me da tovolea ka tovolea tale, kei na yalomalumulumu e gadrevi me da kerea kina na Nona veituberi na Tamada ena noda vakayacora na noda ilesilesi me da wasea na kosipeli. E noda na itavi oqori, kemuni na taciqa. Ena yaca i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. In Bill Sands, *The Seventh Step* (1967), 9.
2. Raica Vunau kei na Veiyalayalati 84:33–39.
3. 2 Timoci 1:7–8.
4. Cakacaka 26:28.
5. 1 Korinica 9:16.
6. Maciu 28:18–20.
7. *Nodra iVakavuvuli na Peresitedi ni Lotu: Joseph Smith* (2007), 330.
8. *Nodra iVakavuvuli na Peresitedi ni Lotu: John Taylor* (2001), 73.
9. Jeremaia 8:20.
10. Vunau kei na Veiyalayalati 18:15–16.

Mai vei Peresitedi Henry B. Eyring

iMatai ni Daunivakasala ena Mataveiliutaki Taumada

Evei na Vale ni Vakaruru?

Na ivakaruru e vaka me dau takosova na veivuke vakalou e sega ni ologa na Kalou ia e dau ologi keda ena so na gauna. E sega vakadua ni vunitaki koya na Kalou, ia eso na gauna eda yaco me vakaoya.

Ena boto ni nona lomaleqa mai na vale ni veivesu mai Liberty, e a qolouvaka mai na Parofita o Josefa Simici: “Oi kemuni na Kalou ko ni sa tiko e vei?” E vei na vale ni vakaruru sa ubia na nomuni ivunivuni?”¹ Lewe levu vei keda, ena gauna ni lomaleqa, e nanuma ni sa yawa mai vua na Kalou. Na ivakaruru e vaka me dau takosova na veivuke vakalou e sega ni ologa na Kalou ia e dau ologi keda ena so na gauna. E sega vakadua ni vunitaki koya na Kalou, ia eso na gauna eda yaco meda vakaoya, meda ologi ena ivakaruru ni gagadre e kauti keda laivi mai vua na Kalou qai vaka me sa yawa sara ga mai ka sa sega ni rawa meda veitaratara kei Koya. Na noda gagadre, ka sega ni noda vakila “Me yaco ga na nomuni lewa,”² ena tara cake na ivakaruru ka vunitaka na Kalou. Na Kalou ena sega ni rawa me sega ni raici keda se veitaratara kei keda, ia o keda ga eda na sega beka ni rawa ni rogoci Koya se vakayacora na gagadre ni Lomana kei na Nona gauna.

Ni vakilai ni sa yawa vei keda na Kalou, ena seyavu ni da sa vakataki ira na gonelalai e matana. Qo e sega ni ka rawarawa ena dua na vuravura ka sa bini tu kina na veimataqali vakasama ka na rawa ni veisautaka na ivakaruru ni noda vakatulewa. Ia, ena vukei keda meda na qai kila na ka dina oqo: Ena voleka tiko ga vei keda na Kalou ka kila na noda gagadre ka na sega ni na vunitaki Koya mai vei ira na Luvena yalodina.

E a vakaraitaka na makubui keirau vakarua yabaki tolu na kaukauwa kei na matalia ni noda semati keda vua na Kalou. E a lako o koya kei iratou na nona matavuvale ki na dolavi ni Valetabu mai Brigham City e Utah. E a veiraiyaki o koya ena dua na rumu ena loma ni vale totoka o ya ka taroga, “Nau sa evei ga o Jisu?” Vakamascalatata vua o tinana ni o koya ena sega ni raici Jisu e valetabu, ia ena rawa ni vakila na nona lomani koya e yalona. Vakasamatata vakamalua o Eliza na ka e tukuna o tinana ka sa duavata kina ka kaya yani, “Oi, se

lako tu o Jisu me laki vukea e dua.”

Sega ni dua na vale ni vakaruru e vakalatilati vei Eliza ena nona sa kila na ka dina e yaco. Voleka sara vua na Kalou ka voleka talega na Kalou vua. E kila ni valetabu na vale ni Kalou ka kila talega ni o Jisu Karisito e tiko na yagona ka na rawa ni na tiko ga ena dua na vanua ena dua na gauna.³ Kevaka me a sega ni tiko ena Nona vale, ka sa kila na ka oya, ka kena ibalebale ni tiko tale ena dua na vanua. Ia mai na ka e kila baleta na iVakabula, e kila ni tiko qo o Koya ena dua na vanua ka caka vinaka tiko vei ira na luvena na Tamana. E matata e ke ni o koya e via raici Jisu, sega ni ka me vaka na caka mana ni o koya e bula dina tiko, ia e baleta ga na nona lomani Koya.

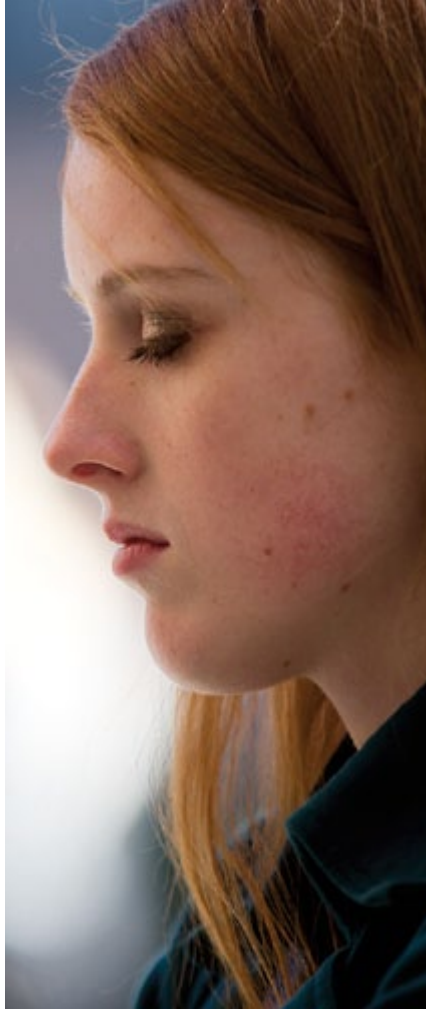
Sa rawa ni vakatakila vua na Yalotabu ena nona vakasama vagone kei na yalona na veivakacegui eda vinakata taucoko tiko. E bula tiko o Jisu Karisito, e kilai keda, e wanonovi keda tiko, ka na maroroi keda. Ena gauna ni mosi, galili, se veilecayaki, ena sega ni gadrevi meda na raici Jisu Karisito sara me da na qai kila ni kila vinaka tiko o Koya na veika e yaco tiko, ka sa Nona itavi me veivakacegui.

Au kila ni ka e sotava qo o Eliza e rawa ni noda ena gauna eda sa na qase cake mai kina. Ena gauna au se qai tekivu cakacaka kina, au a cakacaka sara vakaukauwa meu rawa ni laki parofesa ena Stanford University. Au nanuma niu sa tauyavutaki au vinaka kei iratou na noqu matavuvale. Keitou a bula voleka toka ga vei iratou na matavuvale nei watiqo, ka sa totoka sara tu ga na bula ni veisiga. Ena kena itagede ni vuravura, au sa bau rawa-ka sara toka ga. Ia, sa qai solia vei au na Lotu na madigi meu biuti Kalifonia ka lako ki Ricks College mai Rexburg, Idaho. Na noqu ituvatuva ni bula sa vaka e vale ni vakaruru me lati au mai vua na Tamada, ka kilai au vakavinaka sara vakakina na veika sa waraki au tu mai liu. Ia, au kalougata niu kila ni veika cava ga au sa bau rawata toka kei iratou na noqu matavuvale, sa isolisoli kecega mai vua na Kalou. Au sa qai vaka e dua na gonelailai ena noqu tekiduru ka masulaka meu kila na cava meu cakava. Au vakila niu rogoca rawa e dua na domo

ni kaya mai, “Qori na noqu koronivuli.” Sega tale ni dua na vale ni vakaruru e vakalati au mai vua na Kalou. Ena vakabauta kei na yalomalumalumu au solia kece na noqu bula Vua ka vakila sara ga na Nona veimaroroi kei na Nona sa volekati au.

Na veiyabaki au tu kina e Ricks College, sa ikoya na gauna au tovolea meu kila na loma ni Kalou ka cakava vakakina, kauta laivi sara ga na vale ni vakaruru ka dau vakalatilati ena nona via veituberi na Kalou ena noqu bula. Niu sa sasaga meu cakava na lomana, au vakila niu sa voleka sara Vua, kau vakila ni kila tu o Koya na veika au gadreva ena noqu bula ka gadreva meu bula marau. Ia, me vaka ga mai Stanford, sa baci tekivu babasika yani vei au na veika ni vuravura. Dua vei ira na cakacaka isau vinaka sa soli mai vei au, ena gauna au sa vakacavara sara tu ga kina na yabaki lima ni noqu veiqaravi mai Ricks College. Au a vakasamataka na isolisoli oqo, ka masulaka, ka laki veitalanoataka talega kei iratou na Mataveiliutaki Taumada. Ratou vakalomavinakataki au mai, ena veiwali ka sega toka na kena veidusimaki ki na noqu bula. A vakarorogo vei au o Peresitedi Spencer W. Kimball ena isolisoli au a ciqoma mai na dua na kabani levu ka qai kaya cake mai, “Ia, Hal, qori sa dua na madigi vinaka. Kevaka me keitou na qai vinakati iko, keitou sa na kila tiko na vanua me keitou kunei iko kina.” Eratou na kila na vanua me ratou na kunei au kina, ia na noqu gagadre me baleta na noqu rawa-ka vakacacacaka, a sa vakalatilati ena noqu sasaga meu raica na Kalou ka na dredre sara vei au meu rogoca ka muria na Nona veisureti.

E kidava o watiq na ka oqo, ka sa vinakata sara ga me kakua ni keitou biuti Ricks College. Au a kaya, “sa rauti au vinaka oqori.” Ia e vinakata ga o koya, vakayalomatua, meu rawata ga vakai au na noqu ivakatakila. Au sa qai baci masu tale. E matata vinaka sara ga mai na kena isau ni kaya mai na domo e yaloqu, “Au sa na *vakadonuya* me toso tale mada na nomu tiko e Ricks College.” Na ka au gadreva vakataki au sa vaka me vakataotaka na noqu ciqoma na ivakatakila e dodonu meu

ciqoma, ni sega ni vunitaki na Kalou mai vei au sa vakarau tu me sauma ena noqu vakatataro yani Vua ena vakabauta kei na yalomalumalumu.

Ni oti e tolusagavulu na siga na noqu sega ni vakadonuya na cakacaka oya, ka tiko ga e Ricks College, a kabasu na Teton Dam. A kila na Kalou ni na kabasu na ilati ni wai (dam) ka ra na vinakata na drau na tamata na veivuke. E vakatara o Koya meu vaqara ivakasala ka rawata na Nona veivakadonui ni noqu tiko e Ricks College. E kila o Koya na inaki kece ena kena rawa ni yaga na noqu veiqaravi ena koronivuli vakakina mai Rexburg. Au a kerea wasoma vua na Tamada Vakalomalagi me solia o Koya vei au meu cakava na veika o ya mena vukei ira kina na tamata ena vuku ni nodra veivale kei na bula sa vakacacani. Au vakayagataka e vuqa na aua vata kei ira eso me kau laivi na soso kei na wai e vale. Na noqu gagadre meu kila ka cakava na Lomana sa solia vei au e dua na madigi ni vakasaqaqara e vuniyaloqu.

Na veika e yaco o ya e vakaraitaka tiko e dua tale na sala e rawa ni da bulia kina na ilati ni noda kila na loma ni Kalou ena noda bula se vakila na Nona loloma vei keda: e sega ni rawa meda usumaka ga na *noda* ituvatuva ni sa tu rawa na Nona vakai koya na Turaga. Au a nanuma niu sa vakayagataka e dua na gauna vinaka ena noqu veiqaravi e Rexburg ka au sa vakatotolo meu toso sara. Ena so na gauna ni da cakava me vaka na noda ituvatuva ena rawa ni vakabuwwataka na Lomana kivei keda.

Mai na Valeniveivesu e Liberty e a kerea kina na Parofita o Josefa vua na Turaga, me togotitaki ira era vakararawataki ira tiko na lewe ni Lotu mai Missouri. Sa nona masu me na totolo na veivakanakuitataki. Ia na Turaga e qai sauma lesu mai ena “yabaki vica mada,”⁴ sa na qai sauma kina o Koya vei ira na meca ni Lotu. Ena tikina e 24 kei na 25 ni Wase 121 ni Vunau kei na Veiyalayalati, e kaya kina o Koya:

“Io, au sa raica kau sa kila na nodra cakacaka kece ga, ia ena tau vei ira na noqu cudru waqawaqa ena kena gauna;

“Raica sa dui tu na gauna era na tarogi kina na tamata yadua ena nodra cakacaka.”⁵

Ena takali na vale ni vakaruru ni da sa vakila ka masuta, “Me yaco ga na nomuni lewa” ena “Nomuni gauna.” Na Nona gauna me sa na voleka sara vei keda me vaka ni da kila tu ni o Koya e taleitaka ga na ka e vinaka vakaoti.

Dua vei ira na vugoqu yalewa a vakila tu ena vica na yabaki ni a solegi koya na Kalou ena dua na vale ni vakaruru. E tolu tiko na luvena na gonemarama oqo, ka gadreva tu me so tale na luvena. Ni oti e rua na nona vakalutu sa vaka me veisau na nona masu ni kerekere ki na masu ni nuiqawaqawa. Ni sa toso na veiyabaki ni dravuisiga sa vaka me temaki koya na yalocudrucudru. Ni sa lako ivuli na luvena gone taudua, sa vaka me dau vakaleqa na nona vakasama vakatina na lala ni loma ni vale sa vakatalega kina na nodra dau bukete o ira era sega ni namaka se vinakata. Sa mai vakataki Meri tu na nona bula ni a kaya, “Raica na vada ni Turaga.”⁶ E dina

ni a dau kaya na vosa oqo e yalona, ia e sega ga ni dau rogoca na kena isau.

Sa qai sureti koya o watina me rau lako vata ena dua na veisiko vakacacaka ki Kalifonia me rawa ni vakamarautaki koya tu. Ni lako o watina ki na bosa, a taubale voli o koya ena baravi lala totoka. Ena veisiriyaki tu ni vakanananu ni yalona, a qai masu ena domolevu. Me kena imatai, a sega taumada ni kerea me dua tale na luvena ia na veidusimaki ga vakalou. “Tamaqu Vakalomalagi,” e tagica, “Au na solia vei kemuni na noqu gauna taucoko, ia ni vakaraitaka vei au na veika me na vakatawana.” E vakaraitaka na nona tu vakarau me kauti iratou na nona matavuvale ena vanua cava ga e gadrevi me ratou lako kina. Na masu oya a kauta mai e dua na vakacegu duatani sara. E sega ni kauta mai na vakasama ni ka e a vinakata, ia ena imatai ni gauna ni veiyabaki e a vakalomavinakataka na yalona.

Na masu e kauta laivi na vale ni vakaruru ka dolava na katuba kei lomalagi. Ena loma ga ni rua na macawa e a vakila ni sa kunekunetaka tiko e dua na gone. Na gone vou o ya sa yabaki dua tiko ena gauna e yaco mai kina vua na luvei keirau tagane kei na vugoi keirau yalewa na kaci ni laki kaulotu. Me vaka ni sa yalataka oti tu ni na lako ka cakava na veika cava ga ena vanua cava ga, e a biuta vakatikitiki na lomataqaya ka kauti ira yani na luvena ki na vanua ni kaulotu. A laki sucu tale e dua na luvena ena buturara ni kaulotu ena gauna ni veisau ilesilesi.

Ni da sa muria vakatabakidua na ivakaro mai lagi me vaka na tinanigone lailai oqo, sa na ganita me na vagalalataki na vale ni vakaruru vakayalo ka dau vakaruguti keda tu. Ia ena sega ni vakadeitaka ni na saumi mai na noda masu ena gauna sara ga oya.

Na yalo i Eparama sa dodonu rawa tu ni se bera ni kunekunetaki Aisake o Serai, ka se bera talega ni rau ciqoma na nodrau vanua yalataki. Duatani toka na ituvatuva mai lagi me vakacokotaki rawa mada. Na inaki oqori e sega walega ni baleta na tarai cake ni nodrau vakabauta o Eparama kei Serai, ia e tuberi rau ena ivakavuvuli dina ka rau wasea vei ira na tani ena sala balavu

rau lakova voli mai ena vanua sa vakarautaki me nodrau. Na nona lokuyara na Turaga e vaka me dau balavu; so e taura na gauna ni bula taucoko. Ia era sa dau nakiti mera veivakalougatataki. Mera kakua ga ni gauna ni galili se rarawa se sega na vosota.

Dina ga ni nona gauna e sega ni dau noda gauna, e dodonu meda vakadeitaka ni Turaga ena dina ki na nona yalayala. Vei kemuni o ni kaya tiko ni dau dredre na tarai Koya, au vakadinadinataka ni na yaco mai na gauna me da na raici Koya kece kina ena matana votu. Me vaka ga ni gauna oqo e sega ni dua na ka me vakataotaka na nona dau raici keda mai, ena sega na ka me vakataotaka na noda rawa ni raici Koya. Eda na tucake taucoko e matana ena noda bula yadudua. Me vakataki makubui keirau vakarua, eda vinakata meda sa raici Jisu sara ga oqo, ia na noda na veitata kei koya mai na vanua ni veilewai ena taleitaki cake kevaka me taumada na noda cakava tiko na veika ena kilai keda cake kina vakavinaka o Koya. Ni da sa qaravi Koya tiko eda sa na veiuai kaya tiko ka da na voleka tiko Vua ni sa voleka na siga ka sega ni dua na ka me na vunitaki vei keda.

Na toso vua na Kalou me sa ka ni veigauna. “Ni lako mai koi kemuni sa vakalougatataki vei Tamaqu, mo ni rawata na matanitu sa vakarautaki me nomuni mai na ivakatekivu kei vuvura,”⁷ e vakavulica na iVakabula. Sa qai tukuna o Koya vei keda na kena icakacaka:

“Ni kau a viakana, ko ni solia mai vei au na kakana, au a via gunu, ko ni a vagunuvi au; au a vulagi, ko ni a kauti au ki vale:

“Luvaiwale ko ni a vakasulumi au; au a tauvimate ko ni a mai raici au; au a tiko ena vale ni veivesu ko ni a lako mai vei au.

“Ena qai vosa ko ira na Yalododonu ka kaya, na Turaga keimami a raici kemuni mada ni naica ni kemuni a viakana ka vakani kemuni se viagunu ka vagunuvi kemuni ?

“Se keimami a raici kemuni ni naica ni kemuni a vulagi ka kauti kemuni ki vale? Se luvai wale ka vakasulumi kemuni?

“Se raici kemuni ni naica ni kemuni a tauvi mate se tiko ena vale ni veivesu ka lako yani vei kemuni?

“Ena qai vosa na Tui ka kaya vei ira, Au sa kaya vakaidina vei kemuni, ni kemuni a cakava vua e dua sa lailai vei ira na wekaqu oqo ni a cakava vei au.”⁸

Ni da sa cakava na ka e vinakata me da cakava vei ira na luvei Tamana, ena vakatoka na Turaga me ka ni loloma vei Koya, ka da sa na voleka sara Vua, ni da sa vakila na Nona loloma kei na Nona veivakadonui. Ena yaco meda na vakataki Koya ka da na vakasamataka na Siga ni Veilewai ena yalo mamarau.

Na vale ni vakaruru ka vaka me vunitaki iko tiko mai vua na Kalou ena rairai rerevaki ni tamata ka sega ni gagadre ni laki qaravi eso tale. Na sasaga ni Turaga oya mera vukei na tamata. E lewe levu vei kemuni me vakataki au, e vaka me madualaka

na vosa vei ira na tamata ko ni rairai vakacudruya beka se a vakararawataki kemuni. Ia au sa raica na Turaga ni sa vakamalumalumutaka na yalo vakayadua wili kina na yaloqu. Kau sa bolei kemuni mo ni lako vaka na Turaga ki vua e dua, veitalia nomu lomarere ka laki wasea na loloma kei na veivosoti. Au yalataka e ke ni ko sa cakava vaka oya, ko na vakila na loloma ni iVakabula me baleta na tamata oya kei na nona loloma vei iko sa vaka me lako voleka sara mai. Vei iko na bolebole oya ena rairai lako mai na dua na matavuvale, se dua mai na vanua vakaitikotiko se na matanitu raraba.

Kevaka ko lako vua na Turaga mo vakalougataki ira eso tale. Ena raica ka na saumi iko. Kevaka ko na dau cakava wasoma ena veigauna, ko na vakila na veisau ena nomu bula mai na Veisorovaki i Jisu Karisito. Ena sega walega ni ko na voleka Vua, ia ko na vakila talega ni ko sa vakataki koya vakalevu cake sara tiko ga mai. Na gauna ko na raici Koya kina, me vaka ni da na raici Koya kece, sa na vaka vei iko, me vaka e a kaya o Moronai: “Ia oqo, au sa vakamoce vei kemudou, sa voleka meu lako ki na vakacegu ena parataisi ni Kalou, me yacova ni rau sa cokoti vata tale na yaloqu kei na yagoqu, ia au na qai kau cake ena lagilagi, ka rairai vei kemudou ena itikotiko ni veilewai cecere i Jiova. O Koya sa lewai ira na bula kei ira na mate, emeni.”⁹

Kevaka meda sa veiqaravi ena vakabauta, yalomalumalumu, ka vakana-mata meda cakava na loma ni Turaga, au vakadinadinataka ni vanua ni veilewai ni Kalou ena vanua taleitaki. Eda na raica na Tamada dauloloma kei na Luvena, me vaka erau sa raici keda tiko mai oqo—ena irairai e matata vinaka vata na loloma uasivi. Ena yaca tabu i Jisu Karisito. emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Vunau kei na Veiyalayalati 121:1.
2. Raica na Maciu 6:10; Luke 11:2; 3 Nifai 13:10; Ica 12:29; Vunau kei na Veiyalayalati 109:44; Mosese 4:2.
3. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 130:22.
4. Vunau kei na Veiyalayalati 121:15.
5. Vunau kei na Veiyalayalati 121:24–25.
6. Luke 1:38.
7. Maciu 25:34.
8. Maciu 25:35–40.
9. Moronai 10:34.

Mai vei Peresitedi Boyd K. Packer

Peresitedi ni Kuoramuni ni iApositolo Le Tinikarua

Na Veisorovaki

Ena veivanua cava ga era gole kina o ira na noda lewenilotu kei ira na daukaulotu, sa dua ga na itukutuku o ya na vakabauta kei na vakanuini vua na iVakabula o Jisu Karisito.

Edusimaki na noqu itukutuku vei ira era vakaleqai tu ena keda maliwa, vakacolati tu ena yalo luvuci kei na malumalumu kei na sega ni taucoko, rarawa, kei na yalolailai.

Ena 1971, au a lesi meu gole ki na veikoniferedi ni iteki mai na Ra kei Samoa, oka kina na kena tauyavutaki e dua na iteki vou ena yanuyanu o Upolu. Ni oti na veivakatarogi eso keitou a sauma e dua na waqavuka lailai ki na yanuyanu o Savai'i me laki vakayacori na koniferedi ni iteki e kea. A ro yani na waqavuka ena kena rara veico e Faala ka dodonu me ia na ilakolako lesu mai ena yakavi e tarava me keitou lesu tale mai ki na yanuyanu o Upolu.

Na siga me sa ia na seredali mai Savai'i, a tau toka na uca. Ena kena kilai ni sega ni ro rawa na waqavuka ena vanua suasua, keitou a draiva sara yani ki na ucuna e ra ni yanuyanu oqo, ki na dua na rara ni waqavuka tuvaki ca e dela ni dua na banuia lase. Keitou wawa ka sa bogi, ia a sega ni yaco mai e dua na waqavuka. Oti, keitou rogoca sara ena retio ni sa liwa tiko e dua na cava, ka sega ni vuka rawa na waqavuka. Keitou a walesi lesu ni keitou sa na lesu yani ena waqa. E dua e dodonu me na sotavi keitou mai Mulifanua.

Ni keitou sa seredali mai na toba e Savai'i, a taro sara o kavetani ni waqa 40 na fute (12- na mita) vei peresitedi ni kaulotu ke tiko vua e dua na cina li-valiva. E kalougata, ni tiko vua ka solia sara yani vei kavetani. Keitou takosova yani na 13 na maile (21 na kilomita) ki na yanuyanu o Upolu ena wasawasa voravora sara. E sega ni dua vei keitou e kila ni sa ravuta sara tikoga na yanuyanu e dua na cava rerevaki, ka keitou sa na saba donu.

Keitou yaco yani ki na toba e Mulifanua. E tiko kina e dua na icurucuru qiqo me keitou na curuma yani ena bati ni cakau. E tiko e dua na cina e delana ena baravi e cake kei na ikarua ni cina e ra e vakatakilakilatata na icurucuru qiqo. Ni vagolei yani e dua na waqa ena gadrevi me rau veidonui cake na cina, sa qai muataki yani kina vakadodonu na waqa me curu yani ena batini veivatu rerevaki ni icurucuru.

Ia ena bogi o ya sa dua tu ga na cina. Rau sa wawa tu mai matasawa na elda me sotavi keitou, ia na takoso a taura e dua na gauna balavu cake. Ni oti e vica na auwa nodrau vakaraica tiko mai me laurai na neitou waqa, rau sa wale na elda ka moce, ka guilecava me rau waqara na ikarua ni cina, na cina e ra. Sa yaco kina, me seva na icurucuru ena cakau.

*Veicina e baravi.
Waqa mai na cina rama;
Me cinavi na biau.
Dausoko era sasaga
Me ra veivakabulai.*

*Sa buto na bogi ni ca;
Cudru na biau mai wai.
Era tu na sa gadreva,
Na cina e baravi.*

*Nomu cina sa malumu;
Dausoko vakaleqai,
Toba era tovolea,
Era yali ni buto.¹*

Au vosa kina nikua vei ira era sa rairai yali ka ra sa vakasaqara tiko na cina e ra me vukea na nodra dusimaki lesu mai.

Sa kilai taumada mai na ivakatekivu ni bula oqo eda na sega ni yaco meda uasivi sara. A sega ni namaki ni da na bula voli ka sega ni voroka e dua se rua na lawa.

“A sa veimecaki na itovo vakayago kei na Kalou me tekivu sara mai na lutu i Atama, ka na vaka tu kina me tawamudu kevaka eda sa sega ni vakarorogo ki na domo ni Yalo Tabu, meda biuta tani na itovo vakayago ka yaco me tamata yalo savasava ena vuku ni soro i Karisito na Turaga.”²

Mai na Mataniciva Talei, eda kila vakavinaka ni “sa sega na ka tawa savasava sa curu rawa ki na [matanitu ni Kalou],”³ ka sa vakarautaki kina e dua na sala kivei ira taucoko era ivalavala ca mera veivutuni ka yaco mera bula kilikili kaya ena iserau ni Tamada mai Lomalagi.

A digitaki kina e dua na Daunitaro, na Dauveivueti, e dua ka bula-taka vakauasivi sara na Nona bula, sega ni caka cala, ka “vakacabori koya me isoro ni ivalavala ca, me vakayacori kina na ka sa tukuni ena vunau vei ira sa yalo raramusumusu ka bibi-voro; raica sa sega ni dua tani tale sa rawa me vakayacora na ka sa tukuni ena vunau.”⁴

Me baleta na bibi ni Veisorovaki, eda vulica ena Alama, “Raica sa kilikili me vakayacori e dua na isoro; . . . kevaka e sega era na rusa vakaidina na tamata kece ga.”⁵

A vagolea toka na waqa o kavetani ena kena a rawata rawa me veidonui ki na cina e cake e baravi ka dua na kaimua a taura toka na cina livaliva kerei mai me cinava na mua e liu, me laurai na veivatu e liu. Keitou rogoca na kena caroba na ua lelevu e cakau. Ni keitou sa raica rawa ena cina livaliva ni ra sa voleka, a kaila ena domobula o kavetani me vakasukasuka ka gole tani ka tovolei tale me kunei na icurucuru.

Ni oti e vuqa na sasaga, sa kila o koya ni sa sega ni kunei rawa na icurucuru. Keitou sa na tovolea ga me keitou yacova yani na toba e Apia ka 40 na maile (64 na kilomita) na kena yawa. Keitou sa sega ni vorata rawa na kaukauwa rerevaki ni draki. Au sega mada ni bau sotava e dua na butobuto me vaka o ya.

Keitou a sega ni toso ena imatai ni auwa, e dina ga ni sa taucoko na igu ni idini. E cola ua lelevu vakaitamera na waqa ka cegu dula e dela ni ua ka lasika mai na ivocevoce e dela ni wai. Na sautaninini ni ivocevoce e kurea vakalevu sara na waqa ni bera ni sisi yani ki yasana kadua.

Keitou a davo vakatetaba ena iubi ni kako, ka qumia toka e dua na yasana ka qamuta toka na yasana ka dua

me kakua ni kuitaki laivi. A cawadru na ligai Brother Mark Littleford ka botolaki ena ba ni waqa kaukamea e ra. A mavoa kina na yadrena, ia a tarova na ba na nona rawa ni dokaulu i wai.

Sa yaco, me keitou toso yani ka sa voleka ni kida na mataka ena neitou sa yaco rawa ki na toba e Apia. Era sa vesuvesu vata tu na waqa mera taqomaki. A vica toka na ivakatao ena ikelekele ni waqa. Keitou a qasi takosovi iratou, ka saga me keitou kakua ni vakayadrati ira era moce toka ena dela ni waqa. Keitou a gole sara yani ki Pesega, vakamamacataka na neitou isulu ka mua yani ki Vailuutai me laki tauyavutaki e dua na iteki vou.

Au sega ni kila o cei so era sa waraki keitou tiko mai na baravi e Mulifanua. Au sega ni via rogoca me ratou tukuna mai. Ia e ka dina ni sega na cina e ra, a rawa sara ga me keitou yali yani.

E tiko ena noda ivola ni sere e dua na serenilotu makawa dau lagati vagmauna ka dau vakaibalebale vakalevu vei au.

*Cina caudre ni loloma
Ni Tamada mai lagi,
Ka me mai veitaqomaki*

Kevaka o sega ni vakayacora e dua na ka cala, sa na sega ni yaga vei iko na Veisorovaki. Kevaka o sa cakava eso na cala, ka da sa cakava taucoko, ka lailai se ka levu, sa qai gadrevi sara vakalevu mo vakasaqara na kena rawa ni bokoci laivi ka mo kakua ni tiko tale ena butobuto.

“Sai [Jisu Karisito] na rarama kei na vu-ni-bula kei vuravura.”⁶ Ni da rai vakatabakidua tikoga ena Nona ivakavuvuli, eda na dusimaki ki na toba ni veitaqomaki vakayalo.

E vakaoqo na ikatolu ni yavu ni vakabauta, “Keimami vakabauta ni na vakabulai na tamata kecega ena isoro nei Karisito, kevaka eda sa muria na vunau kei na ivakavuvuli ni itukutuku vinaka.”⁷

E vakavulica kina o Peresitedi Joseph F. Smith: “Era na sega ni rawa mera vosota ga vakataki ira na nodra ivalavala ca na tamata; era na sega ni rawa ni vakasavasavataki ira mai na vatuka ni nodra ivalavala ca. Eda sa rawa ni muduka na noda caka ca ka vakayacora na veika vinaka ena gauna mai muri, ka me vakadonuya na Turaga na nodra itovo ka [yaco] me kilikili. Io, o cei me vakadodonutaka na cala era sa vakayacora vakaiira kei ira tale na so, ni ra sega ni rawa ni vakadodonutaka o ira vakataki ira? Mai na veisorovaki i Jisu Karisito na nona ivalavala ca o koya sa veivutuni e na bokoci laivi; e dina ga ni ra sa damuvakula era na vulavula me vaka na vutika ni sipi [raica na Aisea 1:18]. Oqo na veiyalayalati e soli vei iko.”⁸

Eda sega ni kila vakaidina sara na sala a vakayacora rawa kina na Turaga na Veisorovaki. Ia eda kila ga ni veivakararawataki tawaloloma ni Mate ena kauveilatai a tiki walega ni mosi vakadomobula ka a tekivu e Kecisemani—na vanua tabu ni veivakararawataki—ka laki vakacavari e Kolikoca.

E vola o Luke:

“A sa sudra tani vei ira e vaka na kena yawa e viritaki e dua na vatu, a sa tekiduru ka masu,

“Ka kaya, Tamaqu, kevaka ko ni sa vinakata, ni kauta tani vei au na bilo oqo: ia me kakua ni yaco na noqu lewa, me yaco ga na nomuni lewa.

“A sa rairai mai vei koya e dua na agilosi mai lomalagi, a sa mai vakaukauwataki koya.

“Ia ni sa yaluma sara, sa masu vatumatua cake kina: ia na nona buno sa vaka na titiri ni dra sa lutu ki na qele.”⁹

Me yacova na kena au a sa tukuna rawa, e dua ga na gauna ena nona vosota sara ga na iVakabula e vakamacalataka na veika a sotava vakararawa ena Were o Kecisemani. E tukuni ena ivakatakila:

“Raica ko i au na Kalou, au sa vosota oti na veika oqo, me ra bula kina ko ira era sa veivutuni;

“Ia kevaka era sa sega ni veivutuni, era na vakararawataki me vakataki au;

“Raica ko i au na Kalou sa Kaukuuwa sara; au sa sautaninini e na mosi ni veivakararawataki ko ya, au a bunotaka na dra.”¹⁰

Ena veigauna taucoko ni nomuni bula eso beka na gauna ko ni a gole ki na veivanua e sega ni dodonu mo ni gole kina ka cakava na veika e sega ni dodonu mo ni a cakava. Kevaka mo ni gole tani mai na ivalavala ca, ena rawa ena dua na siga mo ni kila na vakacegu e yaco mai ena kena vakamuri tiko na salatu ki na taucoko ni veivutuni.

Se cava ga na noda ivalavala ca taumada, se vakacava sara beka na levu ni noda ivalavala veivakamavotaki vei ira eso, na ca o ya ena rawa me bokoci laivi. Vei au, na malanivosa ena ivolanikalou taucoko e vaka me totoka duadua o ya ena gauna a kaya kina na Turaga, “Raica ko koya sa veivutunitaka na nona ivalavala ca, e na vosoti, ia ko i au na Turaga, au na sega ni nanuma tale na nona ivalavala ca.”¹¹

Oqori na yalayala ni kosipeli i Jisu Karisito kei na Veisorovaki: me ciqoma e dua sa lako mai, o koya ena mai lewena, ka tuvanaki ira ki na dua na ituvaki ka me qai cava na nodra bula, sa na rawa mera lako curuma na ilati ni ra sa veivutunitaka na nodra ivalavala ca ka ra sa vakasavasavataki ena dra i Karisito.¹²

Oqori na veika era cakava na Yalododonu Edaidai e vuravura taucoko. Oqori na rarama eda sa solia yani vei ira era tiko ena butobuto ka ra sa lako sese tu. Ena veivanua cava ga era gole kina o ira na noda lewenilotu kei ira na daukaulotu, sa dua ga na itukutuku o ya na vakabauta kei na vakanuinui vua na iVakabula o Jisu Karisito.

A vola o Peresitedi Joseph Fielding Smith na qaqani serenilotu “Does the

Journey Seem Long?” A noqu itokani lomani o Koya. E umani tu kina na veivakayaloqataki kei na dua na yalayala kivei ira era vakasaqara mera muria na ivakavuvuli ni i Vakabula:

*E rui yawa beka na ilakolako,
E voravora ka baba sobu na sala?
Era tu beka kina na co veicoka kei
na ka vakavotovotoa?
Era tava beka na yavamu na vatu
gagata
Ko sa dredre beka ni tucake
Ki delana ena todra ni siga?*

*Sa malumalumu ka rarawa beka
na yalomu,
Sa malumu mai na lomamu,
Ni ko sa sasagataka na nomu
icolacola ni oga?
Sa bibi beka na icolacola
Ko sa vakasaurarataki ogo mo laveta?
E sega beka e dua me vukea na nomu
icolacola?*

*Mo kakua ni yalolailai
Sa tekivu na ilakolako;
E Dua sa kacivi iko tikoga.
Mo rai cake ena reki
Ka mo taura na ligana;
Ena liutaki iko ki na delana
cecere sa vou—*

*Ki na vanua vakalou ka savasava,
Sa oti kina na leqa kecega,
Ka sa galala na nomu bula mai
na ivalavala ca kecega,
Ka sa sega kina na tagi,
Sa sega kina na rarawa.
Taura na ligana ka drau curu vata
mai kei koya.¹³*

Ena yaca i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. “Cina Caudre ni Loloma,” *Sere ni Lotunaba* 199.
2. Mosaia 3:19.
3. Mosese 6:57.
4. 2 Nifai 2:7.
5. Alama 34:9.
6. Mosaia 16:9.
7. Yavu ni Vakabauta 1:3
8. *Nodra iVakavuvuli na Peresitedi ni Lotu: Joseph F. Smith* (1998), 108.
9. Luke 22:41–44.
10. Yunau kei na Veiyalayalati 19:16–18.
11. Yunau kei na Veiyalayalati 58:42.
12. Raica na iVakatakila 1:5.
13. “Does the Journey Seem Long?” *Sere ni Lotu*, naba 127.

Mai vei Linda K. Burton

Peresitedi Raraba ni iSoqosoqo ni Veivukei

Taumada Vakararai, Qai Veiqaravi

*Ni da vakatovototaka, sa rawa ni da yaco meda vaka
na iVakabula ena noda qaravi ira na luvena na Kalou.*

E dua na ivakadinadina levu duadua e tu vei keda ni o koya na noda parofita lomani, o Peresitedi Thomas S. Monson, sa ikoya na nona italai digitaki na Turaga sa ikoya ni sa vulica me dau muria na nona ivakaraitaki na i Vakabula—dau veiqaravi yadua, yadua ena dua na gauna. O keda eda sa papitaiso oti eda sa yalataka meda vakayacora vakakina. Eda sa yalataka meda “dau nanuma [na iVakabula] ka muria na vunau,”¹ ka sa kaya o Koya, “Sa noqu vunau ogo, Mo dou veilomani, me vaka kau sa lomani kemudou.”²

Raica na kena oka ena malanivosa ogo nei Peresitedi Monson na veisureti vata oqori: “Eda vakavolivoliti tu mai vei ira era gadreva na noda kauwai, noda veivakayaloqataki, noda veito-koni, noda vakacegu, noda yalovinaka. . . . Eda ligana na Turaga e vuravura, ka sa noda ivakaro meda veiqaravi ka vukei ira na Luvena. O Koya sa vakanuinui tu vei keda yadua.”³

O sa rogoca beka—na veisureti meda veilomani? Vei ira eso, na veiqaravi se veiqaravi vakalotu yadua ena dua na gauna, ka muria na nona ivakaraitaki na i Vakabula, e sega ni ka rawarawa. Ia ni da vakatovototaka, sa rawa ni da yaco yadua meda

vaka na iVakabula ena noda qaravi ira na luvena na Kalou. Me vukei keda meda veilomani vakavinaka cake, au vinakata meu vakatura e va na vosa meda nanuma tiko: “Taumada vakararai, qai veiqaravi.”

Ena voleka ni 40 na yabaki sa oti keirau a lako kei watiq ki na valetabu ena neirau bogi ni gadi ena Vakarau-buka. Keirau se qai vakamau wale toka ga, kau lomaleqa ni ogo se qai ikarua ga ni noqu gauna ni oti noqu vakamau. A vakila beka e dua na marama ka dabe volekati au tiko. E kala mai ka vakasolokakana ena vakarokoroko, “Kua ni leqa. Au na vukei iko.” E ruru na noqu nuiqawaqawa, kau marautaka na vo ni soqoni ni valetabu o ya. A vakararai taumada, qai veiqaravi.

Eda sa sureti taucoko meda muria na nona ivakavuvuli kei na veiqaravi o Jisu vei ira na tani. E sega ni yaco walega vei ira na marama vaka na agilosu. Niu wasea e vica na ivakaraitaki e dau matau vei ira na lewenilotu ka ra sa vulica mera vakararai ka qai veiqaravi, vakarogoca na ivakavuvuli nei Jisu era vakaraitaka.

E kaya e dua na gone yabaki ono ena Lalai: “Niu digitaki meu dau vukei ena kalasi, au rawa ni digitaka

e dua na itokani me cakacaka vata kei au. Au digitaka [e dua na gonetagane ena noqu kalasi ka a vakasaurarataki au] baleta ni ra sega ni dau digitaki koya na kena vo. Au via vaka logavinaka taki koya.”⁴

Na cava a vakaraica na gone oqo? A raica ni sega ni dau digitaki na gone dau veivakasaurarataki ena kalasi. Na cava a cakava me veiqaravi kina? A digitaki koya me nona itokani ni dau veivukei ena kalasi. E vakavuvulitaka o Jisu, “Dou lomani ira na nomudou meca, vosa vinaka vei ira sa rukaki kemudou, caka vinaka vei ira sa cati kemudou.”⁵

Ena dua na tabanalevu, era a vakararai taumada na Matabete i Eroni ka ra qai veiqaravi ena dua na sala vakaibalebale. Ena veimacawa era dau yaco totolo mai na cauravou ka mai wawa tu e tautuba ni valenilotu ena tau ni uca, ucacevata, se ena katakata warumisa, era waraka tu na nodra yaco mai na lewenilotu qase ena nodra tabanalevu. Era laveta na idabedabe qiqi kei na ititoko yavaiva, mai na motoka, ka solia na ligadra kaukauwa mera tautauri kina, era qai tuberi ira yani na qase ulusika oqori ki valenilotu. Era sa vakayacora dina tiko na nodra itavi vua na Kalou. Ni ra vakararai ka qai veiqaravi, era sa bulataka tiko na ivakaraitaki ni nona ivakavuvuli na iVakabula: “Ni kemuni a cakava vua e dua sa lailai vei ira na wekaqu oqo, ni a cakava vei au.”⁶ Ni sa vakayagataki na lewenivuli vou ni itabagone, e sega ni vakatitiqataki ni na tadola na matadra na cauravou oqo ki na madigi vovou eso mera veiqaravi ena sala Vakarisito.

E na so na gauna ena gadrevi vakalevu na igu ena vakararai qai veiqaravi. A raica o Alexandria e dua na goneyalewa vakauqeti, ni na sega ni rawa ni vakaotia o Madison na tavalena na veika e gadrevi ena nona Torocake Yadudua baleta ni tauvi koya sara tu vakaca na lomaweile. A vakauqeti ira na goneyalewa ena nona tabanalevu o Alexandria, taro ivakasala vei ira na iliuliu, ka lomana me cakava e dua na ka ena vukui Maddy, e dua na ka e sega ni rawa ni cakava o koya. Era cakava na goneyalewa

yadua ena vukuna e dua na tiki ni ita-
viqaravi kei na cakacaka ni Torocake
Yadudua me rawa kina ni ciqoma o
Maddy na nona metali.⁷

Era na toso yani vakavinaka na goneyalewa oqori ki na itavi vakatina kei na veitacini marama ena iSoqosoqo ni Veivukei baleta ni ra sa vulica tiko me ra vakararai ka qai veiqaravi ena veisala ni yalololoma eso.

E vakananuma vei keda o Peresitidi Monson ni “Sa vu mai vei Karisito na loloma sa uasivi sara”⁸—se ena dua tale na kena vosa, na vakararai qai veiqaravi—“e dau vakavotui ni nanumi e dua na kena marama yada qase ka kau yani ki na soqo ni tabanalevu” vakakina “ni sureti na marama ka dabe duadua toka ena iSoqosoqo ni Veivukei, ‘Lako mai—mai dabe vata kei keitou.’”⁹ E yaga eke na lawa koula: “Ia na ka vakayadua ga dou sa vinakata mera kitaka vei kemudou na tamata, dou kitaka vakatalega kina vei ira.”¹⁰

A veiqaravi e dua na tagane vakawati ena rua na sala bibi sara. E kaya kina:

“Au a vukea tiko na watiqiu ena dua na Sigatabu ena nona kalasi ni Lalai ka

ra sinai tu ena gone waribariba yabaki vitu. Ni tekivu na gauna ni veiwasei ena Lalai, au raica e dua na lewe ni kalasi ni lokini toka ena nona idabedabe ka kena irairai ni sega ni bula vinaka. A vakasolokakana vei au na Yalotabu ni gadreva me vakacegui, au mani dabe e yasana ka taroga vakamalua se cava na leqa. E sega ni sauma . . . , au sa mani tekivu lagasere vakamalua vua.

“Era vulica tiko na Lalai e dua na sere vou, ni keimami lagata, ‘Kevaka au vakarorogo e yaloqu au na rogoga na domona na iVakabula,’ Sa tekivu meu vakila na rarama vakasakiti duadua ka raragi na yaloqu. . . . Au ciqoma e dua na noqu ivakadinadina me baleta na nona loloma na iVakabula ena vukuna . . . kei au. . . . Au vulica ni o keda na ligana [na iVakabula] ena noda qarava e dua.”¹¹

A sega walega ni raica na turaga bula Vakarisito oqo ni gadrevi me vukea na watina ena dua na kalasi ka sinai tu ena gone yabaki vitu waribariba; a qarava talega e dua na gone e vakaleqai tu. A muria na iVakabula, ka a vakavuvulitaka, “Ia na ka kecega dou sa raica niu sa kitaka mo dou kitaka talega.”¹²

Ena dua na gauna lekaleka sa oti a dolava e dua na waluvu na madigi vei ira na tisaipeli nei Jisu Karisito mera vakararai taumada ka qai veiqaravi. Era raica na tagane, marama, itabagone kei ira na gone ni sa vakarusai na bisinisi kei na veitikotiko ka ra biuta tu na veika kece mera veivuke me vakasavasavataki ka vakavinakataki na veika sa vakacacani. Eso era raica na gagadre ni veivuke ena cakacaka vakaitamera ni savasava. Eso tale era qusi itaba, na itukutuku vakalawa, ivola, kei na pepa bibi tale eso, ka ra qai vakaliliga yani vakamatau mera mamaca ka maroroi na veika e rawa. Na vakararai qai veiqaravi e sega ni dau rawarawa ka sega talega ni dau curu vakavinaka ena noda ituvatuva.

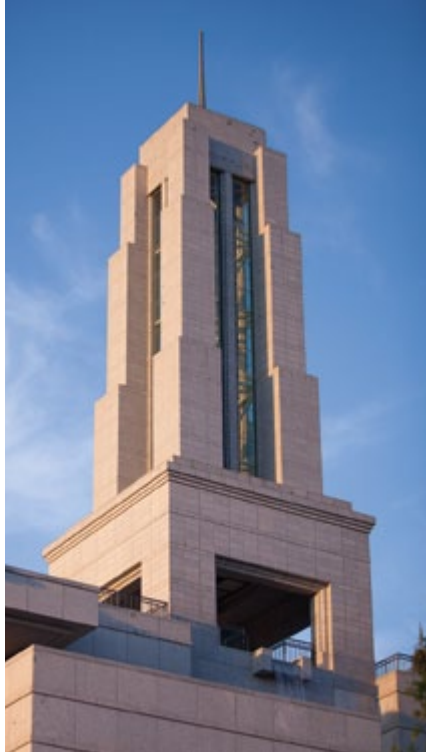
Na vanua cava tale beka e vinaka me caka kina na vakararai qai veiqaravi me vaka na noda vale? E dua na ivakaraitaki mai na bula nei Elder Richard G. Scott e tukuni kina:

“Ena dua na bogi a yadra tagitagi mai o Richard na luvei keirau tagane lailai ka leqa tiko na nona uto. . . . E kena ivakarau me dau duri na watiq me raica na gone ni tagi, ia ena gauna oqo au kaya, ‘Au na raici koya.’

“Ena vuku ni leqa e tiko vua, ni sa tekivu tagi, ena tatuki vakatotolo sara na utona. Ena lua ka vakaduka na iubi ni mocemoce. Ena bogi o ya au a roqoti koya vakavoleka sara me vakamalumutaka na tatuki ni utona ka vakadulai koya ena noqu veisautaka na nona isulu ka veisautaka na iubi ni mocemoce. Au roqoti koya toka me yacova ni sa moce. Au a sega ni kila ena gauna ko ya ni na oti ga e vica na vula sa na takali yani. Au na dau nanuma tiko ga na noqu roqoti koya toka ena loma ni bogi ko ya.”¹³

E kaya ko Jisu, “Ia me nomudou tamata ga ko koya yadua vei kemudrau sa viavialevu.”¹⁴

Ena so na gauna eda na temaki meda veiqaravi ena ivakarau e vinaka vei keda ka sega ena ivakarau e gadrevi ena gauna o ya. Ni vakavuvulitaka o Elder Robert D. Hales na ivakavuvuli ni bula manini, a wasea e dua na ivakaraitaki ni nona volia e dua na iloloma vei watina. Qai taroga o watina, “O volia oqo me baleti au

se baleti iko?”¹⁵ Kevaka eda moica na taro oqori vei keda ni da veiqaravi ka tarogi keda, “Au cakava tiko oqo ena vukuna na iVakabula, seu cakava tiko me baleti au ga?” Na noda veiqaravi ena yaco me tautauvata kei na nona veiqaravi vakalotu na iVakabula. A taroga na iVakabula, ka dodonu vakakina vei keda, “A cava drau sa vinakata meu cakava vei kemudrau?”¹⁶

Ena vica na macawa sa oti, au a vakusakusa ka oca sara vakalevu, ka levu na ka me caka ena noqu ituvatuva ni cakacaka. Au nuitaka meu lako ki na valetabu ena siga ko ya kau vakila niu sa rui osooso vakalevu. Ena gauna e votu kina ena noqu vakasama niu sa rui osooso ka sega ni rawa na lai veiqaravi ena valetabu, e vakayadrati au sara ga ena cava au gadreva vakalevu duadua meu cakava. Au biuta na noqu valenivolavola ka taubale yani ki na Valetabu e Salt Lake, ka vakataroga voli se sala cava meu na toboka tale kina na gauna sa lako oqo. Au vakavinavinakataka, ni sa rui dau vosota vakadede ka dau loloma na Turaga ka vakavulica vei au ena siga ko ya e dua na leseni totoka.

Niu dabe sobu ena rumu ni soqoni, a dolele mai e dua na marama gone ka vakasolokakana ena vakarokoroko, “Au lomaleqa. Se qai ikarua ni noqu lako mai ki na valetabu. E rawa beka ni o vukei au?” E kila rawa beka vakacava

ni sa ikoya sara ga oqori na malanivosa au via rogoca? E sega ni kila o koya, ia e kila na Tamada Vakalomalagi. A vakaraica toka na noqu gagadre levu duadua. Au gadreva meu veiqaravi. A vakauqeta na marama gone oqo me qaravi au ena nona sureti au meu qaravi koya. Au vakadeitaka vei kemuni ni a yaga vakalevu cake vei au.

Au vakaraitaka ena vakavinavinaka levu na levu ni tamata Vakarisito na nodra bula ka ra a veiqaravi ena vuku ni neitou matavuvale ena loma ni veiyabaki. Au vakaraitaka na noqu vakavinavinaka mai vu ni yaloqu vua na watiq loman kei na matavuvale, era veiqaravi ena nodra guilecavi ira vakaiira ka vakakina ena loloma levu.

Meda segata taucoko meda vakararai mada, ka qai veiqaravi. Ni da vakayacora vakakina, eda sa rokova tiko na noda veiyalayalati, ia na noda veiqaravi, me vakataki Peresitedi Monson, ena ivakadinadina ni noda bula vakatisaipeli. Au kila ni bula tiko na iVakabula. Na Nona Veisorovaki ena rawa kina vei keda meda bulataka na Nona ivakavuvuli. Au kila ni noda parofita nikua o Peresitedi Monson. Ena yaca i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Vunau kei na Veiyalayalati 20:77.
2. Joni 15:12.
3. Thomas S. Monson, “Na Cava Au sa bau Cakava Vua e Dua Nikua?” *Liaona*, Nove. 2009, 86.
4. Canyon H., “A Good Choice,” *Friend*, Janu. 2012, 31.
5. Maciu 5:44.
6. Maciu 25:40.
7. Raica na “For Madison,” lds.org/youth/video/for-madison.
8. Moronai 7:47.
9. Thomas S. Monson, “Sa Sega ni Mudu na Loloma,” *Liaona*, Nove. 2010, 125; raica talega na *Luvequ Yalewa ena Noqu Matanitu: Na iTukutuku kei na Cakacaka ni iSogosoqo ni Veivukei* (2011), 101.
10. 3 Nifai 14:12.
11. Al VanLeeuwen, “Serving the One,” *Liahona*, Okosi. 2012, 19; raica talega na Sally DeFord, “Kevaka Au Vakarorogo e Yaloqu,” *iTuvatuva ni Gauna ni Veiwasei 2011*, 28.
12. 3 Nifai 27:21.
13. Richard G. Scott, “Na Veivakalougatataki Tawamudu ni Vakamau,” *Liaona*, Me 2011, 96.
14. Maciu 20:26.
15. Robert D. Hales, “Meda Dauveiqaravi ena Veika Yaga ni Bula Vakayago ka Vakayalo,” *Liaona*, Me 2009, 9.
16. Maciu 20:32.

Mai vei Elder Walter F. González
Ena Mataveiliutaki ni Vitusagavulu

Meda Vuli ena Yaloda

E dua na sala meda na lako kina vei Karisito oya meda na vulica na veika dina e yaloda.

Au sureti kemudou, mo dou mai raici au ka tarai au.¹ Qo a dua na ivakaro mai vua na iVakabula vei ira na bula tu mai Amerika. Era tara e ligadra ka raica e matadra ni o Jisu na Karisito. Na ivakaro oqo e ka bibi ena gauna oya, ia sa ka bibi talega vei keda nikua. Ni da sa lako mai vei Karisito, o keda eda rawa ni vakila ka “kila vakaidina”²—sega ena ligai keimami se matai keimami—ia, sa ka ga ni yalo kei na vakasama ni o Jisu na Karisito.

E dua na sala meda na lako kina vei Karisito oya meda na vulica na veika dina e yaloda. Ni da cakava oqori, na veivakilitaki e lako mai vua na Kalou ena solia vei keda na kila-ka sega ni na rawa mai na dua tale na ivurevure Sa kila vinaka na iApositolo o Pita ni o Jisu na Karisito na Luve ni Kalou bula. Qai vakamacalataka na iVakabula ni ivurevure ni ka e kila o Pita, e sega ni lewe se na dra . . . ia [na] Tamada sa tiko mai lomalagi.”³

E vakamacalataka na parofita o Apinatai na itavi ni veika e vakilai ni lako mai vua na Kalou ki na yaloda. E vakavulica ni sega ni rawa ni da na kila taucoko na ivolanikalou vakavo kevaka meda tugana ki yaloda meda na kila.⁴

Na dina oqo sa vakamatatataki sara tu ga ena ivola ni gonelalai kilai levu, *The Little Prince* ka a vola o Antoine

de Saint-Exupéry. Ena italanoa oqo, erau a veikilai vinaka sara kina na ravouvou lailai kei na fokisi. Ni rau sa veitawasei, sa qai tukuna na fokisi vua na ravouvou lailai e dua na itukutuku vuni. Tukuna o koya, “Oqo na noqu ivunivuni . . . : Ena rawa walega ni kila na dina e dua na rai vakayalo, ni ka ena gadrevi me kilai ena sega ni rawa ni raica na mata.”⁵

Dua na ivakaraitaki vinaka ni raica e yalona na veika vinaka o Baraca Thomas Coelho ka ni sa yabaki walusagavulu-ka-walu. O koya e dua na neitou lewe ni matabose e cake yalodina mai Paysandú, Uruguay. Ni bera ni mai lewena na Lotu e a yacovi koya e dua na mavoa vakacalaka ena nona vodo motovai tiko. Ena nona sa davu koto ka sega ni tucake rawa, rau mani vukei koya e rua na daukaulotu me tucake ka vakalesui koya ki nona vale. A kaya o koya ni vakila e dua na ka e duatani sara ena nodrau sa vukei koya tiko na daukaulotu ena siga oya. E muri e vakila tale na ka vata ga oya ni rau sa vakavulici koya tiko na daukaulotu. Na revurevu ni ka e vakila oya ni wilika taucoko sara ga na iVola iMomani ena loma ni vica walega na siga. A qai mani papitaiso o koya ka veiqaravi sara ena yalodina. Au nanumi koya ni dau vodo motovai cake ka lako sobu ena veigaunisala mai neitou koro levu, ena gauna sara ga ni batabata, me

kauta mai eso ki lotu, me rawa ni mai vakila, raica, ka kila na ka dina sa kila tu.

Nikua, eda sa vakasinaiti ena levu sara na itukutuku, ka nanumi ni na rawa ni da na kila, ena kena vaqarai ena milioni na veimataqali mataveilawa sa tu. Sa rawa ni da na raica ruarua na ca kei na vinaka ena mataveilawa, ia na itukutuku walega ena sega ni veirauti. Sa solia vei keda na Kalou e dua tale na ivurevure ni kila-ka e vinaka cake,⁶ oya na kila e lako mai lomalagi. Ena solia vei keda na Tamada Vakalomalagi na kila oya ni da muria na mataveilawa vakasilesitiele ena yaloda kei na lomada. Tukuna na Parofita o Josefa Simici ni ivola makawa duadua e [tiko] e yalona, sa ikoya na Yalo Tabu.”⁷

Eda na dolava rawa na ivurevure i silesitiele oqo, ni da dau wilika na ivolanikalou, vakarorogo vei ira na parofita bula, ka dau masu. Sa ganita meda na tiko lo⁸ me vakila ka vakamura na veivakauqeti vakasilesitiele. Ni da cakava oqo, eda na “vakila ka raica” na veika ena sega ni rawa ni vulici ena tekinolaji vovou sa tu nikua. Ni sa tiko vei keda eso na kila meda vakamura na mataveilawa silesitiele oqo, eda na kila na dina, kevaka sara ga eda wilika tiko na itukutuku makawa e vakavuravura se iulutaga tale eso. O ira ga na yalodina era na vaqara na dina ni veika kecega ena kaukauwa ni Yalo Tabu.⁹

Meu veivakasalataki mada eke: ena vakaleqa na noda na rawata na mataveilawa silesitiele oqo na cakacala kei na guilecavi ni Turaga. Tukuna o Nifai vei iratou na tuakana ni ratou na “sega ni vakila na nona vosa [na Turaga]” baleta ni ratou sa rui dau “kusarawa ni kitaka na ca [ka] beraberani nanuma na Turaga.”¹⁰ Na caka ca e vakataotaka na noda dau rawa ni raica, vakila, ka lomani ira na tani. Na totolo ni nanuma na Turaga ena masu ni “yalomu taucoko”¹¹ kei na nanuma na veika vakayalo sa yaco ena noda bula ena vakarabailevutaka na noda rawa ni raica ka vakila na veika e va-Karisito. Qo meu sa tarogi kemuni:

- Ko se nanuma tiko beka na vakacegu o vakila ena gauna, o sotava kina na leqa, ka qai tagi vagumatua vua na Tamada ena masu?

Mai Barcelona, e Sipeni

- Ko se nanuma tiko beka na nomu veisautaka na ituvatuva ni veika mo cakava ena nomu ciqoma na veivakauqeti e yalomu?

O ira na tamata gugumatua ena iVola iMomani era a vaqacacotaka na rawati ni kila-ka cecere ena rawati mai ni kena nanumi na veika vakayalo sa sotavi oti mai. O Alama a vakacokotaka ka vaqacacotaki iratou na luvena ena nona wasea vei iratou na italanoa ni nona saumaki mai.¹² E vakavulica o Ilamani vei Nifai kei Liai me rau dau nanuma—dau nanuma me rau tara na nodrau uluvatu vei Karisito me na sega kina ni rawai rau na vuni ca.¹³ Meda cakava talega vaka oya. Ni da nanuma, na Kalou ena vukei keda meda vakila ka bula kina. Oqo e vakadeitaka na titobu ni ibalebale ni nona vosa na tui o Penijamini, ni a kaya, “O koya mo dou qai nanuma kina ka kakua ni rusa.”¹⁴

Dua na ka tabu au dau vakamareqeta ka dau nanuma tu ga oya na gauna au kila kina ni iVola iMomani e vosa ni Kalou. Au vulica ni rawa ni da na sotava na yalovakacegu ka na dau dredre meda kunea na vosa me vakamacalataki kina. Na siga oya, niu sa tekiduru, au vakila ka kila ni sa dina sara, na veika au na sega ni rawa ni vulica ena duatani tale na sala. Na veivakasama vakaoqori sa vakavuna na vakavinavina tawamudu sa dau vakaukauwataki au ni sotavi na gauna dredre.

O ira era ciqoma na kila-ka oqo e sega ni mai na dra kei na lewe, ia mai vua ga na Tamada Vakalomalagi, era na kila deivaki ni o Jisu na Karisito, ni oqo na Nona Lotu. Na kila sara ga oqori ena veivaqacacotaki me na yaco kina na veisau meda na rawata na ka e gadrevi, meda lako rawa mai kina vei Karisito. Koya sara ga oqo na vuna, eda sa sureti ira kece kina na tamata mera papitaiso, veivutuni ka vakanamata Vua ena gauna oqo.¹⁵

Oi keda kece, ni da sa lako mai vei Karisito, ena rawa ni da raica, vakila, ka kila deivaki ni o Karisito a vakararawataki ka sorovaki baleta na noda ivalavala ca, me rawa kina vei keda na bula tawamudu. Kevaka meda veivutuni, eda na sega soti ni dau vakararawataki.¹⁶ Me vakavinavina nakataki ga o Koya, ni sa na rawa ni vakamamadataka na yalo sa mavoa kei na vakavinakataki ni bula sa mai kavoro. E sega ni dua na icolacola ena sega ni rawa ni vakamamadataka o Koya se kauta laivi. E kila na noda rarawa kei na tauvimate. Au yalataka vei kemuni ni gauna sa vaka me sogo kece kina na katuba, ka sa vaka me sa sega ni qai rawa tale e dua na ka, o Koya ena sega ni rawa ni laivi kemuni. Ena veivuke o Karisito ka sa ikoya na sala ni veisereki mai na bula vesuki, yalolailai, se dua tale na ka e yaco tiko. E kila o Koya na “vukei ira na nona tamata.”¹⁷ Na bula vakawati

kei na matavuvale e sotava tiko na rarawa—bolebole ni bula vakailavo e sotavi tiko, ivakaraitaki e sega ni vinaka, se leqa ni matavuvale—ena sotavi kina na veivakacegui mai lagi. Ena veivakacegui ni sa “vakilai ka laurai” ni sa tucake tale mai na mate o Koya kei “na veivakabulai sa tu vua e tabana,”¹⁸ ka sa iKoya sara ga, eda na sota ka veimaraudaki vata kina kei ira na wekada era sa takali yani. Sa dina sara ni noda saumaki Vua eda na vakacegui kina ena noda vakabulai.¹⁹

Au sa kila deivaki ni dina kece na veika oqo. Na ka oqo au sa duavata kina kei ira na mai vakatawai Amerika e liu ni ra a kaya: “Osana! Sa kalougata na yaca ni Kalou sa Cecere Sara!”²⁰ Ena veivakabulai o Koya. Au vakadinadinataki ni o Jisu na Karisito, na Mesaia savasava. O Koya na Turaga ni Lewevuqa, na noda iVakabula ka Dauniveivueti. Ena yaca i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. 3 Nifai 18:25.
2. 3 Nifai 11:15.
3. Raica na Maciu 16:16–17.
4. Raica na Mosaia 12:27.
5. Antoine de Saint-Exupéry, *The Little Prince*, trans. Katherine Woods (1971), 87.
6. Raica na Ica 4:13.
7. *Nodra iVakavuvuli na Peresitedi ni Lotu: Josefa Simici* (2007), 148.
8. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 101:16.
9. Raica na Moronai 10:3–5.
10. 1 Nifai 17:45.
11. Moronai 7:48.
12. Raica na Alama 36:5–24; 38:6–9.
13. Raica na Ilamani 5:12.
14. Mosaia 4:30.
15. Raica na 3 Nifai 9:13.
16. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 19:16.
17. Alama 7:12.
18. 2 Nifai 25:13; raica talega na 3 Nifai 25:2.
19. Raica na 2 Nifai 16:10; 3 Nifai 9:13.
20. Raica na 3 Nifai 11:15–17.

Mai vei Elder Jeffrey R. Holland
Ena Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua

Na iMatai ni iVakaro Cecere

*Ena gadrevi meda bula ena gugumatua vakatisaipeli me
ivakaraitaki ni noda lomana na Turaga.*

Au lomani ira vakalevu na lewe tinnikadua na iapositolo era a bula salamuria yani na mate ni i Vakabula kei vuravura me vakatauvatani kei na dua tale na ilawalawa tamata era a bula rawa. Au vakasamataka ena so na gauna ni da guilecava na nodra lecaika tu kei na nodra a vakararavitaka vakatabakidua tu na veika me baleti ira vei Jisu. A kaya o Koya me baleti ira, “Niu sa tiko dede vakaoqo kei kemudou, ko sa sega li ni kilai au . . . ?”¹

Ia, vei ira a se sega sara ga ni bau dede na Nona a mai toka vata kei ira. Tolu na yabaki e sega ni balavu sara me ra kacivi rawa kina na lewe taucoko ni dua na Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua mai na kedra maliwa e lewe vica wale ga na curu vou, vakasavasavataki ira mai na cala ena ilakolako makawa, vakavulici ira ena veivakurabuitaki ni kosipeli i Jisu Karisito, ka qai laivi ira me ra tomana tiko na cakacaka me yacova nodra a vakamatei tale ga. Sa dua dina na itu-vatuvu veivakurabui kivei ira e dua na ilawalawa italatala qase tabaki vou.

Vakabibi ena nodra sa mai biu vakataki ira tu yani. Vakavica nona tovolea tiko o Jisu me tukuna vei ira ni na *sega* ni tiko vakayago vata kei ira,

ia a sega ni rawa vei ira se ena sega ni rawa me ra ciqoma vakarawarawa e dua na vakasama moici vaka o ya. A vola vaqo o Marika:

“Ni sa vakavulici ira na Nona tisaipeli ko Koya, ka kaya vei ira, Sa voleka na nona soli yani na Luve ni tamata ki na ligadra na tamata, ka ra na vakamatea, ia ni sa vakamatei, ena qai tucake tale mai ena ika tolu ni siga.

“A ra sa sega ni kila na ibalebale ni vosa ko ya, a ra sa rere ni tarogi koya.”²

Ia, ni oti ga e dua na gauna leka-leka ni vuli kei na gauna lailai wale ga ni vakavakarau, a yaco na ka a sega ni vakasamataki se vakabauti me rawa ni yaco. A lauvako na nodra Turaga ka iVakavuvuli, nodra Daunivakasala ka Tui. Sa mai cava na Nona ilesilesi vakayago, kei na Lotu lailai tatadredre a tauyavutaka, sa na mai vakalewai matemate tu yani ka vakanaulu ki na kawaboko. Era a vakadinadinataki Koya kei na Kena ituvaki ena tucaketale na Nona iApositolo, ia oqori e vakalevutaka ga na nodra veilecayaki. Ena nodra mai lomatarotarotaka tiko yani se, “Na cava meda cakava ena gauna oqo?” era a vakasaqara na kena isau vei Pita, na iApositolo iliului.

Au kerei kemuni ena gauna oqo mo ni solia vei au na galala meu vakamacalataka ena vosa ka sega ni kunei ena ivolanikalou na ka era veivosakitaka. Sa yaco kina, me kaya vakaoqo o Pita vei ira na nona itokani: “Kemuni na taciq, sa dua na yabaki tolu lagilagi dina. E sega ni dua vei keda e rawa me a raitayaloyalotaka ena vica walega na vula leleka sa oti na caka mana eda sa mai raica kei na veika vakalou eda sotava ka da sa rekitaka. Eda sa veitalanoataka vata, masulaka vata, ka cakacakataka vata kei na Luvena sara ga na Kalou Vakaikoya. Eda a lako vata kei Koya ka da tagi vata kei Koya, kei na iotioti ni bogi vakarerevaki ko ya, e sega ni dua a tagi vakabibi vakalevu cake sara me vakai au. Ia sa oti yani o ya. Sa vakacavara o Koya na Nona cakacaka ka sa tucaketale mai na ibulubulu. Sa cakacakataka oti o Koya na Nona, vakakina na noda vakabulai. Ia mo taroga, ‘Na cava meda cakava ena gauna oqo?’ Au sega ni kila se cava tale meu tukuna vei iko mai na nomu lesutale ki na nomu bula makawa, ena reki. Au gadreva meu ‘sa laki qoli.’” Ka yaco me lewe ono mada ga mai na vo ni lewe tini na iApositolo era a duavata ena nodra kaya, “Edatou na lako tale ga kei iko.” O Joni, e dua vei ira, e vola, “Eratou sa lako yani, ka vodoka sara na waqa.”³

Ia, e ka ni rarawa, ni a sega soti ni vinaka na qoli. Na imatai ni bogi nodra lesu tale ki na drano, e sega ni dua na ka era qoliva—sega mada ga ni bau dua na ika. Ni kida na mataka, era sa gole ena yalorarawa ki na matasawa ka ra raica e dua na tamata ni tu mai vakayawa ka kacivi ira tiko yani, “Ragone, sa tu vei kemudou na kakana, se segai?” Ena yalorarawa o ira na iApositolo oqo ka ra sa lesu tale mera dauqoli era a sauma yani ena isaunitaro ka sega ni dau via solia e dua na dauqoli, “Sa segai,” era vosa kudrukudrutaka, ka me ikuri ni nodratou vakacacani, na nodra a kacivi tale, “ragone.”⁴

“Dou viritaka na lawa ki na imatau ni waqa, ka dou na kunea kina,⁵ a kacivaka ena domolevu na vulagi—ena vosa mamada oqori, era sa tekivu kilai koya mai ka vosa tiko yani. Ena tolu na yabaki se qai oti wale ga oqo o iratou sara ga na turaga oqo eratou a qoli tiko

ena wasawasa vata ga oqo. Ena gauna tale ga oqori eratou a “ia tiko ena bogi ka sigavaka, ka keitou sa [sega] ni rawata e dua na ka,”⁶ kaya na ivolanikalou. Ia e dua na kai Kalili a kacivi iratou yani ena matasawa me ratou biuta sobu nodratou lawa, ka yavita “e levu sara na ika eratou sa kovuta,”⁷ na kena levu a bote kina na nodratou lawa, na ika ni qoli a vakasinaita e rua nodratou waqa ka sa tekivu me dromu sobu ena kena sa rui bibi.

Sa yaco tale tiko ena gauna oqo. O ira na “ragone,” ena kena donu na yaca era kacivi kina oqo, era a maqusa ena biu sobu ni nodra lawa, ka “ra sa sega ni yavita rawa, ni sa ka levu sara na ika.”⁸ a vakamatatataka o Joni, “Na Turaga bagi oqo.”⁹ Ka lade ovataka yani na bati ni waqa, na ka tani o Pita.

Ni oti nodrau sota ena reki kei Jisu ka sa vakaturicaketale, e rau a veivosaki o Pita vata kei na i Vakabula kau vakasamataka na gauna bibi a veisautaka kina na veiqaravi raraba vakaiapositolo ka vakaidina ena vukui Pita vakaikoya, ka tosoya yani na tamata oqo ki na bula cecere ni gugumatua ena veiqaravi kei na veiliutaki. Ni laurai tiko na nodratou waqa makawa, nodratou lawa kabasu, vakakina edua na ibinibini 153 na ika, a kaya yani o Jisu vua na Nona iApositolo qase cake, “Pita, ko sa lomani au vakalevu, ka vakalailai ko iratou oqo, se segai?” kaya o Pita, “Io, na Turaga; ko ni sa kila niu sa lomani kemuni.”¹⁰

A kaya tale yani na i Vakabula ena isaunitaro o ya, ka tomana nona wanonova tiko na matadra Nona tisaipeli ka kaya tale, “Pita, ko sa lomani au se segai?” A sauma ena ikarua ni gauna, na dauqoli cecere, ka mai veilecayaki yani vakalailai ena vuku ni kena tarogi tale na taro, “Io, na Turaga; ko ni sa kila niu sa lomani kemuni.”¹¹

A sauma vakalekaleka tale na i Vakabula, ia ena veiwanonovi matua a taroga tale o Koya ena ikatolu ni gauna, “Pita, ko sa lomani au, se segai?” Ia ena gauna oqo sa vaka me sa logaloga ca vakaidina mai o Pita. E rairai a se tu beka ga e lomana na vakanananu ni vica wale ga na siga sa oti ena nona a tarogi vakatolu ena dua tani tale na taro ka qai vakavorakitaka

na kena isau—ia ena sega. De rairai a tekivu me lomatarotrotaka kevaka me sa taura donu tiko na nona taro nodra iLiulu na Qasenivuli. Se de rairai a vakasaqara tiko e lomana, na veivakadeitaki ni dina na isaunitaro ka rawarawa, se cariba sara tiko oqo na nona sa sauma. Veitalia ga se cava a vakila tu, a kaya o Pita ena ikatolu ni gauna, “Turaga, . . . ko ni sa kila niu sa lomani kemuni.”¹²

A sauma lesu o Jisu (eke tale au tusanaka na noqu nanuma ena noqu itukutuku ni sega ni volai ena ivolanikalou), ena rairai a tukuna beka eso na ka me vaka, “Ia, Pita, na cava na vuni nomu sa baci mai tiko tale eke? Na cava na vuna eda sa lesu tale mai kina ena matasawa vata ga oqo, ena lawa ni qoli vata ga, talanoa vata ga oqo? A sega beka ni kilai e liu ka sega beka ni kilai ena gauna oqo ni kevaka au vinakata na ika, e rawa niu rawata na ika? Na ka ga au gadreva o ira na tisaipeli—kau gadrevi ira me tawamudu. Au gadreva e dua me vakatawana na noqu sipi ka taqomaki ira na noqu lami. Au gadreva e dua me vunautaka na noqu ivakavuvuli ka taqomaka na noqu vakabauta vakalotu. Au gadreva e dua ka lomani au, e dua me lomani au vakaidina, ka lomana na veika a lesia vei au na Tamada Vakalomalagi meu cakava. Na noda itukutuku e sega ni malumalumu, e sega tale ga ni sega ni dei na noda itavi. Na noda cakacaka e sega ni ka

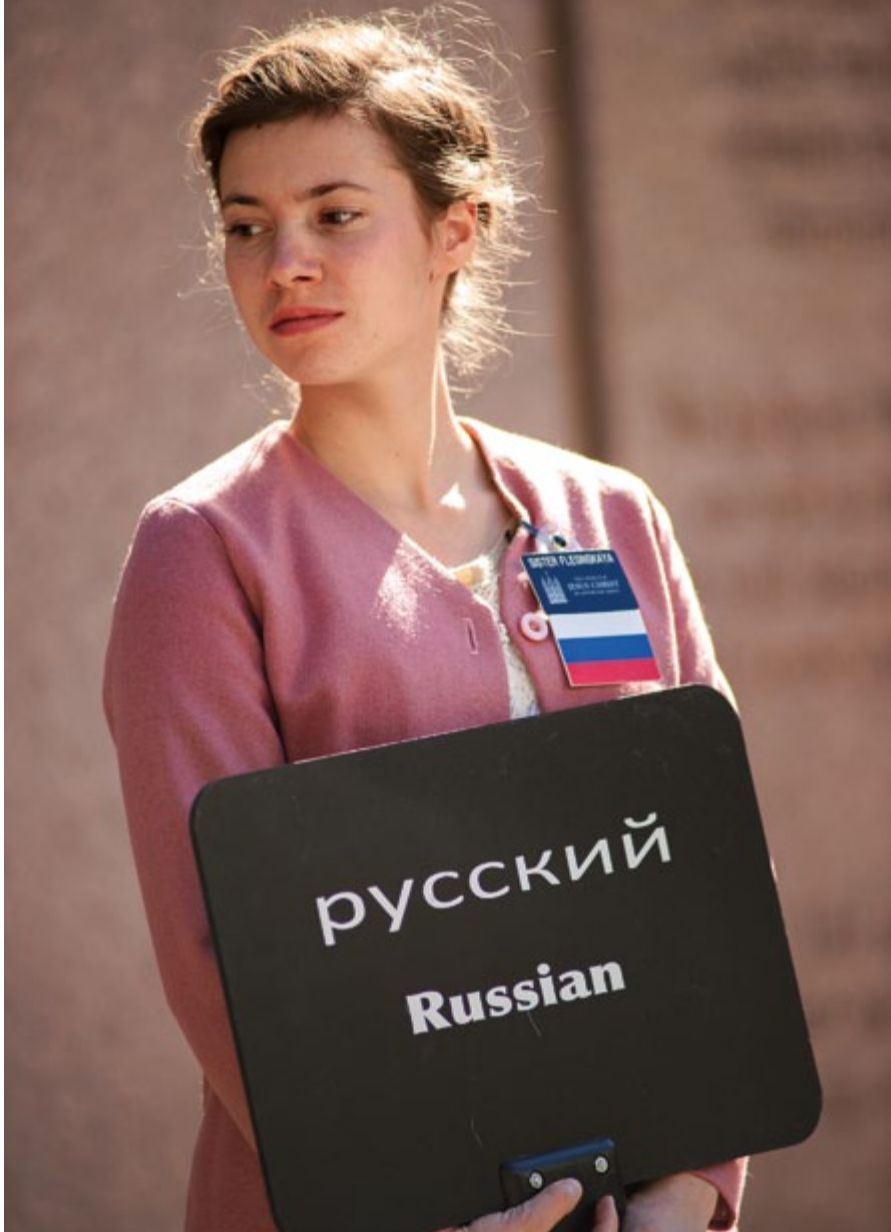

ni rarawa se me sega ni nuitaki, se ka ni gauna makawa. Sa ikoya na cakacaka ni Kalou Cecere, ka me na veisautaka na vuravura. O koya gona ena kena ikarua ka rairai sa kena iotioti talega ni gauna, Pita au sa kerei iko saraga mo biuta na ka kece oqo, mo vakavulica ka vakadinadinataka, veiqaravi ka solibula, loloma ka cakacaka ena yalodina, me yacova sara na siga era na vakayacora kina vei iko na veika era a vakayacora vei au.”

Ia a vuki tale kivei ira kece na iApositolo, ka rairai a kaya beka, “O iko beka e dua na lialia me vakatiki ira na vunivola kei na Farisi, me vakataki Eroti kei Pailate? Vakacava o iko, o vakataki iratou, nodratou vakasamataka ni cakacaka oqo e rawa me vakamatei vakarawarawa mai na noqu vakamatei? Vakacava o iko, me vakataki iratou, nodratou vakasamataka ni kauveilatai kei na ivako kei na ibulubulu sa kena icavacava taucoko, ka sa rawa vei keda vakayadua meda lesutale ena marau ki na noda ituvaki cava ga eda a tu taumada kina? Ragone, e vakacava beka na noqu bula kei na noqu loloma e sega beka ni a tara vakatitobu cake sara na lomamuni me vakatauvatani kei na kena oqori?”

Kemuni na taciq kei na ganequ, sega ni kila rawa se eda na vakacava tu li ena Siga ni Lewa, ia au na kurabui sara vakalevu kevaka ena dua na maliwa ni gauna ni veitalanoa o ya me na sega kina ni taroga vei keda o Koya na ka vata ga a tarogi Pita kina o Karisito: “Ko sa lomani au, se segai?” Au nanuma ni o Koya ena vinakata me kila ni kevaka ena noda bula vakayago, takiveiyaga, vagonegonea, eda sa bau kila tu ni *dua* na imatai ka ivunau cecere duadua vei ira kece— “Mo lomani Jiova na nomu Kalou ena lomamu taucoko, kei na yalomu taucoko, kei na nomu nanuma kece ga.”¹³ Kevaka me na dua na gauna vaka ko ya e rawa meda kaya yani kina, “Io, na Turaga, ko ni sa kila niu sa lomani kemuni,” ena qai taleva lesu vei keda o Koya ni ivakarau ni loloma cecere duadua sa ikoya na dau yalodina tu ga e veigauna.

“Kevaka dou sa lomani au, dou talairawarawa ki na noqu vunau,”¹⁴

Veivakalesuitale mai ni kosipeli, au kaya, “O na sotava tiko e levu na bogi balavu kei na lala ni lawa ni qoli.” Keimami kacivi kemuni mo ni lesu mai, ni dina tiko, lomana na Kalou, ka veivuke ena yalodina. Au vakuria na veikacivi oqori ena yalodina vakadeitaki na daukaulotu kece ka ra sa bau tu ena tobu ni veipapitaisotaki ka laveliga ena sukuwea ka kaya, “Sa lesi au ko Jisu Karisito.”¹⁶ Na ilesilesi ko ya a dodonu me veisautaka vakadua na noda saumaki, ka sa dodonu me a veisautaki iko talega. Kivei kemuni na itabagone ni Lotu ko ni sa tubucake tiko mai ki na ilesilesi kei na valetabu kei na vakamaui, keimami kaya, “Lomana na Kalou ka mo dau savasava tiko mai na dra kei na ivalavala ca ni itabatamata oqo. E tu na nomu cakacaka vakaitamera mo vakayacora, ka toqai ena itukutuku kaburaki vakasakiti ka vakaraitaka o Peresitedi Thomas S. Monson e nanao. E namaka na Tamamu mai Lomalagi na nomu yalodina ena veitaba gauna yadua ni nomu bula.”

Au tukuna kivei kemuni kece o ni rogoca na noqu itukutuku, na domo i Karisito e rogoci ena veigauna tau-coko ka tarogi keda vakayadua tiko, ni se vo tiko na gauna “Ko sa lomani au, se segai?” Ena vukuda kece sara, au sauma ena vakacegu ni yaloqu, “Io, na Turaga, ko ni sa kila niu sa lomani kemuni.” Kei na noda “taura na isiviyara,”¹⁷ eda na sega tale ni railesu me yacova ni sa mai cava na cakacaka ka sa veiliutaki e vuravura na noda lomana na Kalou kei ira na wekada. Ena yaca i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Joni 14:9.
2. Marika 9:31–32.
3. Joni 21:3.
4. Raica na Joni 21:5.
5. Joni 21:6.
6. Luke 5:5.
7. Luke 5:6.
8. Joni 21:6.
9. Joni 21:7.
10. Joni 21:15.
11. Joni 21:16.
12. Joni 21:17.
13. Luke 10:27; raica talega na Maciu 22:37–38.
14. Joni 14:15.
15. Frederick W. Farrar, *The Life of Christ* (1994), 656; see chapter 62 for more on the plight of this newly founded Church.
16. Vunau kei na Veiyalayalati 20:73.
17. Luke 9:62.

a kaya o Jisu. Ia era tu na wekada mera vakalougatataki, gonelalai mera taqomaki, dravudravua mera vukei, kei na dina me taqomaki. Era tu eso na cala meda vakadodonutaka, dina me wasei, ka vinaka me vakayacori. Me vakalekalekataki, e gadrevi meda bula ena gugumatua vakatisaipeli me ivakaraitaki ni noda lomani Koya sa Vakalomalagi. Sa sega ni rawa meda biuta ka sega ni rawa meda lesuva tale. Ni oti noda mai sotava na Luvena na Kalou bula, sa na sega tale ni dua na ka me tautavata kei na veika e liu. Na Lauvako ena Kauveilatai, Veisorovaki, kei na Tucaketale i Jisu e vakaraitaka na itekitekivu ni dua na bula va-Karisito, e sega ni kena itinitini. Sa ikoya na dina oqo, na kena dina, a rawa kina vei iratou

e dua na iwiliwili ni dauqoli e Kaleli me yaco tale me ratou Apositolo ka sega mada ga ni bau dua na valenilotu se iseileiwau¹⁵ me tu vei ratou ka yaco me ratou vakaituvakitaka na itukutuku makawa ni vuravura eda sa bula tu kina oqo.

Na noqu ivakadinadina kivei kemuni kece sa ikoya ni ra sa vakalesuitale mai ki vuravura na idola vakaiaipositolo oqori ka qai kunei ena Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai. Vei kemuni na se bera ni duavata mai kei keimami ena sala oqo ka vakavuna na kena itinitini o Karisito, keimami kaya, “Yalovinaka ni gole mai” Vei kemuni o ni a tu mada kei keimami ena dua na gauna ka o ni sa vakasukasuka yani, ka sa digitaka mo ni vakadigia na itovo vakavanua mai na vata ni taucoko ni

Mai vei Peresitedi Thomas S. Monson

Vakasamataka na Veivakalougatataki

Sa kila vakavinaka tu na Tamada Vakalomalagi na noda gagadre ka na vukei keda ni da kerea yani Vua me vukei keda.

Kemuni na taciqū kei na ganequ, na koniferedi oqo sa mai vakatakilakilatataki tiko na ika 46 ni yabaki mai na gauna au a tokoni kina, ena 4 ni Okotova, 1963, meu lewe ni Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua. E gauna balavu na vasagavulu ka ciwa na yabaki. Ena vuqa na sala, sa vaka me lekaleka tikoga mai na gauna vakatekivu mai na gauna au a tucake kina ena itutu ni vunau ena Valecavu me ivesu tiko ni noqu vosa ena koniferedi raraba.

Sa vuqa sara na veisau vakatekivu mai na 4 ni Okotova, 1963. Eda sa bula tiko ena dua na gauna vakasakiti ena itukutuku kei vuravura. Eda sa vakalougatataki sara vakalevu. Ka so na gauna e dau dredre meda raica na veika dredre kei na vakatarai ni ivalavala ca era wavoliti keda tu ka da sega ni vakayalolailaitaki. Au sa raica ni kevaka meda kakua ni malele tiko ki na veika cala, ka meda kalawa tani mai kina ka raica mada na veivakalougatataki ki na noda bula, oka kina na veivakalougatataki lalai eso, ka dau vakawaleni tu ga, eda na rawa ni kunea na marau e cecere cake.

Niu taleva lesu na 49 na yabaki sa oti oqo, au sa kunea kina e so na

ka vou. E dua vei ira na veika e vuqa au sa sotava e vaka me dau sega tu ni okati me ka bibi vua e dua. Na ka dina, ni gauna era yaco kina, e vaka mera dau sega ni vakasakiti se dua mada ga na ka. Ia, ni da vakanananu kina, era vakabulabulataki ka vakalougatataki na noda bula—oka kina na noqu bula. Au vakatura mo ni cakava talega na ka oqo—o ya, mo ni vakasamataka mada vakavinaka na nomuni bula ka raica mada na veivakalougatataki, levu ka lalai, ko ni sa ciqoma oti.

Niu raicalesu tiko vakawasoma na noqu veiyabaki au sa mai kila kina ni noda masu e dau rogoci ka saumi mai. Eda kila vakavinaka tiko na dina e tiko ena 2 Nifai ena iVola i Momani: “Sa sucu na tamata me rawata na marau.”¹ Au vakadinadinataki ni vuqa na reki o ya e yaco mai ni da kila ni sa rawa meda vei veivosaki kei na Tamada Vakalomalagi ena masu ka na rogoci ka saumi mai na masu oqori—ena sega beka ni kena sala kei na gauna eda namaka tiko me saumi mai kina, ia era na saumi *ga mai* vua e dua na Tamada Vakalomalagi sa kilai keda ka lomani keda vakauasivi sara ni gadreva me da bula marau. A sega beka ni yalataka vei keda, “Ia mo yalomalumalumu;

raica ena tubera na ligamu na Turaga na nomu Kalou, ka vakayacora na nomu kerekere”?²

Ena vica na miniti sa soli vei au oqo, au gadreva meu na wasea vei kemuni e dua ga na ivakaraitaki lailai ni veika au a sotava ena kena rogoci na masu, kau a nanuma, ni kauta mai na veivakalougatataki ki na noqu bula kei na nodra na tamata eso. Na noqu ivolaniveisiga, era maroroi tu mai ena veiyabaki kece oqo, e veivuke me vakarautaki kina eso na ulutaga ka rawa sara niu guilecava.

Ena ivakatekivu ni 1965 au a lesi meu ena laki vakaitavi ena koniferedi ni iteki ka vakayaco soqoni ena veivavua taucoko ena Sauca Pasivika. Oqo na ivesu ni noqu veisiko ki na tiki ni vuravura oqo, na gauna oqo ena sega ni guilecavi vakadua. E vuqa sara na veika vakayalo a yaco ena ilesilesi oqo niu laki sotavi ira na iliuliu, lewenilotu, kei ira na daukaulotu.

Ena mua ni macawa ni Vakarauwai kei na Siga Tabu, na ika 20 kei na 21 ni Feperueri, keitou a tiko mai Brisbane, e Ositerelia, me laki vakayaco soqoni ni koniferedi ena iTeki o Brisbane. Ena gauna ni soqoni ena Vakarauwai, au a vakaveikilaitaki vei peresitedi ni tikina ena loma ni olo. Niu sa lululu vua, au sa vakauqeti sara vakaukauwa ni sa gadrevi me keirau veivosaki mada meu vakasalataki koya, kau sa mani kerei koya ke rawa ni tomani au ki na soqoni ena mataka ni Siga Tabu ena siga e tarava me rawa ni vakayacori rawa kina na ka oqo.

Ni oti na soqoni ena Siga Tabu sa neirau madigi me keirau sa na sota. Keirau a veivosakitaka e vuqa na nona ilesilesi vaka-peresitedi ni tikina. Ni yaco tiko, au vakauqeti sara meu vakatura vua eso na veika bibi ni cakacaka ni kaulotu kei na sala e rawa ni ra veivuke kina o koya kei ira na nona lewenilotu vei ira na daukaulotu tudei ena nodra cakacaka ena nona yasana. E muri au qai kila ni a masulaka tiko mai na turaga oqo me dusimaki ena veika oqo. Ki vua, na neirau veisiko sa ivakadinadina bula ni sa mai rogoci na nona masu ka sa saumi mai. E vaka me sega sara ni veivosaki cecere oqo ia au vakadeitaka ni veivosaki oqo a veidusimaki

kina na Yalotabu ka vakayaco veisau ki na nona bula na peresitedi ni tikina o ya kei na na nona veiqaravi, ki na nodra bula na nona lewenilotu, kei na nodra qaqa e kea na daukaulotu.

Kemuni na taciq kei na ganequ, sa dau yaco na inaki ni Turaga ni da vakarorogo ki na veidusimaki ni Yalotabu. Au vakabauta ni levu ga ni noda cakacaka ena veivakauqeti kei na vakasama e lako mai vei keda, ena levu cake na Nona nuitaki keda na Turaga me talai keda.

Au sa vulica, me vaka au sa vakamacalataka oti ena itukutuku taumada, mo kakua vakadua ni lokuyarataka e dua na veivakauqeti vakayalo. Ena dua na gauna ena vuqa na yabaki sa oti, au a qalo tiko ena Deseret Gym makawa mai Salt Lake City kau vakila na veivakauqeti meu gole ki na Valenibula ni Univesiti meu laki sikova e dua na noqu itokani vinaka sa mai musu na yasana e ra vua ena vuku ni dua na mate a sele kina. Au sa biuta sara ga na tobu, vakaisulu, kau sa gole

sara tikoga yani meu laki raici koya na tagane vinaka oqo.

Niu curu yani ki na nona rumu, au raica ni sa lala tu. Niu vakataroga, a tukuni mai niu na rawa ni raici koya beka ena tobu ni sili ena valenibula o ya, na vanua e dau vakayacori kina na vakavinakataki ni yago. E dau yaco dina na ka oqo. A vakayagataka yani e kea o koya na wilijeja ka tiko duadua ga ena rumu. A laki tiko sara o koya ena yasa i ra ni tobu, volekata na vanua titobu. Au a kacivi koya, ka vukica mai na nona wilijeja me vakabula mai. Keirau a taleitaka na neirau sota, kau a tomani koya lesu ki na nona rumu ni valenibula, kau vosa vakalougatataki koya sara.

E muri a qai tukuna vei au o noqu itokani ni a nuiqawaqawa vakalevu tiko ena siga o ya ka sa vakasamataka tiko me sa vakamatei koya. A masu o koya me vakacegui ka tekivu me vakasamataka ni sa sega ni saumi mai na nona masu. A gole ki na tobu ka sa vakasamataka tiko ni oqo e dua na sala me sa tinia kina na nona rara—o ya me vagolea sobu na nona wilijeja ki na vanua titobu ni tobu. Au a yaco yani ena dua na gauna bibi sara, meu cakava kina na ka au kila ni sa veivakauqeti mai lagi.

A vuqa tale na nona yabaki ni bula o noqu itokani—na veiyabaki a vakasinaiti ena marau kei na vakavinavinaka. Au vakavinavinaka niu a iyaya ni cakacaka ena liga ni Turaga ena siga bibi o ya ena tobu ni sisili.

Ena dua na gauna, ni keirau draiva tiko yani i vale kei Sisita Monson ni oti mai na veisiko vei ira na itokani, au a vakauqeti sara me keirau gole mada i taoni—ena vuqa toka na maile na draiva—me keirau laki sikova e dua na yada qase a vakaitikotiko taumada ena neimami tabanalevu. Na yacana o Zella Thomas. Ena gauna o ya a vakaitikotiko ena dua na vale ni veivukei. Ena yakavi siga o ya keirau raica ni sa malumalumu sara ia a davo koto ena vakacegu ena nona idavodavo.

Sa mataboko vakabalavu tu mai o Zella, ia a kila vakatotolo sara na domoi keirau. A kerea sara keu rawa ni vakalougatataki koya, ka tukuna talega ni sa tu vakarau me mate

kevaka sa vinakata na Turaga me sa lesu i vale. E curuma tu na nona rumu e dua na yalo, vinaka, ka veivakacegui, ka keitou sa kila taucoko ni sa na lekaleka sara na vo ni nona gauna ena bula oqo. A taura na ligaqu o Zella ka kaya ni a masu tiko vagumatua meu mai sikovi koya ka vakalougatataki koya. Au a tukuna vua ni keirau a gole mai ena vuku ni veivakauqeti sara ga nei Tamada Vakalomalagi. Au a reguca na yadrena, ka kila niu sa na sega tale beka ni raici koya ena bula oqo. A qai yaco dina oqo, ni a takali ena siga e tarava. Na neirau a rawa ni laki veivakalomavinakataki kei na veivakacegui kivei daulomani o Zella a veivakalougatataki vua kei au.

Na madigi mo veivakalougatataki ki na nona bula e dua sa dau yaco mai vakasauri. Ena dua na yakavi batabata sara ni bogi ni Vakarauwai ena vula ibatabata ni 1983–84, keirau a draiva yani ena vica na maile kei Sisita Monson ki na bucabuca ni ulunivanua e Midway, mai Utah, keirau vakaitikotiko kina. Na ivakarau ni batabata ena bogi o ya sa laki 24 na diqiri sobu ni Fahrenheit, (-31 C), ka keirau vinakata me tu vinaka na veika taucoko ena neirau itikotiko e kea. Keirau raica ka vinaka tu na veika kece, ka keirau sa gole me keirau lesu ki Salt Lake City. Ni qai vica toka ga na maile ki gaunisala levu sa sega tale ni yavala na neirau motoka. Keirau sa tao sara tu ga vakadua. Au se bera mada vakadua ni bau batabata me vakataka na bogi o ya.

Ena yalo rarawa keirau sa tekivu taubale yani ki na taoni e voleka duadua, ka ra cawi e yasai keirau na motoka. Oti a kele sara e dua na motoka, ka vukei keirau kina e dua na cauravou. Keirau kila sara ni waiwai e tiko ena neirau taqe sa vavaku sara baleta na batabata, ka sega kina ni rawa me keirau draivataka na motoka. Na cauravou vinaka oqo a draivataki keirau lesu ki na neirau vale mai Midway. Au a saga meu sauma vakailavo na nona veiqaravi o ya, ia ena loloma a sega ni taura. A vakaraitaka ni Cauravou Sikauti ka gadreva me vakayacora e dua na ka vinaka. Au a vakatakilai au vua, ka vakavinavinakataka na nona

madigi me bau veivuke vaka oya. Noqu nanuma ni sa yabaki ni kaulotu e tiko kina, au a tarogi koya ke tiko e dua na nona ituvatuva me laki kaulotu. A vakaraitaka ni se sega sara toka ni macala vua se cava me na vakayacora.

Ena mataka ni Moniti e tarava, au a vola e dua na ivola vei cauravou oqo ka vakavinavinakataki koya ena vuku ni nona yalololoma. Ena ivola o ya au a vakayaloqaqataki koya me laki kaulotu tudei. Au a vakauta vata kei na dua vei ira na noqu ivola ka makataka toka na wase e baleta na veiqaravi ni kaulotu.

Ni oti toka e dua na macawa a qiri mai o tinai cauravou ka kaya ni gone-tagane vinaka o luvena ia ena vuku ga ni levu ni veivakauqeti vakatani ki na nona bula, sa mai takali kina na nona a gagadre tu mai vakabalavu me laki kaulotu. A vakaraitaka mai ni o koya kei tamai cauravou rau a masulaka tiko me veisau na yalona. Rau a laki biuta na yacana ena ivola ni yaca me masulaki ena Valetabu e Provo. Rau nuitaka ni na yaco, ena sala eso, mena veisautaki vakadua na yalona, ka lesu ki na nona gagadre me laki kaulotu ka qarava na Turaga ena yalodina. A vinakata o tinana meu kila ni raica o koya na ka sa yaco ena yakavi o ya e a isau ni nodrau masu ena vukui luvena. Au kaya, “Au duavata kei iko.”

Ni oti e vica na vula kei na so tale na veivosaki vata kei cauravou oqo, a vuabale na neirau marau kei Sisita Monson me keirau tiko ena nona veitalaci ni kaulotu me sa na qai gole yani ki na Tabana ni Kaulotu e Kenada Vancouver.

A vakacala-ka beka na neitou sota ena bogi batabata ni Tiseba o ya? Au sega mada ga vakalailai ni vakabauta. Ia, au vakabauta ni neitou sota o ya sa isau ni nodrau masu yalodina e dua na tina kei na dua na tama me baleti luvudrau daulomani.

Meu kaya tale, kemuni na taciq kei na ganequ, sa kila vakavinaka tu na Tamada Vakalomalagi na noda gagadre ka na vukei keda ni da kerea yani Vua me vukei keda. Au vakabauta ni sega ni dua na noda leqa sa rui ka lailai se ka levu sara. Sa tiko na Turaga ena veiituvaki kece ni noda bula.

Au gadreva meu tinia ena noqu wasea e dua na ka au sotava ena dua na gauna sa oti ka ra vakauqeti sara kina e drau na tamata. A yaco oqo ena soqo ni ivakaraitaki itovo vakavanua me baleta na valetabu e Kansas City, ena lima walega na vula sa oti. Me vaka ni vuqa na veika sa yaco ena neirau bula, ena gauna o ya e vaka me baci dua tale na soqo ena lako vinaka kina na veika kece. Ia, niu mai kila na veika e sema ki na soqo ni vakaraitaki itovo vakavanua ena yakavi o ya ni bera ni vakatabui na valetabu, au raica sara ni veivakamarautaki ena bogi o ya e duatani toka. E totoka cake sara.

Me vakataka ga na soqo ni vakaraitaki itovo vakavanua e sema ki na kedra vakatabui na valetabu, era a vakatovotovo vakailawalawa na itabagone ni Tikina ni Valetabu mai Kansas City Missouri ena nodra dui yasana. Na kena ituvatuva o ya mera na laki sota vata kece yani ena vale levu, redetaki vakamatani ena mataka ni Vakarauwai ni soqo me rawa ni ra vulica na gauna kei na vanua mera curu mai kina, na vanua mera tucake tu kina, na nodra veiyawaki kei koya me na tiko e yasadra, na ivakarau ni nodra biuta mai na buturara, kei na veika vakaoqori—na vuqa na veika matailalai mera na kila tiko ena siga o ya ni ra sa mai biubiuta vata na veiliutaki na veiituvaki taucoko me rawa ni tala-drodro ka taucoko na veivakamarautaki.

Ia e dua ga na leqa levu e tiko ena siga o ya. Na veivakamarautaki kece oqo ena vakatau tiko ki na veika sa katoni rawa tu me na qai vakaraitaki ena sikirini levu e vakatokai na Jumbotron. Na katokatonu oqo e bibi sara ki na veivakamarautaki taucoko oqo. Era sega walega ni semata vata taucoko, ia na ivakaraitaki yadua mai na sikirini ena tukuna tiko na veivakamarautaki ena tarava mai. Na vidio e vakarautaka na ituvatuva vakacacacaka e vakararavi tiko kina na veivakamarautaki taucoko. Sa qai sega tu ni cakacaka na Jumbotron.

Era a cakacaka vakaukauwa na daunimisini mera walia na leqa oqo ka ra wawa tu mada na itabagone, e drau vakacaca, ka maumau na gauna vinaka ni vakatovotovo. Sa vaka me sega ni rawa e dua na ka.

Na daunivucu ka dairekita ni soqo ni marau oqo, o Susan Cooper, a qai vakamacalataka e muri, “Ni keimami sa toso mai na ituvatuva A ki na B ki na Z, keimami sa kila ni sa sega ni rawa. . . . Ni keimami raica na ituvatuva, keimami sa na sega ni cakava rawa, ia keimami kila ni sa tu vei keimami e dua na kaukauwa cecere duadua ena vuloa e ra—e 3,000 na itabagone. Sa gadrevi me keimami gole yani e ra ka tukuna vei [ira] na ka sa yaco tiko ka kerea na nodra vakabauta.”³

Ni bera toka e dua na auwa mera sa tekivu curu mai na lewenivanua ki na valelevu oqo, era sa qai tekiduru

ena vuloa e 3,000 na itabagone ka ra masu vata. Era masuta mera vakauqeti o ira era sasagataka tiko na Jumbotron mera kila na ka mera cakava mera vakavinakataka kina; era a kerea vua na Tamadra Vakalomalagi me bonata na veika era sega ni rawa ni cakava ni sa lekaleka tiko na gauna.

E muri a kaya vakaoqo e dua baleta na ka o ya, “O ya e dua na masu era na sega vakadua ni guilecava o ira na itabagone, sega ni baleta ni kaukauwa tu na vuloa, ia e baleta ga ni sa vaka-waicalataka na Yalotabu na suidra.”⁴

E sega ni dede a lako mai e dua na daunimisini ka tukuna vei ira ni sa laurai na vu ni leqa ka sa vakavinakataki.

A kaya ni wali o ya e ka ni laki, ia o ira kece na itabagone era kila vakavinakataka cake.

Ni keimami sa curuma yani na valelevu vakamatanitu ena yakavi o ya, keimami a sega ni kila na leqa a mai yaco ena siga. E muri ga keimami sa qai kila. Na veika keimami a raica, a totoka sara, ka taladrodro vinaka na veivakamarautaki—e dua vei ira na kena vinaka duadua au se qai bau raica. Era vakacilava mai na itabagone e dua na yalo e lagilagi, ka kaukauwa ka ra vakila o ira kece era tiko kina. Era kila vakavinaka na vanua mera curu mai kina, na vanua mera tucake tu kina, kei na nodra veisemati kei ira na vo ni dauvakatasuasua era voliti ira tiko. Niu a rogoca ni a mai vakalekalekataka ni nodra gauna ni vakatovotovo ka vuqa na vakatasuasua era a sega ni vakatovotototaka na ilawalawa taucoko, au sa kurabui sara ga. A sega ni rawa me dua e kila. A vakayaco-ka vakaidina sara ga na Turaga.

Au dau kurabuitaka tu ga na sala e muataka ka dusimaka tiko kina na Turaga na veitiki yadua ni Nona mata-nitu ka qai taura na gauna me veivakuqeti vua e dua ga na tamata—se dua na soqo ni vakaraitaki ni itovo vakavanua se dua na Jumbotron. Na kena rawa Vua me cakava, ka vakayacora o Koya, sa ivakadinadina vei au.

Kemuni na taciq kei na ganequ, sa tiko na Turaga ena noda bula kece sara. E lomani keda o Koya. E gadreva me vakalougatataki keda. E gadrevi keda meda vakasaqara na Nona veivuke. Ni sa tuberi keda ka dusimaki keda, ka sa dau rogoca ka sauma mai na noda masu o Koya, eda na kunea na marau eke kei na gauna oqo sa gadreva o Koya vei keda. Meda sa qai namaka tiko na Nona veivakalougatataki ki na noda bula, sa noqu masu oqo ena yaca i Jisu Karisito, na noda i Vakabula, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. 2 Nifai 2:25.
2. Vunau kei na Veiyalayalati 112:10.
3. Susan Cooper, in Maurine Proctor, “Nothing’s Too Hard for the Lord: The Kansas City Cultural Celebration,” *Meridian Magazine*, 9 ni Me, 2012, Idsmag.com.
4. Proctor, *Meridian Magazine*, 9 ni Me, 2012.

Mai vei Elder Robert D. Hales
Ena Kuoramu ni Apositolo Le Tinikarua

Mo Lotu Vakarisito sa Vakarisito Dina

Ogo na nona veikacivi na Karisito vei ira kece na Lotu Vakarisito nikua: “Vakani ira na noqu lami. . . . Vakani ira na noqu sipi.”

Na cava na kena ibalebale mo sa Vakarisito?

O koya sa Vakarisito e vakabauta na Turaga o Jisu Karisito, ni sai Koya na Luvena dina na Kalou, a talai Koya mai o Tamana me mai vakararawataki ena vuku ni noda ivalavala ca ena ilesilesi cecere ni loloma eda kila me Veisorovaki.

O koya sa Vakarisito e vakabauta ni vuku ga ni loloma soli wale ni Kalou na Tamada kei na Luvena, o Jisu Karisito, sa rawa meda veivutuni, vosoti ira na tamata, maroroya na ivakaro, ka rawata na bula tawamudu.

Na vosa *Vakarisito* e kena ibalebale meda taura vei keda na yaca Karisito. Eda vakayacora ogo ena noda papitaiso ka ciqoma na isolisoli ni Yalo Tabu ena veitabaki ni liga mai vei ira era taura tu na Nona lewa ni matabete.

E kila vinaka tu e dua sa Vakarisito ni ena veitabayabaki, era sa dau vakadinadinataki Jisu Karisito o ira na parofita ni Kalou. O Jisu vata ga ogo, vata kei na Tamada Vakalomalagi, ka rau a rairai vua na Parofita o Josefa Simici ena yabaki 1820 ka vakalesuya

mai na kosipeli kei na ituvatuva ni Nona Lotu taumada.

Mai na veivolankalou kei na ivakadinadina i Josefa Simici, eda kila kina ni Kalou, na Tamada Vakalomalagi, e vakayago ena lewe kei na sui e lagilagi ka uasivi. Sa Luvena Duabau o Jisu Karisito ena yago. Na Yalo Tabu e yalo ena ituvaki vakatamata ka sa nona cakacaka me vakadinadinataki na Tamana kei na Luvena. Na Lewetolu Vakalou e lewe tolu na tamata duidui, ia ka duavata ena inaki.

Ena vunau vakaoqo ni sa noda yavu ni vakabauta, ena rawa beka me dua na vakatitiqa se veiba, me vaka ni da lewe ni Lotu i Jisu Karisito ni Yalododonu Edaidai eda sa Vakabauta Vakarisito? Ia vei ira yadua sa Vakarisito, e vo tiko e dua na taro rawarawa: eda sa mataqali tamata Vakarisito vakacava oi keda? Se eda rawa ni kaya, sa vakacava tiko beka na noda sasaga tiko meda muria na Karisito?

Me da raica vata mada na veika rau a cakava e rua na tisaipeli Vakarisito:

“A sa lako voli ko Jisu ena baravi mai Kalili, a sa raica e le rua e rau

veitacini, ko Saimoni sa vakatokai ko Pita, kei Adriu na tacina, e rau sa viritaka na lawa ki wai: ni rau sa gonedau.

“A sa kaya vei rau ko koya, Drau muri au mai, kau na qisi kemudrau mo drau gonedau ni tamata.

“A rau sa biuta sara tu na nodrau lawa, ka muri koya.”¹

Oi keda sa Vakarisito nikua, sa noda na madigi meda vakayacora ka sega tale ni wawa, ena gauna ga o ya, ena lewa vinaka, me vakataka rau a cakava o Pita kei Adriu ni: “rau sa biuta sara na nodrau lawa, ka muri koya.”² Eda sa kacivi talega meda biuta na noda lawa, meda cata na ivakarau vakavuravura, vakabauta makawa, kei na itovo vakavanua. Eda sa kacivi talega meda biuta na noda ivalavala ca. “Ia ni sa qai kacivi ira mai na lewevuqa [o Jisu] . . . , sa kaya vei ira, O koya yadua sa via muri au, me kakua ni muria na lomana, me colata ga na nona kauveilatai, ka muri au.”³ Ni da sega ni muria na itovo sa sega ni vakalou sa itekivu tiko ni veivutuni, ka na kauta mai e dua na veisau levu me yacova ni da sa “biuta tani na gagadre ca.”⁴

Na veisau ogo, e vakatokai na saumaki mai, ena rawa ga vua na iVakabula. A yalataka o Jisu: “Au sa vota vei ira na tamata na malumalumu vakayago . . . ; ia na noqu loloma sa rauti ira kece ga sa vakamalumulumutaki ira vei au; ia kevaka era sa vakamalumulumutaki ira ka vakabauti au, *au na vakaukauwataki ira ena veika era sa malumalumu kina.*”⁵ Ni da *vinaka cake* sara ena vuku i Karisito, sa veisau na keda ituvaki ka da sega tale ni via lesu ki na noda ivakarau makawa.

Sa vakakina, vei ira sa Vakarisito era na dau vakalougatataki ni ra sotava na dredre kei na luluqa. Ni dau yaco mai na bolebole veivakatudonutaki, eda na rairai temaki meda lesu ki na noda sala makawa. Ni oti na Nona Vakamatei na iVakabula, a rairai vei iratou na marama ka kaya vei iratou ni ra na kunei Koya mai Kalili na veitacini. Ni sa lesu o Pita, na iapositolo iliuliu ki Kalili, a lesu tale ki na ka a kila taumada—ki na cakacaka e dau taleitaka me vakayacora. “Au sa laki qoli,”⁶ a vakamacalataka, ka kauta vata kei koya e vica na tisaipeli.

Sa dina sara, ni ratou a qoli tiko o Pita kei na so tale ena bogi taucoko ka sega ni rawati e dua na ika. Ena mataka e tarava a rairai mai o Jisu ena baravi ka kacivi iratou yani e wai, “Dou viritaka na lawa ki na imatau.” Eratou a muria na tisaipeli ena waqa na nona ivakasala na iVakabula ka totolo wale na nodratou raica na veivakurabuitaki ni sa sinai bote tu na nodratou lawa. A kila o Joni na domo ni iVakabula, ka dokoulu yani i wai o Pita ka qalo yani ki vanua.⁷

Kivei ira sa Vakarisito era sa lesu tale ki na nodra sala, tawa dina makawa, mo ni vakasamataka mada na ivakaraitaki yalodina nei Pita. Kakua tale ni wawa. Mai rogoca ka kila na domo ni iVakavuvuli ni sa kaci tiko. Ka mo lesu sara vakatotolo Vua ka mai ciqoma tale na Nona veivakalougatataki levu.

Ni ra sa lesu yani ki vanua na veitacini, era raica sara sa vakarautaki tu na ika kei na madrai. “Dou mai katalau,”⁸ a kaya mai na iVakabula. Ni sa vakani ira, a tarogi Pita vakatolu, “Saimoni, na luvei Jona, ko sa lomani au se segai?”

Ni sa vakaraitaka o Pita na nona loloma, a qai kerei koya na iVakabula, “Vakani ira na noqu sipi. . . . Vakani ira na noqu sipi.”⁹

Oqo na nona veikacivi na Karisito vei ira kece na Lotu Vakarisito nikua: “Vakani ira na noqu lami. . . . Vakani ira na noqu sipi”—wasea na noqu kosipeli vei ira na gone kei na qase, laveti ira cake, vakalougatataki ira, vakacegui ira, vakayaloqaqataki ira, ka tarai ira cake eso, vakabibi vei ira e duidui mai vei keda na veika era nanuma ka vakabauta. Eda vakani ira na Nona sipi ena noda itikotiko mai na noda ivakarau ni bulataka na kosipeli: maroroya na vunau, masu, vulica na ivolanikalou, ka vakatotomuria na Nona loloma. Eda vakania na Nona sipi ena loma ni Lotu ena noda veiqaravi ena kuoramu ni matabete kei na ilawalawa mataisoqosoqo. Ka da vakania na Nona sipi ena vuravura taucoko ena noda sa itokani Vakarisito, ena noda ivakarau ni lotu savasava ni veisiko ka qaravi ira na yada, na luveni-yali, na dravudravua, kei ira taucoko era gadreva na veivuke.

Ki na vuqa eso, na veikacivi me ra sa Vakarisito e vaka me veivakasaurataki, ka veiuabaleti talega. Ia meda kakua ni rere se yalolailai. Sa yalataka tu na iVakabula ni na vakatautauvatataki keda ena Nona cakacaka. “Dou muri au mai,” a kaya, “*Au* na qisi kemudou mo dou gonedau ni tamata.”¹⁰ Ni da muri Koya, ena vakalougatataki keda ena isolisoli, taledi, kei na kaukawa meda vakayacora na Nona lewa, ka rawa kina meda kalawa mai na noda logavinaka ka cakava na veika e se bera vakadua ni da bau cakava. Oqo e kena ibalebale meda wasea na kosipeli vei ira na noda itokani, vueti ira mai era sa yali tu vakayalo, daukaulotu tudei, cakacaka ena valetabu, qarava e dua na gone e ituvaki malumalumu, lomani koya tiko e cidroi, qaravi e dua na itokani sa qase, vosota tiko na duidui vakasama, se sotava na veika rarawa. Sa kena ibalebale meda vakarautaki keda meda rogoca na Nona veikacivi ka kaya: “*Au* lako ke ko ni lewa; Ni vosa meu tukuna tu, *Au* na cakava ni ko sa lewa; me yaco nomuni lewa.”¹¹

Meda vakataka na ituvaki sa vinakata vei keda na Tamada Vakalomalagi, meda sa muri Jisu Karisito. Au vakadinadinataka ni sa kacivi keda tikoga meda muri Koya. Kevaka o se vulica tiko na veiyalayalati Vakarisito ni Yalododonu Edaidai se bera tiko ni taucoko na nomu vakaitavi ena Lotu ka via muri Koya tale—kua ni rere! Na ivesu ni tisaipeli ni iVakabula era lewe ni Lotu vou, saumaki vou mai ki na Nona kosipeli. E vakavulici ira vakamalua vakayadudua o Jisu. A vukei ira mera cakava rawa na nodra itavi. A vakatokai ira mera Nona itokani ka solia na Nona bula ena vukudra. Ka sa cakava oti oqo vei iko kei au.

Au vakadinadinataka mai na Nona loloma kei na loloma soli wale, eda sa rawa meda lotu Vakarisito sa Vakarisito dina sara. Sa rawa mo muria na yavuni-bula sa Vakarisito. Eda sa vaqacacotaki ira tiko beka vakacava e lomada?

Na loloma vakarisito. Sa ka talei na tamata yadua vua na iVakabula. Ena vinaka kei na yalololoma, a laivi ira kina na ciwasagavulu ka ciwa me kunei koya o ya,¹² “ia sa wili kecega na drau ni [uluda]”¹³ Vua.

Na vakabauta sa Vakarisito. Se cava ga na veitemaki, veivakatovolei, kei na veivakacacani, e vakararavi ga na iVakabula vua na Tamada Vakalomalagi ka digitaka me yalodina ka talairawarawa ki na Nona ivakaro.

Solibula sa Vakarisito. Ena Nona bula taucoko na iVakabula a solia na Nona gauna, Nona igu, ka yaco sara ki na Veisorovaki, me soli Koya me rawa kina ni ra tucaketale na luve ni Kalou kecega ka yaco na gauna mera rawata na bula tawamudu.

Na veivukei sa Vakarisito. Me vakataka ga na kai Samaria vinaka, sa dau dodoliga tikoga yani na iVakabula me veivueti, loloma, ka susugi ira tiko na tamata era voliti Koya tiko, se cava ga na nodra itovo, vakabauta vakalotu, se ituvaki.

Na veiqaravi sa Vakarisito. Se da taki wai tiko mai na toevu, vakasaqa ika, se savui yava soso, a bulataka na Nona veisiga o Jisu ena qaravi ira na tamata—vukei ira cake na luluqa tu ka vaqacacotaki ira sa malumalumu.

Na vosota sa Vakarisito. Mai na Nona rarawa kei na vakararawataki, a waraki Tamana na iVakabula. Ena nona vosoti keda, a waraki keda meda kilai yaloda ka lesu mai vale ki Vua.

Na tiko sautu sa Vakarisito. Ena gauna taucoko ni Nona cakacaka vakalotu e veikilai yalo ka cuqena na tiko sautu. Vakabibi vei ira na Nona tisaipeli, a vakavulica ni sega ni dodonu mera veiqati vakaiira o ira sa Vakarisito, se cava ga na veika era duidui kina.

Na veivosoti sa Vakarisito. A vakavulica vei keda meda vosa

vakalougatataki ira era vosavakacacataki keda. E vakaraitaka vei keda ko Koya na sala ena Nona masulaki ira era vakamatei Koya mera vosoti.

Na saumaki mai sa Vakarisito. Me vakataki Pita kei Adriu, e vuqa era sa kila rawa na dina ni kosipeli ena gauna ga era rogoca kina. Era sa saumaki sara ga. Eso ena taura toka e dua na gauna. Mai na dua na ivakatakila a soli vei Josefa Simici, a vakavulica kina na iVakabula, “Raica sa vu ni rarama na Kalou; ia ko koya sa kunea na rarama ka tudei tikoga vua na Kalou, ena vakararamataki vakalevu, io ena tubu cake tikoga na nona rarama me yacova na siga lagilagi ko ya,”¹⁴ na siga sa uasivi sara ni noda saumaki mai. Sai Jisu Karisito na “rarama kei na iVakabula kei vuravura; na vu ni dina.”¹⁵

Era vosota ki na ivakataotioti o ira era sa Vakarisito. Ena Nona bula taucoko, a sega vakadua ni guce na iVakabula ena vakayacora tiko na lewa nei Tamana ia a tomana tikoga na Nona ivalavala dodonu, caka vinaka, loloma veivueti, ka dina tiko me yacova ni tini na Nona bula.

Sai koya oqori na kedra ituvaki eso era rogoca ka vakamura na domo ni iVakabula. Me vaka niu dua vei ira na Nona ivakadinadina bula e vuravura, au voqataka na noqu ivakadinadina ni sa kacivi kemuni tiko o Koya edaidai, “Ia mo lako mai, mo muri au.”¹⁶ Ni gole mai ki na salatu e mua yani ki na marau tawamudu, reki, kei na bula tawamudu ena matanitu nei Tamada Vakalomalagi. Ena yaca i Jisu Karisito, na noda iVakabula ka Dauveivueti, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Maciu 4:18–20.
2. Marika 1:18.
3. Marika 8:34.
4. Mosaia 5:2.
5. Ica 12:27; vakaikuritaki.
6. Joni 21:3.
7. Raica na Joni 21:3–8.
8. Joni 21:12.
9. Raica na Joni 21:15–17.
10. Maciu 4:19; vakaikuritaki.
11. Raica na “Au Lako Ke Ko ni Lewa,” *Sere ni Lotu*, naba 164.
12. Raica na Maciu 18:12–14.
13. Luke 12:7.
14. Vunau kei na Veiyalayalati 50:24.
15. Vunau kei na Veiyalayalati 93:9.
16. Luke 18:22.

Mai vei Elder Richard G. Scott
Ena Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua

Na Reki ni Nodra Vueti na Mate

“Ena vakadeitaka ko koya ki lomadra na gone na vosa ni yalayala a caka vei ira na qase, io ena vagoleya na lomadra na gone vei ira na nodra qase.”

A vakatakila na Turaga vua na Parofita o Josefa Simici na ivunau veivakauqeti me baleta na cakacakatabu vakalotu ni papitaiso. A yaco mai na ivakatakila oqori ena nodra vakavuvulitaka na veimatalotu Vakarisito ni na vakatau na vanua e tini kina na yalo ena ituvaki vakayalo e tu kina e dua ena gauna e mate kina ka na sega ni rawa ni veisau tale. Era vakavuvulitaka ni o ira era sa papitaisotaki ena nodra icovi na marau tawayalani ka ra na sotava na rarawa tawamudu o ira na kena vo ka sega na vakanuinui me ra na vueti.

Na nona ivakatakila na Turaga, ka kaya kina, ena vuku ni dodonu veiganiti ni matabete, sa rawa kina ni vakayacori na papitaiso vakaveisosomitaki ena vukudra na mate, e taqomaka na dodonu ni Nona itukutuku: “Kevaka sa sega ni sucu e dua ena wai kei na Yalo Tabu, ena sega ni curu rawa ki na matanitu ni Kalou.”¹ Na papitaiso vakaveisosomitaki sa rawa ni vakarautaki kina ena yalololoma na cakacaka vakalotu veiganiti oqo ena vukudra kece sara na sa mate era bula kilikili ka ra a sega ni ciqoma ena bula oqo.

Na ivunau lagilagi oqo e dua tale

na ivakadinadina ni kena taucoko ka uasivi sara na Veisorovaki nei Jisu Karisito. Sa vakarautaka ko Koya na veivakabulai vei ira vakayadua na yalo sa veivutuni. Sa vakadrukai mate na Nona Veisorovaki, ka vakatara ko Koya me ciqoma na veicakacaka vakalotu kece ni veivakabulai ena veisosomitaki ko ira na mate bula kilikili.

Ena dua na ivola ka volai ena 150 na yabaki sa oti, e kaya kina o Josefa Simici: “E nodra na Yalododonu na galala mera papitaiso ena vukudra . . . na wekadra era sa mate . . . ka ra ciqoma na Kosipeli e yalodra, mai vei . . . ira era sa lesi me ra vunau vei ira.”² E muri a qai tomana tale, “O ira na yalododonu era vakaweleweletaka ena vukudra na wekadra era sa takali era sa biuta tiko na nodra vakabulai ena dua na vanua rerevaki.”³

A mai solia na parofita o Ilaitia na idola ni cakacaka vakaveisosomitaki vei Josefa Simici ena Valetabu mai Kirtland⁴ me vakataucokotaki kina na nona yalayala na Turaga “ena vakadeitaka ko koya ki lomadra na gone na vosa ni yalayala a caka vei ira na qase, io ena vagoleya na lomadra na gone vei ira na *nodra* qase.”⁵

Mai na ikuri ni ivakatakila vei Josefa Simici kei ira na parofita era taravi koya mai, sa basika kina na vakasama ka vakarautaki na cakacaka ni valetabu kei na sasaga ni vola kawa e tokona mai. O ira kece na parofita me tekivu mai vei Josefa Simici era sa dau vakabibitaka na kena gadrevi vakatoto me vakarautaki na veicakacaka vakalotu kece me baleti keda kei ira na tubuda era sa takali.

Na cakacaka ni valetabu kei na volai ni kawa e dua na cakacaka ka rua na tikina. Erau semati vata me vaka na cakacakatabu vakalotu ni papitaiso kei na isolisoli ni Yalo Tabu. Eso na lewenilotu era na sega beka ni rawa ni cakava ruarua na cakacaka oqo ena vuku ni tauvimate se na kedra yawa mai valetabu.

E vakavuvulitaka o Peresitidi Howard W. Hunter:

“Sa dodonu me da qarava na veicakacaka vakalotu ni matabete ena valetabu ka gadrevi me rawa kina na noda dui bula vakalou; oti sa dodonu me da cakava na cakacaka e gadrevi ena vukudra a sega ni donumaki ira na madigi mera ciqoma na kosipeli ena bula oqo. Na qaravi ni cakacaka ena vukudra na tani ena rawati ena rua na ikalawa: taumada, ena vakadidike ni vola kawa mera kunei kina na tubuda; ka kena ikarua, ena kena qaravi na cakacakatabu vakalotu ni valetabu me soli kina vei ira na madigi vata ga a vakarautaki vei ira na bula.

“Ia era lewevuqa na lewe ni Lotu e vakaiyalayala ga na nodra rawa ni curu ki na valetabu. Era sasaga ena nodra igu taucoko. Era sasagataka na vakadidike ni vola kawa ka ra qai cakava eso tale na cakacaka vakalotu ni valetabu. E yasana kadua, era tu eso na lewenilotu era vakaitavi ena cakacaka ni valetabu ia era sega ni cakava na vola kawa ena vuku ni nodra matavuvuale. E dina ni ra sa veiqaravi tiko vakalou ena nodra vukeyi na tani, era sa calata e dua na veivakalougata-taki ena nodra sega ni vaqarai ira na nodra era sa mate me vaka na idusidusi vakalou mai vei ira na parofita ni gauna oqo. . . .

“Au sa vulica rawa ni o ira era vakaitavitaki ira ena vola kawa ka ra

qai cakava na cakacaka vakalotu ni valetabu ena vukudra era sa kunea mai na yacadra, era na kila na reki ni nodra rawata na tiki ruarua ni veivakalougatataki.”⁶

E vinakati keda yadua na Tamada Vakalomalagi meda rawata na tiki ruarua ni veivakalougatataki ni cakacaka vakaveisosomitaki oqo. Sa tuberi ira eso me ra vakaraitaka vei keda na ivakarau me da rawata kina. Sa vakatau vei iko kei au na nodaru taura me nodaru na veivakalougatataki oqori.

Sa dau mate vinaka na gauna kece e vakayagataki ena cakacaka ni valetabu, ia na noda ciqoma vakaveisosomitaki na cakacaka vakalotu ena vukuna e dua na tubuda ena vakavuna me bibi vakalevu cake sara na gauna ena valetabu ka na rawati kina na veivakalougatataki cecere cake sara. Eratou sa tukuna na Mataveilitaki Taumada, “Na noda itavi bibi duadua me da vakasaqarai ira ka kilai *ira na noda* qase era sa yali.”⁷

Ni vinakata beka na itabagone e dua na sala dei me kau laivi kina na veivakauqeti ni meca ki na nomuni bula? Ni luvuci kemuni ena cakacaka ni nodra vaqarai na tubumuni, vakarautaka na yacadra me baleta na veicakacaka vakalotu vakaveisosomitaki tabu ka ra tu ena valetabu, ka qai lako ki na valetabu mo ni somomitaki ira ena kena ciqomi na cakacaka vakalotu ni papitaiso kei na isolisoli ni Yalo Tabu. Ni o sa qase cake, sa na rawa ni o vakaitavi ena kena ciqomi na veicakacaka vakalotu tale eso. Au sega ni rawa ni vakasamataka e dua tale na veitaqomaki vinaka cake mai na nona veivakauqeti na meca ena nomu bula.

Ena Tabana ni Kaulotu na Russia Rostov-na-Donu era a sureti na itabagone me ra dui tu-va vakamatanivola e 2,000 na yaca ka vakarautaka ke dua mada ga na yaca mai na nodra dui matavuvale me baleta na cakacaka vakalotu ni valetabu. O ira era rawata na sasaga oqori era qai sureti me ra lako ena dua na ilakolako balavu ki na Valetabu vou mai Kyiv Ukraine. A wasea e dua na cauravou na ka e sotava: “E levu na gauna au dau vakayagataki ena qito ena kompiuta. Ni sa tekivu na caka ituvatuva vakamatanivola, sa

sega na gauna ni qito. Taumada au nanuma, ‘O sega! Me caka vakacava!’ Ni sa oti na cakacaka, au sa sega mada ga ni taleitaka na qito. . . . Na volakawa e dua na ka e rawa ni da cakava e vuravura qo, ka na tu talega mai lomalagi.”

E vuqa na Yalododonu yalodina era sa cakava na cakacaka ni kena dikevi na kawa ni nodra matavuvale ka ra vakayagataka na itukutuku maroroi ena FamilySearch me ra cakava na cakacaka vakalotu mera mai veisosomitaki ga kina na lewe ni nodra matavuvale. Na inaki ni kena biu tu vakawawa na yaca oya me soli kina e dua na gauna veirauti me rawa kina vei keda yadua me da cakava na veicakacaka vakalotu ena vukudra na tubuda kei na wekada tale eso. Ena gauna oqo e rauta ni 12 na milioni vakamilioni na cakacaka vakalotu era tu vakawawa tu. E vuqa na yaca era sa tu vakawawa tu mai ena vica vata na yabaki. E sega ni vakabekataki ni o ira na tubuda sa kune na yacadra era sa nanamaki ka marau ni sa vagalalataki na yacadra me caka na kena cakacaka vakalotu. Ia, e rawa ni ra na sega ni marautaka kevaka era na waraka tu vakabalavu me caka na nodra cakacaka vakalotu.

Keimami vakayaloqaqataki kemuni ka levu tu na nomuni yaca

tu-vakawawa mo ni wasea me rawa ni ra vukei kemuni na kemuni isema vakadra se o ira na lewe ni nomuni tabanalevu se iteki me vakacavari na cakacaka oqori. E rawa ni caka oqori ena kena veisoliyaki na kadi ni yaca ni valetabu vei ira na lewe ni tabanalevu kei na iteki era sa tu vakarau me ra veivuke se ena kena vakayagataki na ivakarau vakompiuta ni FamilySearch me vakau kina vakadodonu ki na valetabu na yaca. Na kena icakacaka e muri e dau vakayacora voli mai o Cindy Blevins mai Casper e Wyoming, ena vica vata na yabaki.

A papitaiso o Sisita Blevins ni yabaki tinivakacaca ka lewe ni Lotu duadua ga ena nona matavuvale. Sa cakava oti e dua na iwiliwili levu ni ivola ni kawa. Ia sa rui sivia na yaca me ratou cakava ga o koya kei iratou na nona matavuvale dina. Ena vuku ni ka oqo, sa mani vakauta kina o Sisita Blevins na yaca ki na valetabu, oqori, me vaka nona itukutuku, e dau caka ga ena loma ni vica na macawa, vakawasoma ena dua ga vei rau na rua na valetabu voleka ki nona vale. E kaya ni taleitaka me dau nanuma ni ra dau oka talega na nona itokani kei ira na wekana ena nona tabanalevu kei na iteki vei ira na dau veivuke me vakacavari na cakacaka me baleti ira na tubuna. E vakavinavinaka kina vei ira.

E dau taleitaka na watiqo lomani, o Jeanene, na vola kawa. Ni ra se lalai na luvei keirau, e dau veisosomitaki gauna ni veimei kei ira nona itokani me rawa kina e vica na auwa ena vica na macawa me cakava kina na neirau ivola ni kawa ni matavuvale. Ni sa biubiu mai vale na neirau itini, a vola toka ena nona ivolaniveisiga: “Au sa vakatauca e dua na lewa kau vinakata meu tucake ka kailavaka. Sa noqu rumu ni vola kawa na rumunimoce makawa nei Mike. Sa vakaiyaya vinaka tu me tuvai kina na ivolatukutuku ka caka kina na cakacaka. Sa na vakanamata na noqu bula ena gauna oqo ena veicakacaka bibi ni vakadidike vakamatavuvale kei na vakau yaca ki na valetabu. Au sa nanamaki ka vakanamata meu toso.”⁸

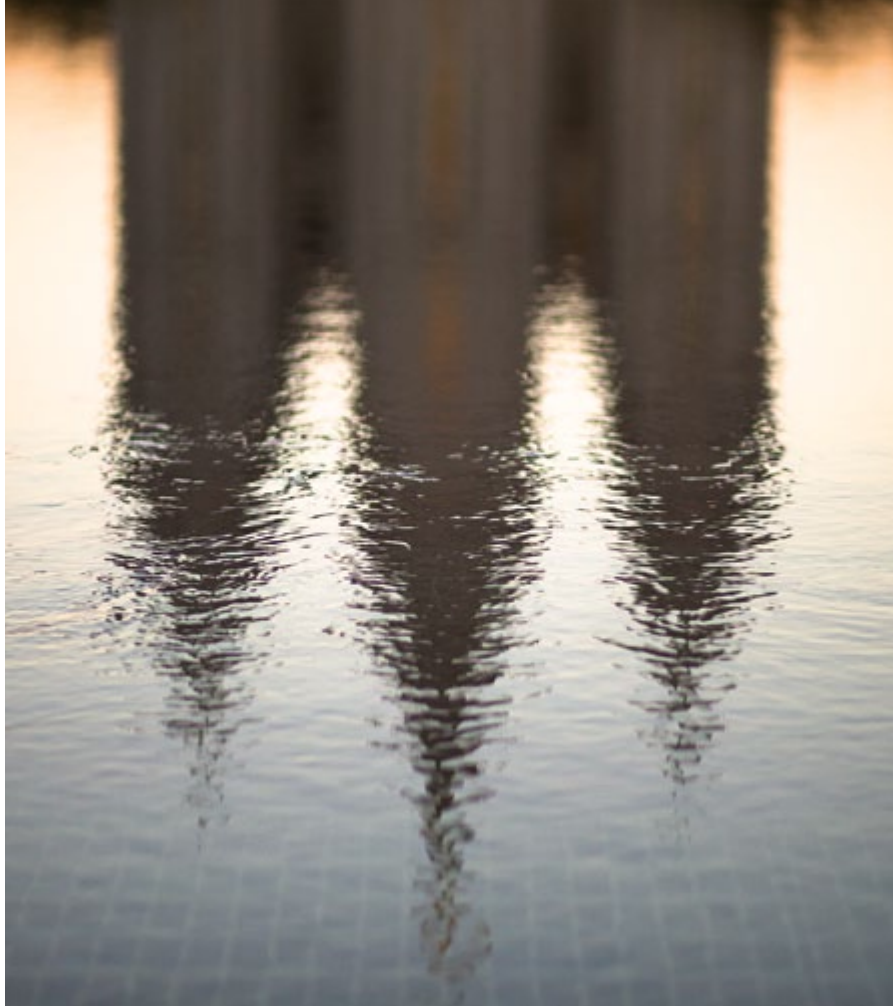
E dua tale na itukutuku ena ivolaniveisiga e vaqo: “Na . . . cakamana vei

au e yaco ena valenivolavola ni Vola kawa nei Mel Olsen ka a vakaraitaka vei au e dua na pepa tabaki me baleta na kedra itukutuku kilai kece na noqu kawa ka tauri mai na kena vakadododnutaki na ivolatukutuku ena Ancestral File vakompiuta ka vakau yani ki na isoqosoqo ni vola kawa. Era kau mai vakalevu mai na parokaramu ni va na itabatamata ka a lavaka na Lotu ena vuqa na yabaki sa oti. Au a vakadrukai ena noqu vakasamataka na caka-caka vakaiyanaqa e tu e mataqu meu sokumuna na ivolatukutuku dikevi kece me baleti ira na tubuqu mai na veimatavuvale me biu ena kompiuta me baleta na imatai ni kena veisoliyaki vakompiuta na Ancestral File. Ka ra sa tu kece e kea, e totoka, tuvai vakamatau ka tabaki ka dabe tu ena desi e mataqu. Au marau ka vakadrukai, au dabe toka ga ka kurabui ka tekivu meu tagi, au sa rui marau vakalevu.

. . . Vua e dua sa vakadidike tu mai ena nona igu ka sega ni cegu, ena loma ni tolusagavulu na yabaki, sa na dua na ka taleitaki vua na kena biu ena kompiuta na ivolatukutuku kece oqo. Ia niu vakasamataka na drau na udolu na tamata era sa na tekivu vakacuruma ki na kompiuta ena gauna oqo se ena dua na gauna walega oqo na umaitukutuku kilai vakaivola kei na disi ni vakadidike yadua . . . sa dua na ka na noqu nanamaki. Sa cakacaka dina ga ni Turaga ka liutaka tiko o Koya.”⁹

Au sa tovolea oti na vua ni caka-caka bibi duadua oqo ka rawa kina niu kila ni idola a vakalesuya mai o Ilaija vei Josefa Simici e rawa kina ni vauci vata na yaloda ka da semati o keda yadua vei ira na tubuda era waraka tu na noda veivuke. Mai na noda sasaga ena loma ni veivaletabu e vuravura oqo ka vakayagataki kina na dodonu e solia mai na iVakabula, era sa rawata kina o ira na tubuda na cakacaka vakalotu ni veivakabulai ka na rawa kina vei ira na marau tawamudu.

E liu, ni veivakauqeti na titobu ni kena gadrevi na veivakasavasavataki ni cakacaka oqo, era sotava kina ena yalodoudou na tamata e dua na bolebole ka tautauvata na nona bolealea e dua me tamusuka duadua ga na itei

sorenikau kece mai Nebraska. Oqo, era sa cakacaka tiko e vuqa sara na misini ni cakacaka. Ni da duavata, e rawa, ka da na rawata me da vakacavara na cakacaka e gadrevi.

Au vakadinadinataka ni sa ta-ra tiko e vuqa na yalodra na luvei Tamada e vuravura taucoko na Yaloi Ilaija, ka vakavuna me vakatotolotaki cake ena dua na ivakarau e sega vakadua ni namaki ena cakacaka me baleti ira na mate.

Ia e vakaevei o iko? O sa bau masulaka mada na cakacaka me baleti ira na tubumu? Vakatikikitaka na veika ena nomu bula e sega na betena. Vakatilewataka mo cakava e dua na ka ena tawamudu na kena yaga. De o sa vakauqeti beka mo vakasaqarai ira na tubumu, ka qai nanuma ni o sega ni kenadau ena volakawa. Sa rawa beka ni o raica ni sa sega ni yaga me vakakina? E tekivu ga ena loloma kei na gagadre dina me ia kina na veivuke vei ira era sa tu ena daku ni ilati ka ra sega ni rawa ni vukei ira vakataki ira. Vakararai. E dua ena nomu yasayasa

e rawa ni vukei iko mo qaqa kina.

Na cakacaka oqo e cakacaka vakayalo, e dua na sasaga levu ni duavata ena yasa ruarua ni ilati, ka soli kina na veivuke ki yasana ruarua. Na vanua cava ga o tu kina e vuravura, ena masu, vakabauta, igu, gugumatua, kei na so na solibula, sa na rawa ni o cakava e dua na cau qaqa. Tekivu ena gauna oqo. Au yalataka ni na vukei iko na Turaga mo raica e dua na sala. Ka na vakasakiti na veika o vakila. Ena yaca i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Joni 3:5.
2. *iTukutuku ni Lotu*, 4:231.
3. *Nodra iVakavuuli na Peresitedi ni Lotu: Josefa Simici* (2007), 471–72.
4. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 110:13–16.
5. Vunau kei na Veiyalayalati 2:2; vakaikuritaki.
6. Howard W. Hunter, “A Temple-Motivated People,” *Liahona*, Me 1995, 5–6.
7. iVola ni Mataveiliutaki Taumada, 29 ni Fepe., 2012; vakaikuritaki.
8. Jeanene Watkins Scott, nona ivola-ni-veisiga, Epe. 1988.
9. Jeanene Watkins Scott, ivola-ni-veisiga, 23 ni Sepi., 1989.

Mai vei Russell T. Osguthorpe
Peresitidi Raraba ni Wilivola ni Sigatabu

Dua na iKalawa Voleka Cake vua na i Vakabula

Na saumaki sa ikoya na inaki taucoko ni vulica na kosipeli kei na veivakavulici. Na saumaki e sega ni dua ga na ka e yaco. Sa ikoya e dua na vakasaqaaqara ni bula taucoko meda yaco vakalevu cake sara meda vakataka na i Vakabula.

Au a vola e dua na ka lekaleka ka basika mai ena *Liaona* kei na *Ensign* ena vulai katakata se qai cava ga oqo. A imeli mai vei au na luvequ tagane ka kaya, “Ta, de rawa mo tukuna mai vei keitou na gauna o dau vola kina e dua na ka me na tabaki.” Au sauma lesu, “Au via vaka-deitaka ga kevaka o dau wilika tiko na mekasini ni Lotu.” A vakamacalataka lesu mai ni luvena gone yalewa yabaki 10 sa dau “wilika tiko na mekasini ni Lotu. A taura mai na *Ensign* ena katonimeli, lako mai vale, ka mai wilika. A qai gole mai ena neirau rumu ka vakaraitaka vei keirau na ka o vola.”

E baleta ni vinakata me vuli na makubuqu gone yalewa e dau wilika kina na *Ensign*. A cakava sara ga vakaikoya mai na vakayagataka na nona galala ni digidigi. A qai vakadonuya walega oqo na Mataveiliutaki Tau-mada na ivurevure vou ni vuli vei ira na itabagone ka na tokona na gagadre vakatamata ni itaba gone mera vuli,

bula, ka wasea na kosipeli. Na ivurevure vou oqo e sa rawa me na raici ena kompiuta. Ena Janueri eda sa na tekivu vakayagataki ira ena valenivuli. (Vulica vakalevu cake na ivurevure vou ni vuli me baleti ira na itabagone ena **lds.org/youth/learn**.)

Ena veivakavulici ni i Vakabula, e ka bibi duadua na nona galala ni digidigi o koya me vuli. E sega ni vakaraitaka walega o Koya na veika me vakavulici ia na kena vakavulici vakacava. A vakatabakiduataka o Koya na nodra gagadre na via vuli. A vukei ira vakayadua mera raica na dina me baleti ira.¹ E dau rogoca o Koya na nodra taro.²

Na ivurevure vou ni vuli oqo ena vukei keda kece sara meda vuli ka veivakavulici ena sala ni i Vakabula ena noda veivuvale kei na noda valenivuli.³ Ena noda vakayacora, eda sa na malele tiko ki na Nona veisureti meda “lako mai, mo muri au,”⁴ me vaka ga na ivakavuvuli totoka nei Elder

Robert D. Hales. Ena kena vakatorocaketaki na ivurevure vou oqo, au raici ira na iliulu kei na qasenivuli ena veimataisoqoso kei na semineri nodra veivakasalataki vata kei ira na itubutubu me rawa ni ra rawata na nodra gagadre o ira na vuli. Au sa raici ira na gone yalewa ena nodra kalasi, o ira na gone tagane ena nodra kuoramu ni Matabete i Eroni, kei na itabagone ena Wilivola ni Sigatabu nodra vulica mera vakayagataka na nodra galala ni digidigi ka ra lewa na ka mera kitaka.

A lomatarotarotaka e dua na qasenivuli ni Wilivola ni Sigatabu ni itabagone ena nodrau vukei vakacava e rua na gone tagane leqa nodrau vakasama na vakayagataki ni nodrau galala ni digidigi ka cakava vakairau. Ena nona sureti ira na lewenikalasi mera wasea na veika era sa vulica, e sa lomaleqataka de rau na besetaka o rau na gone tagane oqo na nona veisureti. Ia a sega. A tucake e dua ka vakavulica na veika e sa vulica ka qai sureti nona itokani leqa nona vakasama me vukei koya. Ena nona sa tekivu tovolea vakaukauwa o kena imatai, sa tu vata kei koya o nona itokani ka vakasolokakana e daligana me rawa ni vakauqeti koya. E rau a veivakavulici ruarua ena siga o ya. Rau a vakavulica na *veika* a vakavulica na i Vakabula, ia e rau a veivakavulici tale ga ena *mataqali* veivakavulici ni i Vakabula. Ena nona veivakavulici na i Vakabula, a cakava o Koya mai na loloma me baleti ira vakayadudua a vakavulici ira tiko o Koya, me vaka ga a cakava o nona itokani vakavuli vei koya nona itokani.⁵

Ena noda vulica ka vakavulica Nona vosa ena Nona ivakarau, eda sa ciqoma Nona veisureti meda “lako mai, mo muri au.” Meda muri Koya me dua na ikalawa ena dua na gauna. Ena ikalawa vakayadua, eda sa toso voleka cake yani vua na i Vakabula. Meda veisau. E kila na Turaga ni sega ni yaco mai vakatotolo na tubu vakayalo. E lako tiko mai vakamalua. Ena gauna vakayadua eda ciqoma kina na Nona veisureti ka digitaka meda muri Koya, eda sa toso cake sara ena gaunisala ki na taucoko ni saumaki.

Na saumaki sa ikoya na inaki taucoko ni vulica na kosipeli kei na

veivakavulici. Na saumaki e sega ni dua ga na ka e yaco. Sa ikoya e dua na vakasaqara ni bula taucoko meda yaco vakalevu cake sara meda vakataka na i Vakabula. E tukuna tale vei keda o Elder Dallin H. Oaks na noda “*kila*” e sega ni rauta. “Meda ‘saumaki’ . . . o koya e gadrevi kina meda *cakava* na ka *ka rawata sara*.”⁶ Na vulici ni saumaki e dua na tomani ni cakacaka ni kila, cakava, ka rawata sara. E tautauvata, na vakavulici ni saumaki e gadrevi kina na idola ni vunau, veisureti ni kena cakacakataki, kei na veivakalougatataki yalataki.⁷ Ena noda vakavulica na ivunau dina, eda sa vukei koya e vuli me kila. Ena noda sureti ira eso ena kena cakacakataki, eda vukei ira mera cakava vaka kina se bulataka na ivunau. Kei na gauna e lako mai kina na veivakalougatataki a yalataka na Turaga, eda sa veisau. Me vakataki Alama, e rawa ni yaco meda buli vou.⁸

Na ivurevure vou ni vuli me baleti ira na itabagone e dua tiko na kena inaki tudonu: me vukei ira na itabagone mera yaco mera saumaki ki na kosipeli i Jisu Karisito. Walega oqo au raica e dua na gonetagane ena kalasi ni Wilivola ni Sigatabu ni itabagone nona kunea na dina me baleti koya. Ena noqu kidava na dredre ni nona vakasamataka tiko e dua na ka a sotava mai na nona bula vakaikoya ka semati vata ki na Veisorovaki, au a tarogi koya kevaka e sa bau vakila ena dua na gauna na veivosoti. A sauma lesu mai: “Io, me vaka ga na gauna o ya noqu a vakamavoataka na ucuna e dua na cauravou ena neitou qito soka tiko. Au sa maduataka sara ga. Au lomatarotartaka se cava meu cakava me vinaka kina na yaloqu. Au a mani gole ki na nona vale ka kerea vua me vosoti au, ia au kila ni gadrevi meu cakava eso tale na ka, au mani qai masu, au sa qai vakila ni Tamada Vakalomalagi e sa vosoti au talega. Kivei au sa ikoya oqo na ibalebale ni Veisorovaki.”

Ena nona wasea ena kalasi ni siga o ya na veika a sotava oqo, a wilika mai na Joni 3:16—“Ni sa lomani ira na kai vuravura vakaoqo na Kalou, me solia kina na Luvena e dua bauga sa vakatubura”—ka qai vakadinadinataka

na kaukauwa ni Veisorovaki. Na ivunau oqo a sega tale vakadua ni kunei me yali mai vua na cauravou oqo. A yaco me tiki ni nona bula baleta ni a taroga na nona taro ka vakayagataka na nona galala me vakayacora.⁹

Sa yaco me veisau sara vakalevu na cauravou oqo, ka vaka kina o ira na nona lewenikalasi. Era vakatabakiduatata ena dua na idola ni vunau mai na vulici ni ivolanikalou. Era semata vata na vosa tabu oqori ki na nodra dui bula ka qai vakadinadinataka na veivakalougatataki e lako mai vei ira ena vuku ni kena bulataki na ivakarau ka rau duavata kei na ivunau. Ena noda vakavulica na kosipeli i Jisu Karisito, eda vakatabakiduatata ena ivolanikalou kei na nodra vosa na parofita ni gauna oqo. Eda vakararavi ena tikinivosa tabu me vukea na vakaukauwataki ni vakabauta, tara cake na ivakadinadina, ka vukei keda vakayadua meda yaco me taucoko na noda veisau. Na ivurevure vou ni vuli me baleti ira na itabagone ena vukei ira taucoko era vakayagataka mera kila ka bulataka na vosa ni Kalou.

Ena noqu vakavulici ira tiko na Yalododonu e Costa Rica, au taura cake

e dua na ilavelave ni *Veituberi, Me iLutua ni Bula* ka taroga, “Io, o ni lewe vica sa tiko vei kemuni na ilavelave ni ivolavakarau oqo?” E voleka ni o ira kece era laveliga. Ena matadredredre, au kaya, “Au kila o ni sa wilika tiko ena veisiga yadua.” Au kurabui, e dua na marama ena iyatu e liu a laveliga, vakaraitaka ni sa wilika tiko e veisiga. Au kerei koya me lako cake mai ena itutu ni vunau ka mai vakamacalataka. A sauma lesu, “Ena veimataka au wilika na iVola i Momani. Ia au a qai wilika eso na ka ena *Veituberi, Me iLutua ni Bula* me rawa kina niu vakavulici ira na luvequ ena veika au sa qai vulica ena kena sala uasivi duadua.”

A vinakata me vulica ka vakavulica Nona vosa ena Nona sala, a mani vulica kina na Nona vosa ena ivolanikalou ka qai vulica me vakavulica vakacava na Nona vosa me rawa kina vei ira na luvena mera veisau. Na nona ituvatava ni vulici ni kosipeli kei na veivakavulici era a sega ni yaco taucoko vata ga, au vakabauta, ena dua na gauna. A vakatulewataka me cakava e dua na ka. Kei na levu ga ni ka a cakava ena nona kila ni dodonu me cakava, na levu cake ga ni vakaukauwataki koya na Turaga me lako ena Nona sala.

Ena so na gauna na gaunisala ki na veisau e rawa me sa rui yawa ka dredre. Sa luluqa tu ena Lotu na tavalu ena 50 na yabaki. Me yacova sara nona 60 vakacaca sa qai tekivu me ciqoma tale na veisureti ni i Vakabula me lesu tale mai. E vuqa sara era sa vukei koya tiko. E dua na dauveituberi vakavuvale e dau vakauta vua e dua na itukutuku vakaivola ena meli ena veivula yadua ena 22 na yabaki. Ia me vakatulewataka nona via lesu tale mai. Me vakayagataka na nona galala ni digidigi. E gadrevi vua me taura na imatai ni kalawa—ka mai dua tale, ka dua tale. Ena gauna oqo e rau sa vauci vata vakaveiwatini, ka sa veiqaravi tiko ena matabisopi.

Keitou a vakaraitaka wale ga oqo vei koya na iyaloalo ka vakatorocaketaki kina nodra vukei na iliuliu kei na qasenivuli mera vakayagataka na ivurevure vou ni vuli. Ni mai cava na

Athens, Greece

sara iyaloalo, a ravita sobu nona ida-bedabe o tavalequ ka kaya, me vaka ena yalo e luvuci. “Kevaka beka me a tu na kena oqori vei au ena gauna au se gone kina, ke a sega ni yaco meu luluqa.”

Ena vica na macawa sa oti au sotava e dua na gone tagane ka a leqa vakalevu tu. Au a taroga kevaka e lewe ni Lotu. A kaya vei au ni a vakati-tiqataka na Kalou, ia na gauna ni nona bula e liu e a veitokani vata tu kei na Lotu. Ena noqu kaya vua me baleta na noqu ilesilesi ena Wilivola ni Sigatabu kau na vosa tiko ena koniferedi raraba, a kaya, “Oi, kevaka o na vosa tiko, au sa na sarava na soqoni oqori.” Au nuitaka ni sa na sarava tiko nikua. Au kila kevaka e sarava tiko, e sa na vulica eso na ka. Na Vale ni Koniferedi oqo e sa rui vanua kilai tani duadua ni vuli kei na veivakavulici ni saumaki.

Ena noda bulataka na ivakavuvuli era vakavulica mai o ira eda tokona mera parofita, daurairai, ka dauvakatakila, eda vulica ena sala ni Vakabula.¹⁰ Eda cavuta e dua na ikalawa voleka sara Vua. Ni sa na mai cava

na koniferedi oqo, au sureti kemuni vakayadudua sara o ni rogoca tiko mai na domoqu mo ni cavuta na ikalawa o ya, mo ni ciqoma na veisureti ni Turaga mo “lako mai, mo muri au.” Me vakataki ira na Nifai ena gauna e liu, e rawa meda lesu tale ki na noda “veivale ka vakasamataka e lomamudou na veika . . . au [sa] tukuna, ia mo dou kerea vei Tamaqu, ena yacali Karisito] me [da]vakatakila na kena ibalebale.”¹¹

Eda vinakati ira na tamata gone yadudua mera kila. Eda vinakati ira mera vuli, veivakavulici, ka bulataka na kosipeli i Jisu Karisito ena veisiga yadua. Oqo na ka e vinakata na Turaga me baleti keda kece sara na Luvena. Kevaka o dua na gonelailai, dua na itabagone, se dua na uabula, au sureti iko mo lako ka muri Koya ka muria na Nona ikalawa. Ena noda cavuta vakayadua na ikalawa, au vakadinadinataka ni Turaga ena vakaukawataki keda. Ena vukei keda o Koya meda lakova na iotioti ni gaunisala. Ena gauna e basika mai kina e dua na veivakataotaki, eda na lako tiko ga. Ni basika mai na vakatitiqa, eda na lako

tiko ga. Eda na sega ni lesu tale imuri. Eda na sega vakadua ni lutu tani.

Au vakadinadinataka ni bula tiko na Kalou na Tamada kei na Luvena, o Jisu Karisito. Au vakadinadinataka ni i Vakabula e tomana tiko Nona kerei keda me vaka a cakava ena veigauna e liu meda lako mai Vua. E rawa vei keda kece meda ciqoma Nona veisureti. E rawa vei keda kece meda vuli, veivakavulici ka bulataka na Nona vosa ena Nona sala mai na dua noda ikalawa me voleka cake yani vua na i Vakabula. Ena noda vakayacora, eda na yaco meda veisau vakaidina. Ena yaca i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Raica na Joni 3:1–7. Ena ilakolako oqo na i Vakabula a sauma na taro a taroga vakaikoya o Nikotimo. A vakavulica me vaka na veika a gadreva o Nikotimo. A vakatarai Nikotimo me vakayagataka na nona galala ni digidigi me vuli. A vukei Nikotimo o Koya me kunea na kena isau me baleti koya.
2. Raica na Joni 3:4; Josefa Simici—iTukutuku Makawa 1:18.
3. Raica na “Teaching the Gospel in the Savior’s Way,” lds.org/youth/learn/guidebook/teaching.
4. Raica na Luke 18:18–22.
5. Raica na 1 Joni 4:19.
6. Dallin H. Oaks, “Na Bolebole Mo Rawata,” *Liaona*, Janu. 2001, 41: “Na ivakadinadina sa ikoya na kena kilai kei na kena tukuni. Na kosipeli e vakavulica vei keda meda ‘saumaki,’ o koya e gadrevi kina meda cakava na ka ka rawata sara. Kevaka eso vei keda sa vakararavi tu ga ena noda kila ka kei na noda vakadinadinataka na kosipeli, eda sa na wili vata kei ira na kila vakatikina ga ka sa bolei ira tiko o Jisu mera ‘saumaki.’ Eda sa kila tiko e dua e kaukauwa tiko na nona ivakadinadina, ka sega ni cakacakataka me vaka ni sa veisau.”
7. Raica na Eparama 2:11.
8. Raica na Mosaia 27:24–26; 2 Koronica 5:17.
9. Raica na David A. Bednar, “Yadrava Tiko ena Gumatua Kecega,” *Liaona*, Me 2010, 43: “E daru sa vukei ira tiko beka na luveda mera yaco mera ivakalesilesi ena cakacaka ka vakasaqara mera kila ka ena vuli kei na vakabauta, se daru sa vakavulici ira tiko beka na luveda mera waraka ka vakamumuri wale tu ga? Eda sa vakabibitaka tiko beka o ikeda na itubutubu na ivakarau ni ika vakayalo mera kania, se eda sa vukei ira tikoga mera cakacakataka, ka vulica ga vakai ira, ka tudei tu ka sega ni vakayavalati rawa? Eda sa vukei ira tiko beka na luveda mera maqusa yani ena kerekere, vakasaqara, kei na tukituki?”
10. Raica na Dennis B. Neuenschwander, “Parofita, Daurairai, Ka Dauvakatakila,” *Liaona*, Janu. 2001, 49–51.
11. 3 Nifai 17:3.

Mai vei Elder Marcus B. Nash
Ena Vitusagavulu

Sa Vakayacori Rawa na Ka Kecega ena Vakabauta

Ena vukei keda na vakabauta meda kabata bula yani na salatu ni kosipeli, vorata rawa na ibolebole kecega ni bula oqo, ka lesu ki na iserau cecere ni Tamada Vakalomalagi.

Ena dua na gauna sa oti e vica vei keitou na matavuvuale na Nash a taubale yani ki na dela ni Huayna Picchu, e dua na delana cecere e toka tikiva na ivovo ni Incan makawa nei Machu Picchu ena veiulunivanua mai Peru. E baba sobu sara tiko na kaba cake oqo ka veilauti na kena irairai kei na kena kala sobu vakasauri. E ka ni rarawa, ni so era taubale kina era vakayalia na nodra bula ena nodra lutu mai na sala qiqo ka baba sobu o ya. Me tarovi na mataqali leqa vakaoqo, sa dodo kina na keveli kaukauwa ki na veivatuvatu e bati ni ulunivanua na Huayna Picchu. Keimami sa qai tautauri ki na keveli oqo ka kaba yani, ka keimami yaco bula rawa i cake, totoka na kena irairai!

Me vakataka na sala e Huayna Picchu, na noda ilakolako ni bula oqo e baba sobu ka dredre ni kabati, na kena eda na gadreva kina na veivuke nei Tamada Vakalomalagi meda vakacavara rawa. Ena vuku ni ka oqo, sa tauyavutaka kina o Koya

na ivakavuvuli kei na cakacaka tabu vakalotu me kauti keda mai vua na iVakabula kei na kaukauwa ni Nona veivakabulai.¹ Na imatai vei ira na ivakavuvuli oqori, sai koya na vakabauta na Turaga o Jisu Karisito,² me vaka na keveli e Huayna Picchu: kevaka me kaukauwa ka vakacobari vakavinaka ki na “Vatu ni noda Dauveivueti,”³ ena vukei keda na vakabauta meda kabata bula yani na salatu ni kosipeli, vorata rawa na bolebole kecega ni bula oqo,⁴ ka lesu ki na iserau cecere ni Tamada Vakalomalagi. Sa vakayacori rawa na ka kecega ena vakabauta.⁵

Na vakabauta sa ivakavuvuli ni cakacaka kei na kaukauwa.⁶ Sa “i koya na vakanuinuitaki ni ka dina; e sega ni rairai; ia e sa bera ni kilai sara.”⁷ Sa veivakadeitaki⁸ e rawati ena noda vuli ka muataki meda cakava⁹ yani meda vakamura na ivakaraitaki ni iVakabula ka maroroya ena masumasu na Nona ivakaro, ena gauna mada ga ni solibula kei na veivakatovolei.¹⁰ Na vakabauta e kauta mai vei keda na

kaukauwa ni Turaga, kei na—vuqa tale na ka—sa vakatakilai mai ena vakanuinutaka na veika vinaka me na yaco mai,¹¹ na caka mana e vakadeitaka na noda vakabauta,¹² vata kei na veitaqomaki vakayalo ena veika sa vakayalo kei na ka vakayago.¹³

Na bula nei Ann Rowley, e dua na marama painia ni se qai tauyavu na Lotu, e vakaraitaka ni cakacakataki ni vakabauta e rawa ni veisautaka na noda bula me vinaka vakadua. Na yada oqo mai Igiladi, o Sisita Rowley a cakacakataka na nona vakabauta me vakarorogo ki na veikacivi ni parofita me ra soqoni yani ki Saioni. A lewe ni lawalawa ni qiqi na Willie ka sotava na kui ni uca cevata vavaku ena ilakolako ena vula ikelikeli ni 1856. Era sa laki yacova e dua na gauna ena ilakolako oqo ni ra sa waloloi vakaidina e vitu na luvena. A vola: “E mosi vei au meu tukuna ni ra sa waloloi na luvequ. . . . Sa yaco mai na bogi ka sa sega na kakana me ivakayakavi. Au a kerea na veivuke ni Kalou, niu dau vakayacora tu ga oqo. Au sa tekiduru, kau vakasamataka sara e rua na bisikete kaukauwa a . . . vo tiko mai ena ilakolako mai wai. E rau sega ni ka levu, ka rau sa rui kaukauwa ka sega ni rawa me tikici. Sa dina sara, e sega ni rauta mera kania e le 8 na tamata, ia e vakakina e 5 na ibuli madrai kei na 2 na ika e sega ni rauta mera kania e 5,000 na tamata, ia ena cakamana, a vakayacora rawa o Jisu. Ia, ena veivuke ni Kalou, e sega ni dua na ka e dredre. Au a taura mai na bisikete ka biuta ena kuro ni dutch ka vakasinaita ena wai ka kerea na veivakalougatataki ni Kalou. Au a ubia ena kena isogo ka vakatokara ena buka. Oti vakalailai au a cega na kena isogo, au raica ni sa sinai tu na kuro ena kakana. Keitou a tekiduru vakamatavuvuale ka vakavinavinakataka na Kalou ena nona yalololoma. Sa levu sara ga na keitou kakana ena bogi o ya.”¹⁴

A mai bulataka voli na kosipeli o Ann Rowley ena solibula vakalevu sara. A gadreva na veivuke a kerea ena masu. Ena vuku ni nona vakabauta, a vakasinaiti ena inuinui ka vakarautaki mai vakamana na kakana me ratou kania na nona matavuvuale.

A vakalougatataki koya talega na Kalou ena gugumatua vakalou me “vosota rawa ena vakabauta me yacova na ivakataototi.”¹⁵ Me vaka ga ni sega ni matata na veisiga ni mataka, a sega ni vakaukauwataka me kila na sala me na vakani iratou kina na luvena ena siga e tarava; ia, a waraka ga na Turaga¹⁶ ka gu yani ki liu ena inuini—me vaka ga na qaqa ni sere totoka:

*Liutaki au tu e loma ni ca; Liutaki au!
Bogi buto kau sa rui yawa; Liutaki au!
Meu maroro; na leqa me sabai
Tuberi au malua tikoga.*¹⁷

Sa rawa talega vei keda meda vakabauta vakaoqo na Turaga, vakadinata ka nuitaka tiko ni noda Kalou dauloloma ka tudei¹⁸ ena vakalougatataki keda ena Nona kaukauwa cakamana sa ganita vinaka na noda bula ka yaco ga ena Nona gauna. Ni da vakayacora oqo, eda na raica talega oi keda na liga ni Kalou ena noda bula.

Sa vakaroti keda na Turaga meda taura na vakabauta me isasabai dou na bokoca rawa kina na gasau vidi kecega ni tevoro.¹⁹ Ena vakayagataka o Setani na veika eso me vakataka na vakatitiqa, rere, se ivalavala ca me temaki iko mo laiva na vakabauta ka vakayalia na veitaqomaki e solia. Meda vakadikeva mada na veika yadudua e boleli tiko kina na vakabauta me rawa kina vei keda meda kila ka kakua ni vakarorogo ki na nona veitemaki na meca.²⁰

iMatai, na noda sega ni vakabauta na Turaga kei na Nona kosipeli ena vakavuna meda vorata kina na Yalo ni Kalou.²¹ Na iwali ni Turaga me baleta na vakatitiqa e rawarawa ga. Me vaka a kaya o Tui Penijamini, “Mo ni vakabauta na Kalou; mo ni vakabauta ni sa bula tiko, ka sa bulia na ka kecega, mai lomalagi kei vuravura; mo ni vakabauta ni sa nona kece na lewa kei na kaukauwa mai lomalagi kei vuravura; mo ni vakabauta ni sa sega ni kila rawa na tamata na ka sa kila na Turaga.”²²

Kevaka, sa yaco mai na tawa vakabauta se vakatitiqa, ka sa yamekemeke na nomuni vakabauta, mo ni nanuma

tiko ni o ira mada ga na iApositolo ni gauna makawa era a vakamasuta vakaoqo na Turaga “ni vakalevutaka na neitou vakabauta.”²³ Meda nanuma tiko ni vakabauta kei na inakinaki e rau veiwekani veiganiti, ka rawa meda vakasamataka na ivosavosa oqo: na vakabauta kei na inakinaki rau sa vaka na taba ni waqavuka. Rau sa bibi sara ki na kena vuka tiko. Kevaka, o nanuma, ni inakinaki e vaka me saqata na vakabauta, tu mada vakadua ka nanuma tiko ni noda rai e vakaiyalayala ga me vakatauvatani kei na Turaga.²⁴ Me kakua ni vakawaleni na vakabauta mai na kena rawa ni cawadru laivi e dua na tabani waqavuka ni vuka tiko. Ia, mo susuga cake e dua na tiki ni vakabauta ka vakatara na inuini e vure mai kina me ikelekele ni yalomu—kei na nomu inakinaki.²⁵ Oqori na vuna eda sa vakaroti kina meda “gumatua sara [meda] kila ka . . . io ena vuli kei na vakabauta talega.”²⁶ Meda nanuma tiko, ni vakabauta e tauyavutaka ka vakavurea mai na caka mana eda sega ni vakamacalataka rawa mai na veika eda sa sotava, me vakataka e dua na kuro ni Dutch sinai tu ena kakana mai na rua walega na bisikete lalai se gugumatua tikoga ena vakabauta ena gauna veicalati kece sara.²⁷

iKarua, na rere e vakataotaka ka vakalailaitaka na noda vakabauta na Turaga. A rai yani na iApositolo o Pita

vua na Turaga ena dua na bogi cava ka taubale rawa e dela ni wai—me yacova ni sa vagoalea na matana ka “raica sa kaukauwa na cagi sa qai rere ka sa lutu dromu ena wasawasa voravora.”²⁸ A rawa sara vua me tomana tiko na nona taubale ke a sega ni rere! Meda sa qai kakua ni raica se rerevaka na cagi tataba kei na ua lelevu ni noda bula, ni sa sureti keda tiko na Turaga meda “kakua ni rere se lomalomaru, ia mo [ni] vakaliuci au e na [nomuni] nanuma kecega.”²⁹

iKatolu, na ivalavala ca e vakayalia na kena tiko na Yalotabu ki na noda bula, ni sega na Yalo Tabu, ena sega vei keda na kaukauwa vakayalo meda ququmi tiko ka cakacakataka na noda vakabauta. E ka vinaka meda cakacakataka na noda vakabauta meda “kakua ni taura na isolisoli ca, se na ka sa tawa savasava”³⁰ ka “gumatua ka muria tiko na noqu ivakaro kece ga, ia kevaka e sega . . . sa lailai na nomudou vakabauta, ka kakua ni marau na nomudou meca ena vukumudou.”³¹ Kevaka sa takava na nomu bula na ivalavala ca, au vakamasuti kemuni mo ni cakacakataka na “vakabauta ki na veivutuni,”³² ka yaco na iVakabula ena vuku ni Veisorovaki me vakasavasavataka ka vakabula na nomuni bula.

Kemuni na Taciqa kei na ganeqa, ena vakayacora na Turaga, me vaka na noda vakabauta, na Nona yalayala ka cakacaka vata kei keda meda vorata rawa kina na bolebole kecega eda sotava.³³ A vakayacora o Koya vei Ann Rowley ka sa vakayacora vakakina vei ira na Nona tamata ena veimatani kecega ena veiyabaki ni bula kecega kei na itabatamata. Ena vuku ga ni o Koya sa “Kalou ni cakamana” ka “sega ni veisau,” Sa na vakalougatataki keda yadudua vakakina ena inuini, veitaqomaki, kei na kaukauwa me vaka na noda sa vakabauti Koya tiko.³⁴ Ni da tudei tu ena vakabauta na Turaga o Jisu Karisito ena yaco—me vaka na keveli ena sala mai Huayna Picchu—vakaiyaqataki iko kei ira nomu daulomani ki na vatu ni noda Dauveivueti kei na Nona kaukauwa cecere duadua me veivakabulai”³⁵

A kaya kina o Peresitedi Thomas S. Monson, “Na veisiga ni mataka sa

ramase sara me vaka na nomuni vakabauta.”³⁶ Au sa vakadinadina-taka na dina inuinui cecere o ya kau sureti keda vakayadudua kina meda tudei tikoga ena mua yani ki liu ena vakabauta tiko na Turaga, ka “kakua ni vakatitiqa.”³⁷ Au kila ni bula tiko na iVakabula, ka sa “vakatekivuna ka sa-uma tale ga na [noda] vakabauta,”³⁸ ni “sa saumi ira talega era sa dauvakasaqarai koya.”³⁹ Au sa vakadinadinataka oqo ena yaca i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 84:19–21.
2. Raica na Yavu ni Vakabauta 1:4.
3. Ilamani 5:12.
4. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 76:53.
5. Raica na Ica 12:3.
6. Raica na *Lectures on Faith* (1985), 3; raica talega Jekope 4:6; Ica 12:7–22; Iperiu 11:4–40.
7. Alama 32:21.
8. Raica na Joseph Smith Translation, Iperiu 11:1 (ena Iperiu 11:1, idusidusi e ra b).
9. Raica na 2 Nifai 25:23; Alama 34:15–17; Ica 12:6; Jemesa 2:17–26.
10. Raica na Ica 12:4–6; *Lectures on Faith*, 69.
11. Raica na Moronai 7:40–42.
12. Raica na Bible Dictionary, “Faith”; raica talega na Momani 9:8–21; Moronai 7:33–37.
13. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 27:17; Alama 57:19–27; 58:10–13.
14. Ann Rowley, ena Andrew D. Olsen, *The Price We Paid: The Extraordinary Story of the Willie and Martin Handcart Pioneers* (2006), 113.
15. Vunau kei na Veiyalayalati 20:25.
16. Aisea 40:31.
17. “Liutaki Au,” *Serenilotu*, naba 50.
18. Raica na Jekope 4:10; Momani 9:9.
19. Vunau kei na Veiyalayalati 27:17; vakaikuritaki.
20. Raica na 1Nifai 8:33–34; Alama 37:33; Vunau kei na Veiyalayalati 20:22.
21. Raica na Alama 32:28.
22. Mosaia 4:9.
23. Luke 17:5.
24. Raica na Mosaia 4:9–10; Na Vosa Vakaibalebale 3:5–7; Aisea 55:8–9.
25. Raica na Ica 12:4.
26. Vunau kei na Veiyalayalati 88:118; vakaikuritaki.
27. Raica na Moronai 7:33–38; Ica 12:19.
28. Raica na Maciu 14:25–31.
29. Vunau kei na Veiyalayalati 6:36.
30. Moronai 10:30.
31. Vunau kei na Veiyalayalati 136:42.
32. Raica na Alama 34:15–17; raica talega na Ica 12:3.
33. Raica na Ica 12:29; Alama 7:27.
34. Raica na Momani 9:18–21; raica talega Moronai 7:33–38; Alama 37:16–17.
35. Ilamani 5:12.
36. Thomas S. Monson, “Dou Vakacegu,” *Liaona*, Me 2009, 92.
37. Raica na Jemesa 1:6–8.
38. Moronai 6:4; raica talega Iperiu 12:2.
39. Iperiu 11:6; raica talega na Ica 12:41.

Mai vei Daniel L. Johnson
Ena Vitusagavulu

Yaco Mo Tisaipeli Dina

Ni da muria na Nona ivakaro ka qaravi ira na wekada, eda na tisaipeli vinaka cake i Jisu Karisito.

Kivei keda na sa sudrava yani na wai ni veipapitaisotaki ka ciqoma na isolisoli ni Yalo Tabu, eda sa veiyalayalati-taka ni sa lomada sara meda taura na yaca i Jisu Karisito, se da rawa ni kaya, eda sa vakadeitaka meda sa tisaipeli ni Turaga. Eda sa vakavouya na veiyalayalati o ya ena veimacawa ena noda vakayagataka na sakaramede, ka da matanataka na bula-vakatisaipeli o ya ena noda ivakarau ni bula. Na bula-vakatisaipeli vakaoqo a matanataki vakatotoka sara ena veika a yaco wale tikoga oqo e Mexico.

Sa mai dua dina na vula itubutubu totoka vei ira na itikotiko dautei vuata ena vualiku kei Mexico. Era vuavuai vinaka ka sobe na vuata, ka maqusa tiko na yalo ni na dua na tatamusuki levu. Sa tuvanaki rawa sara na kena saumi na dinau, sosomitaki na misini kei na veivuni-kau vuata qase, ka sotavi na gagadre ni tamata yadua me vakataka na saumi ni vuli vei ira na lewe ni matavuvale. Sa laki tuvanaki sara na gade vakayawa vakamatavuvale. Sa dua na ka na kena boletaki vakalevu. Ia, ena yakavi ni Moniti ena mua ni vula o Maji, sa tekivu me liwa kaukauwa mai e dua na cagi cevaruru batabata, ka tekivu me lutu na uca cevata. A lutu tu na uca cevata oqo me yacova sara na tolu na kaloko ena

mataka lailai. Ia, ni sa tekivu me takali na o, sa batabata sara na draki. Ena bogi taucoko kei na mataka lailai, a sagai kina me bau vakabulai mada ga e dua na yasani veivuata oqo. A taki-veiyaga. Sa batabata sara ga, ka ra sa cevata na vuata. Sa mai sega ni tamusuki ka volitaki na vuata ena yabaki oqo. E kida mai na mataka ni Tusiti vata kei na ca kei na luluqa ni yalo ni sa cawadru laivi na ituvatuva, vakanui-nui totoka, kei na kena a tatadrataki oti toka ga ena siga e nanoa.

Au a taura e dua na imeli me baleta na veika rarawa ni mataka ni Tusiti o ya mai vei Sandra Hatch na wati John Hatch, a se imatai ni daunivakasala tiko ena mataveiliutaki ni Valetabu e Colonia Juárez Chihuahua. Oqo e dua na malanivosa ni imeli o ya: “A yadra sara vakamataka lailai o John—volekata toka na 6:30—me gole ki valetabu me raica ke rawa ni sa vakadaroi na soqoni ena mataka o ya. A lesu mai ka kaya ni galala vinaka tu na ikelekele ni motoka kei na gaunisala, ka sa vakadeitaki me sa vakayacori ga. Keirau nanuma ni ra na yaco mai e so na tamata cakacaka e sega tu na nodra veivuata, ka me ra laki tiko taucoko na tamata cakacaka ena soqoni o ya. . . . A veivakauqeti dina na nodra sa gole mai na tagane, vakaveitararavi. Era sa mai

tiko rawa, ka sega tu mai na moce, ka vakananuma tiko na vakarusai ni nodra veivuata. . . . Au a vakaraici ira toka ena soqoni ni veivakarautaki, ka voraki vei ira mera yadra tiko. Ia me vaka ni sa rawa me nodra iulubale vinaka o ya mera kakua ni gole mai, ia era a mai tiko rawa. Era a tiko rawa e 38 na tamata ena soqoni (a oso taucoko na soqoni)! Sa qai dua na mataka veivakauqeti dina vei keirau, ka keimami sa vakavinavinakataka na Tamada Vakalomalagi baleti ira na tamata vinaka era cakava na nodra ilesilesi, se cava ga e yaco. Au a vakila ena mataka o ya e dua na yalo e cecere sara. Au a vakadeitaka ni sa marautaka o Koya me kila ni da taleitaka na Nona vale, kau vakila ni o ya sa dua na vanua vinaka meda tiko kina ena dua na mataka dredre vaka o ya.”

E sega ni yaco ga e kea na italanoa oqo ka dina sara ni sa tomani tikoga.

E vuqa vei ira a vakarusai na nodra veivuata a tiko tale eso na nodra tiki ni qele era tea tu kina na isosomi ni kakana ni veivula o ya, me vakataka na boro se bini. Na kakana oqo a rawa ni kauta mai vei ira na ilavo eso, me bau tauri ira toka me yacova na tei vuata ni yabaki mai oqo. Ia, e dua na baraca vinaka se qai vakamatavuvale walega e sega ni tiko e dua tale na nona qele ka sa tadrava tiko e dua na yabaki ni dravuisiga vakailavo. Vei ira na vo ni itikitiko, ni ra sa raica na

dredre sa sotava tiko na baraca oqo era sa tucake ga yani vakai ira kei na nodra ilavo, vaqara e dua na tiki ni qele, vakayagataka na nodra misini me vakarautaki na qele, ka solia vua na itei ni boro me teivaka.

Au kilai ira vakavinaka au talanoataka ira tiko. Na noqu kilai ira, au sega kina ni kurabui ena veika era sa mai cakava. Ia vei ira era sega ni kilai ira era na rairai taroga beka e rua na ka, vakatekivu tiko ena vosa *cava na vuna*. Na cava na vuna mera gole mai kina ki valetabu mera mai vakayacora na nodra ilesilesi ka veiqaravi ni ra sega tu ni moce ena bogi taucoko, ni ra sa qai vakila ni sa cawadru laivi mai vei ira e dua na iwase ni ilavo levu ni yabaki taucoko? Na cava na vuna mera vakayagataka kina na ivovo oqo ni veika vakama-reqeti era taukena mera vukea kina e dua e vaqara bula tiko ni o ira mada ga vakai ira era sa sotava tiko na dravuisiga vakailavo?

Kevaka o kila vakavinaka na ibalebale dina ni tisaipeli i Jisu Karisito, ko na qai kila vakaidina na isau ni rua na taro oqo.

Na vakayacori ni veiyalayalati mo tisaipeli i Jisu Karisito sa itekite-kivu tiko ni dua na cakacaka ni bula taucoko, ka na sega ni dau rawarawa na kena salatu. Ni da sa veivutunitaka na noda ivalavala ca ka da saga meda cakava na veika e gadreva o Koya meda cakava ka qaravi ira na wekada

me vaka na Nona qaravi ira, ena sega ni vakataratutu ni da na vakataki Koya vakalevu cake. Ni da yaco meda vakataki Koya ka duabau kei Koya sa usutu ni inaki kei na lalawa—ka sa ibalebale donu sara ni bula vakatisaipeli dina.

Ena Nona a tarogi ira na Nona tisaipeli na iVakabula ena Nona sikovi ira ena vanua o Amerika, “Ia a cava na ivalavala sa kilikili kei kemudou?” Ia ni oti, a sauma ga na nona taro, ka kaya, “Au sa kaya vakaidina vei kemudou, mo dou vakataki au” (3 Nifai 27:27).

E sega ni cakacaka rawarawa meda vakataka na iVakabula, vakabibi ena vuravura eda bula tiko kina oqo. Eda sotava tu na veivakataotaki kei na dredre ena veisiga kecega ni noda bula. E tiko na vuna baleta na veika oqo, ni sai koya na inaki taumada ni bula oqo. Eda wilika kina ena Eparama 3:25, “Ia meda vakatovolei ira mada kina, era na muria na veika kece sa vakarota vei ira na Turaga na nodra Kalou se sega.”

Na veitarogi se veivakatovolei oqo era duidui na kena ituvaki kei na kena kaukauwa. Ia ena sega ni rawa vua e dua me biuta na bula oqo me sega ni bula curumi ira. E vakavuqa, meda raica na veivakatovolei me vakataka na yali ni kakana teivaki se cakacaka; ni mate e dua na daulomani; tauvimate; leqa vakayago; vakasama, se lomada; dravudravua; se tawase ni itokani. Ia, se vakacava sara na kena dau rawati toka na sasaga yaga eso e rawa ni dau salavata mai na rerevaki ni dokadoka tawaveivukei, meda dokai vakalevu kina mai vei ira na tamata ka sega ena veivakalagilagi ni lomalagi. Oqo e rawa ni oka kina na nomu kilai vakalevu vakavuravura, kilai raraba, kila vakacakacaka, taledi ni kila-ka se qito, rawa-ka, kei na vutuniyau. Me baleta tiko na veivakatovolei vakaoqo, eso vei keda era na vakasama vata talega kei ira a vakamacalataka o Teyye ena *Fiddler on the Roof*: Kevaka sa ka vakatani na iyau, “me qai vakamatei au vata kaya na Kalou. Ka meu kakua tale ni bula!”¹

Ia na mataqali veivakatovolei vaka oqo ena rawa ni veivakarerei se domobula sara ka dredre cake

me ubaleti mai na kena a dau yaco taumada. Ena sega ni vakatorocaketaki ka vakadinadinataki na noda bula vakatisaipeli ena mataqali veivakatovolei eda sotava, ia ena ivakarau ga ni noda vosota tiko. Me vaka sa vakavulica vei keda o Peresitedi Henry B. Eyring: “Na veivakatovolei cecere ni bula sai koya na laurai ni noda vakarorogo ka muria na ivakaro ni Kalou ena maliwa ni ca-va ni bula. E sega ni noda vorata na ca-va, ia meda digia na dodonu ena gauna e tataba tiko kina. Ia na leqa levu duadua ni bula sai koya na noda sega ni rawata na veivakatovolei oqori, ka sega kina ni rawa meda lesu yani ena lagilagi ki na noda itikotiko vakalomalagi” (“Na Vakavakarau Vakayalo: Tekivu Kusarawa ka Tudei,” *Liaona*, Nove. 2005, 37–38).

Au doka niu tukadra e 23 na makubuqu. Au dau vakasakita na nodra dau tautauri tiko ki na dina tawamudu, mai na gauna era se qai tubu cake tiko mai kina. Niu vakarautaka tiko mai na vosa oqo, au a kerei ira yadua mera vakauta mai vei au e dua na nodra ivakamacala lekaleka ni ibalebale ni tisaipeli se daumuri Jisu Karisito. Au a ciqoma na totoka ni kena isau mai vei ira taucoko. Ia au gadreva meu wasea vei kemuni na vakasama oqo mai vei Benjamin yabaki walu: “Ni ko sa tisaipeli i Jisu Karisito oya mo na ivakaraitaki. Oya mo na kaulotu ka vakavakarau mo daukaulotu. Oya mo qaravi ira na tamata. Oya mo wilika na ivolanikalou ka dau masu. Oya mo rokova na Siga ni Vakacecegu. Oya mo vakarorogo ki na veivakauqeti ni Yalo Tabu. Oya mo dau laki lotu ka gole ki na valetabu.”

Au duavata kei Benjamin. Na bula vakatisaipeli sa ka ni cakava tiko kei na kena vakavotukanataki. Ni da muria na Nona ivakaro ka qaravi ira na wekada, eda na tisaipeli vinaka cake i Jisu Karisito. Ni da talairawarawa ka solibula ki na Nona lewa ena yaco me noda itokani na Yalo Tabu, sala vata mai kei na veivakalougatataki ni vakacegu, reki, kei na veitaqomaki e salavata tu kei koya na ikatolu ni Lewetolu Vakalou oqo. E ratou na sega ni yaco mai ena dua tani na sala. O koya gona, ni noda solibula ki na

Nona lewa ena vukea meda vakataka sara na noda iVakabula. Me tokarutaki, na noda yaco meda vakataki Koya ka duabau kei Koya sa inaki ka ilavaki cecere—ka sa usutu donu sara ni bula vakatisaipeli dina.

Na bula vakatisaipeli sa ikoya au a raica a matanataki ena Valetabu e Colonia Juárez kei na veiloganitei volekata era vakadeitaka kina na tacida kei na ganeda ena loma ni vakabauta na nodra dina tiko vua na Kalou ka

vakakina vakai ira se vakacava sara na veika dredre voravora.

Au vakadinadinataka ni gauna eda talairawarawa kina ki na Nona ivakaro, qaravi ira na tamata, ka solibula ki na Nona lewa, eda na yaco, vakaidina, meda Nona tisaipeli dina. Au sa vakadinadinataka oqo ena yaca i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Raica na Joseph Stein, Jerry Bock, Sheldon Harnick, *Fiddler on the Roof* (1964), 61.

Mai vei Elder Don R. Clarke
Ena Vitusagavulu

Veivakalougatataki ni Sakaramede

Eda na vakalougatataki ni sa yaloda meda vakavinavinaka ena vuku ni nona Veisorovaki o Jisu Karisito, vakavouya na noda veiyalayalati ni papitaiso, vakila na veivosoti, ka ciqoma na veivakauqeti mai na Yalo Tabu.

Au a tubu cake mai Rexburg e Idaho, kau a vakauqeti ka vakavulici kina mai na dua na matavuvale, ira na itokani, qasenivuli, kei ira na iliuliu vakasakiti. E tu ena noda dui bula kece na veika talei eso dau tara na yaloda ka yaco kina na veisau tawamudu. E dua na ka vaqori a yaco ena noqu gauna ni itabagone. Na ka oqori a veisautaka na noqu bula.

Au dau bulabula tu ga ena Lotu ka curuma mai na Matabete i Eroni. Niu yabaki tinivakacaca, a kerea o Baraca Jacob, na noqu qasenivuli, meu vola ena dua na kadi na veika au a vakasamataka tiko ena gauna ni sakaramede. Au taura na noqu kadi ka tekivu vola-vola. Matai ni ka ena ituvatuva e dua na qito basketbol ena bogi oti keitou a qaqa kina. Ka qai tarava mai e dua na veigadivi ni oti na qito, qai toso yani na ituvatuva. Guilecavi sara ga se sega ni volai ena matanivola lelevu na yaca Jisu Karisito.

Dau vakaleweni na kadi ena vei-Sigatabu yadua. Sa yaco me vakaibalebale vakalevu cake vakayalo vua e dua na Matabete i Eroni gone na sakaramede

kei na soqoni ni sakaramede. Au sa dau nanamaki ki na vei-Sigatabu ka vakakina ena madigi meu vakaivotavota ena sakaramede, ni sa veisautaki au tiko na noqu kila na nona Veisorovaki na iVakabula. Ena vei-Sigatabu kece sara me yacova mai nikua, niu vakayagataka na sakaramede, au sa dau raica na noqu kadi ka railesuva na ka au sa vola kina. Segga ni dau yali mai na noqu lisi ena gauna oqo, taumada, na iVakabula ni kawatomata.

Eda wilika ena Veiyalayalati Vou na nodratou a sota ena dua na rumu e cake na iVakabula kei ira na Nona iApositolo ena Kanavata ni Lakosivia.

“A sa taura na madrai ka vakavinavinaka, ka dovia, ka solia vei ira, ka kaya, oqo na yagoqu sa soli ena vukumudou: *dou cakava oqo mo dou vakananumi au kina.*”

“Sa vakatalega kina na bilo, ni sa oti na ivakayakavi, ka vaka, A bilo oqo na veiyalayalati vou ena noqu dra, *sa liviraki ena vukumudou.*”¹

A tekivutaka talega ko Jisu na cakacaka vakalotu ni sakaramede ena Nona sikovi ira na Nifai.² Sa yaco meu

kila na bibi ni rua na ka a yaco oqo.

E kaya o Peresitedi David O. McKay, “Au vakauqeti meu vakabibitaka na ka sa lesia na Turaga me soqoni bibi dua-dua ena Lotu, sai koya oqori na soqoni ni sakaramede.”³ Kevaka eda vakavakarau vakavinaka ki na sakaramede, e rawa ni da veisautaka na noda bula. Au vinakata meu vakatura e lima na ivakavuvulu ka rawa ni vakalougatataka na noda bula ni vakayagataki ena bula kilikili na sakaramede.

I. Me Tiko na Yalo ni Vakavinavinaka ena Vuku ni Nona Veisorovaki o Jisu Karisito

Na imatai ni ivakavuvulu sai koya me tiko na yalo ni vakavinavinaka vei Tamada Vakalomalagi ena gauna ni sakaramede ena vuku ni Nona Veisorovaki na Luvena. A talanoataki na italanoa oqo me baleta na kena veisoliyaki na sakaramede:

“E sega soti ni dau vakaibalebale vei au na sakaramede me yacova na Sigatabu au tabaki kina meu dikoni. Ena yakavi oqori au a veisoliyaka kina ena imatai ni gauna na sakaramede. Ni se bera na soqoni, a vakasalataki au e dua na dikoni, ‘Qarauni Baraca Schmidt. O na rairai vakayadrati koya!’ Sa qai yaco mai na gauna meu vakaitavi ena kena soli yani na sakaramede. E lako vinaka ena imatai ni ikaono ni iyatu. Era vakai-votavota na gone kei na qase ka sega ni dua na vakasama se na leqa. Au qai yacova yani na ikavitu ni iyatu, na iyatu e dau dabe voli kina o Baraca Schmidt. Au kurabui sara. E sega ni moce ni yadra vinaka tu. E duatani o koya mai vei ira na kena vo au sa votai ira yani, e taura na madrai ena vakasama titobu kei na vakarokoroko.

“Ena vica na miniti ka tarava au sa baci gole tale yani ki na ikavitu ni iyatu vata o ya kei na wai. Ena gauna oqo e dina na noqu itokani. A cuva tu na ului Baraca Schmidt ka bobo tu na matana lelevu vaka-Jamani. E laurai vinaka ni sa lutu tu na nona moce. Na cava beka e rawa niu cakava se tukuna? Au vakaraica tu mada vakalailai na vacu ni matana, e sanuki ka makawa ena veiyabaki ni cakacaka vakaukauwa kei na bula dredre. A curu ki na Lotu ni se qai yabaki

tinivakacaca ka donumaka e vuqa na veivakacacani ena nona tauni lailai mai Jamani. Au dau rogoca vakalevu na kena italanoa ena soqoni ni soli ivakadinadina. Au qai nanuma meu tara na tabana ena vakanuinui me yadra kina. Niu kala yani, qai mata mai vakamalua na uluna. E drodrova sobu tu na baluna na wainimatana, niu raica yani na yaloka ni matana au raica kina na loloma kei na reki. A dolele yani vakamalua ka taura na wai. E dina niu se qai yabaki tinikarua ena gauna ko ya, au se nanuma vinaka toka ga na veika au a vakila ena noqu sarava na kena turaga bulitaki wakakau oqo. Au kila deivaki ni vakila e dua na ka me baleta na sakaramede au se bera ni vakila. Au vakadeitaka kina ena gauna oya niu via vakila na veika vata oya.”⁴

E veitaratara ki lomalagi o Baraca Schmidt, ka veitaratara vata kei koya ko lomalagi.

II. Nanuma ni da Vakavouya tiko na Veiyalayalati ni Papitaiso

Na ikarua ni ivakavuvuli me da nanuma ni da sa vakavouya tiko na noda veiyalayalati ni papitaiso ni da vakaivotavota ena sakaramede. Eso na yalayala eda dau vakayacora me vaka e volai tu ena ivolanikalou, e oka kina na:

“Dou curu ki na lomanibai ni Kalou, ka vakatokai me nona tamata, . . . mo dou veivuketaka na nomudou icolacola, . . . mo dou tagi vata kei ira sa tagi . . . , ka vakadinadinataka na Kalou.”⁵

“Ka lako mai ena yalo e raramusumu kei na yalo e bibivoro, . . . ka sa lomadra me ra taura na yaca i Jisu Karisito, ka qaravi Koya me yacova na ivakataotioti,”⁶ ka dau nanumi Koya ka muria na vunau sa solia vei ira.⁷

Na masu ni sakaramede era ivakananumi vei keda ni veiyalayalati oqo. Ni da vakaivotavota ena sakaramede, eda sa vakavouya na noda yalayala me da dina tiko ki na noda veiyalayalati oqo. Au vakabauta ni kilikili me da rawa ni cavuqaqataka na masu ni sakaramede ena noda vakasama kei na yaloda. Oqori ena vukei keda me da vakanamata ena kena vakavou ni noda veiyalayalati ni papitaiso. Se da a yabaki 8 se 80 ena gauna eda papitaiso

kina, au nuitaka ni da na sega ni guilecava na siga oya kei na veiyalayalati eda a vakayacora.

III. Ena Gauna ni Sakaramede e Rawa ni da Vakila ni da sa Vosoti mai na Noda iValavala Ca

Na ikatolu, ena gauna ni sakaramede eda rawa ni vakila ni da sa vosoti mai na noda ivalavala ca. Kevaka eda a taura na gauna ni bera na sakaramede me da veivutunitaka na noda ivalavala ca, ena rawa vei keda me da gole yani mai na sakaramede ka vakila ni da sa savasava ka savasava vuka. E kaya o Peresitedi Boyd K. Packer: “Na sakaramede e vakavouya na ivalavala ni veivosoti. Ena vei-Sigatabu kece ni votai mai na sakaramede, oqori na soqo me marautaki kina na ivalavala ni veivosoti. . . . Ena vei-Sigatabu yadua mo vakasavasavataki iko me rawa kina, ni yaco mai na kena gauna, ni o mate me na savasava tu na yalomu.”⁸ Ni da vakaivotavota ena bula kilikili ena sakaramede ena vukei keda me da vakataki ira na tamata ni Tui o Penijamini, ka ra, “sa vakasinaiti ena marau, ni sa bokoci na nodra ivalavala ca, ka vakacegu na yalodra.”⁹

IV. Eda Rawa ni Vakauqeti ena iWali ni Noda Leqa

Na ikava ni ivakavuvuli sai koya ni da rawa ni vakauqeti ena iwali ni noda leqa ena soqoni ni sakaramede. Niu peresitedi voli ni kaulotu mai

Bolivia, keirau a vakalougatataki vata kei Mary Anne na watiq, me keirau tiko ena dua na semina ni peresitedi ni kaulotu vata kei Peresitedi Henry B. Eyring. Ena soqoni oqori a vakavuvulitaka kina o koya ni tolu na sala bibi e rawa ni da vakarautaki keda kina me yaga vei keda e dua na soqoni. Me da lako mai kei na noda leqa, yalomalumumu me vakataki ira na gone ka vakarau tu me vuli, kei na gagadre me da vukei ira na luve ni Kalou.

Ni da lako mai ena yalomalumumu ki na soqoni ni sakaramede, e rawa ni da vakalougatataki me da vakila na veivakauqeti me baleta na iwali ni noda leqa e veisiga. Me da vakavakarau mai, tu vakarau me da vakarorogo, ka sega ni rawa ni vagoletani. Eda wilika ena ivolanikalou, “Ia, au sa kaya vakaidina vei iko, a dodonu sara *mo vakasamataka* vakavinaka taumada; *kevaka sa dodonu* vei iko mo qai kerea, ia kevaka au kila ni ganita, au na uqeta na yalomu *ka na katakata mai* na lomamu; *raica ko na qai kila sara ni sa dodonu*.”¹⁰ E rawa ni da kila na veika e dodonu me da cakava me wali kina na noda leqa.

V. Ni da Vakaivotavota ena Bula Kilikili ena Sakaramede ena Vukei Keda me da Vakasinaiti ena Yalo Tabu

Na ikalima ni ivakavuvuli, vakaivotavota ena bula kilikili ena sakaramede, ena vukei keda me da vakasinaiti ena Yalo Tabu. Ena nona

tektivutaka na sakaramede ena Nona veisiko vei ira na Nifai, e kaya kina o Jisu, “Ko koya yadua sa kania na madrai oqo, sa kania na lewequ; kei koya sa gunuva na waini oqo, sa gunuva na noqu dra; ia ena sega ni viakana ka sega talega ni viagunu, ia ena vakamamautaki.”¹¹ Sa yalataki veikeda kevaka era sa via kania ka via gunuva na ivalavala dodonu, era na vakamamautaki ena Yalo Tabu. E yalataki talega ena masu ni sakaramede kevaka eda na bulataka na noda veiyalayalati, ena tikoga vata kei keda na Nona Yalo Tabu.¹²

E kaya o Elder Melvin J. Ballard: “O au e dua na ivakadinadina bula ni tiko e dua na yalo ka sala vata na kena qaravi na sakaramede ka vakatakata na yalo mai ulu ki yava; o na vakila ni vakamamacataki na mavoa ni yalo, ka laveti na icolacola. Ena yaco mai ki na yalo kilikili ka gadreva dina tu me vakaivotavota ena kakana vakayalo oqo na vakacegu kei na marau.”¹³

Eda na vakalougatataki ni sa yaloda meda vakavinavinaka ena vuku ni nona Veisorovaki o Jisu Karisito, vaka-vouya na noda veiyalayalati ni papita-iso, vakila na veivosoti, ka ciqoma na veivakauqeti mai na Yalo Tabu ni da vakaivotavota ena sakaramede e veimacawa. Ena dau yaco me dua na soqoni ni sakaramede cecere kevaka e itakele ni noda sokalou na sakaramede. Au vakaraitaka na noqu vakavinavinaka ena vuku ni nona Veisorovaki o Jisu Karisito. Au kila ni bula tiko o Koya. Ena yaca i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Luke 22:19–20; vakaikuritaki.
2. Raica na 3 Nifai 18.
3. David O. McKay, ena Conference Report, Okot. 1929, 11.
4. *Book of Mormon Student Manual* (ivolavakarau ni iVakarau ni Vuli ena Lotu, 1979), 417.
5. Mosaia 18:8–9.
6. Vunau kei na Veiyalayalati 20:37.
7. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 20:77.
8. Boyd K. Packer, *Mine Errand from the Lord* (2008), 196.
9. Mosaia 4:3; vakaikuritaki.
10. Vunau kei na Veiyalayalati 9:8; vakaikuritaki.
11. 3 Nifai 20:8.
12. Raica na Vunau kei na Veiyalayalati 20:77.
13. Melvin J. Ballard, ena Bryant S. Hinckley, *Sermons and Missionary Services of Melvin Joseph Ballard* (1949), 149.

Mai vei Elder David A. Bednar

Ena Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua

Saumaki vua na Turaga

Ni kilai ni dina na kosipeli sa ikoya na isaluwaki ni ivakadinadina. Na yalodina tikoga ki na kosipeli sa isaluwaki ni saumaki.

Na noqu itukutuku ena mua ki na veiwekani e tiko ena ciqomi ni ivakadinadina ni o Jisu na Karisito kei na saumaki Vua kei na Nona kosipeli. Eda dau wasea ka me rau tu vakataki rau na iulutaga oqo, na ivakadinadina kei na saumaki. Ia, eda na vinaka cake ka vakavukui vakayalo kevaka meda na vakasamataki rau vata na rua na iulutaga oqo.

Sa noqu masu ni na vakavulici keda na Yalo Tabu ka vakavukui keda.

Ia, Dou Sa Kaya, Se Ko Cei Koi Au?

Eda rawa ni vulica e levu sara na ka mai na ivakadinadina kei na saumaki mai ni iApositolo o Pita.

A sa tadu ko Jisu ki na yasayasa vaka-Sisaria-Filipai, ka tarogi ira na Nona tisaipeli, ka kaya: “Dou sa kaya se ko cei koi au?”

Sa qai kaya vakadodonu ko Pita: “Oi kemuni na Karisito, na Luve ni Kalou bula.

“A sa vosa ko Jisu ka kaya vua, O sa kalougata Saimoni Pa- Jona, ni sa sega ni vakatakila vei iko na lewe kei na dra, na Tamaqu ga sa tiko mai lomalagi” (Maciu 16:15–17).

Sa vakadinadinataka na isau ni

taro nei Pita kei na ivakamacala ni iVakabula, ni ivakadinadina sai koya na veika dina e kila tu e dua, ka sa vakatakilai vei koya. Na ivakadinadina sa isolisoli mai vua na Kalou ka na soli vei ira kece na Luvena. O koya ga e vaqara tiko na ka dina sa na rawata na ivakadinadina ena nona vakayagataka na “tiki ni vakabauti” Jisu Karisito, me “vakabauta sara” (Alama 32:27) ka “tovolea na vinaka ni vosa” (Alama 31:5), ka talairawarawa ki na “domo ni Yalotabu” (Mosaia 3:19), ka ra sa yadra vua na Kalou (raica na Alama 5:7). Na ivakadinadina ena kauta mai na veivakararamataki ka sa na veivakacokotaki veivakadeitaki, ka vu ni reki.

Na vakasaqarai kei na rawa ni dua na ivakadinadina ni veika dina vaka-yalo, ena gadrevi kina na kerekere, vaqaqara, kei na tukituki (raica na Maciu 7:7; 3 Nifai 14:7) vakakina na yalodina ena lomamudou taucoko ka vakabauta na iVakabula (raica na Moronai 10:4). Sa yavudei ni dua na ivakadinadina oya na kilai ni bula tiko na Tamada Vakalomalagi ka lomani keda tiko, ni o Jisu Karisito e noda iVakabula, ka sa vakalesui mai ki vuravura na taucoko ni kosipeli ena iotioti ni gauna oqo.

Ni Ko Sa Saumaki Tale

Ena Nona vakavulici iratou na Nona tisaipeli na iVakabula ena iTioti ni Vakayakavi, e a kaya vakaoqo o Koya vei Pita:

“I Saimoni I Saimoni sa kerei kemudou ko Setani me . . . tauvuloni kemudou me vaka na witi:

“Ia, kau sa masulaki iko, me kakua ni malumalumu na nomu vakabauta: ia, ni ko sa saumaki tale, mo vakataudeitaki ira na wekamu” (Luke 22:31–32).

Totoka ni iApositolo qaqa oqo e a dau veitalanoa ka salavata kei na iVakavuvuli, raica e levu sara na cakamana, ka sa tiko talega vua e dua na ivakadinadina qaqaco sara ni ilesilesi vakalou ni iVakabula. Ia, e se gadrevi tikoga me vakavulici o Pita mai vei Jisu me baleta na saumaki kei na kaukauwa ni Yalo Tabu kei na yalodina ena veiqaravi.

Na isaluwaki ni Kosipeli i Jisu Karisito, e umani ena veisau tudei ena laurai ena nona bula e dua ka na rawa ni yaco ena nona Veisorovaki na iVakabula. Na saumaki dina ena kauta mai vua e dua na veisau ni vakabauta, yalo, kei na bula me muria na loma ni Kalou (raica na Cakacaka 3:19; 3 Nifai 9:20) kei na nona sa yalataka me sa na tisaipeli i Karisito.

Na saumaki sa ikoya na vakalevtaki, na vakatitobutaki, kei na

vakarabailevtaki ni yavu ni ivakadinadina. Sa ikoya na vua ni ivakatakila mai vua na Kalou, ka na muria mai na veivutuni, na talairawarawa, kei na yalodina. O ira ga era vaqara tiko na dina sa na rawa ni ra saumaki, ena nodra sotava na sucu tale ni veisau kei na sucu vakayalo vua na Kalou (raica na Alama 5:12–14). Ni da sa yalodina ki na cakacaka vakalotu kei na veiyalayalati ni veivakabulai kei na veivakalagilagi (raica na V&V 20:25), “toso ki liu ka tudei vei Karisito” (2 Nifai 31:20), ka vosota ki na ivakataotioti (raica na V&V 14:7), eda sa na bulivou me nei Karisito (raica na 2 Korinica 5:17). Na saumaki sa ikoya na noda vakacabo bula vua na Kalou me vakavinavinakataki kina na isolisoli ni ivakadinadina.

iVakaraitaki ni Saumaki ena iVola iMomani

E sinai tu ena iVola iMomani na italanoa ni saumaki ka ra veivakauqeti. E tukuna o Amalekai, e dua na kawa i Jekope: “Au vinakata mo dou lako mai vua na Karisito na Yalosavasava ni Isireli, mo dou bula ena nona veivakabulai kei na kaukauwa ni nona veisereki. Ia, mo dou lako mai ka cabora na yalomudou taucoko me isoro vua” (Omanai 1:26).

Sa ka bibi ka na ganita meda kila ena kaukauwa ni Yalo Tabu ni o Jisu

na Karisito. Ia, na noda lako mai Vua ka soli keda taucoko me isoro, ena ganita na yaloda taucoko. Na saumaki ena gadrevi kina na yaloda taucoko, na noda nanuma kecega kei na noda kaukauwa kecega (raica na V&V 4:2).

Era a sauma lesu na vosa i Tui Penijamini na nona tamata ka ra kaya, “Io, keimami sa vakabauta na vosa keceko ni sa tukuna, keimami sa vakadinata talega ni sa ka vakaidina sara, raica sa cakacaka yaco na Yalo ni Turaga sa Kaukauwa Sara ki na yaloi keimami, ka keimami sa biuta tani na gagadre ca ka via kitaka tikoga na ivalavala dodonu” (Mosaia 5:2). Ni ciqomi na vosa e tukuni, ka rawati na ivakadinadina ni kena dina, kei na cakacakataki ni vakabauti Karisito, ena kauta mai na veisau levu kei na sasaga gumatua ni toso ki liu ka na vakavinakataki keda cake.

O ira na Leimani era sa saumaki ka tukuni tiko ena ivola i Ilamani era vakamacalataki tiko ni ra “sa vakayacora tikoga na nodra itavi, era sa ivalavala dodonu ena mata ni Kalou ka ra sa vakabauta ka muria tiko na nona ivunau kei na lawa kei na nona lewa. . . .

“. . . Era sa cakacaka vagumatua tiko mera vakatavulici ira na wekadra mera kila na ivakavuvuli dina” (Ilamani 15:5–6).

Na ivakaraitaki kece oqo e vakaraitaka ni o ira era sa saumaki era sa lako

curuma tiko e dua na veisau levu ena yalodra ka ra sa vakadeitaka mera sa na caka vinaka tikoga, ena nodra sa na yalodina tikoga ena nodra itavi, talairawarawa ki na ivunau ni Kalou ka na sega ni veisau rawa. Sa matata sara ga eke ni o ira oqo era sa yalodina sara tu ga vua na Turaga kei na Nona ivakavuvuli.

Na Bula sa Saumaki

E levu vei keda, na bula saumaki ena dau yaco wasoma ka sega ni yaco ga vakadua mai na noda sotava beka e dua na ka ni veirawai kaukauwa. Na vosa ena vosa kei na ivunau ena ivunau, ena tosoya yani vakamalua, na noda vakanamata, na noda vakasama, na noda vosa kei na ka eda cakava me na veisemati sara kei na loma ni Kalou. Na saumaki vua na Turaga ena gadrevi kina na vosota kei na yalodina.

E vakaraitaka o Samuela na Leimani e lima na ka baleta na saumaki vua na Turaga: (1) vakabauta na ivakavuvuli kei na nodra parofisai na parofita ka tu ena ivolanikalou, (2) cakacakataka

tiko mo vakabauti Jisu Karisito, (3) veivutuni, (4) na uqeti ni yalo me veivutuni, kei na (5) “kaukauwa ka tudei ena vakabauta” (raica na Ilamani 15:7–8). Oqo na iwalewale ni ka me na laurai me na qai yaco na saumaki.

iVakadinadina kei na Saumaki

Na ivakadinadina sa itekitekivu ni veika me na rawa ni bera ni qai yaco tiko na bula saumaki. Na ivakadinadina sa vanua ni veitalatala, sega ni vanua mo na yaco kina. Na ivakadinadina qaqaco sa yavu ni bula e saumaki dina.

Na ivakadinadina walega ena sega ka na sega ni rawa ni na taqomaki keda mai na draki ca ni gauna-oqo kei na veika ca sa tu vakavolivoliti keda ena vanua eda bula tu kina. E bibi ka dodonu me tiko na noda ivakadinadina, ia ena sega ni vakarautaka na kaukauwa vakayalo kei na veimaroroi eda gadreva. Eso na lewe ni Lotu ka tu na nodra ivakadinadina era sa tarabe ka lutu tani. Na nodra kila vakayalo kei na veika era sa yalayala kina sa sega ni veiraurau kei na bolebole era a sotava.

E dua na leseni bibi ni veiwekani ni ivakadinadina kei na bula saumaki ena laurai ena nodratou kaulotu na luvei Mosaia.

“Sa lewe vuqa sara era sa vakabauta ka kila na ivakavuvuli dina ena ivunau i Amoni kei iratou na nona itokani, me vaka sa vakauqeti iratou kina na Yalo Tabu, eratou sa kitaka na cakacaka mana e vuqa ena kaukauwa ni Kalou—ko ira kecega na Leimani era sa vakabauta na nodratou ivunau ka saumaki mai vua na Turaga, era sa tudei ka sega ni vuki tani tale.

“A ra sa tamata yalododonu sara, era sa biuta tani na nodra iyaragi ni talaidredre, era sa sega ni vorata tale na Kalou. . . .

“Sai ira oqo era sa saumaki vua na Turaga” (Alama 23:6–8).

Rua na ulutaga lelevu e tiko ena veitikina oqo: (1) *na kilai ni veika dina*, ka na vakadewataki me ivakadinadina kei na (2) *saumaki vua na Turaga*, na noqu kila na saumaki vua na iVakabula kei na Nona kosi-peli. Eda raica ni rau semati vata na

ivakadinadina kei na saumakivua na Turaga, ena kauta mai na tudei kei na gumatua ka na veimaroroi vakayalo.

Era sega ni qai lutu laivi ka ra sa vaka-suka na “nodra iyaragi ni talaidredre, ka ra sa sega tale ni qai vorata tiko na Kalou.” Me biu laivi na veika vakamareqeti ni “iyaragi ni talaidredre” me vaka na kocokoco, dokadoka, kei na vakaduiduile, ena gadrevi vakalevu sara kina na vakabauta kei na kila-ka. Na yalodina, yalomalumu, veivutuni, kei na talairawarawa e liutaka na kena biu laivi na iyaragi ni talaidredre. E se tiko beka ga vei kedaru na iyaragi ni talaidredre ka tarovi kedaru tiko mai na saumaki dina vua na Turaga? Ke vakakina, sa dodonu me daru sa veivutuni sara ga oqo.

Nanuma tiko ga, ni ra a sega ni saumaki na Leimani vei ira na daukau-lotu ka ra vakavulici ira se ki na parokaramu totoka ni Lotu. Era sega ni saumaki ki na nodra ivakarau ni bula na iliuliu se ki na maroroi ni itovo se nodra ivakarau na nodra qase. Era a saumaki vua na Turaga—vei Koya na iVakabula kei na Nona itutu vakalou, kei na ivunau—ka ra sega tale ni qai lutu laivi mai.

Na ivakadinadina sa ikoya na kila vakayalo ni veika dina ka rawati ena kaukauwa ni Yalo Tabu. Na saumaki wasoma sa ikoya na yalodina ki na veika dina eda sa ciqoma—ena yalo e sa dinata kei na buladodonu. Ni kilai ni dina na kosipeli sa ikoya na isaluwaki ni ivakadinadina. Na yalodina tikoga ki na kosipeli sa isaluwaki ni saumaki. Meda kila sara ni dina na kosipeli, ka meda sa dina talega vakakina ki na kosipeli.

iVakadinadina, Na Saumaki, kei na Vosa Vakatautauvata ni Goneyalewa e Lewe Tini

Au na vinakata meu vakayagataka e dua na ibalebale ni vosa vakatautauvata baleti iratou na goneyalewa e lewe tini meu vakamatatataka kina na veiwekani e tiko ena ivakadinadina kei na saumaki. Na tini na goneyalewa, lima e vuku ka lima e lialia, eratou sa kauta na nodratou cina ka waraka na tagane sa qai vakawati. Sa kerei mo nanuma ni cina e vakatautauvata ki na ivakadinadina ka vakakina na waiwai e vakatautauvata ki na saumaki. Ratou a kauta na nodratou cina ni ivakadinadina na yalewa lialia ka sega tu na kena waiwai ni saumaki.

“Ia, ko iratou na vuku eratou sa kauta na waiwai [saumaki] ena nodratou tavaya kei na nodratou cina [ivakadinadina].

“Ia, ni sa dede mai na tagane sa qai vakawati, eratou sa sosovu kecega ka moce.

“Ni sa qai lomalomani-bogi na vanua, sa ia na kacikaci, Raica sa lako mai na tagane sa qai vakawati, dou laki veitavaki kaya.

“Eratou sa qai tucake kecega na goneyalewa oqo, a ratou sa vakarautaka na nodratou cina [na ivakadinadina].

“A sa kaya ko iratou na lialia vei iratou na vuku, solia mai vei keitou e dua na nomudou waiwai [o ya na waiwai ni saumaki]; ni sa boko [sa malumalumu na ivakadinadina] na neitou cina.

“A sa kaya ko iratou na vuku, de sa sega ni takiveilevu vei keda, e vinaka mo dou lako ga vei ira na dauveivoli, ka volia na nomudou” (Maciu 25:4–9).

Eratou a kocokoco li na goneyalewa

vuku ena nodratou sega ni via wasea, se ratou a tukuna tiko vakadodonu ni waiwai ni saumaki e sega ni dau kerei? Ena rawa beka li ni soli tale vua e dua na tamata na kaukauwa vakayalo e taukena e dua mai na nona talairawarawa vakawasoma ki na ivunau? Ena rawa beka li ni vakatakilai vua e dua e gadreva tu, na kila-ka e taukeni mai na wiliki vagumatua ni ivolanikalou? Ena rawa beka li ni vakadewataki na vakacegu e kauta mai na kosipeli ki vua e dua na Yalododonu Edaidai yalodina ki vua e dua ka sotava tiko na dredre se bolebole vakaiyanaqa? Na isau matata ki na veitaro oqori, ni sega.

Me vaka ga era sa vakamatatataka mai na goneyalewa vuku, o keda me da sa dui “volia vakaikeda na noda.” O ira na goneyalewa vakauqeti oqori era sega ni veivosakitaka tiko e dua na ka vakabisinisi, ia era sa tara sara tikoga na veika meda dui leqataka me rawa ni na waqa tikoga kina na noda cina ni ivakadinadina kei na kena rawati na waiwai ni saumaki. Na waiwai vakamareqeti oqo ena rawati ena dua na turu dua na gauna—“na vosa ena vosa [kei] na vunau ena vunau” (2 Nifai 28:30), ena cikecike malua. E sega na kena ganisala lekaleka; ena sega ni rawati ena vakavakarau ena iotioti ni miniti.

“Mo drau vakabauta sara ka dau-masu tikoga, ia mo drau vakarautaka na nomudrau cina ka tutuvaka, mo drau vakarautaka talega na kena waiwai, ka waraka mo drau veitata kei na tagane sa qai vakawati” (V&V 33:17).

iVakadinadina

Au sa yalataka ni da sa kila na kena dina ka da sa saumaki vua na Turaga, eda na ivakadei ni yalodina kei na doudou ka da na sega tale ni qai lutu tani. Eda na tu vakarau meda biuta vakatikitiki na noda iyaragi ni talaidredre. Eda na vakalougatataki ena rarama serau ni noda cina ni ivakadinadina ka vakakina na kena dau tu ga na waiwai ni bula saumaki. Ni da sa na saumaki dina sara, eda na vakaukauwataki ira na noda matavuvale, noda itokani kei ira na noda ilawalawa. Au vakadinadinataka na dina oqo ena yaca tabu ni Turaga o Jisu Karisto, emeni. ■

Mai vei Peresitedi Thomas S. Monson

Me sa Tikoga kei Kemuni na Kalou

Ni da tugana ki yaloda kei na noda bula na itukutuku ni rua na siga sa oti, eda na vakalougatataki.

Kemuni na taciqu kei na ganequ lomani, eda sa yacova tale mai na itinitini ni dua na koniferedi raraba veivakauqeti. Au sa vakamama-utaki vakayalo ka laveti cake, kau kila ni o ni sa vakila talega na yalo digitaki ni koniferedi oqo.

Eda vakaraitaka na noda vakavinavinaka mai vu ni yaloda vei ira kece sara era sa vakaitavi ena veisala kece sara. Sa totoka na kedra vakavuvulitaki ka taumuri tale na dina ni kosipeli. Ni da tugana ki yaloda kei na noda bula na itukutuku ni rua na siga sa oti, eda na vakalougatataki.

Me vaka na kena ivakarau, ena tabaki tu na veika kece sara e vakayacori ena koniferedi oqo ena itabataba ni *Ensign* kei na *Liahona* ka tarava. Au vakayaloqaqataki kemuni mo ni wilika tale na vosa ka vakananuma vakatitobu na itukutuku era tu kina. Au sa raica ena noqu bula ni levu cake sara na ka au rawata mai na ivunau veivakauqeti oqo niu vulica vakatitobu cake.

E sega ni vakatauvatani rawa na kena kaburaki na koniferedi, e kosova na veivanua kei na veiwasa veivasa vei ira na tamata ena veivanua kecega. E dina ni keimami yawa mai na vuqa vei kemuni, keimami vakila na yalomuni

ka vakauta yani na neimami iloloma kei na vakavinavinaka vei kemuni.

Vei kemuni na veitacini o ni sa vagalalataki ena koniferedi oqo, meu vakaraitaka mada na neimami vakavinavinaka mai na vu ni yaloi keimami kece sara ena vuqa na veiyabaki ni nomuni veiqaravi ena yalodina. E sega ni wili rawa o ira era sa vakalougatataki mai na nomuni cau ki na cakacaka ni Turaga.

Kemuni na taciqu kei na ganequ, au se qai marautaka walega ena dua na gauna lekaleka sa oti na ika 85 ni noqu siganisucu, kau sa vakavinavinakataka na veiyabaki yadua sa solia vei au na Turaga. Niu vakananuma na veika au sotava ena noqu bula, au vakavinavinaka Vua ena levu ni Nona veivakalougatataki vei au. Me vaka au a cavuta ena noqu itukutuku ena mataka nikua, au sa vakila na ligana ni dusimaka tiko na noqu sasaga niu tovolea vagumatua meu qaravi Koya ka qaravi kemuni kece.

Na itutu vaka-Peresitedi ni Lotu e levu sara na kena itavi. Au sa vakavinavinaka vakalevu kina vei rau na noqu daunivakasala yalodina, ka rau veiqaravi tiko e yasaqu ka rau sa dau tu vakarau ka rawata vinaka me rau

veivuke ena cakacaka e yaco mai ki na Mataveiliutaki Taumada. Au vakaraitaka talega na noqu vakavinavinaka vei ira na turaga dokai ka ra lewena na Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua. Era sega ni guce rawa ena kena cakacakataka na nona inaki na iVakavuvuli, kei ira na lewe ni Veikuoramu ni Vitusagavulu ka ra vakarautaka tiko na veivuke veivakauqeti vei ira.

Au gadreva talega meu vakacaucutaki kemuni, na taciqu kei na ganequ, se na vanua cava ga o ni tu kina e vuravura raraba, ena veika kece sara o ni cakava ena nomuni tabanalevu kei na tabana, nomuni iteki kei na tikina. Ena nomuni tu vakarau mo ni ciqoma na veikacivi ki na nomuni bula, o ni sa veivuke tiko ena kena tarai cake na matanitu ni Kalou e vuravura.

Me da sa dau veiraici tiko vakataki keda, ka veivuke ena gauna ni leqa. Me da kakua ni dau veivakaduiduitaki se vakalelewa, ia me tiko vei keda na yalvosota ka vakatotomuria

tikoga na nona ivakaraitaki ni loloma kei na yalovinaka na iVakabula. Ena vakasama oqori, me da sa qai veiqaravi yani vakataki keda ena yalodina. Meda qai masuta na veivakauqeti me da kila na nodra gagadre o ira era tu wavoliti keda, oti me da qai toro yani ka veivuke.

Me da dau marau tikoga ni toso tiko na noda bula. E dina ni da bula donumaka na gauna dredre, na Turaga e lomani keda ka dau nanumi keda tiko. Sa dau tiko ga e yasada ni da cakava tiko na veika dodonu. Ena vukei keda ena gauna ni leqa. E dau yaco mai ki na noda bula na dredre, na leqa eda sega ni namaka ka da sega ni digitaka. E sega ni dua vei keda e vakuwai kina. Na inaki ni bula oqo me da vuli ka tubu cake me da ucuya vakalevu na Tamada, ka sa vakavuqa ni da dau vuli vakalevu cake ena gauna ni dredre, se vakacava ga na mosi ni lesoni. E rawa talega ni vakasinaiti ena reki na noda bula ni da muria na ivakavuvuli ni kosi-peli i Jisu Karisito.

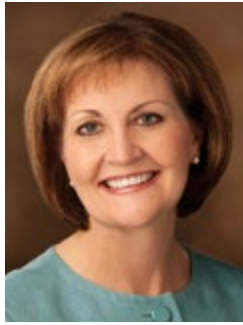
Sa veivakauqeti na Turaga, “Mo dou vakacegu; au sa vakamalumulumutaki vuruvura.”¹ Sa dodonu me kauta mai vei keda na marau levu na kila oqo. A bula o Koya ena vukuda ka mate o Koya ena vukuda. Sa sauma o Koya na isau ni noda ivalavala ca. Me da vakatotomuria na Nona ivakaraitaki. Me da vakaraitaka na noda vakavinavinaka cecekiea Vua ena noda ciqoma na Nona isoro ka bulataka na itovo ena rawa kina vei keda me da lesu tale ka laki bula vata kei Koya ena dua na siga.

Me vaka au sa dau tukuna ena veikoniferedi sa oti, au vakavinavinaka vei kemuni ena nomuni masu ena vukuqu. Au gadreva; au dau vakila. O keimami na Vakaitutu Raraba keimami dau nanumi kemuni ka masuta na veivakalougatataki digitaki ni Tamada Vakalomalagi me sobuti kemuni.

Ia oqo, kemuni na taciqu kei na ganequ, eda sa na mai rube toka me ono na vula. Me sa tikoga kei kemuni na Kalou me yacova ni da qai sota tale ena gauna ko ya. Ena yaca ni noda iVakabula ka Dauveivueti, io ko Jisu Karisito na Turaga, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Joni 16:33.

Mai vei Linda K. Burton

Peresitedi Raraba ni Soqosoqo ni Veivukei

E Volai Tu Beka e Yaloda na Vakabauta ni Veisorovaki i Jisu Karisito?

Na vakayacori, maroroi, kei na rekitaki ni noda veiyalayalati ena vakadinadinataka ni sa volai vakaidina tu e yaloda na Veisorovaki i Jisu Karisito.

Kemuni na taciqu lomani, o ni tu e lomaqu kau vakasamataki kemuni tiko ena vica vata na vula ni noqu veinanuyaka voli na itavi veibolei oqo. E dina ga niu vakila noqu sega ni veiraurau ena itavi e vakatikori vei au, ia au kila ni sa ilesilesi mai vua na Turaga kivua na Nona parofita digitaki, o koya gona oqo, sa na via rauta vinaka. E vakavulica na ivolanikalou ni “ena vakayacori vakaidina na vosa [ni Turaga], se ra tukuna na [Nona] tamata.”¹

Na veivakadeitaki ni nona lomani ira kece na Luvena yalewa na Tamada Vakalomalagi sa dua na isolisoli vakamareqeti ka rau sala vata mai kei na ilesilesi oqo. Au sa vakila na Nona lomani keda vakayadua!

Me vakataki kemuni, au taleitaka na ivolanikalou! Ena ivola i Jeremaia

eda raica kina e dua na ivolanikalou ka tara vakalevu sara na lomaqu. O Jeremaia a bula ena dua na gauna kei na vanua dredre, ia a vakatarai koya na Turaga me “raica taumada e dua na gauna ni inuinui ena nodra vakasoqoni vata mai na yalododonu ni Isireli”²—na noda siga. A parofisaitaka o Jeremaia:

“Ni sa oti na gauna ko ya, sa kaya ko Jiova, kau na tugana na noqu vunau ki na lomadra, kau *na vola ki yalodra*; ia kau na yaco meu nodra Kalou, ka ra na yaco ko ira me ra noqu tamata. . . .

“ . . . Ni ra na kilai au ga ko ira kece, ko ira era sa tamata wale kei ira talega era sa turaga, sa kaya ko Jiova: niu na bokoca na nodra caka cala, ia na nodra ivalavala ca kau na sega ni nanuma tale.”³

Oi keda na tamata a raici keda o Jeremaia. Eda sa sureti Jiova li me vola na lawa, se ivunau, ki na yaloda? Eda vakabauta li ni veivosoti e rawa mai na Veisorovaki a vakabalebaletaka o Jeremaia ni sa baleti keda vakayadua sara ga?

Ena vica na yabaki sa oti, a wasea o Elder Jeffrey R. Holland na veika a vakila me baleta na nodra vakabauta titobu na ivuvu ka ra se qai mate oti ga na luvedra ena nodra takosova mai na Buca o Salt Lake. A kaya, “Era sega ni cakava oqori me baleta e dua na parokaramu, era sega ni cakava oqori me baleta e dua na itaviqaravi raraba, era cakava baleta ni tu e yalodra na vakabauta ni kosipeli i Jisu Karisito, ka tu sara ga ena uto ni nodra sui.”

A vakamacalataka, ena yalomalumalumu:

“Sa ikoya duadua sara ga oya na sala e rawa kina vei ira na tinanigone me ra buluti [ira nodra isolisoli] ena dua na kato ni madrai ka tomana na ilakolako, ka kaya, ‘Na vanua yalataka e tiko ena dua na vanua e liu. Eda na yacova yani na buca.’

Sa rawa mera kaya oqori ena vuku ni veiyalayalati kei na ivunau kei na vakabauta kei na ivakatakila kei na yalotabu.”

A tinia ena vosa veivakauqeti oqo: “Kevaka eda na rawa ni vakayacora na vakasama oqori ena noda veimata-vuvale vakakina ena Lotu, era na dui lulu ga ki na kedra vanua donu na veika vuqa tale eso. Sa na rawa mera lutu laivi mai kina ena noda bula na veika ka sega soti na betena. A tukuni

vei au ni qiqibili oqori e dau vakaiyalayala ga na kena iusana. Me vaka ga na nodra dodonu o ira na neimami itubutubu mera digitaka na cava ga mera kauta, na ika 21 ni senitiuri oqo ena vakavuna meda vakatulewataka, ‘Na cava e rawa meda biuta ena qiqibili oqo?’ Na ka bibi duadua sa ikoya na ka e tu e yaloda; sa ikoya na ka e tara sobu sara na uto ni noda sui.”⁴ Se, me kena matata, sa ikoya na ka e *volai tu e yaloda!*

Me vaka e dua na veiliutaki raraba vou ni iSoqosoqo ni Veivukei, keitou sa vakasaqara vagumatua sara na Turaga me keitou kila na veika e gadreva ka na vinakata o Koya me keitou biuta ena qiqibili ni iSoqosoqo ni Veivukei me tomana tiko na toso ki liu ni Nona cakacaka. Keitou sa vakila ni vinakata taumada na Tamada Vakalomalagi me keitou vukei ira na Luvena lomani mera kila na ivunau ni Veisorovaki i Jisu Karisito. Ni da sa kila oqori, vakakina ni na rabailevu na noda vakabauta, sa na vaka sara talega kina na noda gadreva meda bula savasava. Karua, ena neitou kila na bibi ni kena gadrevi na vaqacotaki ni veimata-vuvale kei na vale vakayadua, keitou sa vakila kina na nona vinakata vei keitou na Turaga me keitou na vakauqeti ira na Luvena lomani mera marautaka ka nanuma tiko na nodra veiyalayalati. Ena kena maroroi na veiyalayalati, era na vaqacotaki na matavuvale. Kena itinitini, eda vakila na Nona vinakata meda cakacaka ena duavata kei ira na veimataisoqosoqo tale eso vata kei ira na noda matabete veiliutaki, ka

gumatua ena nodra vakasaqarai ka vukei o ira era gadreva tu me ra tubu ena kena salatu. Sa neitou masu vagumatua meda na dolava yadua na yaloda ka laiva vua na Turaga me tawana kina na ivunau ni Veisorovaki, veiyalayalati, kei na duavata.

Ena rawa vakacava meda vaqacotaki ira na veimata-vuvale se vukei ira eso tale vakavo ke toqai taumada tu ena dui yaloda e dua na titobu kei na tudei ni vakabauti Jisu Karisito kei na Nona Veisorovaki sega ni vakaiyalayala? Au via wasea ena bogi nikua ni kevaka e toqai tu e yaloda na tolu na ivakavuvuli ni Veisorovaki oqo, ena vakalevutaka na noda vakabauti Jisu Karisito. Au sa nuitaka ni kilai ni veivakavuvuli oqo ena vakalougatataki keda vakayadua se da vou ki na Lotu se da sa lewenilotu dede tu mai.

Vakavuvuli 1: “Na veika taucoko sara e veicalati ena bula sa rawa me vakadodonutaki ena Veisorovaki i Jisu Karisito.”⁵

Keitou, vata kei kemuni, eda vakadinadinataka na Veisorovaki ni noda i Vakabula, o Jisu Karisito. Na neitou ivakadinadina, me vaka na nomuni e sa toqai tu e yaloda, ena noda sa sotava tiko mai e vuqa na bolebole kei na veivakacacani. Ni da sega ni kila deivaki na ituvatuva ni bula marau ni Tamada Vakalomalagi kei na Veisorovaki ni iVakabula ni tiki lomadonu ni ituvatuva oqori, ena rawa ni vakavuna me ka ni veivakaleqai na bolebole oqo. Eda wasea kece na veivakatovolei ni bula. Ia e toqai tu ena yalodra na yalodina “Na veika taucoko sara e veicalati ena bula sa rawa me vakadodonutaki ena Veisorovaki i Jisu Karisito.”

Na cava na vuna e vakatara kina na Turaga meda vakararawataki kina ka sotava na veidredre ena bula oqo? Me kena itukuni, esa tiki ni ituvatuva ni noda tubu kei na toro cake! Eda “kaila ena reki”⁶ ena noda kila ni sa noda na madigi me da lako mai ki vuravura ka sotava na bula vakayago. A vakavulica o Elder Dallin H. Oaks, “Na saumaki ka gadrevi sa dau rawati cake vakarararawa ena sotavi ni veika rarawa ka dredre, mai na tiko vakacegu kei na bula marau.”⁷

Na nona ivakaraitaki e dua na marama ivuvu yalodina e matanataka na dina oqo. A vakamau o Mary Lois Walker ni yabaki 17 vata kei John T. Morris e St. Louis, Missouri. E rau takosova na bucabuca vata kei ira na Yalododonu ena 1853, ni curumi yani na Buca e Salt Lake ni oti vakalailai na imatai ni vakananumi ni nodrau vakamau. Ena nodrau ilakolako e rau a sotava na leqa me vakataki ira tale eso na Yalododonu. Ia na nodrau kune rarawa kei na leqaleqa a sega ni oti ena nodrau yaco yani ena Buca e Salt Lake. Ena yabaki ka tarava ni sa yabaki 19 o Mary, a vola vaqo: “A sucu na luvei keirau tagane. . . . Ena dua na bogi ni sa vula rua se tolu . . . a vaka-solokakanataka mai vei au e dua, ‘Ena yali mai vei iko na ka lailai oqori.’”

A malumu mai na gone dramidrami ena gauna ni vula ibatabata. “Keirau cakava na veika kece e rawa ni caka, ia sa toro sobu tiko ga na bula ni gone. A mani vakacegu yani ena ikarua ni Feperueri, kau sa gunuva kina na bilowai wiwi ni tawase mai vua na lewequ kei na noqu dra.” Ia a se bera ga ni cava na nona vakatovolei. A tauvi mate bibi talega na wati Mary, ka mai takali yani na nona bula, ni oti e tolu na macawa na takali ni luvena.

A vola vaqo o Mary: “A vakatalega kina oi au, niu a se yabaki gone, vakuwai ena gauna lekaleka ni 20 na siga, mai vua na turaga watiqo kei na luvequ e duabau ga, ena dua na vanua duatani drau vakadrau na maile mai vei ira na wekaqu vata kei na dua na ulunivanua dredre ka tu e mataqu, kau a diva meu sa mate talega ka laki sema vei rau na noqu daulomani.”

Tomana o Mary: “Au a taubale vata tiko kei na dua na noqu itokani ena dua na yakavi bogi ni Sigatabu, au nanuma lesu na nona sa yali [na turaga watiqo] kei na noqu galili bibi, ia niu a tagi toka au a raica rawa, me vaka e dua na raivotu ena noqu vakasama, na dredre levu ni bula au na sotava kau a vakila deivaki vakaidina. Sa tarai au e dua na yalolailai vakaitamera, baleta ni kila tu na meca na gauna me valuti keda kina, *ia na noda [iVakabula, o Jisu Karisito,] sa qaqa me ia na veivakabulai.* Mai na veivuke nei Tamada, sa

rawa kina vei au meu vala vata kei ira kece na mataivalu ka vaka era sa tuva tu mera saqati au ena gauna oqo.”⁸

A vulica o Mary ena yabaki ni bula gone ni 19, ni Veisorovaki ena vaka-dodonutaki keda mai na veika kece e veisaqasaqa ki na noda bula oka kina na rarawa titobu.

Vakavuvuli 2: E tu na kaukauwa ena Veisorovaki me rawa kina vei keda meda vorata na turaga se marama vakayago ka yaco meda tisaipeli dina i Jisu Karisito.⁹

E tiko na sala me da kila kina ni da sa vulica e dua na ivunau se ivakavuvuli ni kosipeli. Sa ikoya na gauna e rawa kina vei keda meda vakavulica na ivunau se ivakavuvuli ena dua na sala me rawa kina vua e dua na gone me kila. E dua na ivurevure yaga duadua me vakavulici vei ira na gone mera kila na Veisorovaki sa ikoya na vosa vakatautauvata ka kunei ena dua na lesoni ni Lalai. Ena rawa me vukei keda oqo ena noda vakavulici ira na luveda, makubuda, se itokani ena so tale na vakabauta vakalotu ka ra gadreva me ra kila na ivunau yaga vakalevu oqo.

“E dua na [marama] a taubale tiko qai lutu ena dua na qara titobu sara [qai] sega ni rawa ni kaba lesu mai. Veitalia na ka [e] cakava, [a] sega ni rawa me lako lesu mai [vakaikoya]. Na [marama] a kaciva na veivuke ka marautaka ni dua e takoso tiko a rogoci [koya] qai biuta sobu ki na qara e dua na ikabakaba. Sa qai rawa [vua] me kaba lesu mai tautuba ni qara ka rawata tale na [nona] galala.

“Eda tautauvata kei na [marama] ena loma ni qara. Na ivalavala ca e tautauvata na lutu ki na loma ni qara, ka sega ni rawa meda lesu mai vakataki keda. Me vakataki koya ga a takoso tiko ka rogoca na tagi ni [marama] me veivuke, na Tamada Vakalomalagi a tala mai na Luvena e Dua Bau Ga me vakarautaka na sala ni dro. Na veisorovaki i Jisu Karisito e rawa me vakatautauvatani vata kei na kena biu sobu na ikabakaba ena loma ni qara; e solia vei keda na sala ni kaba lesu mai.”¹⁰ Ia na iVakabula e levu cake na ka e cakava mai na kena biu sobu na ikabakaba, o Koya e “lako sobu ki na loma ni qara ka vakarawarawataka vei keda meda vakayagataka na

ikabakaba meda dro kina.”¹¹ “Me vaka ga na [marama] ena loma ni qara me kabata cake na ikabakaba, e dodonu meda veivutunitaka na noda ivalavala ca ka talairawarawa ki na ivakavuvuli ni kosipeli kei na cakacaka vakalotu ka kaba tani mai na noda loma ni qara ka vakatara me cakacaka na Veisorovaki ena noda bula. Ia, ni sa oti kece na veika e rawa ni da cakava, sa na vakatara na Veisorovaki meda rawa ni bula kilikili ka lesu ki na iserau ni Tamada Vakalomalagi.”¹²

Wale toka ga oqo a noqu kina na madigi meu sotava e dua na ivuvu ni gauna oqo, e dua na luvena yalewa lomani na Kalou ka se qai curuvou wale ga ki na Lotu e Chile. E tina sega ni vakawati ka rua na luvena gone-tagane. Mai na kaukauwa ni Veisorovaki, sa rawa kina vua me biuta vakatikitiki na nona veika makawa ka saga vagumatua ena gauna oqo me yaco me dua na tisaipeli dina i Jisu Karisito. Niu dau vakasamataki koya, e dau lako mai noqu vakasama na ivakavuvuli a vakavulica o Elder David A. Bednar: “Sa dua na ka meda kila tiko ni a tadu mai ko Jisu Karisito ki vuravura me mai *mate* ena vukuda—sa ikoya oqori na iusutu ka yavu tiko ni vunau i Karisito. Ia sa dodonu vaka kina vei keda meda taleitaka na gagadre ni noda Turaga, mai na Nona Veisorovaki kei na kaukauwa ni Yalo Tabu, me mai *bula* e yaloda—sega wale ga ni mai dusimaki keda ia me vakaukauwataki keda talega.”¹³

Ena neirau veitalanoataka tiko kei na sisita mai Chile na noda tudei ena salatu ka na muataki keda ki na bula tawamudu, a vakadeitaka vei au nona saga vakaukauwa me tomana tiko na salatu. A sa gole tani mai na salatu voleka ni nona bula taucoko, ka vakaraitaka ni sa sega na ka “e tu mai kea” na tu vakatikitiki tani mai na sala, me na gadreva me suka lesu tale mai ki na nona bula. Sa bula tiko e lomana na kaukauwa e rawati mai na Veisorovaki. E sa volai tu e utona.

Na kaukauwa oqori e sega wale ga ni rawa kina vei keda meda kabata lesu mai na qara ia e solia tale ga vei keda na kaukauwa meda tomana tiko na sala dodonu ka rabailailai ka

muataki keda lesu ki na nona iserau na Tamada Vakalomalagi.

Vakavuvuli 3: Na Veisorovaki sa ikoya na ivakadinadina cecere duadua e tu vei keda me baleta na loloma nei Tamada me baleti ira na Luvena.

Ena vinaka vei keda meda vakana- numama matua na vakasama veiyavalati oqo mai vei Elder Oaks: “Vakasamataki mada na rarawa a luvuci Tamada Vakalomalagi ena nona solia mai na Luvena me mai vosota na veivakararawataki e sega ni vakasamataki rawa ena vuku ni noda ivalavala ca. Sa ikoya oqori na ivakadinadina cecere duadua ni Nona lomani keda vakayadua!”¹⁴

Na ivakaraitaki cecere oqori ni loloma sa dodonu me vakavuna veikeda yadua meda tekiduru ka vakavinavina-kataka ena masu na Tamada Vakalomalagi ena nona lomani keda taudonu ka tala mai kina na Luvena e Duabau ga ka tawacala me mai vakararawataki ena vuku ni noda ivalavala ca, mosi ni yaloda, kei na veika kece sara e rairai cala ena noda dui bula vakayadua.

Nanuma na marama a tukuna wale tikoga oqo o Peresitedi Dieter F. Uchtdorf? Kaya o koya: “E dua na marama ka sotava tiko na veiyabaki ni

veivakatovolei kei na rarawa ka kaya ena vosa tagitagi, “Sa yaco mai na gauna ni noqu vakila niu sa tautauvata e dua na noti 20 na dola makawa—kalkalobilobi, kabasu, duka, vakacacani, ka vakamawe tu. Ia au se dua tiko ga na noti 20 na dola. Au se yaga tiko ga. E dina beka ni sa sega ni yaga vakalevu na kequ irairai ka dina ga niu sa yaviti vakaukauwa ka vakayagataki, au se yaga tiko ga ena taucoko ni 20 na dola.”¹⁵

E kila tu na marama oqo ni o koya na luvena yalewa lomani na Tamana Vakalomalagi ka kilikili kaya na Nona tala mai na Luvena me sorovaki koya sara ga. Na marama vakayadudua ena Lotu e dodonu me kila na ka e kila na marama oqo—ni sa luvena yalewa lomani na Kalou. Ena tara vakacava na noda bula ni maroroya na noda veiyalayalati na noda kila na keda yaga Vua? Ena vakalevutaka vakacava na noda bula ni gadreva na qaravi ira tale eso, na noda kila na keda yaga Vua? E rawa ni vakalevutaka vakacava na noda gadreva meda vukei ira era gadreva mera kila vakataki keda na Veisorovaki, na noda kila na keda yaga Vua—me vakatitobutaki sara? Ena gauna e sa volai vakatitobu sara kina ki yaloda vakayadua na ivunau ni Veisorovaki, eda sa na qai tekivu meda yaco meda mataqali tamata e gadreva na Turaga meda vaka ena Nona lesu tale mai. Ena kilai keda vaka Nona tisaipeli dina.

Me vakavuna mada na tuli ni yaloda na “veisau levu” ka kauta mai na Veisorovaki i Jisu Karisito.¹⁶ Ena noda yadrava na ivunau oqo, ka kaburaka mai e dua na agilosi ni Kalou ni sa “itukutuku marautaki ni reki cecere,”¹⁷ Au yalataka ni da na vakila me vaka na nodra vakila na tamata nei Penijamini na Tui. Ni oti na nodra masulaka vagumatua sara me cakacaka ena nodra bula na Veisorovaki, “era sa vakasinaiti ena reki”¹⁸ ka sa “lomai keimami me keimami veiyalayalati kei na neimami Kalou me keimami vakayacora na nona lewa, ka muria na nona ivunau kece ga.”¹⁹ Na vakayacori, maroroi, kei na rekitaki ni noda veiyalayalati ena vakadinadinataka ni sa volai vakaidina tu e yaloda na Veisorovaki i Jisu Karisito. Kemuni na

taciqu, ni yalovinaka ka nanuma na ivakavuvuli e tolu oqo:

1. “Na veika taucoko sara e veicalati ena bula sa rawa me vakadodonutaki ena Veisorovaki i Jisu Karisito.”²⁰
2. E tu na kaukauwa ena Veisorovaki me rawa kina vei keda meda vorata na turaga se marama vakayago ka yaco meda tisaipeli dina i Jisu Karisito.²¹
3. Na Veisorovaki sa ikoya na ivakadinadina cecere duadua e tu vei keda me baleta na loloma nei Tamada me baleti ira na Luvena.²²

“Ni sa oti na gauna ko ya, sa kaya ko Jiova, kau na tugana na noqu vunau ki na lomadra, kau na *vola talega ki yalodra*; ia ka na yaco meu nodra Kalou, ka ra na yaco ko ira me ra noqu tamata.”²³ Au sureti keda meda kerea na Turaga me vola na ivakavuvuli ni Veisorovaki oqo ki na yaloda. Au vakadinadinataka ni ra dina. Ena yaca i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Vunau kei na Veiyalayalati 1:38.
2. *Veiyalayalati Makawa: iVola ni Veituberi ena Uto ni Kosipeli* (2001), 198.
3. Jeremaia 31:33–34; vakaikuritaki.
4. Jeffrey R. Holland, “Veivosaki ena Teveli Wavoki,” *Vuli Veiliutaki ni Vuravura Raraba*, 9 ni Fepe., 2008, 28.
5. *Vunautaka na Noqu Kosipeli: iDusidusi ki na Veiqaravi ni Daukaulotu* (2004), 52.
6. Jope 38:7.
7. Dallin H. Oaks, “The Challenge to Become,” *Liaona*, Janu. 2001, 42.
8. *Autobiography of Mary Lois Walker Morris* (kena ilavelave e tiko vei Linda Kjar Burton).
9. Raica na David A. Bednar, “Na Veisorovaki kei na iLakolako ni Bula Oqo,” *Liaona*, Epe. 2012, 12–19.
10. *Lalai 7: Veiyalayalati Vou* (1997), 104.
11. Joseph Fielding Smith, *Doctrines of Salvation*, comp. Bruce R. McConkie, 3 vols. (1954–56), 1:123.
12. *Lalai 7*, 104.
13. David A. Bednar, *Liahona*, Epe. 2012, 14.
14. Dallin H. Oaks, “Loloma kei na Lawa,” *Liaona*, Nove. 2009, 26.
15. Dieter F. Uchtdorf, “O Kemuni na Ligaqu,” *Liaona*, Me 2010, 69.
16. Raica na Alama 5:12–14.
17. Mosaia 3:3.
18. Raica na Mosaia 4:1–3.
19. Raica na Mosaia 5:2–5.
20. *Vunautaka na Noqu Kosipeli*, 52.
21. Raica na David A. Bednar, *Liahona*, Epe. 2012, 12–19.
22. Raica na Dallin H. Oaks, *Liaona*, Nove. 2009, 26.
23. Jeremaia 31:33; vakaikuritaki.

Mai vei Carole M. Stephens

Matai ni Daunivakasala ena Mataveiliutaki Raraba ni Soqosoqo ni Veivukei

Yadrava Matua Tiko na Noda iTavi

E dodonu meda yadrava tiko na noda itavi ka tomana tiko ena vakabauta ni da vakatikora vei keda na kaukauwa veivakacegui, veivakaukauwataki, veivagumatuataki, kei na kaukauwa veivakabulai ni Veisorovaki.

Ni oti na noqu kacivi meu lewe ni mataveiliutaki raraba ni iSoqosoqo ni Veivukei, au vakilaniu sa gadreva meu kila vakalevu cake na veika baleti ira na marama era a veiqaravi taumada e liu vei au. Au a taleitaka vakalevu na veika a vakavulica o Sisita Zina D. Young, na imatai ni daunivakasala ena ikarua ni mataveiliutaki raraba ni iSoqosoqo ni Veivukei. A kaya kina, “Kemuni na marama, meda sa yadrava sara tikoga na noda itavi.”¹ Au vakasamataka vakatitobu na vosa *yadrava* kei na *itavi* kau a vacakulea tale na ivolanikalou.

Ena Veiyalayalati Vou, a vakavulici ira na Yalododonu o Paula ena nona siga:

“Ia oqo ni da kila na gauna, ni sa gauna oqo mo dou yadra kina mai na moce: ni sa qai voleka na noda bula. . . .

“Sa vakarau oti na bogi, a sa voleka na siga: . . . ka meda vakaiyaragi tu ena rarama.”²

Ena iVola i Momani, a vakavulici ira na nona tamata o Alama ena nodra itavi tabu o ira era sa curuma yani e

dua na veiyalayalati kei na Kalou:

“Ia, me vaka dou sa gadreva mo dou curu ki na loma ni bai ni Kalou, ka vakatokai me nona tamata, ka sa lomamudou mo dou veivuketaka na nomudou icolacola me mamada kina;

“Io, ni sa lomamudou mo dou tagi vata kei ira sa tagi, ka vakacegui ira sa rarawa, ka vakadinadinataka na Kalou ena veigauna kecega, ena veika kecega kei na veivanua kecega. . . .

“Raica au sa kaya vei kemudou, kevaka sa vaka oqori na ka sa lomamudou, na cava me tarova na nomudou papitaiso ena yaca ni Turaga, io me ivakadinadina ni nomudou sa veiyalayalati kaya mo dou qaravi koya ka muria na nona vunau, me sovaraka mai kina vei kemudou na nona Yalo Tabu?”

“Ia ni ra sa rogoce na vosa oqo, era sa vakasausau ena marau, ka ra kailavaka: Io oqori sara ga na ka sa lomai keimami tiko.”³

Na itukutuku oqo nei Sisita Young kei na ivolanikalou oqo a vakavuna meu raica vakabibi na “itavi” sa dodonu meda yadrava tiko ena noda siga oqo.

Ni da sa papitaiso, eda sa curuma yani e dua na veiyalayalati. E vakavulica kina o Elder Robert D. Hales, “Ni gauna eda vakayacora ka maroroya kina na veiyalayalati, eda sa lako tani mai vuravura ka curuma yani na mata-nitu ni Kalou.”⁴

Eda sa veisautaki. E duatani na keda irairai kei na noda itovo. Na veika eda rogoca ka wilika ka cavuta sa duatani sara, ka duatani na noda isulusulu baleta ni da sa yaco meda luvena yalewa na Kalou ka vauci Vua ena veiyalayalati.

Ni da sa vakadeitaki, eda sa ciqoma na isolisoli ni Yalo Tabu, ka soli na dodonu meda vakauqeti tiko ena veigauna mai vua e dua na lewe ni Lewetolu Vakalou me dusimaki keda, me vakacegui keda, ka me taqomaki keda. E vakaroti keda ena noda rawa ni temaki meda lako tani mai na noda veiyalayalati ka lesu ki vuravura. E vakavulica o Peresitedi Boyd K. Packer ni sega ni dua vei keda “ena laki vakayacora mada e dua na cala bibi ka me se sega mada ni vakaroti mai na veivakauqeti ni Yalo Tabu.”⁵

Na kena ciqomi na isolisoli oqo ka me tiko vata ga kei keda na Yalotabu, e dodonu meda bula kilikili kaya ka vakadikeva tiko vakaikeda na ituvaki ni yaloda. Eda sa yalo malumalumu tiko beka? Sa tiko beka vei keda na yalomalua, na yalo e rawa ni vakavulici,

na yalo vinaka? Se sa tekivu me toso tiko me kaukauwa na yaloda ni da sa vakatara meda rogoca vakasivia na rorogo kei vuravura me vagoi keda tani mai na veivakauqeti vinaka sa dau yaco deivaki mai vua na Yalotabu?

Ena gauna eda a papitaiso kina, a veisau na yaloda ka vakayadrati yani vua na Kalou. Ena noda ilakolako ni bula oqo, e gadrevi meda dau vakatarogi keda tiko vakai keda, “Kevaka [au] sa kaya [niu] sa veivutuni, . . . a cava [au] sa nanuma e na gauna oqo?”⁶ Ia, ke sega, me kua vakacava?

E vuqa na Yalododonu ena gauna e liu “sa uqeti li kina na [yalodra] [me ra] veivutuni.”⁷ A vakayadrati ira mera ciqoma na nodra veivakalougatataki ni valetabu era a vakaukauwataki kina ena nodra itavi. Era a gole yani na Yalododonu taumada mai Nauvoo “ki na valetabu ena siga taucoko ka yacova yani na bogi levu”⁸ mera ciqoma na cakacaka vakalotu ka vakayacora na veiyalayalati ni bera ni ra tomana yani na nodra ilakolako ki na mua-i-ra.

A kaya vakaoqo o Sarah Rich, e dua na marama ni iSoqosoqo ni Veivukei e Nauvoo: “E vuqa na veivakalougatataki keimami sa ciqoma ena vale ni Turaga, ka sa vakavuna na neimami reki kei na vakacegu ena maliwa ni neimami rarawa ka rawa kina ni keimami vakabauta na Kalou, ka kila ni na tuberi keimami ko Koya, ka tokoni

keimami ena ilakolako tawakilai sa tu e matai keimami.”⁹

Ena kena sa mai veisau na yalo ena vakabauta na iVakabula, era sa vakararavi ga ena kaukauwa ni Nona Veisorovaki. Era sa mai vakayadrati mera cakacaka. Era sa kila vakatitobu sara e yalodra ni tiko dina e dua—o ya na iVakabula—ni kila vakavinaka tu na nodra bula dredre yadudua baleta ni sa mai vakararawataki kina o Koya ena vukudra ena Were o Kecisemani kei na kauveilatai. E vakila na nodra rere, na nodra lomalomarua, nodra mosi, kei na nodra galili voli. A vakararawataki ena nodra rarawa, nodra vakacacani, nodra via kana, nodra oca, kei na nodra mate. Ena vuku ga ni sa mai vakararawataki o Koya ena veika kece oqo, ena qai kaya o Koya vei ira, “Dou lako mai vei au, koi kemudou vakaaduaga sa oca ka colata na icolocola bibi, ia kau na vakacegui kemudou.”¹⁰

Era sa qai lako mai. Era sa vakararavi ka muria kina na parofita. Era sa kila tu ni na balavu sara na ilakolako, ka dredre na nodra itavi. Era sa kila tu ni na gadrevi kina na solibula, ia ni ra sa tokoni tu ena nodra vakabauta ka ququmi tiko ena nodra veiyalayalati, era sa vakavakarau tu kina vakayalo.

Ni bera ni ra biuti Nauvoo era a vola e dua na ilawalawa ni Yalododonu e dua na itukutuku ena olo ni soqoni ni valetabu era sa vakasaurarataki mera na biuta. E volai vakaoqo, “Sa raica na Turaga na neimami solibula: muri keimami mai.”¹¹

E dua na gauna sa oti au a lako tagalega ena dua na taubale ni painia vata kei ira na cauravou kei na goneyalewa ni neimami tabanalevu. Ena veimataka au dau tarogi au, “Meu solibula beka ki na cava? Meu na vakataki ira vakacava?”

Ena ikarua ni siga ni taubale sa laki walu na maile (13 na kilomita) na neimami drete tiko na neimami qiqi ka keimami sa yacova yani e dua na vanua ena ilakolako oqo e vakatokai “nodra idre na yalewa.” Era sa tawase na tagane kei na yalewa, ka ra sa vakau yani e liu ki delana na tagane. Ni keimami sa tekivu drete yani na neimami qiqi, au raici ira yani na neimami veitacini matabete, gone

kei na qase, era sa tu e yasa ruarua ni sala, era luvata na nodra isala mera vakarokorokotaki ira na yalewa.

Taumada a rawarawa toka na sala, ia vakalailai ga sa vavaku mai na nuku, ka sa tekivu me babasobu na delana. Niu sa cuvaki sobu ga ka bili ena noqu kaukauwa taucoko au a vakila e dua na idre ena noqu qiqi kau rai yani ka raici Lexi, e dua vei ira na neimami goneyalewa e noqu neiba. A drete yani i cake o koya na nona qiqi, ka raica ni keitou gadreva na veivuke, a cici lesu mai. Ni keitou sa yaco yani i cake, sa dua na ka na noqu vinakata meu cici lesu meu laki vukei ira era muri au tiko mai, ia au sa cegulevu sara tikoga ka sa tavatukituki vakaukauwa sara tiko na utoqu ka sa voqa vakaukauwa sara mai vei au na vosa *mate ni uto* ena vica vata na gauna! Au rai yani ena vakavinavinaka ni ra sa mai biuta na goneyalewa na nodra qiqi ka cici yani mera laki veivuke.

Ni keimami sa yaco kece yani i cake, keimami a taura eso na gauna me keimami vola na neimami nanuma ena neimami ivola-ni-veisiga. Au a vola: “Au a sega ni vakarautaka vakavinaka mai na yagoqu ka sega kina vei au na kaukauwa meu vukei ira era muri au tiko mai. Ena sega tale beka ni gadrevi meu na drete e dua na qiqi, ia au na sega tale vakadua ni vakawaleni ira vakayalo na taciqu, sega vakadua!”

O ya e dua na gauna tabu au a vakayadrati kina vakayalo ki na noqu itavi ki na noqu matavuvale kei ira na tamata. Ena neimami ilakolako taucoko oqo au a vakasamataka sara tiko na veika au sa vulica rawa.

Au vakasamataka ira e liu na taciqu, o ira *era a dre* kei ira *era tomana tiko e daidai* mera drete taudua tiko na nodra qiqi. E voleka ni 20 na pasede na yalewa ena ilawalawa ni qiqi taumada o ya era a tiko duadua ena so na gauna. Oqo o ira na marama era a sega tu ni vakamau, era sa sere, se sa yada. E vuqa era marama tina duadua.¹² Era duavata taucoko ena dre—o ira na luvena yalewa ni veiyalayalati, gone kei na qase, ena duidui ni ituvaki ni bula, ena sala vata ga, ena inakinaki vata ga.

O ira era cici yani mera laki vukei ira na tacidra era vakaleqai au

vakasamataka ira kina era dau totolo sara na nodra raica rawa, e dua e gadre, ka cakava sara.

Au nanuma kina na vosa ni Turaga: “Niu sa lako vata tiko kei kemudou. Au na tiko e yasamudou imatau ka tiko talega e yasamudou imawi, ia na noqu Yalotabu ena tiko e yalomudou, era na vakavolivoliti kemudou na noqu agilosi ka laveti kemudou cake.”¹³

Era tucake tu e yasa ruarua ni sala o ira na tagane yalodina, talairawarawa, ka maroroya tu na veiyalayalati. Na nodra kaukauwa ni matabete—na kaukauwa ni Kalou e vakayagataki mera vakalougatataki kina o ira na Luvena taucoko—laveti cake, vakaukauwataki, ka tokoni keda. Era sa veivakananumi ni da sega vakadua ni tiko duadua. Sa rawa me tiko ga kei keda na nona kaukauwa ni da maroroya na noda veiyalayalati.

Au vakasamataka ira na tagane era a tawase mai na nodra matavuvale, ka biuti ira tu mera drete duadua tu na nodra qiqi. E vuqa na tagane era a mate ena ilakolako oqo. Eso na luvedra tagane era wawa tiko mai mera kaulotu ga ena nodra vanua. Eso era sa biu vanua oti mera laki vakarautaka na nodra yaco mai na nodra matavuvale ena Buca o Salt Lake. Eso na tagane era yali ena nodra digidigi ga, ni

ra sa digitaka mera kakua ni maroroya na nodra veiyalayalati.

Me vakataki ira era sa gole yani e liu, e vuqa era bula tu ena ituvaki ni bula e sega tu ni vinaka. Eda sa tomana tiko meda vakavulica ka sasagataka na ka uasivi baleta ni da kila tiko ni tomani tiko na sasaga oqo eda na tubu cake kina ena salatu ka vakarautaki keda ki na veimadigi meda ciqoma na veivakalougatataki yalataki taucoko ni da “waraki Jiova.”¹⁴

Sa yaco oti vei keda yadua ka na yaco tikoga mai na veika dredre ena noda bula. Na bula oqo sa gauna ni vakatovolei, ka na yaco tikoga mai na madigi meda vakayagataka kina na noda galala ni digidigi mai na veika eda na vulica mai na veika dredre ena dau yaco ga mai.

Ni da sa luvena yalewa na Kalou, eda tomana tikoga na salatu ena vakabauta baleta ni da sa kila, me vaka e vakavulica o Peresitedi Thomas S. Monson, “Na veicakacaka vakalotu eda ciqoma ena valetabu ena vakatara vei keda meda lesu tale vei Tamada Vakalomalagi ena dua na siga ena dua na isema vakamatavuvale e tawamudu ka da vakalougatataki ena kaukauwa mai lomalagi e veiganiti vinaka kei na solibula kei na veisasaga yadua.”¹⁵

E se sega ni rauta me da lako tiko

ga; e dodonu meda yadrava tiko na noda itavi ka tomana tiko ena vakabauta ni da vakatikora vei keda na kaukauwa veivakacegui, veivakaukauwataki, veivagumatuataki, kei na kaukauwa veivakabulai ni Veisorovaki.

Kemuni na taciq, au lomani kemuni. E vuqa vei kemuni au sega ni kila na yacamuni, ia au kila o *cei* o iko! Eda sa luvena yalewa veiyalayalati ni Nona matanitu, ka da sa vakaedau-meni ena kaukauwa ni noda veiyalayalati, ka da sa vakavakarau tu meda cakava na noda itavi.

Na iSoqosoqo ni Veivukei e vakarautaki ira na marama mera vakalougatataki ena bula tawamudu ena vakayadrati keda tiko vakayalo meda tubu cake ena vakabauta kei na noda ivalavala dodonu yadudua. Meda tekivu mada ga vei keda. Meda tekivu ena vanua eda sa tiko kina oqo. Meda sa tekivu nikua. Ni da sa yadra tiko vakayalo, eda na gumatua cake meda vakaukauwataki na matavuvale kei na itikitiko ka vukei ira na tamata.

Oqo e cakacaka ni veivakabulai, ka yaco rawa oqo ena kaukauwa veivaqacacotaki ka veivagumatuataki ni Veisorovaki. Meda yadra ka kilai yaloda. Vakayadrati ki na noda itavi. Eda sa luvena yalewa na Tamada Vakalomalagi, sa dau lomani keda. Au sa vakadinadinataka oqo ena yaca i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Zina D. Young, ena *Woman's Exponent*, Okot. 15, 1877, 74.
2. Roma 13:11–12.
3. Mosaia 18:8–11.
4. Robert D. Hales, “Modesty: Reverence for the Lord,” *Liahona*, Okos. 2008, 21.
5. Boyd K Packer, “How to Survive in Enemy Territory,” *Liahona*, Okot. 2012, 35.
6. Alama 5:26.
7. Alama 5:14.
8. *Luvequ Yalewa ena Noqu Matanitu: Na iTukutuku kei na Cakacaka ni iSoqosoqo ni Veivukei* (2011), 34.
9. Sarah Rich, ena *Luvequ Yalewa ena Noqu Matanitu*, 34.
10. Maciu 11:28.
11. Ena *Luvequ Yalewa ena Noqu Matanitu*, 35.
12. Vakadidike nei Jolene S. Allphin mai na italanoa kei na ivola ni cakacaka ni kabani; raica na *Tell My Story, Too*, 8th ed. (2012).
13. Yunau kei na Veiyalayalati 84:88.
14. Aisea 40:31.
15. Thomas S. Monson, “Na Valetabu Savasava—e Dua na Biken ki Vuravura,” *Liaona*, Me 2011, 92.

Mai vei Linda S. Reeves

iKarua ni Daunivakasala ena Mataveiliutaki Raraba ni Soqosoqo ni Veivukei

E Segga ni Guilecavi Iko na Turaga

E rau kilai keda ka lomani keda na Tamada Vakalomalagi kei na noda iVakabula, o Jisu Karisito. . . . Ka da rawa ni vakila na Nodrau loloma kei na yalololoma ena gauna ni noda rarawa.

Ena neimami a sotavi kemuni na marama e vuravura taucoko, keimami kurabuitaka na kena qa-qaco vinaka tu na nomuni ivakadinadina. E vuqa vei kemuni ko ni ivesu se ikarua tiko ni itabatamata lewe ni Lotu. Keimami raica e vuqa na marama era sa veiqaravi tiko ena veikacivi eso, era gole vakabalavu yani e sala mera laki lotu, ka ra solibula mera vakayacora ka maroroya tiko na veiyalayalati tabu ni valetabu. Keimami dokai kemuni. Sa ikemuni na ivuvu ni Turaga ni gauna oqo!

Dua na gauna sa oti keirau a sotava kei Mel na watiq, e dua na volodia ni veivakasarasarataki ena neirau gole ki na vale ni iyau makawa mai Ositerelia, na yacana o Mollie Lenthal. Keirau a qai kila ni o Mollie, e dua na marama taleitaki ka sa 70, e sega tu ni vakalaveni ka sega ni bau vakawati. E sega na tacina, ka rau sa takali na nona itubutubu ena vuqa na yabaki sa oti. Na wekana voleka duadua e rua eratou veitacini kaya mai na dua tale na matanitu. Vakasauri ga, sa vakarurugi au na Yalotabu ka vakadeitaka

vei au, me vaka sa vosa sara tiko ga mai na Tamada Vakalomalagi: “E sega ni tiko taudua o Mollie! E *luvequ* yalewa o Mollie! Oi au na Tamana! O koya e *luvequ* yalewa bibi sara ena *noqu* matavuvale ka *sega vakadua!*” ni bau tiko taudua o koya!”

E dua vei ira na noqu italanoa talei mai na bula ni iVakabula o ya na italanoa kei Lasarus. E tukuna vei keda na ivolanikalou ni “Sa daulomani Marica ko Jisu, . . . kei tacina [o Meri], kei [na ganedrau] o Lasarus.”¹ A tukuni yani vei Jisu ni sa tauvimate bibi sara tiko o Lasarus, ia a sega ni lako ena gauna o ya o Jisu; a tiko tale e kea me rua na siga, me yaco “ena mate oqo me vakarokorokotaki kina na Kalou, ena vakarokorokotaki talega kina na luve ni Kalou.”²

Ni sa rogoca o Marica ni sa lako tiko mai o Jisu, sa “laki tavaki koya,”³ ka tukuna vua na veika sa yaco. O Lasarus sa “koto bogi va . . . ena ibulubulu.”⁴ E cici lesu ena tagi o Marica, ki nodratou me laki tukuna vei Meri ni sa yaco mai na Turaga.⁵ Ena bibi ni rarawa nei Meri, a cici

yani vei Jisu, ka cuva sobu e yavana, ka tagi.⁶

E tukuni vei keda ni “sa qai raica ko Jisu na nona tagi [o Meri], sa vutugu ko koya ena yalona, a sa rarawa na lomana,” ka taroga na vanua era sa vakatikori koya kina.

“Era sa kaya vua, Turaga, ni lako mai mo ni raica.”⁷

Eda qai wilika kina eso vei ira na qaqa ni vosa ni yalololoma, kei na loloma ena ivolanikalou: “Sa tagi ko Jisu.”⁸

E vola kina o iApositolo James E. Talmage: “Na kedrau ituvaki na marama luvuci bibi tu ena rarawa . . . a vakavuna me rarawa [vata kei ira] o Jisu, sa yaco kina me vutugu na yalona ka rarawa vakalevu na lomana.”⁹ Na veika sa yaco oqo e vakadinadinataka na yalololoma, veinanumi, kei na loloma ni noda iVakabula, kei na Tamada Vakalomalagi kivei keda yadudua ena veigaua kece eda loma bibi kina ena rarawa, ivalavala ca, veika dredre, kei na rarawa ni bula oqo.

Kemuni na taciqo lomani, e kilai keda ka lomani keda na Tamada Vakalomalagi kei na noda iVakabula, o Jisu Karisito. E rau kila na gauna

eda rarawa se sotava kina na veika dredre cava ga. Rau sega ni kaya, “E sega na leqa ke o rarawa tiko baleta ni na vinaka ga na veika kece. Ko na vakabulai, se ena kune cakacaka ga o watimu, se ena lesu mai o luvemu sa lako sese tu.” E rau vakila vakavinaka na titobu ni noda rarawa, ka da rawa ni vakila na Nodrau loloma kei na yalololoma ena gauna ni noda rarawa.

E vakadinadinataka o Alama:

“Ena vosota na ka rarawa, na veivakararawataki kei na veivakatovolei kecega; a sa yaco na veika oqo me vakayacori kina na vosa sa tukuni, ni na colata ko Koya na nodra rarawa kei na nodra ivalavala ca na nona tamata.

“Ena soli Koya me mate . . . me kila kina na nodra malumalumu, na nona tamata, ka vakabulai ira ena nona yalololoma.”¹⁰

Ni da vakasamataka *kevaka* sa kilai keda tiko na noda iVakabula kei na Tamada mai Lomalagi se na Nodrau kilai keda *vakavinaka sara* vakayadua, e dodonu ga meda nanuma na vosa ni iVakabula vei Oliver Cowdery:

“Kevaka ko sa gadreva e dua tale na ivakadinadina, mo nanuma lesu ga na bogi ko a masu ka tagica vei au mo kila na dina ni veika oqo.”¹¹

A kaya taumada vua na iVakabula “Ni sa kila na Kalou na nanuma kei na inaki ni lomamu.”¹²

A tokaruataka tale na iVakabula vei Oliver ni sa kila vakavinaka tu o koya na veika matailalai ni vakamamasu o ya—ka nanuma tiko na kena gauna donu, na kena bogi dina.

Ena vuqa na yabaki sa oti a tauvi watiq e dua na mate duatani. Ena kena sa toso tiko na macawa ka sa bibi tikoga o koya, au sa vakadeitaka tikoga ni sa na leqa o koya. Au a sega ni tukuna vua e dua na ka au sa rerevaka tiko. E matavuvale levu ka gone na neirau matavuvale ka keirau veilomani vakaveiwatini tawamudu, kei na vakanananu ni na takali na watiq kei na noqu na susugi iratou duadua na luvequ au sa mai luvuci kina ena galili, veilecayaki, ka vakakina na cudru. Au madua meu tukuna niu a gole tani mai vua na Tamaqu Vakalomalagi. Au sa sega tu ni masu ena vica na siga; au sa sega ni tuva-ka tale; au sa tagi. Au sa qai mani raica niu na sega ni cakava rawa duadua na ka oqo.

Ena imatai ni gauna ni mai oti e vica vata na siga, au a tekiduru ka sovaraka na yaloqu vua na Tamaqu Vakalomalagi, ka vakamamasu meu

kemuni! Se cava ga na ivalavala ca se malumalumu se rarawa e tu vei kemuni, se cava ga na veivakatovolei se dredre ko ni bula curuma tiko, e vakila ka kila vakavinaka tu na veigauna vakaoqori. E lomani kemuni o Koya! Ka na vukei kemuni ena gauna vakaoqori, me vaka ga a vakayacora vei Meri kei Marica. Sa mai sotava na nomuni bula dredre me kila na sala me vukei kemuni kina. Ni biuta Vua na nomuni lomaocaoca. Tukuna vei Tamamu Vakalomalagi na lomamu. Tukuna Vua na rarawa kei na mosi ka biuta yani Vua. Vulica na ivolanikalou ena *veisiga*. Ko na kunea talega kina na vakacegu kei na veivuke.

E taroga kina na iVakabula:

“E dua li na yalewa me na guilecava na luvena sa sucu, me kakua ni lomana na luve ni ketena? Io e na sa guilecava beka, ia koi au kau na sega ni guilecavi iko. . . .

“ . . . Raica kau sa ceuti iko ena qeteqete ni ligaqu.”¹⁴

“ . . . Niu a sega ni vakatala tani e *dua* vei kemudou, raica au a sureti kemudou ga mo dou mai raici au ka tarai au, ia mo dou kitaka vakakina vei ira na kai vuravura.”¹⁵

O ya na noda ilesilesi. E dodonu meda vakila ka raica vakataki keda ka vukei ira yani na luvena taucoko na Tamada Vakalomalagi mera vakila ka raica ka kila ni noda iVakabula sa mai taura Vua sega ni noda ivalavala ca walega ia na noda rarawa talega kei na vakararawataki kei na veika dredre me rawa ni kila kina o Koya na veika eda vakila kei na sala me vakacegui keda kina. Au sa vakadinadinataka Koya ena yaca i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Joni 11:5.
2. Joni 11:4.
3. Joni 11:20.
4. Joni 11:17.
5. Raica na Joni 11:28.
6. Raica na Joni 11:32.
7. Joni 11:33–34.
8. Joni 11:35.
9. James E. Talmage, *Jesus the Christ*, 3rd ed. (1916), 493.
10. Alama 7:11–12.
11. Vunau kei na Veiyalayalati 6:22.
12. Vunau kei na Veiyalayalati 6:16.
13. Raica na Alama 36:14–22; vakaikuritakitaki.
14. 1 Nifai 21:15–16.
15. 3 Nifai 18:25; vakaikuritaki.

vosoti niu a gole tani mai Vua, ka talaucaka Vua na nanuma ni lomaqu taucoko, ka kaya sara niu na vakayacora kevaka sa ikoya oqo na veika e vinakata dina o Koya meu cakava, au na cakava. Au kila ni sa dodonu me tiko Vua e dua na ituvatava baleta na noda bula.

Niu tomana tiko na noqu tekiduru meu talaucaka na lomaqu, sa uabaleti au mai e dua na yalo e vinaka sara, ka veivakacegui dina, ka taleitaki. Sa vaka e solegi au e dua na itutuvi ni loloma. Sa vaka meu vakila sara ga ni sa vosa mai na Tamada Vakalomalagi, “Oqori sara ga na veika au gadreva meu kila.” Au sa vakadeitaka meu kakua tale vakadua ni gole tani mai Vua. E vakamalua ka veivakurabuitaki, na nona sa vinaka cake mai o watiq me yacova ni sa bula sara mai na mate.

Ena vica na yabaki e tarava keirau a tekiduru vakaveiwatini e yasai luvei keirau goneyalewa yabaki 17 ka kerea me vakabulai. Ena gauna oqo sa sega ni vakadonui mai, ia a vakilai na kaukauwa ni loloma kei na veivakacegui vata ga a yalataka tu na iVakabula, ka keirau kila ni dina ga sa kacivi koya lesu na Tamada Vakalomalagi, ena vinaka na veika kecega. Keirau sa mai kila oqo na ibalebale ni noda biuta na noda lomaocaoca kecega vua na Turaga, meda kila ni lomani keda o Koya, ka dau yaloloma ni da tagi ka rarawa.”

E dua vei ira na gauna kamica ni veimaliwai vakaveitamani ena iVola i Momani o ya na ivakadinadina nei Alama lailai vei luvena tagane o Ilamani. E vakamacalataka o Alama ni na vakila na “ka rerevaki tawa vakamacalataki rawa” ni raitayaloyalotaka na gauna me tu kina e mata ni Kalou me lewai ena vuku ni nona ivalavala ca e vuqa. Ni sa vakila na bibi ni nona ivalavala ca ena tolu na siga kei na bogi, a veivutuni ka vakamamasu vua na iVakabula me lomani koya. A vakamacalataka vei Ilamani na “talei kei na kamica” ni nona “sega tale vakadua” ni nanuma na nona rarawa. Me isosomi ni nona nanuma ni “ka rerevaki tawa vakamacalataki rawa” me tu e mata ni Kalou, a raica o Alama e dua na raivotu ni sa “dabe tiko na Kalou ena nona itikitiko vakaturaga” ka kaya, “Au sa *diva* sara meu a bau tiko talega kina.”¹³

Sa ikoya beka o ya na ka meda vakila, kemuni na taciq lomani, ni da veivutunitaka ka raitayaloyalotaka na loloma, na loloma veivueti, kei na noda vakavinavinaka vua na Tamada Vakalomalagi kei na noda iVakabula—meda sa “diva sara meda bau tiko,” talega kina meda mokoti tale mai na Ligadrau dauloloma?

Me vaka ga sa vakadinadinataka vei au na Turaga ni sega ni guilecava na Luvena yalewa talei o Mollie Lenthal, Au vakadinadinataka ni o Koya ena *sega vakadua ni guilecavi*

Mai vei Peresitedi Henry B. Eyring

Matai ni Daunivakasala ena Mataveiliutaki Taumada

Na Dauveikaroni

Ko ni na vakaukauwataki ka dauvakauqeti mo ni kila na ivakatagedegede kei na kaukauwa ni nomuni rawa-ka mo ni veiqaravi kina

Au vakavinavinaka niu mai soqoni vata kei kemuni ena bogi nikua. Era sa mua tiko na marama ni Lotu i Jisu Karisito mera isoqosoqo ni marama a vakamacalataka na marama tinai Parofita Josefa Simici, o Lucy Mack Smith, ena malanivosa oqo: “Me da veivakamareqeti, me da veivakatawai, veivakacegui ka rawata na veidusimaki, me da na dabe vata kina mai lomalagi.”¹

E wase tolu tiko na ivakamacala totoka o ya ni ilalavaki ni veimaliwai ena yalo marau vata kei na Kalou. Dua o ya me da dauveikaroni vakai keda. Dua tale me da veivakavulici ka vakavulici talega. Na kena ikatolu o ya me da dabe vata kei na Kalou.

Na noqu inaki ena bogi nikua meu na vukei kemuni mo ni vakila na veivakacautaki kei na vakavinavinaka ni Kalou ena vuku ni veika ko ni sa cakava tiko mai ena nomuni veivukevukei tiko vakai kemuni mo ni yacova rawa na inaki cecere o ya. Kei na kena ikarua, o ya na kena vakamacalataki ni na yaco tiko na veika eso ena nomuni veiqaravi lomavata.

Me vakataki ira ga na marama ena gauna e liu, ko ni sa mai vakaio ki na veikacivi ni Turaga mo ni laki vukei ira na tamata. Ena 1856 a kerei ira na Yalododonu o parofita Brigham Young

me ra laki vueti ira mai na painia ni qiqi dreti era sa laki tao tu ena veilunivanua cevata. A kaya ena gauna ni leqa o ya vei ira na lewenilotu ena koniferedi raraba: “Na nomu vakabauta, nomu lotu, kei na lotu o kacivaka tiko, ena sega ni vakabula e dua na yalo vei kemuni ena matanitu silesitiele ni noda Kalou, vakavo kevaka o ni cakava na ivakavuvuli au sa vakavuvulitaka yani oqo vei kemuni. Ni lako yani ka kauti ira mai na tamata era sa tu oqo ena bucabuca, ka qarava vakavinaka sara na veika eda vakatoka me ka vakayago, . . . de na qai tawayaga na nomu vakabauta.”²

E drau na marama mai Utah era a vakaio mai. E dina ga ni ra draudravua era vakatawana na nodra qiqi ena veika kece era vinakata kei na kena era vasokumuna mai vei ira eso mera vakacegui o ira era vakaleqai. A vola vakaoqo e dua vei ira na marama qaqa o ya, “Au sega vakadua ni bau kunea na vakacegu levu cake kau na, rawa ni kaya, na marau ena dua na cakacaka au cakava ena noqu bula, me basika kina na yalo au vakila tiko oqo.”³

Ni sa mai vakataucokotaki na veivueti ka waicala na uca cevata, a vola na marama vata ga o ya na ka e taroga na yalona daudina o ya: “Na cava ena

tarava mai me ra cakava na liga sa vakarau tu?”⁴

Ena noda gauna, era sa moica na ilawalawa marama qaqa e vuravura taucoko na nodra vakabauta me sa laki matanataki ki na drau na veivanua eso. Ka ra taroga e yalodra kei na masu na taro vata ga baleta na nodra bula ni veiqaravi ena veisiga ni mataka.

Oi kemuni yadua o ni sa tiko ena dua na vanua cecere ena ilakolako ki na bula tawamudu. Eso era sa vakayabaki na nodra veiqaravi, ka so se qai tekivu vou na nodra cakacaka vakatisaipeli ena bula oqo. E cecere na nona itukutuku yadudua kei na bolebole. Ia ko ni sa marama ka luvena yalewa taucoko na Tamada Vakalomalagi, ni sa kila ka wanonovi kemuni vakayadudua tiko.

Na veika o ni sa mai cakava vata vakavinaka sara o ya na nomuni veivakamareqeti, veivakatawai, ka veivakacegui vakai kemuni. Au a vakadinadinataka na cakamana tikitolu ena dua na vula sa oti ena nomuni laki qarava e dua na marama. Niu tamana, au vakavinavinakataki kemuni kau gadreva meu vakavinavinakataki na Kalou, ni a tubera e dua na dauveisiko.

Na luvei keirau o Elizabeth, e vakaitikotiko tani ena dua tale na yasana kei na kena gauna, a tiko e nodratou vale vata kei luvena yalewa yabaki tolu. E dua tale na luvena se qai imatai tiko ni macawa ena murivuli. Sa bukete vula ono tiko o Elizabeth ka sa nanamaki tiko ki na nona sucu mai na ikatolu ni luvena, ka ra tukuna na vuniwai ni na baci yalewa tale. A gole tu ki cakacaka, na watina o Joshua.

Na gauna sa raica kina o koya ni sa lako mai vua na dra ka sa dave sara tiko, a qiriti watina sara ena talevoni. A kaya mai o Joshua vua me kaciva mai e dua na lori ni valenibula me rau qai laki sota ga e valenibula, ka dau taura e 20 na miniti mai nodratou. Ni qai vakarau me qiri, sa rogoca e dua sa tukituki e katuba e liu.

E kurabui ni tu e katuba o nona itokani ni veisiko ni isoqosoqo ni Veivukei. Rau a sega ni lokuca me rau sota ena mataka o ya. E vakila o nona itokani me mai raici Elizabeth mada ga.

ira na tamata ena vukuna na iVakavu-
vuli: “Maroroya na vakabauta.”

Ena veika duidui ni kemuni ituvaki
kei na veika o ni sa sotava oti mai, au
sa rawa ni kaya na veika sa tu mai liu.
Ni ko ni maroroya na vakabauta, o
ni na raica na veisureti ni Turaga vei
kemuni vakawasoma mo ni laki qarava
e dua e vakaleqai ena gauna veicalati
eso. Ena rairai vaka me sega ni taleitaki
ka vaka me cakacaka dredre toka. Ni
sa yaco mai na kaci, ena rairai vaka mo
sega ni gadrevi kina se ena rawarawa
me na dua tale me laki veivuke kina.

Mo nanuma tiko ni gauna e vaka-
tara ki na Turaga meda sotava e dua
e vakaleqai tu, eda doka kina na kai
Samaria dauloloma ena veika a sega
ni cakava ka vakalevu ga ena veika
a cakava rawa o koya. A sega ni lako
vakatikitiki ka dina ga ni sega ni kila
se rairai kena meca o koya sa mavoa
tu e gaunisala. A cakava ga na veika
e rawata rawa vua na tamata mavoa
ka biuta e dua na ituvatuva vei ira eso
mera laki vakayacora vakalevu cake. A
vakayacora o ya ni kila vakavinaka tu
ni cakacaka ni veivukei ena gadreva e
levu cake mai na dua ga na tamata.

Na ivakavuvuli mai na italanoa o ya
ena rawa me dusimaki iko ki na veika
cava ga e yaco ena nomu veimataka.
Na ivakavuvuli vata o ya a yaco ena
gauna ni nomuni gone kei na veika
o ni se qai sotava ga.

Sa yaco oti, ka vakavuqa beka, na
nomuni kurabui ena nomuni sotava
e dua e gadreva me karoni. Ena rawa
ni dua na itubutubu, dua na tutu se
bu, dua na marama lewenilotu, se dua
na gone, e tauvimate se vakaleqai tu
vakayago. Na nomuni yalo ni loloma
e curuma yani na nomuni gagadre.
O sa qai tekivu veivuke yani.

Me vakataki koya na vulagilako ena
italanoa ni kai Samaria dauloloma, ni
veivuke a gadrevi sa laki yaco me dua
na veimaroro vakabalavu cake mai na
kena o a cakava. Sa gadreva kina o kai
Samaria dauloloma me soli koya na
vulagilako ki na nona veimaroro ni
taukeyi ni bure. Na ituvatuva ni Turaga
ni nodra qaravi na tamata vakaleqai e
vakailawalawataki.

E dau veisureti tu o bisopi kei ira
na peresitedi ni iSoqosoqo ni Veivukei

A vukei koya sara ki na motoka.
Rau yaco yani i valenibula ni vo toka
e vica na miniti me yaco mai o Joshua
mai na cakacaka. Era sa lewa na vu-
niwai ena loma ni 20 ga na miniti me
sele laivi mai na gone me na bula o
Elizabeth kei na luvena. Sa tadu mai
ki vuravura e dua na goneyalewa lai-
lai, ka tagi vakaukauwa sara, ka sucu
koso ena 15 na macawa. Na kena
bibi e dua na paudi, tinikadua na
onisi, (765 na karamu). E a bula o
koya, ka vakakina o Elizabeth.

Sa mai yaco vakatikina na ka a
tukuna o Lucy Mack Smith ena siga o
ya. A vakauqeti ena Yalo Tabu, e dua
na lewe yalodina ni iSoqosoqo ni Veivukei, me veivakatawani, veivakama-
regeti, ka veivakacegui vua e dua na
tacina ena matanitu ni Kalou. O koya
kei na tini vakaudolu era veiqaravi
veivakauqeti vakaoqo ki na veiitaba-
tamata e sega walega ni vakavinavina-
kataki mai vei ira era a veivuke kina
kei ira na nodra daulomani ia mai vua
talega na Turaga.

Ko ni nanuma tiko na Nona vosa
ni vakavinavinaka vei ira e vakalailai
ga na nodra kilai me baleta na nodra
caka vinaka: “Ena qai vosa na Tui ka
kaya vei ira, Au sa kaya vakaidina vei
kemuni, Ni kemuni a cakava e dua
sa lailai vei ira na wekaqu oqo, ni a
cakava vei au.”⁵

Ia na cakamana ni dua na marama
ni iSoqosoqo ni Veivukei ka a yaco
yani me veivuke ena gauna donu sa

vakalevutaki ena kaukauwa ni nodra
isoqosoqo lomavata na marama. Oqo
e dua na tiki ni itukutuku a vakauta o
bisopi nei Elizabeth vei koya kei Jo-
shua ena gauna ni veisiko ni sucu oti
na gone: “Sa vakarau tu o peresitedi
ni iSoqosoqo ni Veivukei ena ka kece.
Keimami sa tuvanaka oti me rua na
laki vukei rau na nomu goneyalewa e
vale me rawa ni gole tiko o Elizabeth
ki valenibula ni se tiko mada kina o
gonelailai vakasakiti se bera ni vaka-
yacani. Keimami sa cakava oti oqo,
vakabalavu sara, ka ra maqusataka
oqo o ira na [neimami].”

A tomana tale o bisopi, ka vosa
tiko ena vukuna kei na tabanalevu:
“Keimami dau gole sara talega ki
valenibula ka meimei vei ira na gone
ena rumu ni qito ena gauna era sega
ni vinakata kina na tinadra mera biuti
ira ena dua tale na vanua.”

Ni oti: “Keimami na sega ni vaka-
yacora na ituvatuva oqo ke o drau
sega ni tokona se lomavata kina.
Keimami gadreva ga mo drau kakua
ni leqataka na veika keimami na rawa
[ni cakava] sara.”

Na veika era a cakava vei luvequ
yalewa a rawa kina vua me vakasakiti
e dua na gauna taleitaki o ya na gauna
a roqota kina ena imatai ni gauna, na
luvena yalewa lailai.

A qai tinia o bisopi na nona ituku-
tuku vei Joshua kei Elizabeth kei na
dua era vakauta na marama ena nodra
dina e vuravura taucoko mera qaravi

mera veivukei vakai ira na matavuvale ni gadrevi kina e dua na veivukei. E vuqa tu na vu ni ivakavuvuli o ya. Tamada o ya na kena vakarautaki ki na vuqa na tamata na veivakalougatataki ni loloma vakalevutaki ka na yaco mai ena noda veiqaraqaravi vakai keda.

Ko ni sa raica ka vakila na veivakalougatataki o ya. Na gauna ga o karona kina e dua ena gauna lekaleka mada ga, ko na lomani koya o qarava. Ni sa balavu cake sara na gauna e gadrevi kina mo veikaroni, sa na tubu cake vakakina na yalo ni loloma.

Me vaka ga ni da tamata tiko, na tubu cake ni loloma o ya ena rawa ni vakataotaki ena lomaocaoca kei na wawale vakayago. Oqo e dua tale na vuna e vakatara kina na Turaga meda vukei mai vei ira na tamata ena noda veiqaravi vei ira era vakaleqai tu. Oqo na vuna e tauyavutaka kina na Turaga na isoqosoqo ni veikaroni.

Ena vica na macawa sa oti au a tiko ena gauna a tucake kina e dua na goneyalewa me tokoni ena soqoni ni sakaramede me ivukevuke ni kodineita ni veisiko, e dua na itutu au sega ni kila ni tiko. Au vakasamataka voli de sa na kila tiko o koya na veivakacautaki sa mai solia oqo na Turaga. Ena vuku ga ni sa yamasamasa na gone sa biuta na soqoni ni bera meu laki tukuna vua na levu ni Nona na vinalakata ka taleitaki koya na Turaga ena vuku ni nona veivuke me vakacokotaki na nodra sasaga na Nona tisaipeli.

Na nodra karoni o ira era vakaleqai me vakailawalawa, me dua na isoqosoqo ni veilomani ka lomavata. O ya na veika sa tara cake tiko na Turaga ena kemuni maliwa. E lomani kemuni ena itavi cava ga ko ni cakava.

E dua na ivakadinadina ni Nona vakavinavinaka o ya ni sa vakatara na Kalou me tubu cake tikoga na nomuni lomani ira ko ni qarava. Oqori na vuna o tagi kina ni mate e dua o qarava tu mai vakabalavu. Na kena takali na madigi mo qaravi ira ena vaka me dua na ka e levu cake sa yali mai na veitawasei vakalekaleka oqo. Dua na gauna lekaleka sa oti au rogoca e dua na marama—kau sa kilai koya tu mai vakadede—ena macawa a mate kina o watina, a cavuta na nona

ivakadinadina me vakavinavinakataka kina na madigi a qaravi watina kina me yacova sara ni sa mai cava na nona bula. A sega ni laurai na wai ni mata, ia e laurai ga ni matadredredre.

E dina ga ni dau veivakalougatataki vakavinaka sara na nodra qaravi vakabalavu ka lomani o ira na tamata, ko sa na vulica kina ni vakaiyalayala ga na kena veika vakayago, rarawa, kei na ilavo e rawati kina. Vei koya e veikaroni tiko kina vakabalavu sa na yaco me na qaravi talega vakakina.

Na Turaga, o Koya na iVakavuvuli Daususugi ira na tamata era vakaleqai tu, e soli ivakasala veivakauqeti vei ira na dauveikaroni malumalumu ena malanivosa oqo a cavuta o Tui Penijamini ka toqai tu ena iVola i Momani: “Me rawa ni bokoci kina na nomuni ivalavala ca . . . mo ni vakacegui ira na dravudravua ena veika ko ni sa rawata, mo ni vakani ira sa viakana, vakasulumi ira sa luvawale, sikovi ira na tauvimate ka vukea na nodra leqa, vakayago ka vakayalo talega.”⁶

Ia a tomana tale ka vunauci ira era na rairai sega ni via raica na ivakadinadina ni ko sa laki vakaogai iko

sara vakabibi ka vakabalavu sara ena nomu veiqaravi ena loloma: “Mo ni qarauna me vakayacori vakadodonu na veika oqo ena yalomatua; ni sa sega ni yaga vua na tamata [se dua na dauveikaroni] me cici vakatotolo ni sa malumalumu na yago. Ia sa kilikili me gumatua sara me rawata kina na lagi-lagi; ia me vakayacori ga vakadodonu na veika kece.”⁷

Na ivakasala oqo e dau dredre toka me vakamuri ni digidigi sa koto me na veiraurau toka kei na dua na nomu gagadre mo cakava rawa kece na veika mo vukei ira kina na tamata ena yalomatua, mo rawata tale tikoga na veika o gadreva mo na kaukauwa tikoga kina ena nomu veiqaravi tiko. Ko na raici ira beka eso era bolei ena mataqali digidigi dredre vakaoqo. Me vakataka na digidigi me qarava e dua ni sa voleka tiko ni cava nona bula e vale se ena dua na vale ni veimaroroi ena gauna o sa tekivu oca mai kina.

Na veika o kila baleta na ituvatuva ni veivakabulai ena rawa me nomu idusidusi ena digidigi dredre vakaoqo. Oqo e dua kina na vuna e kaya kina vakavuku o Lucy Mack Smith ni dodonu vei ira na marama mera “taura na ivakasala.”

Ena vukea me veivakadeitaki tudei ki na inaki ni Turaga vei ira yadua na luve ni Kalou ena veigauna dredre ni bula oqo. A vakavulica na vakasama bibi ni ituvatuva ni veivakabulai vua na Parofita Josefa Simici ena sala oqo ni sasagataka me kila vakavinaka na nona veivakatovolei sa vaka me sega ni oti rawa: “Ia kevaka ko sa vosota rawa, ena laveti iko cake na Kalou.”⁸

Na noda digidigi meda vukea vakauasivi kina e dua ena gauna dredre ni veivakatovolei sa yaco kina me, “Na sala cava meu na muria mena vukei vakavinaka kina o koya au lomana me ‘yaco kina na vosota vakavinaka?’” Me da sa qai raica me yaco me vakabauta o koya na Karisito, me waqa tikoga na nodra cina ni inuinui ni bula tawamudu, ka vakamatautaka na loloma, na loloma uasivi i Karisito, me yacova na icavacava ni nona bula.

Au sa raici ira na marama ena matanitu mera vakatabakiduataka o ya vua na iVakabula kei na Nona inaki.

Vakananuma mada na gauna o a gole ki na rumu ena vanua era dau soqoni kina na iSoqosoqo ni Veivukei se na Lalai se Goneyalewa.

Ena sega beka ni laurai e dua na iyaloyalo ni iVakabula se Nona vosa, ia o kila ni na dina kei na iyaga ni Nona Veisorovaki a vakila ena auwa o ya me vaka sa yaco tiko ena yakavi nikua. Ena sega beka na iyaloyalo ni dua na valetabu vakalou se na malanivosa “E Rawa ni Tawamudu na Matavuvale,” ia sa rawa mo raica na inuinui ena matadra dredredre.

Ko ni sa raica, me vakataki au, na nona tara cake e dua na dauveisiko yalomatua me yalouidei e dua na marama e sasagataka tiko na nona veiqaravi vua ena gauna mada ga ni luluqa tiko vakai koya ka se gadrevi tikoga ka yaga sara. Era dau vakasagara o ira na peresitedi ni iSoqosoqo Cecere ni Veivukei na sala eso mera laki veiqaravi yani o ira era gadreva tu mera vukei. Era vakarautaka na madigi eso vei ira na marama mera vosota na veivakatovolei ka mera veikaroni vakai

ira ena loloma uasivi i Karisito. Ena rawa ni oka kina na nona vakamasuti vakavinaka o koya na dauveikaroni oca me cegu mada ka ciqoma na nodra veivuke mai na tamata.

Era na cakava rawa oqo na marama ena nodra sega ni vakalewai ira vakatotolo o ira era curuma tu na veivakatovolei. E vuqa na tamata era colata tu na icolacola bibi eso era sa tekivu mera vakatitiqataki ira vakai ira kei na kedra yaga. Eda na vakamamadataka na nodra icolacola ni da vosota na nodra malumalumu ka rekitaka na veika vinaka eda raica rawa vei ira. E cakava oqo na Turaga. Ka sa rawa meda muria na Nona ivakarau—ni sai Koya na nodra dauniveisusu cecere duadua.

Eda dau tukuna vakawasoma na kaukauwa ni nodra lawalawa na marama ena Lotu i Jisu Karisito. E donu meda kila ni sa tiko sara ga na iVakabula ena keda iwirini ni da sureti Koya mai.

Ena vakavuqa tiko, na noda raici ira na luvena yalewa na Kalou mera sureti ira na marama mera tomani ira

ena iwirini. Ni ra gole mai na marama ki na dua na soqoni ka vaqara dabe, era na rogoca na domo malumu ni voqa mai, “Yalovinaka, ni mai dabe vata kei au eke.”

Eda na rogoca tiko na domo oqo ena veisiga ni mataka a raica taumada mai o Lucy Mack Smith ena gauna era na “dabe vata kina mai lomalagi.” Eda sega ni vakarautaka rawa na siga o ya ena dua ga na gauna. Ena yaco mai ena vuqa na siga kei na yabaki ni veikaroni vakai keda ka tugana vakatitobu na vosa ni bula tawamudu ki lomada.

Sa noqu masu ni na vuqa vei keda eda na laki tiko vata ena veimataka lagilagi sa tu mai liu vei keda. Sa noqu ivakadinadina oqo vei kemuni ni nomuni vakanuinui ki na veisiga oqori ena vakataudonutaki. Sa vakayaco-ka kina na Turaga o Jisu Karisito, ena Nona veisorovaki tawamudu kivei kemuni yadua. Na Tamada Vakalomalagi sa dau rogoca ka sauma talega na nomuni masu ena vakabauta mo ni dusimaki ka vukei mo ni vosota rawa tiko na nomuni veiqaravi ena Vukuna.

Sa talai yani na Yalo Tabu vei kemuni kei ira ko ni veikaroni kina. Ko ni na vakaukauwataki ka dauvakuqeti mo ni kila na ivakatagedegede kei na kaukauwa ni nomuni rawa-ka mo ni veiqaravi kina. Ena vakacegui kemuni na Yalotabu ni ko rairai veinanuyaka, “Sa rauta beka na ka au cakava?”

Au vakadinadinataka ni na tiko vata kei kemuni na Turaga ka na vakarautaki na nomuni salatu ka vakatakilakilataki mai Vua mo qaravi ira e lomana o Koya era vakaleqai tu ka vakatovolei. Ena yaca tabu i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Lucy Mack Smith, ena *Luvequ Yalewa ena Noqu Matanitu: Na iTukutuku kei na Cakacaka ni iSoqosoqo ni Veivukei* (2011), 29.
2. Brigham Young, ena *Luvequ Yalewa ena Noqu Matanitu*, 42.
3. Lucy Meserve Smith, ena *Luvequ Yalewa ena Noqu Matanitu*, 42.
4. Lucy Meserve Smith, ena *Luvequ Yalewa ena Noqu Matanitu*, 43.
5. Maciu 25:40.
6. Mosaia 4:26.
7. Mosaia 4:27.
8. Vunau kei na Veiyalayalati 121:8.

iTuvatuva ni iTalanoa ni Koniferedi

Na ituvatuva ni veika e sotavi ena vosa eso ni koniferedi raraba e rawa ni vakayagataki ena vuli yadua, lotu vakamatavuvale, kei na veivakavulici tale eso. Sa tuvai tu vakamatanivola na yacadra na vosa, kei na naba, e imatai ni tabana ni vosa.

KOYA E VOSA

ITALANOA

Neil L. Andersen	(39) Sega ni yavalati na vakabauta ni dua na matavuvale ni oti na mate ni luvedrau goneyalewa.
Shayne M. Bowen	(15) Rau vakavulica vei ratou e dua na matavuvale o Shayne M. Bowen kei na nona itokani daukaulotu ni sega ni gadrevi mera papitaiso na gonelalai.
Linda K. Burton	(78) A vukei Linda K. Burton e dua na marama ena nona ikarua ni ilakolako ki na valetabu ni se qai vakamau oti ga. (111) A mai leqa na wa-ti Mary Lois Walker kei na dua na gone ena nodratou takosova tiko na buca.
Craig C. Christensen	(12) A vakila na Yalo Tabu o Ben Christensen ka yabaki ono ena nona gole ki na dolavi raraba ni dua na valetabu.
D.Todd Christofferson	(47) E a cakacaka sara vakaukauwa e dua na gonetagane mai Idia me vukea na nona matavuvale ka rawata talega me vuli.
Quentin L. Cook	(6) A sega ni vakadonuya o Eric Liddell me veitauvici ena Sigatabu ena Olimipiki mai Peritania.
Ann M. Dibb	(10) A daramaka vakadoudou e dua na goneyalewa e dua na Siqeleti ka vakaraitaka ni lewena tiko na Lotu.
Larry Echo Hawk	(32) A raica na daunidrili nei Larry Echo Hawk na nona iVola i Momani.
Henry B. Eyring	(60) A ceuta yadua na papa vei ira na luvena tagane o Henry B. Eyring me ivakaraitaki ni nodra isolisoli duatani. (72) A vakasaqarai Jisu na makubui Henry B. Eyring ena dolavi raraba ni dua na valetabu. (72) A biuti Stanford University o Henry B. Eyring me laki cakacaka e Ricks College. (72) A masumasu na vugoi Henry B. Eyring ka cabora na nona gauna vua na Turaga ena dua na baravi.
Robert C. Gay	(34) A tarogi Robert C. Gay o tamana se na rawa vua me volitaka na yalona ena dua na dola. (34) A vakamuria o Robert C. Gay e dau na veivakauqeti me vukea e dua na gonetagane ka tagi toka e bati ni sala.
Daniel L. Johnson	(101) Era a gole ki valetabu na Yalododonu Edaidai ni oti na vakarusai ni nodra vuanikau ena dua na cava.
Thomas S. Monson	(68) E kurabui o N. Eldon Tanner ni raica e va na turaga ni ratou cabeta na matabete e cake. (68) A ciqoma na veivakauqeti o Thomas S. Monson me kacivi ira na peresitedi ni tabana. (68) A wasea na nona ivakadinadina o John H. Groberg vua na tui mai Toga. (86) A vakamuria e dau na veivakauqeti o Thomas S. Monson ena soli vakasama me baleta na cakacaka ni kaulotu. (86) A vakamuria e dua na veivakauqeti o Thomas S. Monson me sikova e dau na nona itokani e valenibula. (86) A vakauqeta e dua na gonetagane o Thomas S. Monson me kaulotu. (86) A saumi na nodra masu na itabagone ena dua na marautaki ni ivakarau vakavanua ni valetabu.
Russell M. Nelson	(18) A vakamuria e dua na turaga na veivakauqeti me "tarovi rau na gonetagane vodo basikeli."
Russell T. Ogusthorpe	(96) Rau a wasea na veika rau sa vulica e rua na lewe ni kalasi ka malumalumu na nodrau vakasama ena veivuke ni itabagone ena Wilivola ni Sigatabu.
Boyd K. Packer	(75) A coqa e dau na cava kaukauwa sara na waqa nei Boyd K. Packer ena Ra kei Samoa.
Linda S. Reeves	(118) A vakanamata vua na Kalou o Linda S. Reeves ni mai tauvimate o watina.
Richard G. Scott	(93) Era a tuva matanivolataka yadua e 2,000 na yaca na itabagone mai Rusia ka vakacuruma e dau na yaca ni nodra kawa me baleta na cakacaka ni valetabu.
Carole M. Stephens	(115) Era a veivukevukei vakai ira na goneyalewa ena gauna ni butu sala ivuvu.
Gary E. Stevenson	(51) A biuta e dua na pati e dua na gonevuli mai Japani ni oti nona vakanadakuia na mariwana.
Scott D. Whiting	(37) Era a vakavinakataka na daunikonitaraki ni valetabu e rua na lamu lalai ena valetabu na Laie Hawaii Temple.

Vakalutuki na Yabaki Lavaki ni Veiqaravi Vakadaukaulotu

Mai vei Heather Whittle Wrigley

iTukutuku mai na Lotu kei na Soqo Eso

Ena kena dolavi na ika 182 ni Koniferedi Raraba Vakayabaki, a kacivaka kina o Peresitedi Thomas S. Monson, ni tekivu sara ga oqo, sa rawa ni ra laki kaulotu na tagane ni ra yabaki 18 kei na yalewa ni ra yabaki 19.

E muri ena dua na soqo ni tabana ni itukutuku, a vakabitaka kina o Elder Russell M. Nelson ena Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua ni veisau oqo e dua na ka e rawa ni da digitaka: “E sega ni dodonu me ra tekivutaka na nodra veiqaravi na cauravou kei na goneyalewa kevaka era se bera ni vakarau tu vakayalo ka vakayago,” e kaya o koya. Na veika me vaka na vuli, ituvaki ni bula vakamatavuvale,

kei na noda dui bula yadua e ra se ka bibi tikoga ena kena vakasamataki na gauna ni laki veiqaravi ena kaulotu.

E vakamacalataka o Elder Jeffrey R. Holland ena Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua ni sa rawa ni ra vakaturi o ira me ra laki kaulotu tudei mai vua na bisopi kei na peresitedi ni iteki ni vo e 120 na siga ki na ika 18 ni nodra siganisucu se ki na siga e rawa ni ra sa tekivu kina. E rawa vei ira na cauravou me ra curu yani ki na koronivuli ni vakavakarau ki na kaulotu (KVK) ni oti ga na nodra biuta mai na vuli torocake se dua na itabavuli tautavuvata ka ra sa yacova na yabaki 18. O ira na yalewa e rawa ni ra curu ni oti na ika 19 ni nodra siganisucu.

Sa rawa vei ira na cauravou kei na goneyalewa ena gauna oqo me ra tekivu veiqaravi vakadaukaulotu ena yabaki 18 kei na 19, vakataua ena nodra ituvaki ni bula kei na nodra igu na iliuliu ni matabete.

Era sa kerei o ira era vakarau tiko ki na kaulotu me ra vakavinakataka cake na nodra vakavakarau ni bera ni ra lako yani ki na KVK.

“Sa vakatotototaka tiko na Nona cakacaka na Kalou,” e kaya o Elder Holland. “Ka gadreva o Koya me levu cake tale na daukaulotu lomasoli ka bula kilikili me ra vakatetea yani na rarama kei na dina kei na inuinui kei na veivakabulai ni kosipeli i Jisu Karisito ki na dua na vuravura dau butobuto ka rerevaki ena vuqa na gauna.”

E kaya o Elder Holland na kena irairai ni rawa ni tauyavutaki tale eso na tabana ni kaulotu.

Me veivuke ena kena sotavi na tubucake ni iwiliwili ni daukaulotu e namaki ena veitabana ni kaulotu e veiyasai vuravura, sa na vakalailaitaki ena dua na ikatolu na gauna ni tiko ena KVK vei ira kece na daukaulotu. Ena veivuke ena nodra vakarautaki vakavinaka cake na daukaulotu e dua na vuli ni veituberi 12 na macawa ka se qai tekivu vakayagataki ga oqo. ■

Wilika eso tale na ka ena nomu vakasaqaaqara ena “missionary age requirement” ena news.lds.org.

iVakavuvuli ni Noda Gauna

Mai na Okotova 2012 ki na Maji 2013, na leseni ena ikava ni Sigatabu ena Matabete i Melikisetiki kei na Soqosoqo ni Veivukei e dodonu me vakarautaki mai na dua se vica na vosa ni koniferedi raraba ni Okotova 2012. Ena Epereli ni 2013, me na digitaki na vosa mai na koniferedi ni Okotova 2012 se Epereli 2013. E dodonu me ra qai digitaka na peresitedi ni iteki se tikina na vosa me na vakayagataki ena nodra vanua.

Vulica eso tale na ka ena nomu rai-lesuva na iwasese ni “iVakavuvuli ni Noda Gauna” ena *Liaona* ni Me 2012 (lds.org/liahona). ■

Na Ia Mo Lako Mai, Mo Muri Au e dua na lewenivuli vou ka na vukei ira na qasenivuli me ra veivakavulici ena sala ni iVakabula ka vukei ira na itabagone me taucoko na nodra saumaki ki na kosipeli.

Kacivaka na Lotu na Lewenivuli Vou ni iTabagone me baleta na 2013

Sa kacivaka na Lotu e dua na lewenivuli vou—*Ia Mo Lako Mai, Mo Muri Au: iVurevure ni Vuli me baleti Ira na iTabagone*—me baleti ira na veikuoramu ni Matabete i Eroni, kei na kalasi ni Goneyalewa, kei na itabagone ena Matawilivola ni Sigatabu me baleta na 2013.

E dua na inaki levu ni *Ia Mo Lako Mai, Mo Muri Au* me vukei ira na qasenivuli—ena lotu vakakina e vale—me ra veivakavulici me vaka na iVakabula, me caka na lesoni me vaka e dua na veitalanoa ka yavutaki ena kosipeli. Era na sureti na itabagone me ra na vakaitavi vakalevu cake ena veivakavulici kei na vuli.

“Na vakanamata e vagolei ki na vaqacacotaki kei na tarai cake ni vakabauta, na saumaki mai, kei na ivakadinadina, ena kena vakayagataki na nodra ivakavuvuli buta katakata duadua na Vakaitutu Raraba kei na mataveiliutaki raraba ni veimataisoqosoqo,” e tukuni ena dua na ivola ni Mataveilitaki Taumada ena 12 ni Sepiteba, 2012.

Na Ia Mo Lako Mai, Mo Muri Au e tauyavutaki ena veiwasewase lalai ka vakanamata ki na dua na ulutaga vakaivunau ena veivula qai wasei ena Matawilivola ni Sigatabu, kalasi ni Goneyalewa kei na Matabete i Eroni.

Ena dua na iwasewase e tiko kina

e levu cake na lesoni mai na kena e rawa ni vakavuvulitaki ena dua na vula, era sa kerei kina na qasenivuli kei ira na iliuliu me ra vakasaqara na veivakauqeti ka veitaratara me lewai kina na ituvatuva ni lesoni me vakayagataki.

E dua na ivoladusidusi vou, *Vakavulica na Kosipeli ena iVakarau ni iVakabula*, ena vukei ira na iliuliu kei na qasenivuli me ra kila vakavinaka cake na ivakarau me moici kina na lesoni ki na nodra gagadre na nodra itabagone kei na ivakarau me ra vukei kina na itabagone me ra vulica na kosipeli.

Na lesoni kece e rawa ni taba mai na Initaneti. Na *Ia Mo Lako Mai, Mo Muri Au* sa na vakarau tu ena dua na siga mai muri. Ena mua ni 2012 sa na vakarautaki tu ena Initaneti na ituvatuva kece sara ni lesoni ena 23 na vosa.

Sa na rawa vei ira na lewenilotu, iliuliu, kei na qasenivuli me ra raica na lewenivuli vou ena lds.org/youth/learn.

Era na vakarautaka na iliuliu mai na iwasewase kei na noda veivanua na veituberi ena vukudra na iliuliu kei na qasenivuli ni bera ni cava na 2012. ■

Vulica eso tale na ka ena news.lds.org. Raica talega na tabana e 96 ena mekasini oqo.

Na iYaya ni Cakacaka Vou e Vukei Ira na Lewenilotu me ra Vakarautaka na Yaca ni Matavuvale

Ena dua na ivola ena ika 8 ni Okotova, 2012, eratou veisureti kina na Mataveiliutaki Taumada vei ira na lewenilotu—vakauasivi vei ira na itabagone kei ira na itabagone qase cake—me ra ciqoma na taucoko ni veivakalougatataki ni valetabu ena nodra vakarautaka na nodra yaca ni matavuvale me ra kauta ki na valetabu.

Me kena ikuri, o ira era “biuta tu vakawawa e dua na iwiliwili levu ni yaca ni matavuvale [era sa vakayaloqagataki] me ra na vagalalataka na veiyaca oqori ena dua na gauna taudonu me rawa ni caka na kedra cakacaka vakalotu veiganiti.”

Me vukei ira na lewenilotu me ra sotava na nodratou gagadre na Mataveiliutaki Taumada, sa cakava tiko na Lotu eso na ivurevure vovou kei na veika sotavi, ka rawa ni kunei ena 10 na vosa ena familysearch.org.

Taura mada e dua na veivakatorocaketaki walega oqo, ena new.familysearch.org ka vakatokai na Family Tree, e solia e dua na ituvatuva vinaka cake ki na noda ivolanikawa e vakatara vei ira era vakayagataka me (1) ra semati ka cakacaka vata ena laini wasei vakamatavuvale, (2) me ra vakadodonutaka ka bokoca na itukutuku cala, ka (3) rawarawa nodra vakauta na yacadra na tubudra me baleta na veicakacaka vakalotu ni valetabu. E rawa talega vei ira era vakayagataka me ra kunea na vidio eso ena “Assigning Names to the Temple” kei na veituberi tale eso ena familysearch.org/treetraining. ■

Elder Craig C. Christensen

Ena Mataveiliutaki ni Vitusagavulu

Sa tekivu veiqaravi o Elder Craig C. Christensen vakalewe ni Mataveiliutaki ni Vitusagavulu ena 1 ni Okosita, 2012, ni oti nona kacivi ki na itutu oya ena Epereli 2012.

A sucu mai vei Sheron kei Colleen Christensen mai Salt Lake City, Utah, Amerika, ena Maji 1956, a tubu cake o Elder Christensen mai na vualiku kei California ena “dua na matavuvale bulabula vakalotu dauveisusu ni YDE.” E vakabibitaka o koya ni sa dau vakabauta tu ga ni dina na kosipeli, ia a vaqacotaki na nona ivakadinadina ena nona veiqaravi vakadaukaulotu mai Chile.

“Niu daukaulotu voli, sa yaco me dau wasoma na noqu gadreva meu vakila na Yalo Tabu, ka titobu cake na noqu ivakadinadina me baleta na kosipeli ka yaco me ka dina vei au,” e kaya o koya. Ena nona kaulotu sa yaco kina me lomana na iVola i Momani, ka sa tomani tiko ena nona ivakavuvuli nikua.

A sa lewena voli o Elder Christensen na iMatai kei na iKarua ni Kuoramu ni Vitusagavulu me tekivu mai na 2002. Ena dua na gauna lekaleka sa oti qo, a veiqaravi vaka Dairekita Liu ni Tabacakacaka ni Matabete. Na ilesilesi ena veigauna sa oti e oka kina na peresitedi ni iWasewase na Mexico South, peresitedi ni tabana ni kaulotu na Mexico City East, bisopi, lewe ni matabose e cake, ka peresitedi ni kaulotu ena iteki.

E tiko vei Elder Christensen e dua na koroi ni bejila ni daunivika mai na Brigham Young University kei na masita ni veiliutaki vakabisinisi mai na University of Washington. Sa taukena ka cicivaka oti na veibisinisi ena tabana ni volitaki motoka kei na tabana ni vakatorocaketaki iyauqaqa, ka dau veituberi sureti voli ena vica vata na univesiti.

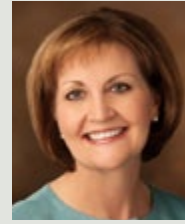
A vakamautaki Debora Jones o Elder Christensen ena ika 28 ni Maji, 1978. Erau vakaitikotiko mai Holladay e Utah, e va na luvedrau ka lima na makubudrau. ■

Mataveiliutaki Raraba ni Veimataisoqosoqo

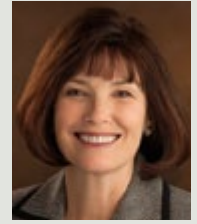
ISOQOSOQO NI VEIVUKEI

Carole M. Stephens
iMatai ni Daunivakasala

Linda K. Burton
Peresitedi

Linda S. Reeves
iKarua ni Daunivakasala

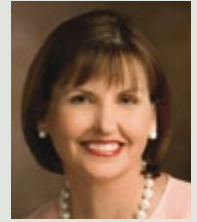
GONEYALEWA

Mary N. Cook
iMatai ni Daunivakasala

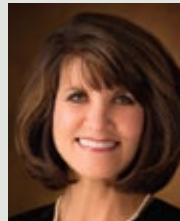

Elaine S. Dalton
Peresitedi

Ann M. Dobb
iKarua ni Daunivakasala

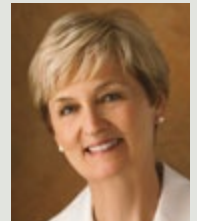
LALAI

Jean A. Stevens
iMatai ni Daunivakasala

Rosemary M. Wixom
Peresitedi

Cheryl A. Esplin
iKarua ni Daunivakasala

CAURAVOU

Larry M. Gibson
iMatai ni Daunivakasala

David L. Beck
Peresitedi

Adrián Ochoa
iKarua ni Daunivakasala

MATAWILIVOLA NI SIGATABU

David M. McConkie
iMatai ni Daunivakasala

Russell T. Osguthorpe
Peresitedi

Matthew O. Richardson
iKarua ni Daunivakasala

*A iKalawa ni
Vakabauta, mai vei
Michael T. Malm*

*“Ia ni ra sa raica ko
ira na tisaipeli, ni sa
lako voli ko [Jisu] e dela
ni wai, era sa kidroa. . . .*

*“A sa vosa sara vei
ira ko Jisu, ka kaya, Dou
vakacegu; koi au ga.*

*“A sa vosa vei koya
ko Pita ka kaya, Na
Turaga, kevaka sai
kemuni, kacivi au me’u
bau yani vei kemuni e
dela ni wai.*

*“A sa kaya ko koya,
Lako ga mai. Ia ni sa
sobu mai waqa ko Pita,
sa lako e na dela ni
wai, me lako vei Jisu”
(Maciu 14:26–29).*

*A vakaraitaka vaka oqo o Peresitedi
Thomas S. Monson ena soqoni ka dolavi kina na
ika 182 ni Koniferedi Raraba Vakayabaki ni Lotu,
“Au marau meu vakaraitaka ni sa tekivu sara ga
oqo, na kena sa vakadonui mera sa kaulotu na
cauravou era sa tauri ivola oti mai na koronivuli
torocake se dua na kena e tauvata kaya, se evei
ga era tu kina, sa rawa me ra na vakadonui,
mera sa laki kaulotu ena gauna era sa yabaki 18
kina ka sa sega ena yabaki 19.” A kaya talega,
“Nikua, au marau meu vakaraitaka ni o ira
kece na goneyalewa era na rawata, era sa
buladodonu, ka ra sa gadreva me ra veiqaravi
sa rawa me ra vakadonui mera sa laki kaulotu
ena gauna era sa yabaki 19 kina ka sa sega
ena gauna era qai yabaki 21 sara kina.”*

